8°

Ferentillo

Statutum

Status Ferentilli

SERENISSIMI DUCIS

Massae

=Cybo=

In

1676

Iv

INDEX MATERIARUM

Liber Primus 1

De Iuramento Dni Commissarii, et Dni Officialis ad regimen deputati, et suorum officialium ac de eorum officio Pagine 1
De iuramento DD. Priorum, et eorum officio " 2
De officio Camerarii " 4
De salario DD. Priorum, et Camerarii " 5
De modo et ordine retinendo in electione consiliarorum, et de eorum officio, et propositis fiend. in Arrenga generali " 5
De officio Capitanei Ascensionis, et S. Petri " 6
De officio Baialorum, et eorum salario " 7
De ordine retinendo per viarios, et eorum officio " 7
De electione sindici, et Notarii, et eorum officio " 8
Quod nullus extractus seu deputatus possit officium sibi commissum refutare " 9
Quod nullus Debitor Communis possit aliquod officium exercere " 9
Quod quibilet Notarius possit Capitula presentis statuti copiare, et nemini liceat extra palatium asportare " 9
De officio Æstimatorum " 9
De officio Magistrorum viarum " 10

Secundus Liber de Civilibus

De ordine causarum civilium " 10
De libelli oblatione " 11
Quomodo Debeat partitum in Civilibus " 12
De modo allegandi absentiam " 12
De executione instrumentorum " 12
Qualiter fideiubens pro aliquo indemnis conservetur " 12
Qua forma forensibus ius summarium fiat " 13
De ordine retinendo in Appellationibus " 13
De pena Actoris non comparentis hora debita " 13
Qualiter Pupillis Orphanis, viduis, et Ecclesiis ius summarium fiat " 13
De salario scripturarum Civilium, et Criminalium causarum, et solutione executionis " 14

II v

De salario Procuratorum	Pagine 16
Quod res communis si petitum fuerit dividantur	16
Quod sucessiones non apprehendantur sine auctoritate Curiae	17
Quod relicta ad pias causas solvantur	17
Quomodo minor viginti annis possit contractus et obligationes facere	17
Quomodo sententiae in civilibus et criminalibus causis ferri debeant	17
De pœna ementis et vendentis rem ad alterum pertinentem	17
De questionibus et litibus compromittendis	17
Quod mulier non possit aliquod genus contractus facere	18
Quod si quis de dicto statu pro aliquo de dicto statu aliquid solverit conservetur indemnis	18
Quod qui non solverit Dativas ad bancum iuris non audiatur	19
Quod nulla Mulier possit venire ad sucessionem alicuius ab intestato morientis remanente ex eo prole Masculina	19
De modo et ordine dotandi mulieres	19
De negligentibus in petendo debitum	19
De feriis mittendis in civilibus causis	19
De Tabulis in Curia servandis	19
De iure congrui consociorum et agnatorum	20

Tertius Liber de Maleficiis

De pœna blasphemantis Deum, B. M. V. et alios S. Curiae celestis	20
De ordine retinendo in Maleficiis	21
De pœna committentis homicidium	21
De pœna facientis insultum contra aliquem	22
De pœna percutientis aliquem cum aliquo genere armorum	22
De pœna capientis aliquem per capillos seu barbam, et percutientis cum calce	23
De pœna committentis furtum, seu Robariam in territorio status pt.	23
De pœna cognoscentis carnaliter aliquam virginem, vel aliam Mulierem, vel cum errantis indebito modo et stuprantis aliquam personam	23
De pœna devastatium matrimonium contractum, et de ordine in eo servando	24
De pœna facientis aliquam iuram, coniuram, sive conventiculam, aut unionem	24
Quod nullus retineat armatam in sua domo	24
De pœna facientis vindictam pro aliqua persona	24

De pœna committentis quæstum vel usuram — Pagine 24
De pœna vociferantis partem Guelfam, et Ghibellinam, Ursinam, vel Columnam et aliquam factionem " 25
De his quae excipiuntur a pœnis " 25
De Abolitionibus concedendis " 25
De pœna rumpentis pacem factam, et celebratam per manus alicuius Notarii " 25
De pœna cassantis, lacerantis, et abscondentis, seu in aliquo modo vitiantis presens statutum " 26
De pœna turbantis tenutam, vel possessionem alterius " 26
De pœna scribentis falsum instrumentum vel proferentis iniuriam alicui Notario, et se degerantis, aut aliquod falsum testimonium perhibentis in aliqua causa criminali, vel civili " 26
De pœna parentelam negantis, et in iudicio dicentis quod officialis Comunis non est officialis " 26
De pœna facientis veneficia, et dantis venena " 27
De pœna opponentis se baiulo, in acceptione pignorum " 27
De pœna proferentis alicui verba iniuriosa et reimproperantis aliquod homicidium " 27
Quod a viginti libris supra formetur Processus = In quibus maleficiis, locis, et temporibus pœnae duplicentur. " 27
De beneficiis pacis, confessionis, et solutionis " 28
De pœna retinentis aliquem in privato carcere " 28
De personis bonae famæ non carcerandis; et de modo tormentandi malefactores " 28
De Pœna petentis plus debito, et debitum iam solutum. " 29
De ordine retinendo in accusationibus quæ producerentur et fierent " 29
De pœna tractantium quod dominium d. Status sit remotum a dominio Illmi et Exmi Dni Alberici Cybo Malaspina " 29
Quod Pater teneatur dare legitimam filio condemnato " 29
De pœna dantis impedimentum volentis testamentum condere " 29
De pœna associantis aliquem de statu vel forensem volentem aliquem offendere " 29
De pœna devastantium flumis Caris " 29
Quod maiores quindecim annis ad testificandum admittantur " 30
Quod masculinum concipiat femeninum " 30
De applicatione, et solutione pœnarum " 30
Quod Curia cogat rixantes ad fideiussiones prestandas de non offendendo " 30

III v

De pœna occupantis bona Communis — Pagina 31
De pœna Notariorum non reportantium contractus et eorum ordine retinendo — " 31
De pœna committentium corruptelam cum officialibus — " 31
De pœna committentium usuram — " 31
De pœna rixantium cum aliqua persona seu universitate occasione confinium et reducentium animalia de locis in quibus damnum illatum non fuerit seminatis, pratis et arboribus domesticis, et fructibus alienis — " 31
Quod qui non habet in bonis luat in corpore — " 32
Quod procedatur de similibus ad similia — " 32

Quartus Liber de extraordinariis

De diebus festivis custodiendis — " 32
De pœna asportantium iugum, vel aratrum de possessione aliena — " 32
De pœna asportantium uvas extra statum, et de ordine vindemiarum — " 32
Quod bestia mortua proiciatur longe a domibus — " 33
De viis aptandis — " 33
Quod quilibet possit per locum minus damnosum per possessionem vicini reintrare in suam possessionem — " 34
De pœna retrahentium ingenia vel retia de flumine et aves de retibus alienis — " 34
Quod unus de domo teneatur ire ad sonortium Communis — " 34
De pœna ludentium ad ludum taxillorum cartarum cuturellarum sive rasci — " 34
De ordine retinendo per tabernarios — " 34
De modo retinendo in derivatione aquæ — " 35
Quod ordine bona communis reponiri et conservari debeant — " 35
De pœna facientis impedimentum volenti molendinum edificare — " 35
De ordine retinendo per macinantes olivas et frumentum — " 36
De ordine retinendo per macellarium in quanto tempore forenses habitantes in dicto statu dativas solvere teneatur, et quis reputetur forensis — " 37
De pœna mittentium lapides in canale alicuius molendini — " 38
Quod catastum et focularia d. Comis dividantur — " 38
Quod liceat suum usciamen prosequi in quolibet loco — " 39
De pœna capientium columbos — " 39
De pœna colligentium canhitum — " 39
De cereis fiendis eclesiis dicti status — " 39
Quod sacerdotes solvant dativas de bonis paternis — " 40

Quod maiores septuaginta annis, et minore quindicim ad custodiam faciendam non cogantur — Pagine 40
Quod vasa vendentium sint iusta et sigillata — 40
Quod castra et alia fortilitia dicti status tempore suspecti custodire debeant — 40
Qualiter confinia inter castrum Materillae et Precepti dividantur — 41
Quod castra et villae dicti status possint reformationes facere — 42
De pena portantium arma — 42
De pena alienantium aliquam rem stabilem in territorio dicti status alicui forensi — 42
De pena extraentium grasciam, et vendentibus forensibus — 42
Quod nulla persona plantet arborem prope possessionem sui vicini — 43
Quod arbor pendens supra possessionem alienam incidi possit — 43
De pena impedientis et devastantis bestiam alienam — 43
De immunditiis non proiciendis in viis publicis — 44
De pena comedentium et bibentium in tabernis — 44
De ordine passagii gabelle — 44
Quod officium exerceatur secundum formam presentis statuti — 48

Quintus Liber damnorum datorum

De pena damnum dantium personaliter aut cum bestiis possessionibus ecclesie S. Petri — 49
De pena facientis frondes in vineis, et possessionibus alienis — 49
De pena incidentis arbores domesticas, et fructiferas alienas et in ragnatorio alieno aucupando — 00 — 49
De pena manualiter dd. in fructibus leguminibus horto vineis, et herbis alienis — 50
De portantium pena palos alienos et sparantium possessiones alienas — 51
De pena facientis caesam, fornacem et carbonem in spaciis fossarum Markani, Sacrati et aliis bonis communis — 09 — 51
De pena negantium, aut negantium nomen proprium, vel dicentium unum nomen pro alio — 52
De pena facientium viam per possessionem alienam — 52
De custodibus eligendis, et eorum officio — 52
Quod commune alicuius castri villae seu loci accusare non possit — 53
Qualiter curia debeat suspectum datum requirere facere — 53
De inquisitionibus, et denunciis fiendis in damnis datis — 53
De pena personaliter aut cum bestiis dd. paleis vel feno alieno — 54
Quod credatur iuramento damnum passo usque in summam decem soldorum — 55

IV v

De pœna bestiarum dictis in vineis, horto, croco, prato, seminato, et aliis rebus alienis — Pagina 56

De pœna mittentium bestias in possessione aliena dum permanent metae — " 56

Quod de unica possessione vel re unica una tantum pœna solvatur — " 56

De pœna forensium dd. personaliter aut cum bestiis in possessione aliena — " 56

Quod per curiam et officiales damnum dantes videantur, et inventiones exequantur infra terminum viginti dierum, et de custodibus bandis — " 56

De pœna falciantis, et pasculantis in monte Asperæ et Solemnis — " 57

De bestiis venalibus ad impinguandum — " 57

Quod unicuique liceat dare licentiam de suis possessionibus — " 57

De pœna retinentium scrophas — " 58

De bestiis euntibus per viam ad fontes et aquas — " 58

Quod custodes non gaudeant privilegio dominorum animalium — " 58

Quod nullus det damnum in locis bannitis, et forma servanda in bandis — " 58

De bestiis retinendis per macellarios — " 58

Quod pœnae de nocte duplicentur — " 58

De pœna dd. in silva S.tae Crucis, dicta l'Eremita — " 58

Annotationes et reformationes &c ad Stat. — " 59

Specialia Castri Materillae — " 70

Specialia villae Murarum = Ampognani — " 78

Specialia S. Mamiliani — " 79

Specialia Gabbiorum, Nicciani, et Loreni — " 81

" villae Nicciani — " 85

" ville Loreni — " 87

Specialia Castri Praecepti — " 87

Specialia Castri Rivosi — " 93

Specialia Castelloni — " 103

Specialia Maccnani, Umbriani, Collispontis — " 105

Specialia Villae Sambuchetae — " 110

Specialia Villae Nerriae — " 114

Subscriptio Illmi et Exmi Domini Principis — " 117

V

Iv

VI v

Liber Primus

De Juramento D. Commissarii, et D. Offitialis ad re= gimen deputati, et suorum Offitialium, ac de eorum Offitio =

In primis quidem statuimus, et ordinamus quod quicumque Commissarius, seu quicumque alio nomine Deputatus, seu nuncupatus fuerit ad regimen status Ferentilli per Ill.mum et Exmum D. Albericum Cybo Malaspina ejusque in posterum successione, qui sint, et esse debeant ad minus per distantiam duodecim milliaria a d. statu ad ejus Civi= tatem, castrum, seu loci, teneatur, et debeat in principio sui Offitij dare, et prestare d. Comuni unum aut duos fidejussiores idoneos de hominibus d. status de observando omnia, et singula Capitula in presentium statutorum volumine reperta, et contenta et de stando syndicari in fine sui officii redditurus rationem posse et suis offitialibus coram syndicis pro Comune d. status seu per DD. Priores pro tempore existentes deputatis. Tene aturque ipse et sui offitiales ad sancta Dei evangelia corporaliter tangen. jurare et jurando promittere d. Commune et singulas personas ejusdem in bono pacifico tranquillo et fi deli statu manutenere et conservare ad honorem et servitium et obedientiam p. Illmi et Exmi Domini ejusque successorum Immunitates Jurisditiones et alia quaecumque jura d. Comunis manutenere et observare et Orphanos, pupillos omnesque miserabi= les personas favere et eis jus summarium observare Ecclesiae Sancti Petri de Feren= tillo ejusque Ecclesiis et piis locis et quilibet jurisditiones et jura manutenere et conserva re sedere ad bancam juris ad jura redden. et quilibet petenti jus, et justitiam admi= nistrare seden. singulis diebus in honorem Dei non feriatis, de mane ad sonum cam pane usque ad horam tertiam et aliud secundum sonum campanae, et omnia et singu la ordinamenta, Capitula et reformationes in presentium statutorum volumine contenta, ac alia in posterum fienda, omnesque, et singulas laudabiles consuetudines d. Comunis observare et adimplere, et quod in principio sui officii teneatur et debeat per inventarium recipere presens statutum, et singula bona res, et massaritias tam d. Communis quam pred. Illmi Dni. ad ejus offitium spectan. et pertinentia, et in fi= ne sui officii in conspectu DD. Priorum et depositarii, seu Cam.rii Illmi Dni una cum libro tempore sui officii facto bene composito, et ordinato, et in pub. formam redacto restituere, et relaxare teneatur suo in offitio successori salvas, et illesas, ac salva et illaesa sub poena viginti quinque librarum, et sub vinculo per eum prestiti jura menti in quol. d. Casu, et sine qualibet contrafacente, et nihil ad dd. consignationem

1v

restitutiones et relaxationem omnino teneatur, et quod teneatur d. suo offitio durante conti-
nuo ad minus habere, et tenere duos offitiales forenses, et distantes ut supra idoneos, et ad
perquirendum, et exequendum damna data extraordinaria, et quaecumque alia ad eorum uf-
fitium spectantia sub d. paena et amissionis medietatis salarii sibi deputati retinend. per deputa-
rum, et commissarium pred. Illmi Dni seu ejusdem locum tenentes in quolibet mense in quo
d. offitiales continue non retinuent ut supra et durante d. suo offitio non debeat seu possit se
absentari a territorio d. status sine expressa licentia pt. Illmi Dni seu ejusdem locumtenen-
tis, et Priorum d. Communis sub d. paena, et quod d. Dnus Commissarius seu ejus Attua-
rius teneatur, et debeat sine aliquo salario, et mercede scribere, et scribi facere omnes et quas-
cumque litteras d. Communis trasmittendas cuicumque personae et Communi in servitium
d. Communis, ac etiam omnia ordinamenta et decreta fiend. tam per generalem, strengum quam
consilium et Priores, ac etiam exitus, et introitus pecuniarum, et quorumque bonorum d. Commu-
nis ad manus Comis ejusdem perventorum, de quo quidem introitu et exitu et inventario d.
Comunis describere in libro ordinamentorum d. Communis, et in uno alio quinterno similiter
describere retinend. per d. Commissarium, pred. Dominus Comiss et ad regimen deputatus ut su-
pra arbitrium habeat pro causis civilibus, et extraord. paenam imponere pro quolibet die et qua-
libet vice quinque librar. denarior. et de facto ab inobedientibus exigere sed non possit eidem ino-
bedienti pro illa met causa et negotio aliam paenam imponere nisi primo paenam d. primi
mandati ab inobediente effettualiter exigerit. In causis vero criminalibus arduis, et pro sedan-
dis rumoribus inter rixantes pro fideiussionibus prestandis de non offendend. et de parendo man-
datis curiae in non discedendo, et observand. confinia dictis rixantibus assignand. et alia facend.
pro pace et unione dictorum locorum pro ut expediens fuerit possit imponere paenam
ducentarum librarum.

In causis vero concernentibus pro pacifico statu Illmi Dni et d. Communis possit imponere pe-
nam ad arbitrium Illmi Dni pred. et in d. paenam somno facentes condemnare dummo-
do justam et rationabilem causam non habeant.

Offitiales vero damnorum datorum et straordinariorum pro damnis datis et aliis concernentibus
et spectantibus ad eorum uffitium possint imponere paenam decem solidorum quibus tam
personaliter in quolibet die semel tantum, sed non possit aliam paenam pro illa met causa
eidem imponere nisi prima d. primi mandati effettualiter exigerit.

Declarantes quod in exatione litarum pro interesse fisci, et depositari pred. Illmi Dni
aut Cameralis, et exactorum d. status ab ejusdem debitoribus pred. Offitiales non possint aliquo
modo petere et recipere sub pretextu spreti mandati et inobedientiae nisi pro prima vice
bol. quatuor computata executione ut supra et si d. debitores in eorum inobedientia postea

perseveraverint in singulis diebus pignorari possint in solidis decem pro paena computata execu-
tione ut supra. Et predicta locum non habeant in exatione damnorum datorum quas de
facto exigere teneantur per pignorum ablationem absque aliqua mercede salario et paena eis-
dem solvenda.

Et quod omnia et singula pignora tempora eorum officii fienda quibuscumque de causis quae
commode definiri possint teneantur et debeant effectualiter consignare cammerario d. Communis et seria-
tim describere in uno quinterno retinendo per d. cammerarium d. pignora cum nomine pa-
tronum, et pro quantitate intra terminum trium dierum postquam ablata fuerint et si
secus fecerint incidant in paenam unius libre pro qualibet pignore et vice qualibet et in casu
amissionis pignorum non consignatorum eumdem officialem seu offitiales ultra prae-
dictam paenam, Domino cui ablatum fuerit tenere ad sadisfaciendum et solvendum pre-
tium et valorem dd. pignorum amissorum et quoad ablationem pignoris stetur, et creda-
tur relatione baiuli. Quo vero ad valorem et pretium d. pignoris iuramento Dni et
latroni ejusdem, et iuramento, et dicto unius testi de d. pignore notitiam habentis.
Et quod per octo dies ante finem sui offitii ab ipso Dno Comrio seu ad regimen d. communis
Deputato Dnis Prioribus d. Communis pro tempore existentibus finem dicti sui offitii
legittime intimare et in casu non factae intimationis per dictum tempus ante eumdem
Dominum Commissarum, et ad regimen Deputatum teneri duplicato tempore stare
syndacatui pro ut infra in suo capitulo latius continetur.

Debeant fieri syndicum Communis unum, seu plures pro ut DD. Prioribus videbitur expetiens cum
uno notario bono et sufficienti et experto de dicta Communitate, et factis primo solitis ban-
dimentis de eorum syndicato in locis solitis et consuetis dicti communis debeat continue una
cum dictis suis offitialibus commorari per quatuor dies et comparere per singulos dies
coram supradictis syndicis et Commissario oris debitis datis, et prestitis tamen per eum idoneis
fideiussoribus de hominibus d. Communis destando iuri parendo mandatis praefatorum
syndicorum et Commissarii vel aliter ad regimen Deputati et solvendo iudicatum, et con-
demnationem de eo fiendam. et quod semper in qualibet dictorum casu predictorum Dnus Com-
missarius, et ad regimen Deputatus teneatur, et obligatus sit pro se et suis offitialibus,
et quod D. Commissarius, et ad regimen Deputatus et querelatus teneantur et debeant
acquiescere sententiae dd. Syndicorum et casu quolibet appellarent quod appellans teneat
et debeat infra decem dies tunc proxime subsequentes dictam suam appellationem a dic-
tate sententiae connumerandum coram dd. Syndicis interponere et eam inter alios quindi-
cim dies immediate sequentes connumerandum se presentare una cum toto processu suis sumpti-
bus extracto et clauso, et sigillato coram consultore a partibus eligendo et in casu discordiae

2v

per praed. Illmum Dominum seu ejus Locumtenentem per Dnum Commissarium suum successorem et DD. Priores pro tempore existentes eligenq. partibus non suspeq. alias dicto termino elapso et facta dicta appellatione prosequutione et sententia in contrarium non obtenta et reportata intra terminum viginti dierum a die recepti processus per consultorem dicta sententia lata per Syndicos executioni demandetur et praedictum locum tantummodo habeant in summis et quantitatibus decem flonerorum et ab inde infra respective scilicet pro qualibet persona et causa, ab inde vero supra teneatur, et debeat dictus appellans a d. sententia Syndicorum intra terminum quatraginta dierum a die legitime interposite appellationis connumeranq. seu cum toto processu suis sumptibus extracto clauso et sigillato coram praed. Illmo Dno se praesentare et causam expediri facere per sententiam, dictamque sententiam intra eundem d. terminum actualiter reportare et praesentare coram Commissario et Syndicis alias d. termine elapso, et in eventum contraventionis ut supra dicta sententia Syndicorum in omnibus et per omnia executioni demandetur a qua relatione seu consulto consultoris, et minus a sententia Illmi Dni non liceat alterius appellare et executioni demandeq. ut supra ecc

De Juramento DD. Priorum et eorum Officio =

Statuimus et ordinamus quod DD. Priores qui pro tempore fuerint pde bussula d. Communis extracti dummodo non sint debitores in aliquo d. Communis teneantur, et debeant in principio eorum offitii iurare in forma ac teneant, et debeant durante eorum offitio singulis diebus dominicis, et aliis in honorem Dei fieratis, et ab Ecclesia preceptis personaliter comparare honorifice, et bene induti saltem palliis, et birittis nigri coloris coram DD. officialibus d. Communis pro tempore existentibus in Palatio eorumdorum solitae Residentiae et indelligere ac perquirere quidquid agendum fuerit pro comodo et utilitate d. Communis et in aliis diebus toties quoties fuerit opportunum et de Commissione d. curiae seu eorumdem consociorum fuerint convocati et pro occurrentiis d. Communis teneantur et debeant convocari et quoadunari facere consilium speciale de adiuncta seu consilium generale pro ut eisdem videbitur expediens in quo consilio seu Arrenga proponi faciant d. occurrentias et si in predictis defecerint in non comparendo, et coadunari faciendo ut supra incidant in paenam unius libre pro quolibet ipsorum et qualibet vice curiae applicanq. ac etiam teneantur et debeant deliberata et ordinata per consilium seu Arrengam tam tempore eorum offitii quam antea pro eorum posse executioni demandare, et si in praedictis fuerint negligentes condemnentur per d. Commissarium et Syndicum d. Communis pro interesse d. Communis arbitrio praed. Commissarii et Syndici declaranq. et praed. Dni Priores teneantur et debeant per inventarium et inscriptis eorum in officio successoribus omnes occurrentias

d. Communis ac decreta et deliberata tempore eorum offitii quas et quae executioni demandare non potuerunt ac etiam debita et credita d. Communis tempore eorum offitii sub dicta paena. Et pred. Dni Priores teneantur et debeant omnes et singulas expensas tempore eorum officii factas habere debentibus paenes acta d. Communis deliberare et describi facere quas si non deliberaverint de eorum proprio solvere teneantur. Qui Dni Priores et quilibet ipsorum in absentia curiae pro sedandis rumoribus inter rixantes et fideiussionibus praestand. de non offendend. de non discedend. et servand. confinia et in aliis occurrentiis d. Communis ac hominum et personarum d. loci pro pacifico et quieto statu praed. Illmi Dni et d. Communis habeant arbitrium imponend. paenam usque in quantitatem ducentarum librarum, in quibus debeant postea per curiam Illmi Dni inobedientes condemnare ac etiam praed. Dni Priores teneantur, et debeant sub vinculo per eos prestiti iuramenti et paena quinque librarum denariorum in principio eorum officii intra terminum trium dierum eligere et describi facere paenes acta d. Communis unum Syndicum cum uno Notario bono experto, et sufficienti d. Communis ad syndicandum eorum praecessores in officio et Camerarium d.i Communis in fine sui officii cum consensu tamen praed. Dni Commissarii seu ejus curiae. Teneanturque unum viarium in quolibet Castro, Villa Loco prout hactenus observatum est. Ac etiam teneantur eligere tempore congruo Camerarium et homines de consilio sive adunanta, ac etiam Comitem stabilem, et quos milites prout in eorumdem electione, et Capitulo inferius annotabitur, et eis, et quilibet ipsorum per baiulum d.i Communis notificari facere intra tres alios dies ex tunc proxime subsequentes sub d.a paena. Quorum Priorum officium durat per quatuor menses tantum, et quod per quindicim dies ante finem eorum officii congregari faciant cum consensu et interventu Dni Commissarii generalem Arengam seu consilium speciale ubi debeant extrahi alii Priores et postquam fuerint extracti intra tres dies proximi subsequentes per baiulum notificari eisdem facere sub dicta paena.

Et quod extracta ultima pallutta Bussoli dd. Priorum illi DD. Priores ultimo loco noviter extracti in principio eorum officii intra terminum quindecim dierum debeant eligere B quilibet in suo Territorio respective inter eos tot homines qui sint in duplum Priorum describend. in Bussolo, et de electis de uno Terzerio in duplum et supra alii duo Priores una cum Dno Commissario eligere debeant medietatem dictorum electorum, et sic de singulis fiat electio de magis idoneis usque in numerum tot hominum sufficientium pro tribus annis de quibus fiant tot cartulae, et in quolt. cartula describantur nomina et supra electorum B unum pro quolt Terzerio et in pallutta cerea involvatur, et in bussolo reponatur. Et in defectum dictorum Electorum ne hujus modi officium per substitutum aliquo

3v

modo exerceri possit, Ideo mandamus etiam fieri modo, et ordine superius declarato unum aliud bussulum supplementi de omnibus locis de quibus esset facta electio et loco defi-cienti de eodem loco extrahatur, et extractus dictum officium exercere et acceptare teneatur. Declarantes Priores qui in triennio exercuerunt officium in aliquo sequenti triennio, et Bussolo reimbussulari non debeant quod quidem bussulum duret per tres annos, et sic suc-cessive renovetur, et tales electi in secreto debeant retineri, et nemini propalare sub vinculo per eos prestiti iuramenti et paena 25 librarum.

Et quod DD. Priores teneantur, et debeant omnes, et quascumque pecuniarum summas et quae-cumque alia bona d. Communis pervenire facere ad manus generalis Camerarii d. Communis et non alterius personae, et seriatim ad ejus introitum describi facere, et ipsi Priores quo mo-do non recipiant, nec ad eorum manus pervenire faciant, et si contrafecerint incidant in paenam decem librarum pro quolibet, et nihilominus Communi restituere teneatur.

Et quicumque solverit de pecuniis d.i Communis preterquam in manibus generalis Cam.rii ammittat d. solutionem, et incidat in paenam decem librarum.

Et dd. DD. Priores pro occurrentiis d.i Communis possint de pecuniis d. Communis expendere usque in summam decem librarum, et non ultra, ab inde vero supra cum deliberatio-ne, et decreto Consilii Specialis, et si secus fuerint de eorum proprio reficere teneantur Ca-merario d.i Communis quidquid ultra d. quantitatem expendiderint, et nihilominus in paena quinque librarum pro quolibet et vice qualibet per Sindicum d.i Communis conde-netur.

Addicentes quod p.ti DD. Priores in Calendis mensis maii bañire faciant, et si quis vellet labo-rare aliquid de bonis communis et presertim Montis Mori, Solennis, Sacrati, opaci Fossa-rum, opaci Marzani, Furchae, Spinae, et aliorum locorum d. Communis quod coram eis compareat, et factis tribus bannimentis per loca solita d. Communis die Dominico tunc se-quenti plus offerenti locare teneatur, et cum voluntate Consilii specialis similiter pro oc-correntiis d. Com.is imponere possint ac exigere datium Macellariis Tabernariis venденti-bus vinum ad minutum, et mensuris ac ponderibus d. Com.is prout hactenus consuetum est et P.P. bandibentes prius emanatis plus offerenti annuatim vendere, seu locare valeant, et possint recipiendo tamen a Conductoribus, et emptoribus idoneam promissionem quae annota-ri debeat in speculo d.i Com.is.

Addicientes quod hospitium Communis cum suis pertinentiis in loco detto del Salto del Cieco lo-cari debeat precedentibus bannimentis et supra plus offerenti dummodo sit de locis status p.ti ad plus de biennio in biennium, qui conductor teneatur, et obligatus sit singulis anni durante ejus conducta de mense Augusti tempore debito cum effectu solvere, et dare censum

Debitum ex causa d. Hospitii Dnis de Polino intelligatur iusta conventiones et pacta Inita, et per totum d. mensem Augusti fidem dicti census soluti et dati reportare, et effectualiter reassignare DD. Prioribus. et Camerario d. Communis cum rogatione Cancellarii, et quod d. conductor non possit aliquo modo remittere in societatem d. Hospitii, seu aliter exercere facere aliquam personam, quae non sit de Terris, et Locis d. status, et in eventum contraventionis ipso facto, ipsoque Iure omnis locatio eidem facta evanescat, et nihilominus pensionem conventam totius temporis Camerario d. Comis solvere teneatur, Et d. DD. Priores praecedentibus bandis cuicumque alteri personae plus offerenti modo, et ordine supradicto locare possint, et valeant, Et si pti Priores in ptis fuerint negligentes in non revidendo fidem d. Census, seu permitterent d.m Hospitium quam per Conducentem, et suos famulos, et familiam d. status fieri, et exerceri per Sindicum d. Comis condemnentur in libris denariorum centum pro quolibet capuum praedictorum

Addicientes etiam quod DD. Priores pro tempore existentes post praesentium statutorum aperturam intra terminum unius Mensis proxime subsequentis teneantur, et debeant describi facere in libro d. Comis, et uno alio libro conservando in capsula scripturarum d. Comis ad modum Inventarii omnes, et singulas scripturas Iura, et Instrumenta eiusdem in d. Capsula existentes, et quod non debeant aliquo modo aliqua ex d. scripturis dare, et commodare alicui personae nisi de consensu omnium ipsorum Priorum describend. sin eiusmodi extractionem, et consignationem cum nomine cui dederint ad effectum ut infra tempus debitum remitti faciant. et si fuerint negligentes in scribendo, aut remitti faciendo incidant in poenam quinquaginta librarum, pro quolibet, et ad omnia, et singula damna, et expensas dicti Communis,

De Officio Camerarii =

Statuimus, et ordinamus quod Camerarius Communis status pti teneatur, et debeat in principio sui officii dare et praestare d. Communi unum, aut duos Idoneos fideiussores de hominibus d. Status de bene, et fideliter exercendo eius officium, et de reddendo bonum computum, et rationem suae administrationis, ac iurare in forma, et debeat penes se habere, et retinere cuppam, mediam cuppam, et quartum, quae mensurae sint ferratae, et adiustatae Mensuris lapideis d. Comis, ac etiam habere et retinere libram, mediam libram, tres, quatuor, et quinque libras, statoream ferream similiter adiustatam ponderibus d. Comis, cum quibus adiustentur pondera Macellariorum et aliorum vendentium pro carnibus, et aliis rebus ponderand., et similiter pedittum medium, pedittum, foglittam, bruccam ad Oleum de ramine similiter adiustatam mensuris d. Comis, et quod Camerarius d. Comis teneatur et debeat de pecuniis d. Comis infra terminum duorum mensium post aperturam praesentium statutorum immediate sequent. fieri facere duas mensuras lapideas B cuppam Enzeneam, et quartum in quib

Terzerio retinenđ in locis publicis B in platea Castri Materillae in Bargo Precepti paenes seu subtus Palatium in Platea Maccnani ad usum comoditatem, et servitutem publicam una con pede porticae, bracchio, palmo mensur. d. Communiſ et quilibet volens aliquid mensurare et ponderare teneatur cum d. ponderibus, et mensuris ad d. pondera, et mensuras adiustatas ponderare, et mensurare, contrafaciens vero paena quinque librarum pro quolt, vice qualibet puniatur.

Ac etiam infra dictum terminum ut supra de pecuniis dʳ Communiſ fieri facere teneatur, et debeat in quolibet Palatio residentiae, Curiae, et consilii unam Arengheriam ubi quilibet consulere volens teneatur accedere, et ibi consulere, ac duas catenas ferreas nuncupatđ Merline easque affigi facere in angulo cuiuslibet Palatii Curiae dⁱ status ad corrigenđ et puniendum delinquentes, et si dictus Camerarius in premiſsis, seu aliquo premiſsorum fuerit negligens in libris quinquaginta denariorum puniatur, et nihilominuſ d. mensuraſ, et catenas intra aliud simile tempus tunc proxime futurum omnino facere teneatur sub dicta paena, cum quibus omnibus ponderibus, et mensuris vendatur omne genus Bladi, et leguminum, et olivarum, ac vinum, et oleum, et alia quae ad mensuram, et pondus venduntur, et habeat d. Camerarius unum sigillum ut d. Prioribus melius videbitur cum quo debeat sigillare omnes mensuras quas invenies esse iustas, et casu quo d. Camerarius sigillaret aliquā mensuram vel pondus non iustum paena decem librarum puniatur, et d. Camerarius habeat pro suo labore duos quatrenos currentđ pro qualt sigillatura ponderum et mensurarum. Et si quis bladum alicuius sortis olivas, oleum, vinum mensuraverit, et carnes, atque alia pondera ponderaverit cum mensuris, et ponderibus non adiustatis, et sigillatis per Camerarium dʳ Communiſ cum sigillo predicto, pena viginti solidorum pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

Addicientes quod d. Camerariuſ teneatur scribi facere pro Comiſsarium seu ejus Actuarium, et non per aliam personam omnes et singulas pecunias d. Comiſ. quae ad eius manus pervenerint, et quas pro utilitate dʳ Comiſ expenderit per dictum Comiſsarium seu ejuſ Actuarium in libro Camerariatus paenes d. Camerarium retinenđ et in alio libro per Cancellarium dʳ Comiſ seu Curiae retinendo, et si per aliam personam scribi fecerit in computo sui exitus nullatenuſ admittatur.

Et quod, d. Camerariuſ non audeat aliquid de pecuniis d. Comiſ expendere sine expressa licentia ad minus duorum Priorum qui pro tempore fuerint, et si secuſ fuerit eidem in suo computo minime admitatur.

Teneaturque d. Camerarius semper apud se tenere sigilla Comiſ consueta ad sigillanđ literaſ, et similia, et non audeat aliquas litteras, supplicationes scripturas sine presentia

et commissione ad minus duorum Priorum d. Communis sigillo Comis sigillare ac etiam presentia Dni Comissarii ad regimen deputati. Salvis tamen litteris ad Illmum Dnum Directis seu eius ... D. Locumtenentem, auditorem et Agentem quibus sufficiat praesentia DD. Priorum duorum tantum.

Addicientes etiam quod literae quae venerint DD. Prioribus et Communi non possint nullo modo aperiri sine praesentia seu licentia d. Dni Comrii seu eius curiae nisi fuerint missae et emanatae a pt. Illmo Dno seu eius Locumtenente, Auditore, vel Agente S. Illmae Domni et si secus factum fuerit in paenam sigillando, vel aperiendo contra formam praed. contrafaciens in paenam centum librarum denariorum condemnetur et ipse sit ipso facto suo offitio privatus

Volumus tamen quod in legalitatibus Notariorum d. Comis sufficiat praesentiae unius DD. Priorum et Dni Comii apponere sigillum

Ac etiam d. Camerarius debeat paenes se retinere duos libros bene ligatos, qui nuncupentur Specula Comis, et in uno describantur omnes debitores, et computa Camerariorum et collettarum exactarum et locationes d. Comis male solventes tam collettarum quam aliorum rerum.

Et in altero libro describantur creditores d. Comis cum consignatione causae d. Creditorum, et in quo tempore Prioratus.

Ac etiam alterum librum emere, et retinere teneatur bene compositum, et ligatum pro Cancellaria in quo describantur omnia decreta publica d. Comis, et si in emendo, vel retinendo d. libros contrafacerit paena quinque librarum Den. puniatur, et nihilominus emere, et retinere teneatur, et sic de omnibus d. libris cum pleni fuerint futuris temporibus per Camerarios pro tempore existentes continuare, emere ac retinere debeat paena, et ordine pt.

Et quod d. Camrius teneatur, et debeat paenes se retinere omnia pignora per officiales d. Comis pro quacumque causa fienda, et de eis bonum computum, et rationem reddere tam officialibus, quam etiam Dominis pignorum.

Et si ex ejus negligentia aliquod pignus ammissum fuerit aut de eo bonum computum, et rationem non reddiderit de suo proprio reddere, et reficere teneatur.

Et habeat pro suo labore duos quatrenos currentes pro quolibet pignore excepty tm duorum pignorum.

Et teneatur d. Camerarius sigillare omnes, et singulas mensuras, et pondera cuilibet petenti dummodo sint iusta sub paena unius libre denar. pro quolibet, et vice qualibet.

Volumus etiam quod d. Camerarius nominatim in scriptis faciat inventarium manu pt. Dni Comissarii seu actuarii de omnibus, et singulis bonis, et rebus d. Comis quae ad ejus manus

pervenerint, et eius successori per inventarium in scriptis manu et supra cum omnibus litteris scripturis quae ad eius manus pervenerint in conspectu, et presentia DD. Priorum intra terminum trium dierum post finem ejus officii restituere teneatur.

Et quod post computum sibi factum de suo introitu, et exitu intra octo dies tunc sequentes teneatur, et debeat effectualiter consignasse suo successori omne id, et totum, et quidquid in quo fuerit in suo computo condemnatus, et si secus fecerit paena quinquaginta librarum condemnetur, et nihilominus intra alios octo dies tunc sequentes reddere, et retinere sub d. paena teneatur.

Et eius officium durret per sex menses tantum et finito eius officio eligatur alius Camerarius de eodem Terzerio ad effectum quod duo Camerarii in quolibet anno sint de uno Terzerio, et in uno alio anno sint de alio Terzerio B. Terentilli, e Lavrati

Declarantes quod in electione Camerariorum per Priorem illius Terzerii unde debet ipse Camerarius debeant nominari tres boni sufficientes, et idonei viri de loco propinquo Curiae et de his tribus nominatis unus eligatur per D. Comrium et alios Priores qui sic electus sit, et ipse intelligatur Camr. et sic successione fiat.

= De Salario DD. Priorum et Camerarii =

Statuimus, et ordinamus quod Priores qui pro tempore fuerint habeant, et habere de pecuniis d. Communis pro eorum deputato salario, et labore pro quolibet mense officii eorum Prioratus pro quolibet Priore florenum unum, et d. Camrius pro suo deputato salario habeat, et habere debeat de pecuniis dti Comis medium florenum pro quolibet mense.

De Modo, et ordine retinendo

= in electione Consiliariorum, et de eorum Officio et propostis fiend. in arrenga(?) =

Statuimus, et ordinamus quod Priores pro tempore existentes finito tempore Consiliarorum preteritorum teneantur, et debeant incontinenti in principio eorum officii cum consensu Dni Comis ac ejus Curiae eligere otto homines majores viginti quinque annorum pro quolibet terzerio qui sint in totum viginti quatuor homines de magis idoneis et pacificis d. Comis quibus intra terminum trium dierum post eorum electionem per curiam d. Comis intimari debeat, et mandari quatenus comparent coram eo tineanturque eorum officium iurare in forma

Hec nenteneantur, et debeant quotiescumque fuerint requisiti de comissione DD. Priorum seu Curiae venire ad consilium hora congrua sub paena unius librae de facto a quolibet et vice qualibet contrafaciens auferens nisi habeant rationabilem causam, et excusationem quae sit discretioni DD. Priorum, et Curiae, et in d. Consilio proponi faciant occurrentias d. Comis pro quibus fuerint coadunati, et quilibet ipsorum super eis dicere, et consulere possit, et quidquid per d. Consiliarios in d. Consilio de tribus partibus ad minus duas assistens. dictum obtentum

et reformatum fuerit per eos, seu per duas partes de tribus partibus in d. Consilio assistent. valeat, et teneat pleno jure, nisi aliter provisum per generalem arengam, dictamque generalem arengam pti. DD. Priores cohadunari faciant prout necesse fuerit, et eisdem Prioribus videbitur opportunum per publica bannimenta in Locis publicis, solitis, et consuetis terrarum, et locorum dicti Comis fient una die pro altera.

In qua quidem Arengam interesse debeant hora congrua tempore requisitionis fient. unus pro quolibet focolari, qui sit maior quindecim annis sub paena quatuor sol. den. pro quolibet, et vice qualibet et ultra in maiori paena si per Priores, et consilium special. provisum fuerit, et bannitum.

Et in ea proponantur occurrentiae d. Comis in qua qualibet dicere, et consulere valeat, et possit super evidenti utilitate d. Comis. et dicta et consultationi quae DD. Prioribus, et Comis. aut ejus Curiae melius videbitur expedire pro comodo et utilitate d. Comis debeant per eos mitti ad partitum cum fabis et bussulam, et pallottas, et quidquid per assistentes in d. qnta arenga seu maiorem partem ipsorum vitum, obtentum, et reformatum fuerit valeat, et teneat pleno iure. Addicientes quod quidquid fuerit propositum in aliquo consilio vel arenga, et non fuerit obtentum quod durante officio DD. Priorum pro tempore existent. amplius proponi non possit et si DD. Priores proponi fecerint paena decem librarum pro quolibet puniatur, et nihilominus quidquid fuerit propositum, et reformatum nullatenus valeat, et quod qualibet consultatio supra qualibet proposita quae melius videbitur, et placebit Dno Comissario, et Prioribus mittere ad partitum et supra debeat separatim et de per se de consulta in consultam poni et mitti ad partitum, et si aliter fieret nullatenus valeat.

Addicientes quod tam d.o Consilio, quam in generali Arrenga non possit nec debeat interesse aliqua persona quae non sit de terris, et locis d.i Comis, nisi specialiter a Prioribus seu Dno Com.rio fuerit vocata et si aliter fieret quidquid in d. Consilio vel Arenga dictum fuerit nullatenus valeat.

Declarantes quod nulla persona quae proponi fecerit in d.o Consilio seu Arrenga aliquid pro suo aut suae familiae particulari interesse debeat intervenire consultationibus et dictis quae fierent in d.o Consilio, Arrenga, sed facta eius expositione et proposita Dno Priores et Curia recedi faciant, et si aliter fierent quidquid victum et obtentum fuerit in favorem petentis presentis nullatenus valeat.

Et nihilominus apud DD. Priores permittentes d.m talem personam esse presentem et supra paena quinque librarum pro quolibet et vice qualibet puniatur.

Et quod nemo audiat vel presumeat in Consiliis et Arenga colloqui cum aliis personis nisi cum in consulendo palam et publice coram curia et Dominis Prioribus sub paena decem solidorum pro quolibet et vice qualibet.

Addendo etiam quod in quolibet consilio et Arrenga debeat convocari Dnus Com.rius seu eius Curia et si secus fieret quidquid in dicto Consilio seu Arrenga factum et formatum fuerit nullatenus

6v

nus valeat, sed sit nullius roboris valoris et momenti &c

De Officio Capitanei seu Contestabilis

et militum pro Festo Ascensionis et S. Petri de mense Junii

Statuimus et ordinamus quod Priores d.i Communis per viginti dies ante festum Ascensionis cum consensu Dni Comissarii sive ejus curiae eligere teneantur unum ex hominibus d.i Communis pacificum, quietum, et idoneum majorem viginti quinque annis, qui nuncupetur contestabilis seu Capitaneus festivitatum Ascensionis et S. Petri una cum octo hominibus pro quolibet Terzerio de magis idoneis et aptis ad militiam qui teneant et debeant parere mandatis d.i Contestabilis, et capitanei in omnibus, et singulis concernentibus pacem et honorem d.i Comis sub paena quinque librarum denariorum a quolibet contrafaciente, et vice qualibet de facto auferenda.

Teneaturque pt.us Contestabilis seu Capitaneus una cum dictis viginti quatuor suis militibus in dictis festivitatibus ad Ecclesiam St.i Petri d.i Status honorifice accedere accipiendo prius Vexillum d.i Comis per manus dictorum DD. Priorum seu Camerarii in praesentia tamen Dni Com.is et Priorum in uno anno ex Palatio Burgi Castri Matanllae, et in alio castri Precepti, et in anno sequenti eligi debeat pt.s Constabilis sive Capitaneus ut supra in castro seu loco proprio unde fuerit qui Vexillum in anno proxime preterito detulerit.

Et pro manutentione DD. festivitatum in d.s festivitatibus vigore praesentium statutorum praedictus Contestabilis, seu Capitaneus habeat autoritatem, arbitrium, et potestatem in omnibus, et singulis rumoribus, et questionibus quibuscumque quae fierent in d.a Ecclesia Platies, aliisque locis d.ae Ecclesiae convicinis, et in eundo, ac redeundo d.is diebus commissione et mandato pt.i Dni Com.is seu eius curiae precipere et quilibet mandare ac paenas imponere etiam per publica bannimenta prout idem viderit expediens et opportunum et contra delinquentes de facto procedere, penas exigere, capere, et carcerare ac etiam torquere et punire cum commissione pt.i Dni Com.is seu eius curiae iuxta formam praesentium statutorum, et bannimentorum.

Teneaturque in eodem die et sero redire una cum suis militibus et d.m Vexillum praedictis Dnis Prioribus seu Camerario in eorundem tamen praesentiam ut supra in eodem loco unde acceperit salvum et illesum reddere et restituere sub paena viginti quinque librarum denariorum

Et nihilominus si dictum vexillum aliter devastatum fuerit de suo proprio reficere teneatur.

Et quod de mercibus et aliis rebus Venalibus quae predictis diebus Ascensionis et S.i Petri ad d.m Ecclesiam deferuntur quocumque forense nulla Gabellorum fiat exactio per d.s dies Ascensionis et S.i Petri, et alium diem immediate sequentem

Prefati vero Priores de pecuniis d.ⁱ Comminis in festo S. Petri fieri facere teneantur unum vel duos Cereos ponderis in totum librarum sexdecim Cerae, et offerri per manus Camerarii d.ⁱ Comis ad altera d.ᵃᵉ Ecclesiae pro honore et celebratione divini offitii ac etiam spendere possint de pecuniis p.ᵗⁱˢ pro expensis d.ⁱ Comitis Stabilis, seu Capitanei et militum ac sonis in d.ᵒ festo Ascensionis usque in summum et quantitatum decem florenorum et non ultra, et in festo S. Petri expendere possint pro d.ⁱˢ expensis usque in summam quinque florenorum, et si ultra expendiderint ad restitutionem teneantur nisi prius per consilium aliter provisum extitent.

= De Officio Baiulorum et eorum Salario =

Statuimus et ordinamus quod Baiulorum citationes et relationes in Civilibus et Criminalibus causis valeant pleno iure si facte fuerint modo infrascritto B quod d.ⁱ baiuli teneantur et debeant ad petitionem cuiuscumque personae, et petent citare, et requirere coram curia Comis Status p.ᵗⁱ B. bis domi ipsius citati solitae abitationis si eum personaliter una die pro altera hora competenti citare non potuerit, personalis vero citatio unica tantum fiat, dummodo una die pro altera ad respondendum de iure d.ᵒ tali ad cuius petitionem d.ᵃ citatio facta fuerit. Nec non facere possint bannimenta, et exbannimenta, et omnia alia quae sunt, quaeque fuerint opportunae in causis p.ᵗⁱˢ

Et volumus et declaramus quod d.ⁱ Baiuli teneantur, et debeant ad requisitionem D. Comissarii, seu eius curiae, et DD. Piorum, et cuiuslibet alterius officialis d.ⁱ Comis ire, citare pignorare exequtiones et tenuta facere precipere, et mandare prout eisdem comissum fuerit pro rebus spectantibus d.ᵒ Comissario, Curiae, et officialibus, et Comuni p.ᵗⁱ et omnia pignora per eos fiend. consignare teneantur infra triduũ Camerario d.ⁱ Comis sub paena decem solid. pro quolibet pignore dummodo habiliter deferri possit.

Et in casu amissionis pignorum, et restitutionem seu valoris Dominis, et Patronis eorundem omnino teneatur.

Hoc non ad petitionem, et requisitionem Rectorum, et Procuratorum Ecclesiarum d.ⁱ Status, ac etiam Antepositorum, Castrorum, villarum, et locorum pro rebus spectantibus Universitatibus eorundem teneantur, et debeant d.ⁱ Baiuli omnia et singula facere sine aliquo precio et mercede.

Et volumus quod d.ⁱ Baiuli pro eorum labore, et mercede habeant pro qualibet citatione, et relatione ad Bancum facta ad instantiam specialis personae quatrenum unum currentem, et pro quolibet pignore per eos facto quacumque de causa quatrenos duos pro quacumque tenuta cuiuscumque quantitatis sol. duos denu. pro quolibet mandato per eos in scriptis presentato personaliter aut bis domi alicui, et si essent plures in una, eademque domo insimul habitantes sol. unum pro notificatione in scriptis fiend. ut supra sol. unum pro notificatione autem

7v

simpliciter voce facta quatrenos duos computata relatione in omnibus supradictis casibus.

Et si quis Bajulus recusaverit aliquid facere in omnibus de his, quae ad eorum officium spectant, et ad istantiam specialis, et particularis personae, pro qualibet, et vice qualibet in decem solid. puniatur.

Si vero ad istantiam D. Comissarii, seu eius Curiae DD. Priorum, et officialium d.i Comis. seu Rectorum, et Procuratorum Ecclesiam, et Antepositorum predictorum in duplum in qualibet dd. casuum vice qualibet puniatur

Volumus etiam, quod d.i Bajuli habeant, et habere debeant pro eorum salario mercede, et labore eorum officii, prout et sicut DD. Priores, et Consilium speciale eis in qualibet anno, seu mense ordinatum fuerit solvend. per Camerarium dicti Communis.

Et si aliquis d.orum Bajulorum aliquam salvam citationem, et relationem fecerit, in decem libris denar. pro prima vice puniatur, si civilis causa fuerit, si vero criminalis in duplum puniatur, pro secunda autem vice ad Catenas d.i Comis alligetur, et per unum diem continuum permanere volumus die festivo tunc sequent. palam, et publice itaquod ab omnibus videatur, et a dicto suo officio amoveatur, et in quolibet dictorum casuum ad damna, expensas, et interesse parti contra quam dicta citatio facta fuerit omnino teneatur.

= De ordine retinendo per Viarios et eorum Officio =

Statuimus, et ordinamus, quod omnes, et singuli Viarii in d.o Statu VS quolibet in suo Castro, villa, et loco infrascriptum ordinem servent VS quod teneantur, et debeant d.i Viarii infra terminum unius Mensis immediate sequent. una cum Antepositis locorum dicti status VS quolibet respective in suo Castro, Villa, et loco, et vocatis adiacentibus viarum teneatur, et debeat revidere omnes, et singulas vias publicas, in pertinentiis loci, Castri, seu villae suae Iurisditiones revidere, et illas ab utraque parte, prout tendunt possessiones convicinorum de loco, ad locum terminare per immissionem, et affixionem terminorum iuxta ordinem Capituli inferius descripti de Viis aptandis, et si in ptis d.i Viarius, et Antepositi p.ti fuerint negligentes in libris quinque pro quolibet ipsorum puniantur, et nihilominus, ire, et terminare teneantur ut supra sub dicta poena, et successione per viarios subsequentes revideri debeant, et si repertae fuerint exterminatae reterminari debeant, et termini appositi, et affigi in loco ubi prius positi et affixi fuerint.

Et si aliquis ex Adiacentibus non contentaretur de d.a remissione termini presumatur eumdem d. terminos elevasse, et puniatur in poena quinque librarum denariorum pro qualibet termino, de quo non contentaretur reponi in loco suo, et pristino ut supra elevato, et nihilominus d. remissioni terminorum acquiescere teneatur sub d.a poena, et illud idem dicimus de viis vicinalibus, quando in predictis a partibus, vel altera earum essent requisiti.

Et omnes, et singulae lites, et questiones, quae verterentur inter quoscumque de d.o statu, occasione terminorum viarum, tam Communalium, quam vicinalium itinerum transituum, et Aditorum quomodocumque, qualitercumque videre difinire, et terminare teneantur, valeant, et possint.

Et si d.ae partes inter quas esset aliquod scretium, seu discordia occasionibus supradictis, et non contentarentur de terminatione, et definitione d.i Viarii d.ae partes possint, et debeant recurrere ad Magistros viarum, qui magistri una cum d.o viario vadant ad locum, ubi d.a discordia verteretur, et ipsam videre, et deffinire teneantur, et debeant sub paena unius librae denar. pro quolibet ipsorum, et vice qualibet.

Teneanturque, et debeant supradicti viarii, et quilibet ipsorum in suo Castro, villa, et loco tantum vias vicinales, et Communales, et huiusmodi supradicts per adiacen. ipsarum viarum manuteneri facere vacuas, libras, et expeditas, et quicquid in diffinitione supradictarum viarum actum, et definitum fuerit modo p.to per d.s viarios, et massarios predictos valeat omni modo.

Qui viarius habeat, et habere debeat pro suo labore pro d.o terminatione a quolibet Adiacente pro qualibet possessione, terra, seu loco in totum solid. duos denar. pro quolibet Adiacente.

Et si aliquid de huiusmodi viis superius nominatis vel aliqua earum aliquis apprehenderit, vel occupaverit, aut quomodocumque, et qualitercumque devastaverit, dictus Viarius teneatur facere reactari, et in pristinum statum reduci, si per aliquem gradientem, et gressum habentem per huiusmodi vias supradictas dicto Viario fuerit relamatum.

Qui viarius in suo Castro, Villa, et loco habita tali reclamatione praecipiat Adiacentibus, et illi qui huiusmodi vias, vel aliqua ipsarum devastasset quod in termino competenti per dictum Viarium assignan. hujusmodi vias debeat in pristinum statum reducere, et si quis negligens fuerit in non reducendo ut supra paena viginti solid. puniatur, et similiter si dictus Viarius in predictis negligens fuerit eadem paena puniatur et nihilominus predicta exequi teneatur sub d.a paena, de qua reclamatione d.o Viario facta stetur, et credatur verbis reclamantis, et uno Testi, et iuramento de novo prestan.

Volumus autem, atque declaramus, quod omnes, et singulae viae tam communales, quam vicinales, quando fieret discussio viarum per Viarium, et Magistros viarum, quod quaelibet via de huiusmodi nominatis, quae indicata fuerit per dictos viarios, et Magistros esse bona d. Comissarius eiusque curia stare, et acquiescere teneatur eorum simplici verbo et absque aliquo Iuramento de novo prestan.

Volumus autem quod si quis propria auctoritate exterminasset aliquam viam Communalem, Vicinalem, Aditum, sive transitum consuetum a decem Annis citra teneatur, et debeat huiusmodi vias relaxare, et in pristinum statum reducere infra unum Mensem, sub paena quinque

8v

librarum salvo non exterminata eſset ad melioramentum, et de consensu Viarii et Magistrorum, vel maioris partis ipsorum illius castri Villae, seu loci in cuius tenimento dicta via eſset.

Addicientes etiam, quod quaelibet ipsarum viarum, quae fuerit iudicata a Viariis eſse degustata Adiacentes contravenientes in decem sold. denar. pro qualibet, et vice qualibet puniatur.

Addicientes quod si quis exterminaſset terminos immiſsos per d.o Viarios pro definitione confinium generalium, et particolarium personarum debeant remitti in loco unde fuerint extracti, seu exterminati. Sumptibus Exterminantis, et dictus Exterminans paena vigintiquinque librarum denariorum puniatur penitus pro quolibet termino, et vice qualibet.

Volumus etiam quod d.i Viarii B. quilibet in suo Castro, villa, et loco teneatur, et debeat denunciare, et referre d.o Comiſsario, seu Curiae d.i status omnes, et singulas rixas contentiones et maleficia, quae fieret per aliquas personas cum Armis, percuſsionibus, Administrationibus, et quocumque insultu contra aliquam personam in Castro, villa, seu loco suae Iurisditionis inter terminum trium dierum a die commiſsi maleficii dummodo de predictis notitiam habuerit verisimilt.r vel habere potuerit sub paena quinque librarum denariorum.

Verba autem inter aliquos quomlt prolata nisi insultus administrationes, et percuſsiones superintervenerint, et nisi verba fuerint valde iniuriosa absque comiſsione partium, seu partis offensae d.i Viarius referre, et denunciare non teneatur, et quatenus referret, et denunciaret eius relatio, et denunciatio non admittatur, et in aliquo nullatenus valeat, seu procedere poſsit, et Curiam relevet.

Volumus autem quod d.o Viario liceat pro suis occurrentiis accedere quo voluerit etiam extra territorium d.i Status, subrogando tamen loco suo de d.o Castro, villa, seu loco, idoneum cum consensu p.ti D.ni Com.rii seu Curiae.

= De electione Sindici, et Notarii, et eorum Officio =

Statuimus et ordinamus quod quilibet Syndicus, et Notarius qui pro tempore fuerint per Priores ut supra electi ad Sindicatum D. Comiſsarium, et ad regimen d.i Comis deputatum eiusque officiales inquisitionem generalem formari debeat contra eos, ac testes summarie, et de plano recipere, libros, et scripturas dd. officialium bene perquirere, et investigare, et si in aliquo deliquerint, et contra formam presentium Statutorum fecerint, eosque absolvere, et condemnare prout eos impunibiles, seu punibiles reperierint. Adeo quod factis bannimentis de eorum Sindicatu, et responsione d. inquisitioni cum idoneis fideiussoribus de hominibus d.i Comis debeant per quatuor dies continuos hora congrua causarum residere, et ius, et iustitiam ministrare cuilibet petenti, et per quatuor d.s dies teneatur, et debeat per eius diffinitivam sententiam condemnatoriam, seu absolutoriam

dictum Sindicatum expedire, et similiter idem dicimus de sindicatu Priorum Communis et quarumcunque aliorum officialium d.i Comis et si in praedictis p.tj Sindicus, et Notarius fuerint negligentes in non expediendo d.um Sindicatum intra d.m terminum quatuor dierum post prestitum per eos iuramentum paena quinque librarum quilibet ipsorum contrafaciens puniatur nisi iustam et rationabilem causam et excusationem habuerint quae sit Discretioni DD. Priorum, et pro eorum deputato salario habeant et habere debeant de pecuniis d.i Comunis pro quolibet Sindicatu VB praedictus Sindicus carlenos duos.

Volumus autem a sententia d.i Sindici unusquisque sentiens se gravatum possit appellare et prosequi teneatur prout et sicut superius in capitulo de Iuramento D.ni Comissarii circa finem latius declaratum extitit.

Addicientes quod Notarius ad faciendum computa Camerariis, et Exactoribus Comis et etiam ad sindicandum D. Comissarium, et officiales non debeat nec possit elegi Cancellarius et Actuarius qui pro tempore fuerit ad scribendum introitus, vel exitus Camerariorum et etiam intervenerit ad acta Civilia et criminalia D. Comissarii, et Curiae; sed alius loco quo eligat cum salario quatuor Carolenor. pro quolibet sindicatu, unius baiocchi pro qualibet petitione seu productione bol. unum pro qualibet teste examinato, et pro quocumque alio actu baiocchum unum pro quolibet vero computo Exactorum, recipere possit usque in summam duorum Carolenorum et non ultra.

= Quod nullus extractus seu deputatus possit officium sibi comissum refutare =

Statuimus, et ordinamus, quod nullus de dicto statu qui fuerit electus aut deputatus in officialem d.i Comis VB in Priorem, Iuvantem, Camerarium, Ambasiatorem, Sindicum, viarium, Exactorem, seu in quemcumque alio nomine nuncupant officialem d.i Comis, seu ad aliquid faciend deputatus, possit aut debeat aliquo modo et colore quesito officium sibi commissum refutare, si quis contra fecerit paena quinque librarum puniatur, et nihilominus d. Commissum sibi officium facere et exercere teneatur et debeat nisi iustam et rationabilem excusationem habuerit approband per D. Comissarium et eius curiam, quam excusationem quo ad Priorem tantum Prior qui fuerit ut premittitur extractus, teneatur, et debeat proponere D. Comissario et eius curiae, et Prioribus tunc residentibus per octo dies ante debitum tempus introitus officii d. Priorum et prout per d. Curiam et Priores fuerit declaratum exequutioni demandetur

Et si talis sic extractus, et deputatus negligens fuerit in proponendo seu proponi faciendo in redeundo, et declarari non fecerit ut supra paena librarum quinquaginta pro qualibet et vice qualibet condemnetur, et puniatur.

= Quod nullus Debitor Communis possit aliquod Officium exercere =

Statuimus, et ordinamus quod nullus de dicto statu qui sit Debitor d.i Comis tam occasione Camerariatus et collectarum quam quacumque alia de causa possit aliquod officium facere et exercere nec ad illud quoquomodo nisi primo omne id, et totum, et quidquid tenetur solvere, et dare in Communi integre, et cum effectu satisfecerit in manibus generalis Camerarii d.i Comis ante d.i Officii ingressum, et Priores pro tempore existentes, qui talem debitorem d.i Comis admiserint, seu receperint paena quinque librarum pro quolibet contrafaciente puniatur, et nihilominus talis Debitor a d.o Officio si illud ingressus fuerit penitus reiciatur, et quod per aliquod depositum, seu promissione excusari non possit, nisi prius facta vera actuali et integra satisfatione in manibus d.i Camerarii

Quod quilibet Notarius possit Capitula praesentis Statuti Copiare, et = nemini liceat extra Palatium asportare =

Statuimus, et ordinamus quod omnes, et singuli Notarii de d.o Statu valeant, et possint capitula pntis statuti copiare et quilibet Comissarius, seu ad regimen deputatus teneatur, et debeat cuilibet Notario petenti p.tum Statutum ad hoc ut ipsi Notarii extrahere valeant capitula p.ta et d.i Notarii d.m Statutum extra Palatium, seu domum habitationis officialium portare non debeat. Declarantes etiam d.m volumen Statutorum nemini licere extra Territorium d. Status aliquo modo asportare, seu asportari facere absque expressa licentia D. Comissarii, et Priorum pro tempore existentium, si quis vero contrafecerit paena quinquaginta librarum condemnetur, et puniatur et nihilominus reportare, et reconsignare teneatur sub dicta paena.

= De Officio Aestimatorum =

Statuimus et ordinamus quod DD. Priores in principio eorum officii eligere teneantur duos Aestimatores pro quolibet Castro, et loco ad aestimanda omnia bona quomodocumque existentia in bonis locorum ubi sunt electi quilibet eorum respective, et in casu discordiae, vel suspitionis tres alios idoneos viros in aestimatores unum pro quolibet terzerio, qui aestimatores Communitatis dicantur, et habeant auctoritatem aestimandi bona, res, et damna, sive de mandato Iudicis, sive de consensu Partium eis fuerit ordinatum aestimatoribus quorum vel maioris partis eorum in casu absentiae alterius vel discordiae standum sit, quam aestimationem referant, prout partes erunt concordes, vel in actis si aestimaverit de mandato D. Comissarii, vel Curiae infra decem dies, sub paena unius librae pro quolibet, et vice qualibet et pro mercede accipere possint pro quolibet sol. duos, et pro quolibet miliario a Castro Praecepti, et Castro materillae incipiene

Declarantes, quod in causis minimis a quinq. florenis infra unus eorum habita voce, et licentia aliorum aestimatorum possit de per se aestimare, et referre, quibus aestimationibus stari, et acquiesci ordinamus.

De Officio Magistrorum Viarum

Statuimus et ordinamus quod in quolibet principio Anni infra decem dies DD. Priores teneantur sub paena unius floreni pro quolibet eorum eligere, et creare tres idoneos viros, unum pro quolibet terzerio in Magistros Viarum, et sint illimet qui fuerint in aestimatores Comunis electi, qui Magistri debeant conservare, dirigere et de novo facere ubicumque eis necessarium, et opportunum videbitur vias publicas, et vicinales per totum Statum. Quorum mandatis pareant Viarii, et quilibet de p.te Statu pro refectione, reparatione, constructione viarum, sub paena unius librae pro quolibet, et vice qualibet ipsis Magistris, et Exequtoribus applicand.

Hec non conservare teneantur viam ad usum Pedestrium continue, et undique paenes ripam fluminis, Maris, et secundum eiusdem Fluminis cursum deviationem sive murationem etiam si d.a via alias non fuerit, et hoc fiat expensis Dominorum terrarum, et possessionum.

Item conservare faciant omnes, et singulas aquas fontium, et rivorum secundum antiquum cursum, et derivationem, vel prout eis melius videbitur expedire, tam ad usum publicum, quam privatum, et praedicta visitare et revidere teneantur in quolibet Semestre, et quandocumque requisiti fuerint a partibus vel curia sub paena unius floreni pro quolibet et vice qualibet, et presens statutorum non praeiudicet Statutis de Officio Viarii, et de viis aptandis.

Ego Johannes de Iudicibus.

SECUNDUS LIBER DE CIVILIBUS

De ordine Causarum Civilium

Statuimus et ordinamus, quod in Civilibus Causis talis ordo servetur, quod usque in quantitatem quinque librarum sufficiat stetur, et credatur probationi, et dicto unius testis fide digni una cum iuramento d.o Actori deferendo in supplementum semiplenae probationis.

Et quod usque in quantitatem quinque librarum Curia teneatur, et debeat procedere summarie de facto, sine strepitu, et figura iudicii, solaque facti veritate inspecta, omni tela iudiciaria postposita, et absque aliqua petitione, responsione testiumque, examinare, nulloque alio actu quomolibet in scriptis fiendo in iudicio, et extra, partes intelligere, et eorum iura, testes summarie recipere iuramentum parti deferre, causam expedire, prout eidem Curiae videbitur iustum, et rationi consonum per eius pronunciam diffinitivam, quae solum, et dumtaxat per acta describatur, ad effectum ut p.tae Causae decisio reperiatur

Si vero Reus comparverit, et confessus fuerit coram Curia se aliquid debere d.o Actori, et fuerit rei petitae quantitas usque in quantitatem quinque librarum per Curiam Reus cogatur ad solvendo d.o Actori antequam secedat de Palatio.

A dictis vero quinque libris supra usque in quantitatem decem librarum per d.am Curiam terminus detur ad solvendam trium dierum ex tunc proxime futurorum.

A dictis vero decem libris supra usque in quantitatem viginti quinque librarum d.o Reo terminus detur quinque dierum

A dictis vigintiquinque libris supra usque in quantitatem quinquaginta librarum detur terminus octo dierum.

A dictis vero quinquaginta libris supra quecumque fuerit quantitas terminus detur d.o Reo ad solvendum una cum expensis legitimis quindecim dierum, et lapsis d.d. terminis ad petitionem d. Actoris per d. Curiam in scriptis detur licentia exequendi contra d. Reum suum debitorem, et confessum realiter, et personaliter prout d. Actori melius videbitur expediri pro petitis et expensis

Volumus tamen et declaramus in omnibus causis civilibus si Reus reperiretur in Palatio, quando per Curiam residetur ad iura reddendum non sit opus aliter citare, sed Actor contra ipsum reum presentem faciat petitionem, sin aut fieri debeat unica citatio personaliter una die pro altera, aut duae citationes diversis tamen continuatis diebus pro altera die iuridica sequenti, et adveniente termino competenti per dictum Actorem fiat petitio

Et si dictus Reus in termino citationis fuerit contumax, Actor iurare teneatur, quod ea quae petit non animo caluniae petit, et sibi non est in aliquo satisfactum, et tunc per ipsam Curiam concedatur licentia exequendi contra dictum reum super bonis d.i Rei contumacis

pro quantitate petita, et expensis legitimis, primo Mobilium, secundo stabilium, tertio nomina debitorum in duplum, et si bona invenientur mobilia, seu stabilia, in quibus d.° Actori tenuta data fuerit, et ipsa tenuta data, et capta terminus detur ut supradictum est per Baiulum d.i Communis ad recolligend. et reluendum d.m tenutam, et executionem factam una cum expensis, quas semel tantum, pro illa eademet causa refici volumus, respondendo tamen petitioni Actoris in eademet actu refectionis expensarum affirmative negando, vel confitendo terminum prout supra secundum quantitatem rei petitae in confessis fuerit declaratum.

Elapso vero d. termino d. Reus personaliter, aut domi solitae habitationis citetur ad eligendum suum aestimatorem d. tenutae.

Et in d. Citationis termino eligantur duo aestimatores ad aestimandum d. tenutam de Hominibus adiacentibus d. tenutae partium non attinent. usque in tertium gradum consaguinitatis inclusive B unum per Actorem, et alterum per Reum si comparaverit, sin autem per d. Curiam. Qua aestimatione facta ad petitionem d.i Actoris fieri debeant duo bannimenta diversis diebus, cum intervallo duorum dierum pro quolibet bannimento per publicum Baiulum ad fenestras Palatii residentiae Curiae, et uno alio bannimento in Castro, villa, seu loco solitae habitationis d.i Rei et si quis vellet emere d.m tenutam, ut supra datam, et captam in tenutam ad instantiam d.i Actoris, quod infra terminum duorum dierum coram Curia compareat, et plus offerenti vendatur.

Et si quis in aliquo termino dictorum bannimentorum compareret, et afferet plusquam fuerit aestimata, seu illud quod fuerit aestimatum, tunc per Curiam d.a tenuta, seu tanta quantitas d. tenutae in solutum, et pagamentum ex secundo decreto, quantum capit mensura debiti petiti, et pro expensis legitimis, et taxatis per dictam Curiam adiudicetur creditori pro sexta parte minus quam fuit aestimatam.

Liceat tamen d. Reo non ostante d. adiudicatione d.a bona ut supra adiudicata, aut vendita ut supra reluere intra terminum quindecim dierum a die venditionis, seu adiudicationis, et notificationis eidem, a domi, vel personaliter quomodolibet facta si quantitas fuerit quinquaginta librarum et ab inde infra.

Si vero fuerit a quinquaginta libris supra triginta dierum a die venditionis, seu adiudicationis, et notificationis ~~ettam supra~~.

Solvendo tamen effectualiter d.° Emptori, seu Actori sortem principalem petitam, et expensas legitime in causa factas et taxatas.

Et quod ubi non reperiuntur de bonis Debitoris in quibus d.a tenuta Actori, ad petitionem d.i Actoris procedatur contra Debitorem ad cogendum eum personaliter, prout per Actorem d.e Curiae fuerit postulatum

11v

Volumus etiam, quod si oblationibus bonorum quae fierent .... facta estimatione similiter fiat adiudicatio d. Actori pro sexta parte minus valeris rei estimatae, absque aliquo alio termino reluendum, solvendum, et satisfaciendum.

Addicientes quod in exequutionibus fiendis ad instantiam Actoris exequi quoquomodo non debeat super Bobus aratoriis, et instrumentis ad arandum deputatis, neque super sementa illius anni deputata, neque super vestimentis mulierum, linteaminibus coopertis, et aliis pro lecto deputatis vestimentis, et armis militum ad servitium militiae, et Hominum deputatis, et si aliter fieret d. tenuta et exequutio inde facta nullatenus valeat.

Et dictus Actor semper et omni tempore ad restitutionem dictorum bonorum oblatorum penitus teneatur, et pt.a locum habeant quando alia bona mobilia, seu stabilia aut nomina debitorum reperirentur, quae ad satisfationem d. Actoris pro petitis, et expensis sufficere possint.

Volumus autem quod omnes et singulae causae tam civiles, quam criminales definiantur modo et ordine infrascripto V3. quod Curia teneatur et debeat diffinire, et terminare questiones civiles infra duos menses a die litis inceptae

Et questiones criminales in termino quatraginta dierum ad paenam decem librarum ac litis expensarum partis instantis, pro expeditione refectione, seu satisfatione pro qualibet vice, et qualibet questione, et processu, dummodo ab aliqua ipsarum partium semel tantum fuerit petitum vel postulatum.

Et quod omnis questio Abatianorum quae mota erit in d.o Statu diffiniri, et terminari debeat ibidem, et non alibi; et si secus fieret non valeat ullo modo, et nihilominus contraveniens in quinque libris absque aliqua diminutione puniatur, nisi aliqua allegabilis causa suspitionis seu gravaminis appareret

= De Libelli Oblatione =

Statuimus et ordinamus quod in omnibus et singulis causis civilibus non excedentibus summam, seu valorem quinquaginta librarum per Curiam d.i Comitis ius summarium reddatur, et non possit aliquid opponi contra petitionem factam occasione solemnitatis omissae

Teneaturque d. Reus antequam decedat de Palatio d.o petitioni respondere, et confitere, aut negare contenta in d. petitione dummodo de contentis in d.a petitione p.tus Reus verisimiliter scientiam, aut notitia habuerit, et habere potuerit.

A dictis vero quinquaginta libris supra Actor seum in scriptis exhibeat libellum, seu petitionem, et si Reus comparuerit, et copiam petierit teneatur Actor dictam copiam suis sumptibus dare dicto Reo, seu eidem per baiulum d.i Comitis transmittere cum termino quinque dierum utilium, et peremptorii a die receptae copie proxime connumerandorum per dictam Curiam assignandi ad opponendum quicquid vult, et potest contra dictum libellum, et si per dictam ipsum

in dicto termine oppositi fuerint exceptiones, quae habeant impedire litis contestationem, tunc per Curiam pronuntietur litem non esse contestandam super tali libello, seu petitione stantibus dictis exceptionibus.

Et si dictae tales exceptiones non fuerint, quae valeant impedire litis contestationem, vel quod Reus in terminum sibi statutum exceptiones non produxerit, tunc per Curiam pronuntietur litem esse contestandam super d.º libello, seu petitione, et cogantur ambe partes ad praedicta, et deinde per Curiam terminus decem dierum detur parti incumbenti ad probandum, intra quem terminum testes ad iuramenta recipienz, et probationes fiant, deinde ad petitionem cuiuslibet partis eorum dicta, et attestationes fiant, cum toto Processu aperiantur, et publicentur, et partibus, ad accipiendum copiam, et opponenz contra terminus quinque dierum statuatur, postea producantur iura et instrumenta .... deinde concludatur in causa, et demum prout de iure per Curiam proferatur.

Volumus autem et declaramus, quod in omni, et quacumque causa ordinaria, aut extraordinaria, minori, ac maiori si per d. litigantes, aut aliqua ipsarum fuerit petitum consilium sapientis quandoque ante latam sententiam, quod tunc, et eo casu per d. Curiam concedatur, et concedi debeat sumptibus tamen d. petentis, et instantis causam sic expediri facto tam deposito per eam penes curiam, seu idoneam personam de condecenti salario, et mercede pro consultore, et Nunciis. infra terminum quinque dierum post instantiam factam pro expeditione d. Causae ut supra, intra quem terminum per partem instantem habita consideratione litis, et causae dictum salarium effectualiter deponi debeat et iura d.rum partium una cum toto Processu insaccultentur, et sigillentur, et sic insaccultata, et sigillata alicui sapienti partibus non suspecto transmittatur, et prout consultum fuerit p.tus D. Com.us seu ad regimen deputatus suam proferat sententiam, et nil aliud pro sportulis recipere, et haberi possit nisi usque in summam duorum Tuliorum dumptaxat, et non ultra.

Et si pro parte d.i litigantis seu instantis differatur d.m Processum extrahi, et transmitti infra terminum supradictum, seu salarium preditum deponi. tunc et eo casu p.tus D. Commissarius, seu ad regimen deputatus ad ulteriora procedere possit pro expeditione causae, et prout iuris fuerit difinitivam proferat sententiam, non obstantibus allegatis ut supra.

Addicientes quod in omnibus, et singulis causis tam civilibus. quam criminalibus aliquae nullitates non attendantur neque attendi debeant seu possint dummodo non sint concernentes legitimationem personarum, aut incompetentia Iudicis, et citationis

= Quomodo debeat fieri Partitum in Civilibus =

Statuimus et ordinamus quod in Causis civilibus defectum probationis liceat cuilibet pacto facere partium alteri cum eo litiganti offerendo ei quod iuret, aut referat si petita per eum fuerint, et sint vera, quod quidem iuramentum sit et ipse debeat dictarum partium litis decisione, et si iurare noluerit quod iuramentum pt.te offerenti deferatur. et prout iuratum fuerit per Curiam d. Comis executioni demandetur.

Quod quidem iuramentum pro interesse dd. partium in futurum reprobari non possit, nec ad Fisci instantiam.

= De modo allegandi absentiam =

Statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit de dicto statu vel eius districtu absens, et citatus vel requisitus fuerit coram Curia d. Comis ad petitionem cuiuscumque personae, seu Curiae ad respondendum de iure, vel quacumque alia occasione quilibet attinens sive vicinus, et quecumque alia persona possit, et sibi liceat coram ipsa curia personaliter comparere et talis citati, vel requisiti absentiam allegare, recepto prius iuramento a Curia Comis. qui iuret manibus tactis scripturis quod non allegat d. absentiam causa prorogandi tempus d. tali absenti, et Curia Comis debeat assignare d. tali absentiam alleganti terminum competentem ad faciendum comparere d.m requisitum absentem secundum distantiam loci, ubi d. citatus permanserit, prout ipsi Curiae melius videbitur convenire, et pns capitulum locum habeat tam in civilibus quam in criminalibus causis

= De executione Instrumentorum =

Statuimus, et ordinamus, quod omnia, et quaecumque instrumenta publica, quae producerentur per quamcumque Personam contra aliquem, quae sint scripta manu alicuius publicae personae pro quacumque, summa, et quantitate per simplicem petitionem absque solemnitate libelli summarie executioni demandetur realiter, et personaliter, prout producenti videbitur expedire, non obstantibus quibuscumque dummodo non appareant vitiosa, cancellata, vel in aliqua eorum parte suspecta, salvo quod non essent occasione ludi prohibiti, et tunc per Curiam minime admictantur, sub paena viginti quinque librarum pro qualibet vice, qua per Curiam d.i Status fuerit contrafactum, et nihilominus ipsa Curia cogat ambas partes ad solvendum paenam pro ipso ludo.

= Qualiter fideiubens pro aliquo indemnis conservetur =

Statuimus et ordinamus quod si quis pro aliquo fideiusserit in civilibus, criminalibus causis, seu mixtis, seu quacumque alia causa, ipse fideiubens nullo modo per Curiam d. Comis cogatur si et in quantum principalis pro quo fideiussio facta fuerit habeat unde solvat, sed ipse principalis si habet unde solvat primo conveniatur quam ipse fideiussor

Et si dictus principalis non habet unde solvat, seu Curiae non paruerit, tunc ipse fideiussor cogi, constringi possit, et si dictus fideiussor quomodocumque et qualitercumque, coactus fuerit pro ipso Principali, et aliquid pro eo solverit aut aliquod damnum receperit, tunc Curia vinculo Iuramenti ad petitionem d. fideiussoris d. Principalem cogere, et constringere realiter et personaliter de facto, et sine strepitu, et figura iudicii ad restitutionem eorum una cum interesse quod ipse fideiussor pro d. suo principali substinuerit, aut passus fuerit sub poena decem librarum, et omne et totum quod ipse fideiussor pro ipso principali solvisset, ab ipso principali penitus conservetur indemnis.

= Qua forma Forensibus Ius summarium fiat =

Statuimus et ordinamus quod forensibus coram Curia d. Status venientibus fiat eis ius sommarium per d. Curiam prout consueverit hominibus d. Status in loco illo unde fuerit d. talis forensis, sed de hoc d. talis forensis legitimam fidem produxerit, sin autem modo, et ordine supradictis inter Terrigenas d. status, et si d. forensis coram d. Curia aliquid petierit ab aliquo d.ⁱ Status, et ille a quo aliquid peteretur per dictum forensem vellet ipsum forensem reconvenire Tunc d. forensis per d. Curiam nullatenus audiatur, nisi prius prestet idoneam fideiussionem de iudicio sisti et iudicatum solvere.

Et si per aliquem de d.ᵒ Statu aliquid peteretur contra d.ᵐ forensem per d.ᵐ Curiam sibi similiter ius summarium fiat.

Si vero aliquis de d.ᵒ statu aliquid recipere deberet ab aliquo forense, qui forensis coram Curia d.ⁱ Comi convenire non possit, et ipsius forensis aliqua bona in d.ᵒ statu reperirentur, tunc Curia recepta fide per Actorem per publicum Instrumentum, aut per idoneos testes de d.ᵒ debito contra d.ᵐ forensem ad petitionem d.ⁱ Actoris teneatur, et debeat d.ᵃ bona d.ⁱ forensis facere sequestrari, et si d. forensis intra terminum per d.ᵐ Curiam eidem assignans coram ipsa Curia non comparuerit eidem actori de iure respondens Tunc per dictam Curiam ad petitionem d.ⁱ Actoris attendatur circa expeditionem Processus, et adiudicationem, et pagamentum d. Actori pro quantitate, et expensis legitimis, si vero d. forensis in d.ᵒ termino coram d.ᵃ Curia comparuerit, et solutionem debiti petiti per publicum instrumentum, vel per idoneos testes, aut alias quomolibet legitimas probationes, et se ad d. debitum non teneri docuerit, Nunc d.ᵃ Curia teneatur, et debeat d. forensem absolvere a dicto debito contra eum petito sine strepitu, et figura iudicii, et petentem in Centum sol. denariorum condemnare, et ad restitutionem damnorum, et interesse forensi praedicto.

Addicientes, et declarantes quod in allegatione alicuius suspecti de fuga, in primis, et ante omnia Curiae d. status constare de debito per publicum instrumentum, sed saltem per semiplenam probationem debeat, et eo casu licentia exequendi manu Actuarii scripta contra d. forensem suspectum, aut eius bona concedatur et si aliter concederet in poenam quinquaginta

librarum, et ad refectionem damnorum expensarum et interesse dicto ut supra in suspectam allegato, et detempto in suo sindicatu condemnetur.

Liceat tamen unicuique forensi dare et prestare idoneam cautionem et fideiussionem de stando iuri et iudicatum solven. per idoneos homines d. Status, qua cautione prestita ab omni suspitione et detemptione liberetur.

De ordine retinendo in Appellationibus.

Statuimus, et ordinamus, quod si esset lata, aut data aliqua sententia aut pronuntia definitiva, aut interloqutoria per D. Comissarium, seu ad regimen Deputatum et Curiam d. Status contra aliquem et ille talis contra quem lata, et data fuerit intra terminum decem dierum a die late dictae sententiae seu pronuntiae proxime subsequentium connumerandorum appellaverit ad Ill.mum Dnum Albericum Cybo Malaspina, seu eius Auditorem aut Locumtenentem teneatur et debeat d. Appellationem intra alios decem dies immediate sequentes prosequi et seu una cum toto Processu totius causae clauso et sigillato suis sumptibus extracto per manus Actuarii d. Curiae cum Citatione partis fien. presentare et causae huiusmodi definitionem reportare coram curia d. Status parte citata intra terminum aliorum triginta dierum sequen. et proxime connumeran. et decurrendorum.

Alias si in alio ex praedictis defecerit d.a sententia et pronuntia ut supra lata, et data valeat, et teneat pleno iure et amplius per d. Curiam super dicta appellatione non audiatur.

De pœna Actoris non comparentis hora debita

Statuimus, et ordinamus quod quilibet Actor, qui aliquem citare fecerit personaliter aut bis domi coram d. Curia d. Status et in termino ipsius citationis non comparuerit coram ipsa Curia, et talis sic citatus personaliter se presentaret coram d. Curia aut eius legitimus Procurator puniatur talis Actor summarie per ipsam curiam in decem solidis denariorum, qui sint d. talis citati, et comparentis loco interesse, et dictus Actor amplius non audiatur per dictam curiam, nisi prius solverit dictam penam, et contumaciam ut supra

Qualiter Pupillis Orphanis, Viduis, et Ecclesiis ius summarium fiat.

Statuimus et ordinamus quod per Curiam d. Comiss., Pupillis, Orphanis, et Minoribus viginti quinque annis, viduis Ecclesiis, et aliis miserabilibus personis, Ius favorabile, et summarium reddatur per simplicem petitionem, et absque solemnitate libelli, aliisque solemnitatibus omissis in iudicio et extra.

Et si quis contra aliquem minorem ut supra agere voluerit a quinque libris supra, quod in primis, et ante omnia provideri petat per d. Curiam eid. pupillo, seu minori de idoneo tutore, et Curatore pro tempore respetive et demum eius petitionem verificare per publicum Instrumentum, Apocam seu testes idoneos, alias per d. Curiam exequtio, et tenuta aliqua d. tali Actori non servata forma p.ta concedi non debeat, et si aliter fieret nullatenus valeat.

De Salario Scripturarum Civilium
= et Criminalium Causarum et Solutione Executionis =

Statuimus et ordinamus quod D. Commissarius, et quilibet alius ad regimen Deputatus eius Actuarius, Cancellarius, sive Notarius Curiae tam in Civilibus, quam Criminalibus causis eiusque executores, et officiales infrascriptum tantum salarium petere, et habere possint, et si aliud ultra sibi quomodocumque solvere fecerint, aut ab aliquo receperint in duplum in eorum sindicatu reddere et restituere condemnetur per sindicum d. Comis Dicto tali a quo illud plus receperint, et in tantumdem pro paena.

Quod si quis petierit aliquem aliquam pecuniarum summam, seu aliquid aliud coram d. Curia, d. Actor teneatur, et obligatus sit solvere pro capitibus solidorum pro quolibet floreno per eum petito, seu illius valore rei petitae d. Curiae pt. Illmi Dni quatrenos duos currentes describend. per d. Canam paenas d. petitionem VB in Margine d. petitionis seu Acta in libro Actorum Civilium dictae Curiae descriptg.

Et si aliquis d. Capita solidorum non solverit nullatenus audiatur et per Curiam ad concessionem executionis, seu Tenutae et ad aliquos alios actus non devenietur, et si aliter fieret nullatenus valeat.

Nec non pts. D. Commissarius, et quilibet alius ut supra ad regimen Deputatus habeat, et recipere possit pro eius mercede ac emolumentis infrascriptas summas, et quantitatem iusta Taxam, et notulam inferius descriptam, et non ultra, sub paenis et refectione supradict.

Pro sigillo per eum impresso in quolibet mandato, tam sub nomine singulariae personae, quam etiam cuiuscumque numeri, et diversarum personarum esset bol. unum

Pro sigillo literarum Remissorialium, seu in Causa cuiuslibet Processus Appellationis interpositae, seu Recursus petiti ad ptum. Illmum D. seu eius Auditores, et locumtenentes describendarum per Notarium Causae, seu Causarum in totum computo dicto sigillo Processus, et literarum bol. duos.

Pro iuramento alicuius suspecti de fuga cum commissione de capiendo, aut alia sua bona arrestando bol. duos

Pro examine cuiuslibet Testis, tam in Civilibus quam Criminalibus Causis absque articulis in scriptis datis, et formatis seu productis bol unum pro quolibet teste

Pro quolibet teste examinato per extensum super Articulis, et interrogatoriis bol duos pro rata sibi tangente

Pro iuramento decisivo pro rata sibi tangent bol unum.

Pro examine seu responsione Principalis super positionibus productis per verbum credit, vel non credit pro ipsius parte in totum bol unum

Pro accessu ad videndum aliquam differentiam ad instantiam, vel de consensu partis, seu partium si esset in Castro Matenillae, seu Precepti, et eorum Burgis in totum recipere possit carolenos duos, et non ultra

Si esset extra dicta Castra Matenillae, et Precepti in eorum tamen pertinentiis carolenos tres

14v

In alijs vero Castris, villis, et locis, et eorum pertinentiis Comis Status praedicti carolenos quartuor in totum.

Si vero ptus. D. Comissarius ad regimen Deputatus esset V. I. D. recipere possit in duplum, modo locis, et ordine superius Declaratis.

Declarantes tamen d. viaticum deponi debere per partes, seu partem penes Notarium Causae, et I. D. Comissario, seu ad regimen deputato dari, et solvi non debere nisi prius diffinita causa principali ad quam videns pro decisione veritatis factis accessit.

Pro quolibet sententia, et pronuntia diffinitiva penes acta desenbenda recipere possit prout infra.

Si summa esset unius floreni, et ab inde infra bol. duos.

Si vero esset ab uno floreno usque in duos florenos bol quatuor.

A dictis vero florenis duobus usque ad florenos decem bol octo.

A dictis vero decem florenis usque in quacumque summam, et quantitatem bol sexdecim, et non ultra.

Et hoc locum tm habeat in Comissariis ad Regimen deputatis qui non essent I. V. D.

Si vero esset I. V. D. petere, et habere possit pro d. sententiis, et pronuntiis diffinitivis, et earum sportulis usque in summam florenorum duorum, et ab inde infra bolonenos quatuor, ab inde ~~infra~~ vero sopra bol unum pro quolibet floreno usque in summam sexaginta florenorum.

Ab inde vero supra quaecumque fuerit quantitas florenos duos et non amplius.

Pro quolibet decreto, per eum interponend in transumptis Instrumentorum Notariis defuncti, seu in venditionibus, et alienationibus fiendis per minores, et miserabiles personas, et alijs rebus, et Causis super premissis, in quibus de iure, et ex forma statutorum interpositio decreti requiritur recipere possit bolonenos quatuor.

Pro sententiis Criminalibus Absolutoriis petitis, et obtentis, si esset paena pecuniaria recipere possit prout sopra declaratum est in Causis Civilibus.

Si vero esset Capitalis pro uno tantum, et absque aliquibus socijs florenos quatuor.

Si vero essent plures, et ultra constituti et requisiti florenos duos pro quolibet et non ultra.

Si vero esset corporis afflictiva, et ex forma iuris, aut presentium statutorum imponend medietatem prout sopra declaratum est in capitalibus recipere possit, et non ultra.

Pro pronuntia, et mercede cassaturae petitae, et obtentae cuiuslibet processus et sententiae in causis criminalibus, in qua pena esset imponend usque in summam vigintiquinque librarum, et ab inde infra bol quatuor.

A dictis vero vigintiquinque libris supra, quaecumque fuerit quantitas recipere possit Carolenum unum, et si paena esset capitalis recipere possit carolenos quinque si vero esset corporis afflictiva carolenos duos

Pro pronuntiis vero interlocutoriis in Civilibus neque in Criminalibus causis nil recipere possit,

et si contra Contumacem relaxaretur Exequutio nisi esset in contradictorio Iudicio, et totius causae Decisiva, et tunc ut supra modo, et ordine Declarato.

Pro taxa expensarum, quaecumque fuerit quantitas bol. quatuor.

Pro pronuntia absolutionis petitae et concessae cuiuslibet causae, et Denuntiae, et querelae seu inquisitionis, etiam ex Officio Curiae, aut ad instantiam partis formatt pro quolibet inquisito bol tres.

Notarius vero Causarum Civilium, et Criminalium recipere possit pro eius mercede iuxta infrascriptam Taxam VZ

Pro qualibet abolitione concessa, cum cassatione Processus formati tam ex officio, quam etiam ad Accusam, querelam, seu Denuntiam partis, una cum quocumque acta, sive comparitione propterea facta in totum recipere possit bol. tres pro quolibet Inquisito.

Pro Cassatione cuiuslibet sententiae condemnatoriae, seu Processus, si paena esset usque in summam vigintiquinque librarum bol quatuor, a Dictis vero vigintiquinque libris supra, quaecumque fuerit quantitas recipere possit bol sex

Si vero esset paena Capitalis Carolenos quinque

Si vero corporis afflictiva Carolenos Duos

Pro responsione inquisitionum, et fideiussione prestita De stando iuri in totum computato actu bol duos.

Pro qualibet promissione, et fideiussione De non offendendo simpliciter usque in tertium gradum bol duos. pro quolibet parte

Si vero esset nominata et comprehensi essent usque in numerum quinque personarum bol duos pro qualibet parte, si vero essent nominati, a quinque personis supra bol quatuor pro qualibet parte

Pro quacumque vero alia promissione sub quacumque alia forma facta De non Discendendo et similibus concernentibus officium Curiae bol Duos

Pro scriptura inventarii ex causa Confiscationis bonorum bol quatuor, De aliis vero inventariis bol duos.

Pro scriptura cuiuslibet sententiae Absolutoriae cum circumdatione totius Processus, si quantitas penae esset usque in summam vigintiquinque librarum computato actu bol quatuor.

Si vero esset a Dictis vigintiquinque libris supra usque in quantitatem quinquaginta librarum computato actae bol sex, a Dictis vero quinquaginta libris supra quaecumque fuerit quantitas bol octo.

Si vero paena esset capitalis, aut aliter ultimi supplitii bol viginti

Si vero ~~esset~~ corporis afflictiva bol sexdecim

Pro copia cuiusmodi sententiae capitalis, seu corporis afflictivae in publicam formam redactae bol vigintiquatur.

15v

Si vero eſset simpliciter extracta carlenos duos.

Pro petitione simplici penes acta descripta bol unum.

Pro productione scripturae, etiam si plures eſsent unico actu producte, computato actu bol duos

Pro responsione incontinenti per verbum presente in confitendo, vel negando nil recipiat. Si autem fecerit aliquas alias contradictiones, et exceptiones pro qualibet responsione etiam si eſset sub verbo presente recipere poſsit bolonenum unum.

Pro productione testium computato actu, et iuramento bol duos

Pro examine cujuslibet testis, tam in Civilibus, quam Criminalibus Causis examinati simpliciter absque Articulis et interogatoriis pro ipsius parte bolonenum unum. Si vero eſset cum Articulis, et interogatoriis pro eius parte bolonenos duos et non ultra.

Pro iuramento decisivo bolonenum unum

Pro Articulis, sive Positionibus per verbum credit vel non bol unum.

Pro quolibet mandato in scriptis, etiam si plures eſsent in eodem mandato pro una eademque causa, bol unum.

Pro Relatione tenutae penes acta descripta bol unum

Pro relatione notificationis pro qualibet penes acta descriptis bolonenum unum

Pro electione aestimatorum super appreccio tenutae, et exequutionis cum relatione, et iuramento bol quatuor in totum.

Pro relatione appreccii facti in dannis datis computato iuramento bol duos.

Pro procura penes acta simpliciter descripta bol unum.

Pro sententia seu laudo Arbitrorum, seu Arbitratorum bolonenos quatuor.

Pro compromiſso penes acta simpliciter descripto pro qualibet parte bol unum.

Pro scriptura cuiuslibet pronuntiae, seu sententiae diffinitivae usque in summam quinque librarum bol duos, et ab inde infra tantumdem, Ab inde vero supra quaecumque fuerit quantitas bolonenos quatuor.

Pro copiis vero tam in Civilibus, quam Criminalibus causis pro qualibet carta scriptis ab utraque facie, et qualibet facies contineat ad minus quindecim versus, et quilibet versus ad minus quindecim sillabas bol duos, et si eſset in publicam formam redactae bolonenos tres pro qualibet carta ut supra descriptae

Pro copia cuiuslibet pronuntiae, sive sententiae diffinitivae, quae eſset summa usque in quinque lib. et ab inde infra bolonenos duos. Si vero eſset a d.ᵗⁱˢ quinque libris supra usque in quantitatem decem florenorum bol octo.

A dictis vero florenis decem quaecumque fuerit quantitas bol duodecim

Si vero eſset in publicam formam redactae ut supra in duplum recipere poſsit.

Pro accessu ad videndam aliquam differentiam una cum Dno Comissario, et Curia intus Castrum Matenillae et praecepti et eorum Burgos recipere possit bol quatuor in totum, si vero esset extra, et dictorum Castrorum pertinentiis bol sex.

Si vero esset in aliis locis d. Status bol octo, et non ultra.

Pro iuramento allegat. suspecti de fuga ex causa civili bol duos

Pro Bulletta exequend. in civilibus bol unum.

Et si tam in civilibus, quam in Criminalibus causis copia pluribus litis consortibus danda foret, si erint a duobus infra solvant pro una copia, si a duabus usque in quinque pro duobus copiis et ab inde supra pro tribus copiis; itque vendicet sibi locum tam in examinatione testium, quam in omnibus actis.

Executores et officiales vero curiae pro eorum mercede infrascriptam taxam recipere possint, et non ultra sub poenis et refectione supradeclaratis.

Pro qualibet exequutione effectualiter facta, si quantitas esset usque in quantitatem decem librarum, et ab inde infra quatrenos duos currentes pro qualibet libra. A dd. vero decem libris ut supra usque in summam viginti quinque librarum quatrenum unum pro qualibet libra.

A dictis vero viginti quinque libris supra usque in quantitatem triginta florenorum, quatrenos quinque pro qualibet floreno.

A dictis vero florenis triginta supra usque in quamcumque quantitatem carolenos quatuor, et non ultra

Connumerand. semper a principio quantitatis et ab uno usque ad dictam summam adeo quod plus quam carolenos quatuor in totum recipere non possint.

In causis vero criminalibus in duplum recipere possit.

Declarantes in criminalibus causis recipere posse exequutionem, dummodo exequutio effectualiter fiat post latam sententiam condemnatoriam, et lapso termino ad solvend. alias si prius facta fuerit nihil recipere possit. Et predicta locum non habeant in Capitalibus, et maleficiis pro quibus committens maleficia esset suspectus de fuga contra quem possit exequi, inventarium facere, malefactores capere, et alia facere ad eorum officium spectantia, prout ex forma praesentium statutorum disponitur.

Declarantes illas tantum personas esse suspectas quae non subiacent iurisdictione Curiae d. Status, et quae in bonis stabilibus non haberent in pertinentiis d. Status quae essent ad valorem poenae condemnationis

Pro captura cuiuslibet personae repertae in fragranti crimine vel quomodocumque pro quo ex forma praesentium statutorum veniret imponenda poena ultimi supplitii, vel aliter corporis afflictive computata quacumque carceratione, et detentione per quamcumque tempus fuerit in totum florenum unum.

16v

Si quis vero pro huiusmodi Delictis non fuerit aliter captus per curiam sed sponte comparuerit, et pro eius excusatione in carceribus constituerit, recipere possit medium florenum pro qualibet persona et non ultra.

Pro listis vero Debitorum Communis, Ecclesiarum Alepositorum, locorum vel cuiuscumque alterius universitatis summarie exequi solitis recipere possit baiocchum unum pro qualibet persona pro quacumque summa esset.

In listis vero officii damnorum Datorum aliquam excusationem minime recipere possint sed effectualiter exequutionem facere teneantur cum sit ratione offitii de quibus D. Consanus suam portionem et ratam recipit.

Et si negligentes fuerint non faciendo exequutionem predictam toties quoties ab offitialibus D. datorum fuerint requisiti condemnentur in eorum sindicatu in libris decem pro quolibet et ad damna, et interesse reficiend. d. Officialibus damnorum datorum ob retardationem eorum exequutionem

Declarantes etiam quod pro una eademque causa non possint tempore eorum officii recipere nisi unicam tantum exequutionem et non ultra licet plures exequutiones fuerint.

Et quod in omnibus et singulis exequutionibus ab eis in futurum fiend. nullo modo exequi possint sine balletta et licentia Curiae, et sine licentia Baiuli d. Curiae quem in omnibus et singulis exequutionibus fiendis intervenire volumus, et mandamus, et si aliter fiet d. exequutio in alio locum non habeat praefatique exequutores et officiales contrafacientes incidant in poenam decem librarum pro quolibet et qualibet vice et nihilominus ad restitutionem d. exequutionis factae absque alia mercede et solutione eisdem fiend. Dno, et Prond. d. rei ablatae omnino teneatur.

De Salario Procuratorum

Statuimus et ordinamus quod quicumque fuerit electus in Procuratorem ab aliquo d. Status, forense possit petere et recipere ab eodem constituente illud salarium et mercedem pro ut inter eos in principio aut alio tempore convenerint sin autem inter eos conventio non intervenerit possit petere pro suo salario solidos viginti, et hoc in fine Causae et possit d. Procurator comparere et interesse in omnibus actis fiendis coram Curia pro d. Causa in qua fuit electus.

Quod res Communis si petitum fuerit dividantur

Statuimus et ordinamus quod si quis coram Curia d. Status comparuerit, et cum aliquo seu aliquibus consortibus rem Communem petierit esse divisam ius summarium fieri debeat sique solutione capitum solidorum, et ac praesenti lege sancimus quod quicumque petierit coram Curia divisionem fieri de aliqua re communi tum curia communis teneatur et debeat

postequam sibi plene constiterit D.^m rem esse Communem precipere parti adversae quod d.^m divisionem faceat cum tali eiusmodi divisionem petente infra quindicim dies continuos a die facti praecepti quod si non fecerit incurrat in paenam centum solidorum den. et nihilominus d. divisionem facere teneatur ut supra

Quod Successiones non apprehendantur absque autoritate Curiae.

Statuimus et ordinamus quod successiones in posterum alicui ab intestato succederent nullus de dicto Statu vel eius destrictu audeat vel presumat d. successionem apprehendere absque licentia et autoritate Curiae.

Excepto si esset Pader, Mader, aut frater tales apprehendentes qui decederit ab intestato et qui contra fecerit in decem libris den. puniatur non obstante aliqua lege in contrarium loquente.

Quod relicta ad Pias Causas solvantur

Statuimus et ordinamus quod Curia d.^i Status teneatur et debeat D. Abbati Monasteri S. Petri de Terentillo, et suis Monacis aliisque Ecclesiis, et locis piis, Presbiteris, et miserabilibus personis recepta fide de illis relictis et legatis per publicum instrumentum vel per duos idoneos testes huiusmodi relicta per aliquem tam mortuum ad pias Causas facta fuisse ius summarium redderet et facere teneatur.

Addicientes quod d. Curia de omnibus aliis successionibus d.^i Monasteri et aliarum Ecclesiarum, et locorum piorum d.^i Status d.^o Abbati aliisque sacerdotibus ac procuratoribus quarumcumque Ecclesiarum et locorum piorum ius summarium facere teneatur de facto sine strepitu et figura iudicii, solaque facti veritate inspecta et absque aliquo salario, et mercede solvenda, sed gratis et amore Dei, sub vinculo per eum prestiti iuramenti, et paena decem librarum pro quolibet, et vice qualibet contrafaciente

Quomodo Minor viginti annis possit Contractus et Oblicationem facere

Statuimus et ordinamus quod minor viginti Annis non possit, nec valeat contractum et obligationem aliquam facere cuiusque generis absque licentia verbo et voluntate sui curatoris, si curatorem habeat, sin autem duorum consanguineorum propinquorum in tertio gradu ex paterna linea.

Et si consanguineos ex paterna linea non haberet sufficiat presentia duorum Proximorum ex Materna linea usque in tertium gradum inclusive, et si aliter fieret non valeat ullo iure, salvo quod si non haberet aliquos consanguineos ex paterna, vel materna linea.

Tunc sufficiat presentia sacerdotis Parochialis d.^i loci, vel duorum proximorum convicinorum, et bonae famae, seu cum decreto Curiae d. Status.

Et tunc fiat mentio per Notarium in contractu quod d. tales ad presentiam praestantes consanguineos non habeat, et hoc ordine quidquid factum fuerit valeat omni modo, et iure.

Minor vero viginti annis valeat et possit absque aliqua presentia, et consensu contrahere, et facere

17v

et quicquid per dictum Maiorem factum fuerit valeat, et teneat, prout ac si fuisset maior vigintiquinque Annis.

Quomodo Sententiae in Civilibus, et Criminalibus Causis ferri debeant

Statuimus et ordinamus quod sententiae in civilibus et criminalibus causis moderate ferri debeant. Et quod Curia Comis d.i Status teneatur, et debeat omnes, et singulas sententias civiles, et criminales, tam Absolutorias, quam condemnatorias ferre et dare ad banchum iuris in Palatio solitae Residentiae et in presentia DD. Priorum si commode haberi potuerint. Si vero non potuerint haberi sufficiat presentia ad minus quinque testium de d.o Statu legitime tamen citatis, seu monitis dictis Partibus, et si aliter fieret dictae sententiae nullatenus valeant, et exequi quoquomodo non possint.

De pena Ementis, et Vendentis rem ad alterum pertinentem

Statuimus et ordinamus, quod nulla persona de d.o Statu audeat vel presumat rem alienam, vel alteri contingentem, seu alteri de iure alienatam, de qua lis, vel questio ventilaretur, vel esset necessarie emere vel vendere, nec emi aut vendi facere, donare, aut aliquo modo alienare, et ius, ac dominium trasferre aliquo quesito colore

Et si fuerit valoris centum sol. vel ab inde supra contrafaciens vero in viginti quinque libris denariorum condemnetur ab inde vero infra pro rata, et nihilominus d.a emptio, cessio, donatio, et quaecumque alienatio, et quidquid inde factum fuerit nullatenus valeat.

Et d. res sic ut supra vendita, donata, et alienata cessa, aut concessa damnum et preiudicium dantis, et recipientis amictatur, et Curiae, et ecclesiae illius loci, ubi bona praedicta reperiri contigerit de facto absque aliqua pronuntia, et declaratione inde fienda applicetur, et devolvatur, et devoluta esse intelligatur pleno iure.

Et curia in praedictis suo ex officio procedere possit per viam, et modum Inquisitionis, et repertos culpabiles condemnare ac punire modo, et ordine praedicto.

De questionibus, et litibus compromictendis

Statuimus et ordinamus quod omnis lis, et questio cuiuscumque quantitatis, et summae, quae ventilaretur coram Curia d.i Status inter aliquos coniunctos usque in tertium gradum consanguinitatis, vel affinitatis inclusive quandocumque ante sententiam, si ab aliqua partium vel per aliquem eorum consanguineum compromissum fieri postulatum fuerit debeat compromicti de iure, et de facto, omnique iuris solemnitate omissa, tam muniter attinentes, seu Communes amicos, et ipsi Arbitri teneantur, et debeant, dictam litem differentiam et questionem deffinire, et terminare infra unum mensem post celebrationem compromissi, si eis notificatum fuerit, sub paena decem librarum pro quolibet ipsorum.

Et Curia Comis cogat ipsas partes ad dictam litem, et questionem compromictendam

et dictos arbitros negligentes ad dictam paenam solvendum.

Et si dicta Curia in premissis negligens fuerit in vigintiquinque libris tempore sui Sindicatus condemnetur

E nihilominus dicti Arbitri dictam litem et questionem ab obstante lapsu termini d. Mensis infra terminum viginti dierum post lapsum mensem litem supradictum deffinire et terminare teneantur.

Et si in d.o tempore dicti Arbitri non essent concordes volumus quod d. partes de eorum concordia eligant, et eligere teneantur et debeant tertium Coarbitrum.

Et si dictae partes non erunt concordes in eligendo, seu eligere recusarent quod tunc et eo casu tertius Coarbiter eligatur a dictis Arbitris.

Et si dicti Arbitri non essent concordes in eligendo, quod tertius Coarbitrer eligatur per Curiam d. Status, qui Arbitri, et Coarbitrer post eorum electionem ut supra infra quindecim dies teneantur, et debeant talem litem, questionem et differentiam sententiasse, diffinisse, et terminasse sub dicta paena, de quibus tribus ad minus duo in concordia possint et plenam, ac omnimodam authoritatem habeant terminandi, et decidendi ut supra.

Et quicquid per dictos Arbitros, et in eventum descordiae per unum ex dictis Arbitris, et coarbitrii ut supra pro tertio deputate sententiatum et terminatum fuerit valeat, et teneat omni iure

Et ab eorum sententia, terminatione, et laudo appellari, provocari, neque etiam ad Arbitrium boni viri recurrere quoquomodo non possit sub paena in compromisso contenta, dummodo gravamen non excedat tertiam partem valoris sortis principalis, de qua compromissum factum fuerit.

Et quod tunc, et eo casu per partem gravatam, et lesam ut supra debeat deponi paenes Fiscum eiusdem status effectualiter tertia pars paenae in Compromisso appositae, et docere de suo gravamine, et lesione supradicta.

Quibus gravamine, et lesione prius doctis, et habita, et obtenta absolutione iuramenti in Curia d. Status in suo iure audiatur, et si aliter fieret nullatenus valeat, et ad solutionem dictae paenae Compromissi per Curiam Cogatur.

Et presens d. Capitulum volumus etiam locum habere inter quoscumque alios d. status etiam inter se non attinentes in litibus tamen et pretensionibus non excedentibus summam decem florenorum.

Volumus tamen presens Capitulum locum non habere ubi apparent publica instrumenta de petitis inter partes non obstante quod inter ess sint attinentes

Quod Mulier non possit aliquod genus contractus facere.

Stat. et ord.is quod nulla mulier possit aut valeat aliquid genus contractuum, aut Instrumentorum in quibus aut aliquis ipsorum se aut eius bona obligaret facere et contrahere, sine licentia

et Consensu, et voluntate sui viri sive alterius ex suis filiis maior quatuordecim Annis, si haberet et si non haberet filios nec maritum tunc cum presentia, consensu, et voluntate Duorum Proximioru ex linea paterna usque in tertium gradum inclusive. Et si non haberet ex linea Paterna tunc cum presentia, consensu, et voluntate Duorum proximiorum, consanguineorum ex linea materna usque in tertium gradum.

Et si consanguineos aliquos ex linea paterna, vel materna non haberet tunc sufficiat presentia Duorum proborum vicinorum d. mulieris qui sint maiores viginti quinque annis, aut sacerdotis Parrochialis Ecclesiae illius loci ubi esset d.ª Mulier.

Et si eius maritus et filius aut sui consanguinei et attinentes ut supra ditam eorum presentiam prestare noluerint, tunc et eo casu ad petitionem et instantiam Dictae tales mulieris, dictus Maritus et filius si eos haberet ut supra sin autem Duo ex dictis proximioribus consanguineis dictae mulieris citentur per publicum baiulum, sive Nuncium d.i Comy personaliter aut Domi eorumdem solitae habitationis ad comparendum in tali loco et die ad prestandum consensum et presentiam dictae mulieri volenti facere talem contractum, et Instrumentum.

Et per d. mulierem incusetur contumacia, et De dicta citatione, relatione, et incusatione contumaciae per Notarium in d.º instrumento fiat mensio et quidquid modo et ordine praed. factum fuerit cum praesentia tamen et Decreto in absentia tamen DD. citatorum valeat et teneat omni iure alias non servato ordine pred. nullatenus valeat.

Liceat tamen d. mulieri absque alia presentia et consensu alicuius ex praedictis testari, Codicillos, donationem ex causa mortis, et quamcumque suam ultimam voluntatem facere.

Quod si quis de dicto statu pro aliquo de dicto statu aliquid solverit conservetur indemnis

Stat. et ord. quod quicumque de d.º statu Terentille extra dictum statum esset coactus realiter et personaliter ad solvendum aliquid occasione alicuius debiti contracti per aliquem De Dicto statu, Curia d. Comy summarie et De plano sine strepitu, et figura iudicii sine libelli oblatione, et contestatione litis rogat et constrigat eum qui d. debitum contraxit, aut eius haeredes ad reficiendum solvendum et satisfaciendum omne id et totum quod dictus De Dicto statu solvisset pred. debito.

Nec non ad satisfaciendum omnia et singula Damna, et expensas, et interesse quae vel quas pro dicta causa passus fuisset

Et praedicta ordinatio habeat locum in represaliis iuste, vel iniuste concessis occasione alicuius Debiti contracti per aliquem de d. statu ut supra

Si tamen prius praedictus de d. statu occasione cuius fuerint represaliae concessae non fuerit protestatum, etiam per publica proclama per terras et loca d. Status non intimaverit quod omnes cavere debeant de tali loco, et fortius ubi tales represaliae fuerint concessae vel exequtioni mandari possint, et praed. in consp...

dic DD. Priorum, et Curiae praves acta desenbere fuerit alias d. debitor nullo modo se excusare possit

Quod qui non solverit Dativas ad bancum iuris non audiatur

Stat. et ord. quod quicumque non fecerit omnes factiones Comij et non solverit collectam seu collectas per libram et focularem ad praed. per curiam d. Comis cogatur, salvo quod non esset privilegiatus, vel aliquod ius haberet a d. Communitate, quo vel quibus non teneatur ad praed. faciendum.

Et si quis teneretur praed. facere et noluerit paena quadraginta solidorum pro qualibet et vice qualibet puniatur, et ad bancum iuris maleficiorum et civitium d. Comij d. tales debitores in suu favorem minime audiatur, et si curia fuerit negligens ad exigendam d. paenam seu adiret ad bancum iuris ut supra incidant in paenam quinque librarum pro qualibet, et vice qualibet auferendarum tempore sui Sindicatus.

Quod nulla Mulier possit venire ad successionem ab intestato morientis remanente ex eo prole masculina

Stat. et ord. quod mulier dotata a Patre, matre, fratre, sorore, Avo, Avia, Proavo, Proavia, Patruo, vel Avunculo non possit venire ad successionem de bonis talis dotantis, ab intestato morientis.

Si ex ipso, vel ipsa dotante proles masculina, et ex masculis orta remaneret, vel esset, sed sua tantum date tacitam permanere volumus et plus de bonis d. talis donantis vigore supplementi legitimae, et trebilianicae et ex quacumque causa petere et habere non possit.

Si vero d. mulier dotata non fuisset volumus eam dotari debere de bonis d. talis ab intestato morientis per d. eius prolem masculinam ad sensum et voluntatem duorum proximiorum consanguineorum d. talis ab intestato morientis, ac mulieris praed. habendo considerantionem ad domus bonorum, et familiae dicti talis ab intestato morientis.

Et in d. dote eam tacitam permanere volumus et plus petere, et habere non possit. Declarantes mulierem dotatam a patre censeri etiam dotatam a matre, et de bonis maternis.

Et ad conservationem lineae masculinae volumus aliam mulierem ad aliquam successionem venire non posse alicuius sui fratris, vel sororis extantibus aliis fratribus eiusdem seu alicuius eorum filiis, et liberis legitimis, et naturalibus masculis per lineam masculinam descendentibus

Si vero ex praedictis ut supra aliqua proles masculina non remaneret vel esset tunc ad successionem d. talis ab intestato morientis secundum iuris communis dispositionem venire possit

De modo et ordine dotandi Mulieres

Stat. et ord. quod post aperturam praesentium statutorum volumine, qualibet Dos danda inter contrahentes matrimonium in d. statu intelligatur esse sexaginta florenorum, et non ultra.

Et pro mobilibus, et iocalibus solitis, et consuetis tot bona quae sint valoris triginta florenorum dummodo aliter inter ipsos contrahentes conventum non fuerit.

19v

De negligentibus in petendo debitum

Stat. et ord. quod omnes, et singulae Mercedes et salaria, Pensiones, Responsiones, Terratica, Emendationes Damnorum Datorum peti debeant per habere debentem infra terminum trium Annorum.

Si quis vero fuerit negligens in non petendo infra terminum praed. mercede sibi debitam ex causa operum salariorum famulatus, pensiones Domorum responsiones, et terratica terrarum, emendationes, et appretia Damnorum Datorum, elapso d. termino ad praed. petendum per Curiam non audiatur, sed presumatur fuisse et ipse satisfaciendum, et solutum.

Et locum non habeat in Pupillis, et absentibus a dicto statu durante eorum pupillari aetate, et absentia usque in dictum terminum.

De Feriis mittendis in Civilibus Causis

Stat. et ord. quod in Civilibus causis, et questionibus et in ipsis Causis a Medietate Mensis Iunii usque ad Festum S.ᵗᵉ Mariae de mense Augusti sint feriae singulis Diebus d. temporis.

Et omnes questiones civiles remaneant in suis terminis, et iura aliquorum non minuantur usque ad terminum antedictum, et quod per officiales d. Comis observentur.

Et similiter volumus observari tempore vindemiarum VV per octo Dies ante finem mensis Septembris usque ad octo Dies mensis octobris proxime subsequentes, et plus, et minus prout DD. Prioribus, et Curiae videbitur expedire.

Sed in Criminalibus procedatur secundum formam praesentium Statutorum.

Addicientes huic capitulo sint, et ipse debeant feriae in Civilibus causis per tres Dies ante festum nativitatis D. N. Iesu xpi com octo diebus subsequentibus usque ad Calendas Ianuarii.

Itemque per tres Dies ante Cinerem, et tres alios Dies subsequentes, et in festo Paschatis Resurrectionis cum septem diebus praecedentibus, et duobus subsequentibus, et omnibus diebus Veneris Martii.

Et in omnibus festivitatibus Beatae Mariae Virginis Apostolorum, Evangelistarum, et Doctorum Ecclesiae, In festo S. Sebastiani S. Blasii S. Antonii S. Vincentii, S. Luciae, S. Catharinae S. Crucis, et S. Angeli de mense maii, et Septembris S. Benedicti S. Francisci, S. Bernardini S. Laurentii, S. Egidii, S. Manni, S. Felicis, S. Viti, et in aliis diebus, et festivitatibus ab Ecclesia preceptis, et quicquid in festivitatibus diebus, et tempore praed. in Civilibus causis actum fuerit, sit ipso iure nullum.

De Tabulis in Curia servendis

Stat. et ord. quod per D. Commissarium et DD. Priores conservetur in Curia ubi residet tabula in qua descriptae sint solutiones fiend. de actis et scripturis secundum dispositionem praesentium Statutorum.

Nec non aliam continentem taxam instrumentorum, et aliorum actorum Notariorum secundum

Capitula Collegii Matriculae Notariorum, ac etiam alia tabula gabellae, seu pedagii Status Terentillae in quibus tabulis describantur vulgari sermone, ut ab omnibus posit intelligi.

De iure Congrui Consortium et Agnatorum

Stat. ed ord. quod quilibet habens rem immobilem, et eum vendere et alienare voluerit, teneatur requirere, et vendere vicino pro iusto pretio, et si vicinus non fuerit requisitus, posit eamdem rem redimere ab emptore postquam de ea notitiam habuerit infra tempus unius anni et si fuerit requisitus habet tempus quindecim dierum redimendi pro eo pretio quo fuerit vendita, vel iusto precio ad electionem vicini.

Et si plus fuerint vicini ille preferatur qui habet rem vicinem maioris pretii et valoris. et postea sequatur ordo vicinorum.

Et si vicinus inferior pretii et valoris emere voluerit constituere faciat per D. Comissarium vel Curiam vicinis superioribus terminum decem dierum utrum emere velint, et si infra dictum tempus non deliberaverint intelligantur eorum iuri renuntiasse.

Si quis autem rem communem immobilem habuerit, et vendere vel alienare voluerit, teneatur pro iusto pretio vendere consorti eo modo, et forma servata ut supra, et in hoc casu preferatur consors vicino.

Et si quis rem patrimonialem habuerit, et vendere, vel alienare voluerit teneatur requirere et vendere agnatis masculis usque in tertium gradum inclusive secundum computa Doctorum pro iusto pretio, et si plures fuerint Agnati in eodem gradu preferatur maior gradu.

Et si quis dispari gradu preferatur proximior modum, et formam servans ut supra in primo capitulo dictum est. et si requisiti non fuerint habeant tempus redimendi unius anni et si requisiti fuerint emendi vel redimendi habeat tempus quindecim dierum.

Res autem patrimonialis esse dicatur, quae fuerit patris, vel ascendentium et in hoc casu Agnatus praeferatur vicino non autem consorti, et in casibus pred. minoribus de decem octo annorum non currat prescriptio, nisi eorum tutores, vel curatores fuerint ut supra requisiti.

Scientia autem dictis casibus esse dicatur in illis quibus denuntiatum, vel intimatum fuerit venditio vel alienatio facta fienda, et presenti in statu, et viginti absentibus currat prescriptio redimendi.

Iustum praetium esse dicatur id quod inter vicinos, consortes vel Agnatos fuerit conventum, vel aestimatio fiat precii, et valoris pro aestimatores Comis consideratis considerandis omnibus

Et si aliqua melioramenta in praedictis rebus facta fuerint redimere volentis, teneatur secundum aestimationem fiendam per aestimatores Comis et praedicta locum non habeant quando res daretur in dotem

20v

TERTIUS LIBER DE MALEFICIIS

De paena blasfemantis Deum e Beatam Virginem Mariam et alios Sanctos Caelestis Curiae

Statuimus, ed ordinamus, quod si quis de dictu statu, vel forensis in eius destrictu maledixerit, seu blasfemaverit quomodocumque Deum Patrem omnipotentem, eius filium Jesum Christum, Spiritum Sanctum, qui nobis cuncta bona confert, Beatam Virginem Mariam, eius Matrem omnium peccatorum advocatam.

Pro prima vice in decem libris denariorum sine aliqua diminutione puniatur et nihilominus Curia dicti Communis, sub vinculo per eam prestiti Iuramenti teneatur, et debeat d. Blasfemantem in carceribus mittere et per vigintiquatuor horas retinere sine aliqua commestione, et potu sub paena vigintiquinque librarum.

Sin autem pro secunda vice maledixerit, seu blasfemaverit in libris viginti puniatur, et carceretur, et retineatur, ut supra.

Si vero blasfemaverit tertio, pro dicta tertia vice blasfemans ligatus debeat stare de die publice et palam ad Merlinam Palatii d. Status residentiae Curiae per decem horas continuas et nihilominus in libra suprad. puniatur.

Si vero quarta vice maledixerit, seu blasfemaverit tamquam consuetudinarius ad Triremes ad arbitrium Illmi Dni condemnetur.

Et si quis dixerit per lo rinegato, pro lo scorticato, per lo schiavellato, per lo Crocifisso ad onta, a dispetto di Dio in libris octo vice qualibet puniatur.

Si quis dixerit per lo sangue, per li chiodi di Dio, vel iuraverit per aliqua alia verba non declarata in quatraginta solidis pro qualibet vice puniatur.

Et si quis maledixerit seu blasfemaverit Beatos Apostolos Petrum et Paulum Advocatos, et Protectores d.ti Communis, seu alios duodecim Apostolos in quinquaginta libris vice qualibet puniatur.

Et si quis maledixerit, seu blasfemaverit aliquem sanctum, vel sanctam Caelestis Curiae superius non declarat. in libris sex prima vice pro secunda in duodecim, pro tertia in decem, et octo libris puniatur, et si erit consuetudinarius remaneat arbitrio Illmi Domini.

Volumus autem quod de Blasfematoribus supradictis, Custodibus, seu relatoribus Curiae fides aliqua non adhibeatur nisi cum uno teste fidedigno et de auditu, et etiam omnibus aliis liceat accusare quibus credatur eorum iuramento si fuerint fidedigni.

Addicientes quod Curia d. Comis sub vinculo per eam prestiti Iuramenti, et pena vigintiquinque librarum, in qua per Sindicum d. Comis debeat condemnari, teneatur, et debeat nomina et

et cognomina omnium et singulorum blasfemantium, et maledicentium D. Iesum Xpum, Spiritum Sanctum, Sanctam Trinitatem, vel Beatam Virginem Mariam tempore sui officii annotare et describi facere cum die, et loco, in libro magno Bandimentorum Curiae, seu Reformationum, et ordinamentorum d.ae Curiae ad effectum, ut de eis certa notitia habeatur, et in futurum iuxta forma dicti Capituli debitis penis puniatur.

De ordine retinend. in maleficiis

Stat. et ord. quod supra maleficiis quae comissa extiterint a die publicationis presenti statuti in posterum infrascripto ordine procedatur per Curiam d. Comis Vs ipsa Curia habitis legitimis inditiis de maleficio quod dici comisso formand. inquisitiond. contra delinquentes deinde citari faciat nisi fuerint suspect. de fuga in scriptis inqs cedula continend. in se tenorem inquisit. ut infra terminum trium dierum tunc proxime futurorum venire, et comparare debeat coram ipsa Curia ad respondendum, et se excusandum, et defendendum a dicta inquisitione contra eam formata. Qui inquisitus sic citatus si in dicto termino comparuerit tunc respondeat et se excuset ab inquisitione praed. et ipsa excusatione facta si ipsum maleficium confessus fuerit, vel negaverit, tunc per dictam Curiam eidem decem dierum terminus proxime futurorum detur ad omnes ipsius defensiones faciendas de contentis in ipsa Inquisitione.

Et si eius excusatione maleficium de quo d. inquisitus negaverit, tunc per Curiam praed. praecipiatur eidem inquisito pro certa die et hora venire, et comparere debeat coram ipsa curia ad videndum teste recipiend. super dicta Inquisitione ad iuramenta, et dicta ipsorum.

Nec non ipsi testes citentur et in dicto termino compareant coram ipsa Curia ad iurandum, et veritatis testimonium perhibendum super dicta inquisitione presente dicto inquisito, vel absente tamen monito, et citato, ita quod ipsi testes recipiantur ad iuramenta super dicta Inquisitione, et contentis in ea, et tam ad iuramenta, quam etiam ad dicta, et attestationes in termino decem dierum proxime futurorum.

Et elapso termino decem dierum d. Inquisito datorum, ipso inquisito presente vel contumaciter absente ipsi testes eorumque dicta, et attestationes publicent, et aperiantur, et ipsis apertis, et publicatis detur terminus ipsi inquisito quinque dierum ad omnem eius definitionem faciendam, et accipiendum contra eorum dicta, et ipsos testes, et deinde per d. Curiam ad sententiam condemnatoriam seu absolutoriam ut iustum fuerit procedatur, et si d. talis inquis. prima citatione non comparuerit a se excusand. a d. inquisitione iter citetur per baiulum d. Comis cum citatione, et cedula in scriptis ut infra termino duorum dierum venire et comparere debeat coram d. Curia ad se excusandum a d. Inquisitione et contentis in ea, in quo termino si non comparuerit ex comiss. d. Curiae ad fenestras palatii solitae Residentiae hora residentiae ad banchum exbandiatur, et in Bando ponatur per Baiulum dict. Communis

alta ed intelligibili voce in ea quantitate paenae, qua ex forma presentis Statuti, et Capituli ejusius de ipso maleficio venit condemnatus

Et dimisso bando assignetur dicto Inquisito terminus decem dierum proxime futurorum ad se presentandum coram ipsa Curia, intra quem terminum possit et sibi liceat comparere, et se a dicta inquisitione excusare, et defendere, et ei respondere, et terminum recipere ut supra dictum est.

Et si infra dictum terminum coram ipsa Curia non comparuerit contra eum procedatur tamquam contumacem, et ad sententiam prout iustum fuerit procedatur, et paena in ipso bando declarata in ipsa sententia computetur.

Volumus insuper, quod omnis, qui se excusat ab aliqua inquisitione, vel accusatione, antequam recedat de Palatio prestare, et dare debeat bonos et idoneos fideiussores de parendo mandatis dictae curiae et solvendam omnem paenam, in qua de iure veniret condemnandus occasione d.i Processus.

Addicientes etiam quod dictum Bandum personaliter, vel domi ipsius inquisiti habitationis notificare in scriptis cum relaxatione cedulae per Baiulum supradictum.

Declarantes citationes in scriptis fieri debere personaliter si reperiri poterit sin autem domi suae solitae habitationis affigendo, et dimittendo cedulam ab ostium domus dicti inquisiti in presentia duorum convicinorum, ad effectum, quod d. Inquisitus de d.s citationibus notitiam habere possit, et paenes acta in relationibus mentitionem fieri.

Et si aliter fieret nullatenus valeat, et quod in Maleficiis tam in agendo, quam in defendendo omnes dies currant, et omnis Processus in maleficiis fieri possit, ac etiam defensiones, et excusationes.

De paena commictentis Homicidium

Stat. ed ord. quod si quis homicidium quod absit scienter commiserit, et in fortiam d.e Curiae pervenerit penitus moriatur, et nihilominus omnia sua bona deveniantur in manibus Ill.mi D.ni Status praedicti, eiusdemque Camerae applicentur

Et per proximiores habiles successive talia bona confiscata, vel Camerae applicata redimant.

Et si dictus talis homicida in fortiam Curiae non pervenerit, quod perpetuo exbandiatur, et in Bando ponatur de dicto statu, et eius destrictu, et bona confiscentur ut supra.

Et si quis dicto tali homicidae in commictendo homicidium prestiterit aliquod auxilium, consilium, vel favorem ~~in associando per territorium~~ eadem paena puniatur.

Si quis vero post homicidium commissum scienter eidem homicidae prestiterit aliquod auxilium, vel favorem in associando per territorium d.i Status, seu quomodocumque d. homicidam in ejus propria domo, vel conducta, seu Cappanna receptaverit intus d. territorium

in decem libris Denar. condemnetur et puniatur.

Addicientes quod d. tales homicida, et exbanditus si per legitimas probationes convictus, et condemnatus fuerit elapsis decem diebus post eius condemnationem contra eum factam possit impune offendi, et occidi per quemcumque in terris, et locis status p.^ti^ et eius territorio, et districtu.

Si quis vero non dolose aliquod homicidium commiserit minori paena arbitrio praef. Illmi Dni condemnetur et Curia in praed. sic procedat officio, ac etiam per accusationem.

Addicientes quod nulla persona audeat vel praesumat receptare aliquem forensem capitaliter condemnatum aut exbanditum a terris St.^ae^ Romanae Ecclesiae et cuiuscumque alterius loci postquam per Curiam Status p.^ti^ aut per Curiae commissionem fuerit banditum, et notificatum in locis solitis d. Status, et Comis d. talem forensem esse banditum aut condemnatum, et supra. Contrafaciens vero in libris ducentis pro qualibet, et vice qualibet condemnetur et puniatur.

De pœna facientis insultum contra aliquem

Stat. et Ord. quod si quis de dicto statu vel aliunde cum armis insultaverit, seu insultum contra aliquem fecerit in tenimento d. Status ad domum, vineam, aream, capannam, seu possessionem propriam, vel conductam in libris viginti quinque pro qualibet condemnetur.

Et si insultum fecerit contra aliquem in via publica vel in aliquo ~~alio~~ loco non declarato cum armis, sive bastone in quinque libris den. pro qualibet vice condemnetur.

Et si sine armis vel bastone in quinque libris den. condemnetur et contra d.^os^ tales insultantes Curia Comis possit procedere per viam et modum inquisitionis, vel per accusam.

Liceat tamen d. insultato se tueri, et defendere, et consanguinei d. insultati eidem prestare auxilium, consilium, et favorem, et ad paenam aliquam non teneatur si pro defensione tantum, et dividendo.

De pœna percutientis aliquem cum aliquo genere armorum

Stat. et Ord. quod si quis percusserit aliquem cum armis VB cum Partisciana, Spedo, lancea, spada, cultello, pugione, stocco, et similibus in facie, in collo, vel a collo supra cum sanguinis effusione in centum libris den. pro qualibet percussione condemnetur.

Et si sine sanguinis effusione in quatraginta libris denariorum condemnetur.

Et si ex ipsa percussione in facie erit cicatrix perpetua remansura aut ex ipsa percussione coccia capitis fracta fuerit in ducentis libris denariorum pro qualibet percussione condemnetur et plus arbitrio Illmi qualitate delicti et personae inspecta.

Et si quis cum dictis armis a collo infra aliquem percusserit, et vulneraverit cum sanguinis effusione in quinquaginta lib. denar. pro qualibet percussione condemnetur. et si sine sanguinis effusione in viginti libris denar. pro qualibet percussione condemnetur.

Si vero ex ipsa percussione percussus membrum aliquod perdiderit aut debilitatum fuerit percutiens in ducentis libris denar. condemnetur.

22v

Et in omnibus casibus percutiens percusso damna, et expensas et interesse reficere teneatur liquidanda arbitrio D. Comissarii considerati.

Et si quis cum dictis armis, aut aliquo ipsorum contra aliquem adminaverit et non percusserit in decem libris denariorum condemnetur.

Et si quis cum dictis armis, vel aliquo ipsorum evaginatis, et non malo animo adminaverit in duabus libris denariorum condemnetur.

Et si quis percusserit aliquem cum bastono, vel eius simile, si percussio erit in collo, vel a collo supra et sanguis exierit, in quinquaginta libris denariorum pro qualibet percussione condemnetur.

Et si ex ipsa percussione coccia capitis fracta fuerit, vel facies remanserit deturpata, percutiens pro qualibet percussione in centum libris condemnetur.

Et si quis percusserit aliquem a collo infra, et sanguis non exierit in decem libris denariorum, pro qualibet percussione condemnetur.

Et si ex ipsa percussione ossus fractus fuerit, percutiens in centum libris pro qualibet percussione condemnetur.

Et si quis cum d. bastono, vel eius simile malo animo contra aliquem admenaverit in quinque libris denariorum condemnetur.

Si quis cum lapide a collo supra percusserit cum sanguinis effusione in quinquaginta libris denariorum, pro qualibet percussione condemnetur.

Et si ipsa percussione coccia capitis fracta fuerit, aut erit cicatrix in faciem perpetuo remansura in centum libris denariorum pro qualibet percussione condemnetur.

Si vero d. percussio erit in ipso collo, vel a collo supra, percutiens pro qualibet percussione in vigintiquinque libris denariorum condemnetur.

Si vero percussio fuerit a collo infra cum sanguinis effusione in vigintique libr. denar. pro qualibet percussione condemnetur, et si sanguis non exierit in decem libr. denar. pro qualibet percussione condemnetur.

Et si aliquem quis percusserit cum pugillo sin alapa a collo supra cum sanguinis effusione in quinquaginta libr. denar. pro qualibet percussione condemnetur.

Si vero percussio fuerit a collo infra, et sanguines exierit in decem libr. denar. pro qualibet percussione condemnetur. si vero sanguis non exierit in quinque libr. denar. condemnetur.

Si quis lapidem contra aliquem proiecerit, et cum ipso lapide non percusserit pro qualibet lapide in duobus libr. denar. condemnetur.

Et si quis contra aliquem cum lapide admenaverit in duabus libris condemnetur.

Si quis vero saggitaverit cum schioppo dolose tantum con. aliquam personam, et non percusserit in libris denar. mille, et exilio annorum quinque a territorio d. Status condemnetur

pro qualibet, et vice qualibet.

Et si cum d. schioppo saggittaverit, et percusserit, et in fortiam Curiae pervenerit paena abscissionis melioris suae manus, et perpetui exilii, cuius manus abscisio nullo modo, et precio possit recuperari condemnetur, et puniatur.

Si vero in fortiam Curiae non pervenerit paena mille, et quingentarum librar. denar. et perpetui exilii prad. condemnetur, et puniatur.

Quo exilio durante si in territorio praed. conversari audacter presumserit, possit ab unoquoque impune intus d. territorium offendi et occidi.

Et praed. Capitulum locum habeat minime in insultato propter suam necessariam tutelam se defendente.

De poena capientis aliquem per Capillos, seu Barbam, et percutientis cum Calce

Stat. et Ord. quod capiens aliquos per capillos, seu barbam, si ex ipsa captione capitis in terram ceciderit in vigintiquinque libris denariorum pro qualibet vice condemnetur, et puniatur, et si in terra non ceciderit in quinque libris denariorum vice qualibet condemnetur, et puniatur.

Et si aliquis aliquem expinserit, et ex ipsa spinta in terram ceciderit in quinque libris vice qualibet condemnetur, et puniatur, et si in terram non ceciderit in viginti solid. denar. condemnetur, et puniatur.

Si quis cum calce aliquem percusserit in testiculis, seu ventre, seu alia corporis parte, et si ex ipsa percussione sanguis exiderit, et exierit seu percussus rumperetur in ventre seu testiculis in centum libr. denar. condemnetur, et puniatur, et si sanguis non exierit et non rumperetur in quindecim libris pro qualibet vice, et percussione condemnetur, et puniatur.

= De poena Committentis furtum seu robbariam in Territorio Status p.ti =

Stat. et Ord. quod si quis robariam aut furtum in tenimento d. Status comiserit, si furtum de aliqua re comiserit valoris viginti solid. et ab inde infra, et supra quaecumque fuerit quantitas in triplum rei furatae condemnetur, et absque aliqua diminutione puniatur.

Et nihilominus collo alligetur die festivo ad Catenas d. Comis ad Palatium solitae Residentiae Curiae et ibidem per deces horas continuas palam, et publico permaneat.

Si quis vero tertium furtum commiserit ad Triremes vel ad suspensionem furcarum arbitrio Ill.mi Dni qualitate personae, et furti considerata condemnetur, et in quolibet dictorum Casuum ad restitutionem rerum ablatarum Domino, et Patrono earundem condemnetur, et de facto cogatur.

Si quis vero robariam in tenimento d. Status comiserit contra aliquam personam, et in ipsa robaria cum armis, et sanguinis effusione percusserit, et res robata esset valoris a viginti libris

infra in quatuplum valoris rei robbatae ultra offensionem cum armis condemnetur, et absque aliqua Deminutione puniatur. Si vero esset sine sanguinis effusione in triplum nomine paenae condemnetur, et puniatur.

Si vero esset res robbata ultra d. viginti libr. et abinde supra quaecumque fuerit quantitas, et sine sanguinis effusione in quatruplum rei robbatae condemnetur, et puniatur, quam paenam si cum effectu non solverit in manibus Cammerarii, seu Depositarii Illmi D. infra tempus in sententia Declaratum Legali paena puniatur.

Si vero fuerit cum sanguinis effusione paena ultimi supplicii condemnetur, et puniatur.

Et in quolibet dd. casuum ad restitutionem rerum ablatarum similiter condemnetur, et puniatur, ac cogatur. Addicientes quod in casibus dd. robbariarum stetur semper arbitrio prefati Illmi Dni.

De paena cognoscentis carnaliter aliquam Virginem,

vel aliam Mulierem, vel arrantis indebito modo, et strupantis aliquam personam

Stat. et ord. quod quicumque aliquam puellam virginem carnaliter, et violenter cognoverit, et eam in uxorem non caperet, vel capere non posset in libris centum Denariorum condemnetur, et eam Dotare teneatur De tricentis libr: Denar: et plus, et minus arbitrio Illmi Dni.

Quam paenam, et quam Dotem si cum effectu infra tempus in sententia Declaratum non solverit ad Triremes per decennium condemnetur.

Illa autem intelligatur puella virgo, quae virum unquam habaerit, nisi per eum, qui illam carnaliter cognoverit probatum fuerit, quod corrupta fuerit.

Si vero eam in uxorem caperet ab aliquam paenam minime teneatur, sed De suo proprio De tricentis libris ut supra dotare teneatur, et aliquam aliam Dotem De bonis Dictae puellae petere, vel habere non possit.

Si quis vero aliquam mulierem cum consensu d. mulieris cognoverit in centum libr. Denar. condemnetur.

Addicientes etiam quod si quis tantae temeritatis fuerit qui auderet aliquam mulierem arrare sive in uxorem accipere sine voluntate, et consensu Patris, vel matris, et aliorum consanguineorum, sicut decet, in quingentis libris Denariorum condemnetur.

Si quis aliquem puerum violenter strupraverit pro prima vice in tricentis libris Denariorum condemnetur, et per annum exbandiatur.

Secunda vero vice in Duplum condemnetur, et per triennium exbandiatur.

Pro tertia vice igni comburatur.

Si quis vero cum consensu pueri maioris quatuordecim annis strupraverit in ducentis libris Denar. condemnetur, et d. puer ut supra maior quatuordecim annis in medietate Dictae pena

condemnetur

Et similiter pro secunda vice tam stuprans, quam stupratus in duplum d. paene condemnentur, et per annum exbandiatur

Pro tertia vice ad triremes maior ponatur, et exbandiatur.

Si vero d. puer esset minor quatuordecim annis, d. minor ad aliquam paenam minime teneatur

Et curia in praed. casibus sodomiae suo ex officio procedere possit ad accusam, nec non denuntiam sive querelam.

De paena deguastantium Matrimonium contractum, et de ordine in eo servando

Stat. et ord: quod nulla persona audeat, vel presumat sponsalia, seu matrimonium contractum per verba de futuro deguastare, et a fide per contraentes seu eorum parentes, et quoscumque alios eorum nomine agentes recedere, et si per maritum vel eius parte contrafactum fuerit condemnetur nomine paene in tanta quantitate quanta esset dos promissa, seu dare debita iuxta stilum suae domus, seu forma capituli de dotibus dandis superius in presenti volumine statutorum declarat, quae paena pro mediate absque aliqua declaratione, et diminutione applicetur suae uxori, quae Matrimonium et sponsalia observare voluerit, et pro alia medietate fabricae Ecclesiae, unde esset talis recedens, et recedere volens et Curiae exequutionem facient, absque aliqua diminutione applicetur.

Et si per uxorem, aut eius patrem, contrafactum fuerit condemnetur, et privetur dicta mulier sua dote promissa, aut dari debita absque aliqua diminutione applicanda per medietate suo Marito, et pro alia medietate fabricae ecclesiae unde esset talis Mulier, et Curiae exequutionem facient.

Addicientes quod quicumque acceperit aliquam mulierem in uxorem de dicto statu teneatur, et debeat intra terminum viginti dierum post responsionem acceptationis, et fidem datam per manus alicuius sacerdotis, seu publicae personae sponsalia, et matrimonium per verba de presenti, cum immissione anuli iuxta stilum, et ordinem S.[tae] Romanae Ecclesiae immictendo contrahere, et dicta Mulier acceptare teneatur.

Et si per dictum Maritum, seu Uxorem contravenctum fuerit, contrafaciens condemnetur in paena ut supra applicanda et nihilominus dictum anulum dare et recipere respective teneantur, et debeant, dictumque Matrimonium inter eos ratum, et firmum perduret, nisi in casibus aliis a iure prohibitis, et Curia in praedictis suo procedatur officio.

De poena facientis aliquam iuram coniuram sive Conventiculum aut unionem =

Stat. et ord. quod nulla persona tantae temeritatis existat, quae audeat vel presumat facere aliquem iuram, coniuram, sive conventiculum, aut unionem in commictendo, seu commicti faciendo

24v

aliquod maleficium propter quod veniret aliqua paena imponenda, et si d. Maleficium subsequeretur in paenam quingentarum librarum denariorum, condemnetur, et absque aliqua diminutione puniatur; si vero d. Maleficium subsecutum non fuerit in medietate d. paenae condemnetur, et puniatur.

Si vero propter d. Maleficium sequutum veniret aliqua paena mortis seu corporis afflictiva imponenda, et Maleficium subsequutum fuerit eadem paena mortis, vel corporis afflictiva condemnetur, et puniatur.

Si vero fuerit subsequutum in paenam sexcentum librarum condemnetur, et puniatur, quam paenam si non solverit infra tempus in sententia declarandum eadem paena ac si maleficium subsequutum fuerit condemnetur, et puniatur.

Et Curia in praedictis sua ex officio, nec non per denunciam, sive accusationem procedat.

Declarantes d. conventiculam, iuram, sive coniuram, et unionem esse ubi intervenerint in ea a quatuor personis supra, et aliquod Maleficium mandaverint fieri, seu fecerint ac commiserint.

Quod nullus retineat Armatam in Domo sua

Stat. et Ord. quod nulla persona inimicata retineat in Territorio Status praed: in sua propria Domo, vel conducta preter eius familiam ultra tres personas forenses, aut de d. statu nisi per unum diem tantum, et eo die quo inimicitiae ortae fuerint sine expressa licentia DD. Priorum, et Curiae d. Comij, et si quis contrafecerit tam Dominus, et Patronus, seu conductor dictae Domus quam etiam qui ultra d. numerum permanserit pro quolibet et qualibet in libris decem denar: condemnetur et puniatur et Curia in praedicto suo procedat officio

De paena facientis vindictam pro aliqua persona

Stat: et Ord. quod nulla persona vindictam faciat alterius sui consanguinei et affinis, sibi attinentis usque in tertium gradum, qui aliquam iniuriam sive offensam receperit contra d. talem iniuriantem et offendentem, aut eius consanguineum affinem et attinentem usque in tertium gradum inclusive computand. secundum ius canonicum, et si quis contrafecerit condemnetur, et puniatur in duplum paenae in qua si ipse principalis offendens vindictam fecerit et ex ea, ex forma praesentium Statutorum veniret condemnend. ac etiam in exilio a statu praed. et eius destrictu per triennium condemnetur. Volumus autem hoc locum non habere quando pax subsequuta fuisset, aut aliqua nova causa intervenisset inter vindictam facientem, et qui ab eo offenderetur, et Curia in praed. suo procedat officio per denuntiam et accusationem

De paena committentis guastum vel arsuram

Stat, et Ord. quod nulla persona audeat vel presumat committere arsuram, guastum, aut incendium. Si quis vero inciserit pergolam, vitem, plantonum olivarum sive quascumque alias arbores

Domesticas fructiferas a taglione infra ex qua incisione totaliter inutilis efficeretur in triplum valoris d. rei incisae nomine paenae puniatur.

Et si non Disiccaretur, et inutiles totaliter non efficerentur in meditatem d. paenae puniatur. quam paenam in qualibet DD. casuum si malefactor infra tempus in sententia Declarandum non solverit manus Dextera cum qua inciserat eidem totaliter amputetur, et nihilominus ad emendationem damnum passo teneatur in duplum.

Si quis vero commiserit vel fecerit aliquod incendium gustum, vel arsuram, malefactor in triplum rei combustae seu Deguastatae condemnetur et puniatur.

Et Curia d. Status ex suo officio contra Delinquentem in praedictis per viam et modum inquisitionis procedere teneatur, et ad probationem tales malefici sufficiant duo testes de visu, et quinque de publica voce et fama.

Et Antepositi illius loci in quo fuerit commissum tale maleficium teneatur extimare damnum sic rei combustae ac devastatae, et extimatis denunciare et referre d. Curiae ad petitionem Damnum passi, et quicquid per ditos antepositos extimatum et denuntiatum fuerit malefactor Damnum passo cum effectu reficere teneatur.

Et si incendium arsura sive Deguastatio casualiter et non studiose evenerit malefactor in paenam rei combustae seu deguastate condemnetur et puniatur. Et Damnum ut supra Damnum passo reficere teneatur, et in d.^ci^ casibus casualiter et non studiose commissis curia ex officio procedere non possit nisi ad querelam Dni Damnum passi.

De paena vociferantis partem Guelfam, vel Gebellinam, Ursinam, vel Columnam et aliquam factionem

Stat: et ord: quod in d. statu vel eius districtu nulla persona cuiuscumque status existat audeat vel presumat aliquo modo vociferare partem Guelfam, vel Gebellinam, Ursinam, vel Columnam nec aliam aliquam factionem praeter Ill.mi et Ecc.mi Dni Alberici Cybo Malaspina, et Communis status praed. contrafacientes vero paena quinquaginta librarum condemnetur et puniatur et in suprad. casibus Duplicentur paenae apud Ecclesiam S. Petri De Ferentillo, et in aliis Ecclesiis d.i Status, et in eorundem plateis nec non in Arenga Comunis, et in Palatio d.i Comunis et Curia in praedictis suo procedat officio, et plus arbitrio p.ti Ill.mi Dni.

De his qui excipiuntur a paenis

Stat: et ord: quod excipiantur a paenis Patres matres, vir cum uxore fratres, filii, nepotes, Domines cum famulo, et omnes et singuli in una eademque familia existentes, ac etiam magister cum Discipulo, contro quos aut aliquem ipsorum curia d. status non Debeat aut aliquo modo possit procedere occasione quorumcumque maleficiorum inter eos occurrentium et interve-

25v

nientium nisi per partem offensam coram d. Curia fieret denuntia accusa seu querela contra ipsum offendentem quamquidem accusam denuntiam seu querelam liceat dicto offenso per simplicem comparitionem quandocumque ante latam sententiam retrahere et abolere et Curia concedere teneatur, et si contrafecerit in paena offensionis praed. debita ex forma presentium statutorum in suo sindicatu condemnetur.

Et nihilominus quidquid per d. Curiam actum fuerit nullatenus valeat, et ulterius ex officio aut aliquo modo procedere non possit et praedictum locum non habeant intervenientibus infrascriptis enormibus casibus V. robaria, Debilitatione membrorum, fractura ossium aut coccia capitis, et de percussionibus factis cum armis ferreis, vel ferrales, cum maxima sanguinis effusione in quibus liceat curiae ex officio procedere, et nihilominus quandocumque ante sententiam latam liceat parti offensae per simplicem eius petitionem, et instantiam petere abolitionem. intervenientibus d. enormibus casibus percutiens immediatam paenae condemnetur in qua ut supra per alia statuta condemnetur, et is super quibus per curiam inquireretur, et d. Curia d. abolitionem concedere, et admittere teneatur, et amplius procedere non possit superintentates sub vinculo per eam prestiti iuramenti et paena in qua pro dicto maleficio ex forma presentium statutorum veniret imponenda, et nihilominus quidquid actum fuerit per d. curiam nullatenus valeat et aliquo modo exequi non possit.

De Abolitionibus Concedendis

Stat. et ord. quod quotiescumque per Curiam d. Comis contra aliquam personam procederetur ad denuntiam Viarii, seu querelam, aut accusam cuiuscumque personae seu ex officio in quibuscumque maleficiis per eam commissis et ante responsionem d. inquisiti, seu ante bandum pars offensa compareret coram ipsa curia et peteret abolitionem processus, solvendo tamen Fisco d. status per bullettam solid. quinque praefata curia teneatur, et debeat dictam accusam denuntiam sive querelam ac omnem et quamcumque inquisitionem etiam ex officio formatam una cum toto processu abolere cassare, et absque aliqua solutione et paena solvenda, et hoc non vindicet sibi locum in furtis, roboria, incendio, homicidio, et offensionibus quae essent cum maxima sanguinis effusione et praedictum capitulum per curiam observari debeat sub vinculo per eam prestiti iuramenti et paenam quinquaginta librae in qua in suo sindicatu debeat condemnari, et quidquid secus factum fuerit nullatenus valeat.

De paena rumpentis pacem factam, et celebratam per manus alicuius Notarii

Stat. et ord. quod si quis pacem promissionem fidem, seu reconciliationem per pactum cum aliquo adversario fecerit, et de ea publicum instrumentum appareret, et in eo paena esset apposita

et eam fregerit condemnetur, et puniatur pro ut d. instrumento continetur.

Si vero aliqua paena non esset apposita seu aliquod instrumentum de ea non appareret, et nihilominus legitime probaretur fuisse factam pacem, et promissionem seu datam fidem aliquam per manus cuiuscumque personae in paenam quingentarum libr. denar. condemnetur, et absque aliqua diminutione puniatur.

Et curia in praedictis suo ex officio procedere possit, nisi ad accusam denuntiam, et querelam partis offense fiendam intra quindecim dies a die d. offensae factae computand. liceatque dictae parti offensae d. denunciam intra terminum viginti dierum post formatum processum, et citatione facta de d. offendente immediate sequen. retrahere et abolitionem petere per simplicem eius comparitionem quam curia concedere et admittere teneatur et debeat, et amplius quo ad dictam paenam pacis procedere non possit.

Et si contrafecerit in d. paena in quo sindicatu condemnetur et nihilominus quidquid actum fuerit nullatenus valeat et exequi non possit.

Et tunc et eo casu d. pax in suo robore rata et firma perdurat perinde ac si nulla offensio intervenisset.

Addicientes quod si delinquens d. paenam pacis condemnatione praedicta legittime facta cum effecto infra tempus in sententia declarandum in manibus generales Commissarii et Fisci Illmi Dni non solverit ultra d. paenam donec fuerit in mora solvendi sit et intelligatur in paenam exilii a d. Statu, et eius territorio possit ab uno quoque impune offendi.

De paena cassantis, lacerantis, et abscondentis seu in aliquo vitiantis pns Statutum

Stat: et ord: quod presens statutum curia nec aliquis alius audeat vel presumat abscondere, lacerare vel de ipso aliquid cassare; contrafaciens vero in libr. ducent. denar. condemnetur, et puniatur et curia d. Status teneatur, et debeat vinculo per eam prestiti iuramenti, et ad paenam predictam in fine sui officii d. presens statutum DD. Sioribus reddere et restituere salvum integrum illesum, non maculatum rasum, cassum, nec in eo aliquid additum nec in aliquo modo vitiatum sub dicta paena et nihilominus ad restitutionem eiusdem omnino teneatur.

De paena turbantis tenutam vel possessionem alterius.

Stat: et ord: quod possessionem propriam vel rem aliqui in tenutam datam auctoritate Curiae dicti Status nullus audeat vel presumat invadere vel occupare sua propria auctoritate et qui contrafecerit in libr. viginti denar. vice qualibet condemnetur.

Et si quis accusatus fuerit de praed. et in sua excusatione coram curia fideiussionem ut decet prestiterit, nec non expresse renuntiaverit omni iuri quod haberet in tali possessione sive re, et damna illata per ipsam invasionem seu occupationem patrono et dno emendaverit

in medietatem d. pœnae tantummodo condemnetur. Quae renuntiatio scribi debeat in actis Curiae p[tae]

Addicientes quod si quis tantae temeritatis fuerit, qui sua propria auctoritate armatus per vim aliquam personam de eius bonis in quibus fuerit in possessione expulerit pœna dupli dictorum bonorum valoris puniatur et ipso facto cadat ab omni suo iure absque alia pronuntia sive declaratione fienda.

Et curia in praedictis suo ex officio procedere non possit nisi ad denuntiam et accusam seu querelam partis turbatae et expulsae

De pœna scribentis falsum Instrumentum, vel proferentis iniuriam alicui Notario et se degerantis aut aliquod falsum testimonium perhibentis in aliqua causa criminali, vel civili

Stat. vel Ord. quod nullus audeat praesumat facere vel fieri facere falsum instrumentum et qui contrafecerit tam faciens, quam scribens quam qui fieri fecerit in prima vice in centum quinquaginta libr. denar. et in secunda vice in duplum dictae pœna condemnetur et absque aliqua diminutione puniatur.

Et si ipsi vel ipsorum aliquis dictam condemnationem et pœnam infra tempus in sententia declarandum integraliter et cum effectu non solverit et venerit in fortiam Curiae d. Status eius manus dextera penitus amputetur. Si vero tertia vice deliquerit in amputationem manus dexterae condemnetur et puniatur, et arte tabellionatus penitus privetur, et curia in p[to] suo procedat offitio.

Si quis vero protulerit alicui Notario iniuriam nomen falsarii in libris quinquaginta denariorum condemnetur, et puniatur.

Addicientes quod scripturis talis falsarii factis a detectionis die falsitatis suae in posterum fides aliqua minime adhibeatur

Si vero in aliqua causa civili, vel criminali se degeraverit, aut falsum testimonium perhibuerit aut fieri fecerit in libr. centum denar. condemnetur et puniatur et curia in praedictis contra delinquentes suo procedat offitio.

De pœna parentelam negantis, et in iudicio dicentis quod Offitialis Comis non est Offitialis

Stat. et ord. quod paternitatem filiationem fraternitatem et hoc similia usque in tertium gradum consanguinitatis et affinitatis inclusive, nullus audeat recusare vel negare, vel supra articulis respondere se non credere, aut etiam dicere curiam et Notarium vel

quemcumque alium officialem communis in iudicio civili vel criminali causa quod non est offitialis et quis contrafecerit in quinquaginta libris denariorum condemnetur et puniatur et Curia in praedictis suo ex officio procedere non possit nisi esset pro tota contra Curiam, et officiales Curiae tantum

De pœna facientis veneficia, et dantis venena

Stat. et Ord: quod malias aliquas nocibiles nulla persona audeat vel presumat facere, vel fieri facere, et qui contrafecerit pœna iuris comis condemnetur, et puniatur, et idem volumus atque dicimus de quacumque persona quae dederit aut prebuerit alicui venenum nec non omnia bona committentis huius modi maleficium destruantur, et sic destructa deveniant in fortiam Curiae, et Curia in praedictis suo procedat offitio.

De pœna opponentis se baiulo in acceptione pignorum

Stat. et ord: quod opponens se baiulo una cum offitiale Comis, et Curiae dicti status ad dandum vel assignandum exequutionem, tenutam, et possessionem pro aliqua quantitate et re, et non permiserit saepe ignorare nec ipsi baiulo seu offitiali predicto pignus sive tenutam dare et assignare pro ut a d.a Curia habuit in mandatis in decem libris denariorum pro qualibet vice condemnetur et de praedicta oppositione et recusatione pignoris, et tenuta stetur et credatur relationi d.i officialis et baiuli cum iuramento una cum dicto unius testis maioris quindecim annis.

Et si baiulus absque aliquo alio officiali iverit mandato Curiae ad pignorandum vel aliquem gravandum pro damnis datis aut quacumque alia occasione et si quis non permiserit se a dicto baiulo pignorari aut ostium suae domus clauserit ad hoc ut d. baiulus domum intrare non possit, et mandato curiae ut decet exequi, in quinquaginta solid: denar: vice qualibet puniatur et de praedictis stetur relatione baiuli cum iuramento alias de non prestan. una cum attestatione duorum vicinorum maiorum tamen quindecim annis.

Et si praed. officiales aut baiuli de eorum relationibus reprobati fuerint, per duas testes maiores ut supra puniantur in quatruplum se pœna seu pœnarum supraditarum.

Liceatque cuilibet baiulo et offitiali d. Comis et Curiae dd. Commissionibus exequend. ostium domus talis opponent. extrahere et pignorare pro ut in d.a Curia habuit in mandatis in praesentia tamen duorum convicinorum.

Et quando in exequendo ut supra d.i baiulus, et offitiales non reperirent ostium domus apertum volumus et declaramus quod tunc et eo casu liceat et licitum sit d.o Offitiali et baiulo d. ostium clausum sigillare nisi in continenti pro reverentia d.e Curiae dominus seu habitans in d.o domo deposuerit unum pignus proque aliquem convicinum, et per totum diem proximum subsequentem post d.m disigillationem et apertionem

ut supra inde factam comparuerit coram curia et mandatis D.ae Curiae paruerit, quod tunc et eo casu per disigillationem, et aperitionem p.tam ad aliquam poenam minime teneatur.

Si quis contrafecerit in disigillationem aperiendo seu intrando absque depositione pignoris et comparitione ut supra in solid: denar. decem pro qualibet et vice qualibet puniatur.

Volumus etiam atque declaramus quod unicuique dicenti se loco pignoris not comparere liceat ja comparere coram curia per totum sequentem diem postquam fuerit sibi pignus portatum, et parere mandatis Curiae, non teneatur ad aliquam poenam pretextu oppositionis, seu recusationis pignoris, et licet executio fieri deberet realiter nihilominus tunc et eo casu possit sic comparens ad districtum in Palatio retinere loco que exequutionis debitae.

De poena proferentis alicui verba iniuriosa et reimproperantis aliquod homicidium

Stat: et Ord. quod quicumque alicui dixerit verba iniuriosa V.S. falsatore, homicida, traditore, rubatore, mentitore, fornicatore, cornuto, puttana, et his similia in centum sol. denariorum vice qualibet puniatur contrafaciens

De aliis vero verbis levioribus in medietatem dictae poenae pro quolibet verbo, et vice qualibet puniatur.

Si quis vero alicui coniuncto usque in tertium gradum inclusive secundum ius canonicum computando homicidium commissum reimproperaverit in decem libris denariorum condemnetur, et puniatur, et Curia in praedictis suo ex officio procedere non possit, nisi ad acceptam querelam, sive denunciam partis iniuriatae.

Et nisi huiusmodi verba sint prolata in conspectu Curiae, aut DD. Priorum in quibus, tunc et eo casu ex suo officio, et de facto procedere possit, et de verbis iniuriosis prolatis in praesentia Curiae, et cuiuslibet officialis seu Prioris, vel in Consilio, aut arenga D.i Comunis attestatio non adhibeatur, sed facto per Curiam procedatur.

Quod a viginti libris supra formetur Processus

Stat: et ord. quod de omnibus, et singulis poenis et Bandis, quae scripta sunt in presenti statuto, et quolibet capitulo, et aliquis de dictu statu, vel aliunde deliquerit, et poena excedet viginti libris Curia d.i Status teneatur, et debeat contra delinquentes formare processus, et ab inde infra de facto procedere possit.

Sed in aliis casibus ex forma alicuius capituli presentis statuti specialiter permissis, et in collectis, et dativis d.i Comunis non habeat locum.

In quibus Maleficiis Locis et temporibus poenae duplicentur

Stat. et ord. quod duplicentur poenae pro maleficiis locis, et temporibus infrascriptis V.S. In omnibus, et quibuscumque locis in festo S.ti Petri de mense iunii, in festo Ascensionis de mense maii in festo S.ti Marci, In dominica mediae quadragesimae, ac etiam in quolibet die festivo quod solenniter celebratur in aliis

Ecclesii d. Status, et intus dictas ecclesias, et in Platea ipsarum ecclesiarum, ubi essent festivitates propriæ nominatae illius tantum ecclesiae eo die tantum, sed intus ecclesiam S. Petri delicta committentibus pœnae duplicentur.

Et similiter quatruplicari volumus in dictis diebus Sti Petri, et Ascensionis Stae Mariæ, et Dominicæ mediae quadragesimae delicta committentibus intra hos fines vz ab ecclesia Sti Benedicti de colle infra versus d. ecclesiam Sti Petri circum circa d. ecclesiam Sti Petri quantum distat a d. ecclesia Sti Benedicti ad dictam ecclesiam Sancti Petri.

Ac etiam duplicentur in qualibet Varbena in Palatio, sive Domo residentiae Curiae, in consilio et arenga dicti Comij, et in quolibet alio loco, ubi essent in praesentia Curiæ, aut DD. Priorum d. Communis.

Et similiter duplicentur Maleficia, quae committerentur in præsentia alicuius officialis Curiae, aut d. Comij.

Et contra aliquem personam religiosam, advocatum, procuratorem, et quamcumque aliam personam in aliquo officio, honore, et dignitate constitutam.

In committentibus vero malefica in personam D. Comissarii, et ad regimen deputatati et DD. Priorium d. Comij dictae pœnae quatruplicentur.

Et similiter duplicentur pœnae de maleficiis, et delictis, quae committerentur in dicto statu de nocte scilicet ab occasu, usque ad ortum solis, et Curia contra delinquentes suo ex officio procedere possit.

De beneficiis Pacis, Confessionis et Solutionis

Stat. et ord. quod si quis pacem cum iniuriato habuerit de aliquo maleficio, sive delicto contra ipsum iniuriatum commisso, et de ipsa pace quandocumque ante sententiam ipsum maleficium committens, vel aliquis pro eo coram Curia comparuerit, et fidem fuerit per publicum instrumentum, in quo fieret expressa mentio de illo maleficio de quo proceditur, et commissum est per eumdem, medietas condemnationis propter ipsam pacem relaxetur, si et in quantum malefactor, seu aliquis pro eo legitime promittens maleficium confessus fuerit, et non aliter.

Et si quis in termino sibi prefixo quod infra sequeretur coram ipsa Curia comparuerit, et in sua excusatione maleficium, de quo contra eum proceditur confessus fuerit, quarta pars residui pœnae dictæ condemnationis penitus remittatur.

Et si infra alios decem dies a die latæ sententiae contra eum procedatur connumerandi condemnationem solverit cum effectu alia quarta pars alterius residui pœnae condemnationis praed. penitus remittatur.

Et praedicta beneficia locum non habeant in maleficiis illis commissis, pro quibus per capitulum præsentis statuti disponitur per verbum puniatur.

De pœna retinentis aliquem in privato Carcere

Stat. et ordinamus quod nemo tantae dementiae existat, qui audeat, vel praesumat aliquem capere, nec ipsum in privato carcere, aut alibi ligatum, aut coactum tenere, et qui contrafecerit ultra pœnam offensionis, si aliqua offensio intervenerit in libris centum denar. condemnetur,

et puniatur pro qualibet vice. Si vero ultra vigintiquatuor horas eum retineret absque expressa licentia, et autoritate Curiae legali poena condemnetur, et puniatur

De personis bonae famae non carcerandis, et de modo tormentandi Malefactores

Stat: et ord: quod Curia, et officiales d'Status, sive Communis non debeat aliquam personam bonae et honestae famae capere, et in carceribus ponere pro aliqua causa civili, seu criminali, vel mixta pro quibus possit ubi fideiussionibus relaxari sub vinculo per eam prestito iuramento poena centum libr: pro quolibet, et qualibet vice, qua contrafecerit, in qua per sindicum dicti Communis debeat in suo sindicatu condemnari.

Liceat tamen praedictos in Palatio ad Destrictam retinere, si quis vero esset in aliquo fragranti crimine repertus, in quo ex forma praesentium statutorum veniret poena imponenda centum librarum, et a centum supra, aut esset suspectus de fuga, tunc per Curiam capi, et carcerari possit

Et ut verita reperiri possit, ne delicta remaneant impunita, volumus pro Homicidijs, furtis, Robaria, Incendio, Guastu, violentia Mulierum, convendicula, iura, coniuratione, et pro alijs maleficijs cum maxima sanguinis effusione, aut debilitatione Membrorum, et ex quibus ex forma praesentium statutorum poena veniret imponenda centum librarum, et ab inde supra pro Curiam dicti status receptis prius legitimis inditijs, et d.º Malefactore, contra quem dicta inditia laborarent super eis deligenter interogato, et examinato, qui si in sua negatione perseveraverit, Copia dictorum Inditiorum, citatis citandis prout de iure eidem decernatur cum competenti termino ad illa purgandum si voluerit, quae si non purgaverit per dictam copiam ad torturam poni possit, et torqueri attenta qualitate delicti Inditiorum et personae

Volumus autem quod per Curiam ad aliquam torturam devenire non posse sine praesentia duorum d'norum dicti Communis, seu maioris partis ipsorum nisi aliter in aliquibus casibus arduis, ex causis legitimis in contrarium per prefatum Ill.mum Dominum fuerit specialiter ordinatum, et eorum requisitione si intervenire voluerint sin autem in eorum absentia, et nihilominus praedicta eorum praesentia, requisitione, seu absentia in scriptis per Notarium dictae Curiae ponenda, et expressa mentio fieri debeat, et si secus per dictam Curiam fiet nullatenus valeat et amplius pro dicta causa torqueri non possit, et nihilominus in eius sindicatu dicti Communis in poena Centum librarum Denariorum condemnetur

De pœna petentis plus debito et debitum iam solutum

Stat. et ord. quod nullus coram Curia contra aliquem petat aliquam summam vel quantitatem de qua fuerit satisfact ne ultra summam et quantitatem quam habere debet si quis vero petierit debitum jam solutum condemnetur et puniatur in tanta quantitate nomine pœnae quanta esset quantitas per eum petita seu eius valor.

Si quis vero ultra summam et quantitatem quam habere debet condemnetur et puniatur in tantumdem nomine pœnae quantum esset illud plus seu eius valor quod peteret et habere non deberet.

Et Curia in praedictis seu ex officio procedere non possit nisi ad accusam seu querelam partis contra quam petitio facta esset.

De ordine retinendo in accusationibus quae producerentur et fierent

Stat. et ord. quod cuilibet iniuriato liceat coram curia comparere et suam accusationem denunciam sive querelam facere aut producere iurando tamen prius contenta in ea fuisse et esse vera et non animo calumniae.

Ac etiam eam probare teneatur saltem semiplene in termino eidem per curiam ex forma presentium statutorum prefixo in medietate dictae pœnae talis iniuriae pro qua ex forma praesentium statutorum delinquens sive legitime probatum fuisset veniret condemnandus per d. Curiam condemnentur una cum damnis expensis et interesse reficiendis d. accusato denunciato, vel querelato et si curia in praedictis fuerit negligens in suo sindicatu per curiam d. Comis in d. pœna condemnetur. et dictas expensas, damna et interesse dicto accusato denuntiato, et querelato de suo proprio refecere teneatur. volu-

Volumus insuper quod Curia d. Comis sub vinculo per eam prestiti iuramenti et pœna quinquaginta librarum in quibus per sindicum d. Comis debeat condemnari, non debeat, neque praesumat aliquo modo aliquam personam cogere ad aliquam accusam denunciam seu querelam faciendam pro aliquibus maleficiis et delictis, et si aliter fieret nullatenus valeat.

De pœna tractantium quod Dominium dicti Status sit remotum a Dominio Illmi et Eccmi Dñi Alberici Cybo Malaspina

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel praesumat aliquo quesito colore tractare vel ordinare publice vel occulte cum aliquo commune civitate castro, vel loco, vel cum aliqua singulari, vel speciali persona quod Dominium d. Status quod praefatus Illmus et Eccmus Dominus Albericus habet transferatur in aliud comune seu in aliquam aliam singularem vel specialem personam in damnum praefati Illmi et Eccmi Dñi eiusque heredum

2 29v

et successorum et qui contrafecerit ipso facto in crimine lesae Maiestatis incurrisse intelligatur et arbitrio praefati Illmi et Excmi Dni condemnetur, et puniatur, et Curia D. Status possit et debeat contra delinquentes ex suo officio procedere per inquisitionem et repertos culpabiles condemnare et punire debeat.

Et si quis attentaverit, vel attentare praesumpserit contra fidelitatem Ecclesiae et eiusdem Illmi et Excmi Dni eiusque haeredum et successorum nullo unquam tempore habere possit aliquod officium, aut beneficium in Communi d. Status neque audiatur in civilibus neque criminalibus causis sed tamquam persona privata omni officio et beneficio privetur, et nihilominus puniatur arbitrio Illmi et Excmi Dni

Quod Pater teneatur dare legitimam Filio condemnato

Stat. et ord. quod filius cuiusque si aliquid maleficium vel delictum commisserit et non comparuerit coram curia D. Status et citationibus d. Curiae non paruerit, per Curiam praedictam procedatur tamquam contumaciam.

Et Pater ipsius talis filii maleficium committentis cogatur per curiam praedictam ad dandum vel assignandum legitimam et portionem d. tali suo filio, quae legitima et pars conveniens d. filio delinquenti, servatis servandis lata sententia contra eum confiscari debeat fisco pro quantitate in dicta sententia declarata.

De pœna dantis impedimentum volenti testamentum condere

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel presumat aliquam personam volentem facere testamentum, codicillum, donationem causa mortis aut aliquam aliam ultimam voluntatem impedire, turbare vel aliquo modo molestare et si quis contrafecerit omni legato suo facto et successione debita privetur, et nihilominus in libris centum denariorum cuilibet condemnetur et puniatur et Curia in praedictis suo procedat officio

De pœna associantis aliquem de dicto Statu vel forensem volentem aliquem offendere

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel presumat associare aliquem de statu d. Comis seu forensem per territorium, seu extra territorium d. Status ad offendendam aliquam personam vel ei in praedictis dare auxilium consilium et favorem.

Et si quis contrafecerit per Curiam condemnetur attenta qualitate delicti ea poena in qua forma praesentium statutorum principalis offendens veniret condemnandus et Curia in praedictis possit suo ex officio procedere et repertos culpabiles condemnare et punire ut supra

De pœna devastantium Pontem fluminis Naris

Stat. et ord. quod pontem pendentem super flumen Naris, nullus audeat vel presumat devastare et si quis pontem in tenimento dicti Status devastaverit in centum libris

Denariorum pro quolibet et vice qualibet condemnetur et puniatur, et si quis de dictis pontibus aut aliquo ipsorum aliquas frascas vel lignamina, sive lapides levaverit in decem libris pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et condemnetur.

Et si quis de dictis pontibus vel aliquo ipsorum trabem proiecerit inciserit, vel devastaverit in quinquaginta libris denariorum pro quolibet, et vice qualibet condemnetur et puniatur, et in quolibet dictorum casuum suis sumptibus quod devastaverit reficere teneatur. Ac etiam ad omnia damna expensas et interesse quae inde sequerentur alicui Communi generali aut particulari personae seu eorum animalibus, rebus et personis ac etiam in poena sequuti delicti, et curia in praedictis suo procedat officio. Volumus autem quod si quis causa transeundi aliqua necessaria et opportuna pro aedificiis construendis, vel reparandis ad aliquam poenam non teneri sed teneatur dictum pontem suis sumptibus et expensis reficere

Quod maiores quindecim annis ad testificandum admittantur

Stat. et ord. quod maior quindecim annis tam mares, quam femminae in civilibus et criminalibus testificari possent et valeant excepto quod non essent veri inimici et malevoli, nec habitarent in una eadem familia.

Quod Masculinum concipiat Femininum

Stat. et ord. quod omne masculinum concipiat femininum etiam in poenalibus et odiosis et quod in omnibus et singulis capitulis in quibus loquitur de masculo intelligatur etiam de femina et similiter loquens de femina intelligatur de masculo pertineat in genere, tam masculino, quam femenino.

De applicatione, et solutione poenarum

Stat. et ord. quod omnes et singulae poenae ex forma praesentium statutorum impositae applicentur et applicatae esse intelligantur camerae, et Curiae prefati Illmi et Emi Domini Alberici Cybo Malaspina, et quod Curia non obstante quod in aliquibus casibus dicatur Comunis nihilominus semper intelligatur et sit praefati Illmi et Emi Domini, et non d. Comis sed bene ad Gubernationem eiusdem declarantes cameram, et Curiam unam eamdem esse et sic intelligi debere, nisi aliter expresse in dictis capitulis applicatio huiusmodi divisa, et expressa fuerit.

Adiicientes quod omnes et singulae poenae in quibus curiae et officiales quam curiae quam dicti Communis per sindicum d. Comis fuerint condemnati applicentur, et applicatae esse intelligantur pro medietate dicti comunis et pro alia medietate curiae quae de his effectualiter executionem fecerit et in manibus generalis camerarii d. Communis integraliter pervenire fecerit.

2 30v

Declarantes etiam quod qualibet pœna pecuniaria intelligatur esse Denariorum modo et ordine in-
frascripto quod duodecim Denarii faciant unum sol. viginti solidi faciant unam libram
quinque libre faciant unum florenum, Duo solidi cum dimidio faciant unum bolonenum,
bōl faciant unum Carolenum, et quinque quatreni faciant unum baiocchum.

Et huiusmodi solutionis Declaratio non solum in pœnalibus sed in omnibus et singulis solutioni-
bus fiend. locum habeat.

Quod Curia cogat rixantes ad fideiussiones prestandum de non offendendo

Stat. et ord. quod Curia d. Status pro pacifico statu prefati Illmi Dni et hominum et Personarum d.
mis ad obviandum scandalis sub vinculo per eam prestiti iuramenti teneatur et Debeat rixan-
tes ad pacem reducere.

Sin autem cogere et compellere d. rixantes ad promittendum et fideiussiones prestandas inter eos
non offendendo nec offendi faciendo facto, et in personam, et pro seipsis principalibus rixan-
tibus et pro ipsorum consanguineis et affinibus usque in tertium gradum computandum se-
cundum ius canonicum et in maiori gradu prout dictae curiae videtur expediens.

Seu pro ut dictae partes nominatim fuere inter se fuerint concordes sub pœna prout eidem Cu-
riae videtur attenta tamen qualitate rixantium et substantia eorumdem bonorum non
excedentium tamen in pœnam aequalem bonorum valorem cuilibet parti rixanti nisi
aliter dictae partes inter se fuerint concordes et reservato prefati Illmi Dni Arbitrio.

Et quod in omnibus et singulis promissionibus per quascumque Rixantes, seu quascumque alias
personas faciendis, et praestandis treguarum, et Pacis per quemcumque Notarium de eis
rogatis apponantur, et appositae intelligantur.

Et licet non fuerint scriptae, et stipulatae, nihilominus habeantur, et intelligantur expressa, scri-
pta, specificata, et stipulata infrascripta capta V3 quod pax, et qualibet promissio de non
offendendo sit, et esse intelligatur sub verbis facto tm. et in personam, et duret, et durare in-
telligatur Durante officio illius Curiae tunc residentis, et per unum Mensem post introitum sui
Successoris, et quod tregua, seu pax, aut Promissiones et fideiussiones praedictae non intelliga-
tur, aut sint ruptae, aut in aliquo violatae.

Insultus sine armis, Rixa mulierum minorem quatuordecim annis, et nisi inter quoscumque rixan-
tes maiores, vel minores intervenerint aliqua ex infrascriptis offensionibus inter ipsos Rixan-
tes comprehensos, vel nominatos in Pace, tregua, vel fideiussionibus praedictis V3 maxima sangui-
nis effusio, fractura ossis, Cranei, et Debilitationis Membri, aut Homicidium

Adiicientes quod si principales rixantes non paruerint mandatis Curiae in dando, et prestando fide-
iussiones de non offendendo, In eorum defectu cogantur eorum consanguinei, et affines ipso-
rum rixantium proximiores ut supra ad predictas treguas fideiussiones, et promissiones de

non offendendo prestant Vt quilibet ipsorum pro se, et sua familia tam cum eo permanentes et habitante ad Commune dictum, modo, et ordine suprascriptis.

Volumus autem Dictos Rixantes ad aliquam fideiussionem prestandam non teneri, quando utraque pars ipsorum Rixantium coram Curia compareret asserendo De Communi ipsorum concordia nolle inter eos habere Pacem Treguam, aut fideiussionem aliquam De non offendendo, et tunc, et eo casu Dictae partes aliter cogi non possint, nisi intervenientibus gravissimis et enormissimis offensionibus

De pœna occupantis bona Communis

Stat. et ord. quod si quis tenuerit vel occupaverit aliquid De bonis Mobilibus, seu stabilibus Dicti Communis, aut alicuius Universitatis, Castri, Villae, seu loci d. Status post aperturam presentium statutorum Dimictere, et relaxare teneatur, et debeat in posse d. Comis et representantium Universitatem praedictorum locorum unde essent dicta bona contrafaciens vero pœna viginti quinque librarum condemnetur, et puniatur pro quolibet, et vice qualibet, et nihilominus Dimittere et relaxare teneantur sub d. pœna et curia in pts suo procedat officio

De pœna Notariorum non reportantium contractus et eorum Ordine retinendo

Stat. et ord. quod quilibet Notarius d. Comis et locorum status praedicti teneatur, et Debeat intra quindecim dies a Die celebrati contractus inclusive, referre Curiae D. Comissarii omnes et quoscumque contractus Treguarum et Pacis, De quibus rogatus fuerit inter homines, et personas dicti Communis, et locorum eiusdem, et illos in libris Dictae Curiae describere cum Die nominibus contrahentium et pœna in dictis contractibus apposita, sub pœna viginti quinque librarum pro quolibet contractu non reportato infra d. terminum quindecim dierum. Qui liber ordinarie retineri debeat per dictam Curiam, et in fine sui officii dicta Curia reddere, restituere Consignareque teneatur salvum, et illesum suo in officio successori, in praesentia DD Sindicorum, et Depositarii Illmi Dni sub pœna Decem librarum in quibus debeat per Sindicum dicti Comis in suo sindicatu condemnari, et nihilominus ad restitutionem Dicti libri teneatur.

De pœna commictentium corruptelam cum Officiatibus

Cum propter corruptelas Devenitur ad maiora scandala, et propterea multoties delictum remaneat impunitum in grave Damnum, et preiudicium iustitiae Dct. Curiae dicti status, Ideo statuimus, et ordinamus, quod nulla persona tam pro suo, quam alieno interesse accedat, vel presumat corrumpere, aut corruptelam aliquam facere, aut fieri facere, seu commictere cum aliquo officiali, et Curia d. Comis nec quomodolibet attentare.

Et qui contrafecerit, tam corrumpens, seu attentans, quam etiam recipiens dictam corruptelam in quatruplum illius pœnae in qua Dictus corrumpens pro suo Delicto, vel alius pro quo

corrumperet, vel attentatur de quo agetur ex quacumque Causa, vel re, vigore praesentium Statutorum teneretur, et obligatus esset condemnetur, et puniatur, si vero esset in aliqua causa civi[li] seu aliqua quacumque causa, in qua pœna determinata non esset, in libris quinquaginta pro[qua]libet, et vice qualibet condemnetur, et puniatur.

Et volumus, quod liceat corrumpenti, attentanti, ac curruptelam recipient et cuilibet alterius persona contrafacientes denunciare, et accusare Curiae d.[i] Comij, eius accusationi, et uno teste fidedigno stetur, et plena fides adhibeatur, et tertiam partem pœnae lucretur, et omnis pœna per eum incursa occasione dictae curruptelae, de qua accusam fecerit, ut supra eidem totaliter remittatur, et Curia in praedictis suo procedat officio.

De pœna commictentium Usuras

Cum usura sit vitium detestabile, et Deo odiosum, et destruat pauperes, idcirco statuimus et ordinamus quod siquis dederit ad usuram, vel quomodolibet alio modo Usuram cum qualibet alia persona commiserit, contrafaciens incurrat in quatruplum nomine pœnae totius usurae per eum factae, seu commissae, Recipiens vero ad usuram in duplum nomine pœnae totius usurae sibi factae condemnetur, et puniatur.

Et quod Curia contra Delinquentes ex suo officio per viam Inquisitionis, et ad denunciam Accusam, et querelam, ac per omnem alium modum, et viam procedere teneatur, et debeat, et possit.

Adiicientes quod ad probandum dictam usuram sufficiant duo testes scientes et scientiam habentes, vel quinque testes bonae famae probantes de publica voce et fama, quae pœna pro medietate applicetur, et applicata esse intelligatur Camerae prefati Ill.mi D.ni, residuum vero accusatori, et fabricae ecclesiae illius loci, pœnam solventis applicari equaliter volumus

De pœna rixantium cum aliqua persona, seu Universitate occasione confinium et reducentium animalia de locis in quibus damnum illatum non fuerit seminatis pratis et arboribus domesticis, et fructibus alienis

Stat. et ord. quod pro quieto, et pacifico vivere Comij d.[i] Status, et Convicinorum, nulla persona audeat vel presumat rixare cum aliqua persona Universitatum alicuius terrae, Castri, Villae, seu loci d.[i] Status, neque aliorum locorum convicinorum d.[i] Status occasione confinium inter ipsa loca [...] alias bestias repertas in confinibus, seu prope confinia dictorum locorum per centum pedes perticae mensurae d.[i] Comij dummodo damnum non dederint in Seminatis, Pratis, herbis [...]tis, et locis Banditis, Arboribus domesticis, vitibus, et fructibus alienis, contrafaciens vero [ul]tra alias pœnas impositas ex forma presentium Statutorum.

Si esset singularis, seu specialis persona in libris centum denariorum pro qualibet vice qualibet condemnetur

Si vero fuerint a quinque personis supra in duplum d. pœnæ pro qualibet persona, s. vice qualibet condemnetur, et puniatur.

Et nihilominus teneatur ad reficiendum omnia, et singula damna expensas et interesse, quæ, et quæ occasione premissa Universitas, seu particularis persona dicti status substinuerit et passa fuerit. Volumus autem pñs Capitulum locum non habere, quando fuisset cum expressa licentia D. Comitis una cum DD. Prioribus pro tempore existentibus, et quod Curia contra delinquentes suo procedat officio.

Quod qui non habet in bonis luat in corpore

Ne delicta remaneant impunita statuimus, et ordinamus, quod Curia dicti Communis, et eius officiales sub vinculo per eos prestiti iuramenti teneatur, et debeat contra condemnatos pro aliquo delicto, seu maleficio per eos commisso execqutiones facere realiter, et personaliter, eosque cogere, et compellere ad solvendum omne id, et totum in quo vigore pntium Statutorum fuerint condemnati et si quis fuerit condemnatus in aliqua pœna pecuniaria et non haberet in bonis unde solvere possit per dictam Curiam incarceretur, et in carceribus detineatur ac dictam pœnam pecuniariam luat in corpore arbitrio pli. Illmi et Exmi Dni habita consideratione personæ et delicti per eum commissi ad effectum ut in aliorum transeat exemplum, et a delictis abstineant.

Quod procedatur de similibus ad similia

Stat. et Ord. quod in omnibus, et singulis maleficiis et delictis, quæ committerentur in territorio dicti Status, de quibus in pnt. Statutorum volumine mentio facta non esset Curia d. Comis procedere teneatur, et debeat de similibus ad similia, et ubi in volumine præsentium Statutorum vel partem ipsius non fieret mentio, nec adaptari possit taliter procedendo tunc procedatur per Curiam secundum dispositionem iuris Communis.

QUARTUS LIBER DE EZTRAORDIÑARIIS

De diebus festivis Custodiendis

Statuimus et ordinamus quod nulla persona in territorio et districtu dicti Status audeat, vel presumat aliquid laboritium facere in diebus, et festivitatibus infrascriptis V3.

In diebus Dominicalibus in die Nativitatis D. N. Iesu Christi cum tribus tunc proxime subsequentibus in die circumcisionis Dni, in die Epiphaniæ, in die Paschatis Resurrectionis Dni, cum duobus sequentibus, in die Ascensionis Dni, in die Pentecostes cum duobus diebus sequentibus, in die veneris sancti propre Pasqua In quatuor festivitatibus Beatæ Mariæ Virginis V3 de mense februarii martii, Augusti, et Septembris, et in omnibus festivitatibus Apostolorum, in festo omnium Sanctorum in Calendis Novembris, et in omnibus aliis festivitatibus Sanctorum, et Sanctarum celestis Curiæ quæ ab ecclesia essent precepta, sub pœna decem solidor.

pro quolibet, et vice qualibet, liceat tamen in dictis festivitatibus unicuique impune trahinare lignamina pro reparatione Domus, laborare in opera fornacis accensa paleas aptare, metas fa re, blada, et legumina ventilare in Areis ab ipsis Areis reportare, herbas facere, fa num recolligere, ac reportare canapim migliarinam, panicale, et alia similia expandere, re ligere, ac reportare, et alia similia facere absque aliqua pœna, et Damno.

De pœna asportantium Iugum vel aratrum de possessione aliena

Stat. et ord. quod Aratrum, sive iugum existentia in possessione alicuius nullus audeat, vel presu mat auferre, et si quis asportaverit sine licentia Patroni, et eo Die reportaverit in eo loco quo a staterit in Decem solidorum Denariorum condemnetur, et puniatur, et ad emendationem Da nni et interesse illius Diei Domino, et Patrono eiusdem in eundum quo arare voluerit omni teneatur, de quo stari debeat iuramento eiusdem Domini, et Patroni.

Si vero eo Die, quo abstulerit in mora ad reportandum, et reconsignandum vero Domino Aratr aut iugum prædictum puniatur in tantundem Domino et Patrono eiusdem pro emenda tione eiusdem Damni, et interesse et nihilominus ad restitutionem prædictam omnino teneatur, et per Curiam cogatur summarie, sine strepitu, et figura Iudicij

Et Curia in prædictis suo ex officio procedere non possit, nisi ad accusam denunciam, sive q relam Domini, et Patroni dicti Aratri, seu iughi, cuius accusationi cum iuramen et dicto unius testis plena fides adhibeatur.

Si quis vero Aratrum sive iugum alienum quoquomodo inciserit, seu devastaverit pœna De cem librarum pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et Dño et Patrono cum iuramen to et dicto unius testis stetur, et credatur

Et nihilominus ad restitutionem, et emendam modo et ordine suprascripto omnino neatur

De pœna asportantium Uvas extra statum et de ordine vindemiarum

Statuimus et ordinamus quod nulla persona de dicto Statu, sine licentia Dominorum Priorum, et Curiae audeat vel presumat portare, vel portari facere aliquam salma Uvarum extra dictum statum, et eius districtu a Calendis Mensis Augusti usque inceptum fuerit vindemiarum, contrafaciens vero pro qualibet vice in libris qui que Denariorum puniatur per qualibet vice et qualibet salma

Volumus autem quod siquis vindemiaverit ante festum Sancti Angeli de mens septembris, seu ante licentiam concessam per DD. Priores et consilium speciale quibus liceat ad eorum beneplacitum ante dictum tempus

seu

seu post Vindemias providere pena quinque librarum pro quolibet et quo=
libet die puniatur, liceat tamen unicuique cum licentia tamen
D. Prioris Verzerii, et Innantium dicti loci unde esset dictus talis vin=
demians ante dictum tempus impune in dicto suo Verzerio vinde=
miare

Ac etiam unicuique liceat etiam absque licentia uvas in terra pro=
jectas, seu de arboribus fractis colligere et exportare, et similiter
moscatellum absque licentia colligere cum uno Teste de vi=
datum, et reportare impune

Quod bestias mortuas proiciatur longe e domibus

Statuimus et ordinamus quod si quis de dicto Statu, vel ejus districtu
habuerit bestiam mortuam, teneatur, et debeat dictam bestiam
proicere tam longe, quod alicui habitanti in aliquo loco alicujus
Castri et loci dicti Status fetor aliquis venire non possit, con=
trafaciens vero pena quinque librarum pro qualibet vice pu=
niatur, et delinquens liceat unicuique accusare cum uno Te=
ste de visu, et etiam Curia suo ex officio procedere possit et
nihilominus dictam bestiam mortuam a dicto loco remo=
vere teneatur sub dicta pena

De Viis aptandis

Stat. et ord. quod post aperturam presentium Statutorum
infra terminum unius mensis omnes vie publice
et Communales per Territorium Status predicti per adja=
centes aptari debeant sub pena decem solidorum et
nihilominus aptare teneatur toties quoties fuerint
requisiti seu eis mandatum fuerit per Viarios locorum
dicti Communis, seu Curiam

Declarantes quod via publica que incipit in confinibus di=
cti Communis in vocabulo Scopuli Cancelli, dividendo
versus Sambuchetam Collepontem, Torricenit Castrum
Materille, que itur versus Interamnam usque in confi=
nia Montis Franchi, et Ampognani usque in confinibus

2 33v

Andragiani, qua itur versus Spolctum, et a Ponte dicti Commu
nis versus Preceptum, Castri-Rivossi versus Rigo-vitum, sed ...
Coci, sportellas usque in confinia Terre Leonisse sint, et esse
debeant in Terra ad minus latitudinis duorum pedum
ad pedem pertice dicti Comunis mensurarum altitudo vero
altitudinem tenendo unius pedis sursum, et commode qu...
umque salmarum genera absque impedimento defe
ri possit sint, et esse debeant latitudinis ad minus qua
tor pedum et predicta latitudo quator pedum locum
non habeat in locis scopulosis, que commode aptari
non possit, dummodo salma latitudinis quator pedi
sine impedimento animalis et salme deferri posse
quod sit in discretione Viarii, et Antepositi loci ubi
dicta via fuerit.

Vie vero versus Lacum Materille et Precepti versus confin...
Montis franchi, et Arroni que habeant foveas ab omni
latere sint et esse debeant latitudinis ad minus unius
pedis cum uno quarto

Si vero ab omni latere foveas non habuerint in Terra
sint dicte vie latitudinis unius pedis cum uno quarto
sed per unum pedem sursus tendendo sint et esse de
beant taliter aperte et late quod que libet bestia
deferens salmam grani, cum Carriolis commode tr...
sire possit ad sensum discretionem Viarii, et Ante
positorum dicti loci ubi essent dicte vie.

Alie vero vie publice Communales, et vicinales sint et
esse debeant ad minus in Terra latitudinis unius
pedis cum d. altius tendendo per unum pedem sint et
esse debeant taliter aperte et late ut que libet be
stia cum salma palearum, et Carriolis commode t...
transire possit ad sensum et discretionem Viarii
et Antepositorum dicti loci ubi essent dicte vie
et Curia in predicto loco procedat officio

Quod quilibet possit per locum minus damnosum nemini per possessionem vicini reintrare in sua possess.

Stat. et ordinamus quod quicumque habuerit aliquam possessionem juxta viam, teneatur et debeat introire et exire per suam possessionem, et non convicinorum, nisi haberet aliquod jus reintrandi, et ~~re~~ exeundi sub pena quinque solidorum pro qualibet vice, si vero dicta possessio non esset posita juxta viam, tunc libere et expedite possit introire, et exire per possessionem convicinorum, et consortium dicte sue possessionis per locum minus damnosum, et vie publice propinquiorum

De pena retraentium ingenia vel retia de flumine et aves de retibus alienis

Stat. et ord. quod nemo audeat retrahere retia, martaellos, et similia de flumine, et ex eis pisces extrahere, neque aves de retibus et laqueis alienis, contrafaciens vero de die in decem sol. den. pro qualibet et vice qualibet puniatur, de nocte vero dicta pena quadruplicetur, et in quolibet dictorum casu damnum emendet patienti.

Quod unus de domo teneatur ire ad exercitium Comis

Stat. et ord. quod ad opus Comis quodcumque fuerit opportunum qualibet die qua duraverit dictum opus unus de domo maior quindecim annis pro qualibet foculari teneatur ire cum ferramentis, et aliis necessariis ad dictum opus faciens et quoties pro dicto opere ex parte Curie, et Sindicorum fuerint citati, vel per bajulum Communis fuerit factum publicum bandum, et qui contrafecerit in viginti sol. den. vice qualibet puniatur, et nihilominus dictum opus reficere teneatur sub pena dicta. Adicientes quod presens capitulum locum habeat etiam pro operibus Antepositorum respective dictorum locorum.

2 34v

De pęna ludentium ad ludum taxillorum Cartarum Cuturellarum sive Casei

Stat. et ordinamus quod nemo de dicto Statu, vel Forensis audeat vel presumat in tenimento dicti Status ludere ad ludum Taxillorum vel Cartarum, et qui contrafecerit in libris decem pro quolibet et vice qualibet puniatur

Ac etiam ludum Cuturellarum, Ruzuleriam Casei in locis ubi essent habitationes, intus Castra, Villas, et Burgos d. Status sub dicta pęna.

Liceat tamen cuilibet ludere ad ludum tabularum, et Scaccorum, ac etiam Casei ad videndum ubiq. sine aliqua pęna.

Volumus autem ad supradictam pęnam teneri quicumq. dictis ludentibus mutuaverit pecuniam, et qui in domo propria vel conducta tales ludentes receptaverit, vel eird. possit suo ex officio procedere

De ordine retinendo per Tabernarios

Stat. et ord. quod quilibet vendeat vinum ad minutum in dicto Statu facere credentiam alicui de dicto Statu non debeat de vino pane et carnibus et similibus nisi usque in quantitatem decem solidorum, et si quis ultra dictam quantitatem dicta occasione coram Curia alicui aliquid petierit per dictam Curiam non audiatur, et si ipsa Curia jus alicui ultra dictam quantitatem fecerit et retinuerit in decem libris denariorum per Sindicum dicti Communis vice qualibet condemnetur, et puniatur

Volumus autem quod si aliqua persona pignoraverit seu aliquid pignus alicui Tabernario pro rebus supradictis dederit teneatur dictum pignus infra quindecim dies recolligere si vero non recolligerit in dicto termino liceat ipso Tabernario dictum pignus vendere

vendere, et alia facere sicut de re sua propria, et alia fa=
cere sine aliqua pena

Adiiciantes etiam quod rigore presentium Statutorum
nulla persona audeat vendere aliquod genus vini ad
minutum sine expressa licentia Curie et DD. Priorum
qui pro tempore fuerint ad penam quadraginta sol.
den. pro quolibet contrafaciente

Quae Curia et Priores predicti debeant omne genus vini
volentibus vendere ad minutum appreciare et ponere
pro pretio quod eis videbitur esse decentius sub vinculo
per eos prestiti Iuramenti

De modo retinendo in derivatione aquae

Stat. et ord. quod quicumque temperare de aqua labente
per formas molendinorum Terzerii Sacrati et Barzini
possit, et sibi liceat die Sabati post horam Com=
pletorii de dicta aqua capere quantum sibi suf=
ficit, dummodo dicta aqua talis derivatas remiserit
die lune sequenti summo mane in aurora diei.

Et si quis dictam aquam de dictis formis derivaverit
et eam in predictum tempus non remiserit in solidis
decem vice qualibet puniatur et damnum Mo=
lendinariis reficere teneatur si et in quantum
damnum receperint propter dictam derivatio=
nem, et quilibet possit contrafacientem accusare
cum uno Teste de visu attestante, cuius iuramento
plena fides adhibeatur

Quo ordine bona Comis reperiri et conservari debeant

Stat. et ord. ut bona Communis preserventur quod Priores
Status predicti, qui pro tempore fuerint teneantur,
et debeant annuatim per totum mensem Ma=
ji eligere duos providos Massarios Viros pro quo=
libet Terzerio de Senibus, et Iuvenibus, qui Mas

2 35v

sari jurent in manibus Curiæ ad sancta Dei Evangelia manibus tactis scripturis bene, fideliter, et legaliter discutere investigare reinvenire Res, Montes, Possessiones, sidat, coastines, et Territoria dicti Communis circumcirca et post dictum juramentum teneantur infra unum alium mensem ex nunc proxime subsequentem referre et reassignare prout per eos inventum fuerit quam assignationem Curiæ Communis per ejus Achiarium scribere et annotare faciat in speculo dicti Communis sub pœna decem librarum den. in quibus per Sindicum dicti Communis debeat in jure sindicatus condemnari, et si dicti Massarii in prædictis fuerint negligentes incidant in pœnam viginti solidorum pro quolibet contrafaciente et nihilominus prædicta exequi et adimplere teneantur sub dicta pœna.

De pena facientis impedimentum volenti Molendinum ædificare

Stat, et ord., quod nulla persona audeat vel præsumat impedire nec aliquod impedimentum, aut violentiam facere, aut præstare alicui volenti facere aut ædificare aliquod Molendinum contrafaciens vero in libris decem pro qualibet et qualibet vice puniatur, et quando in Molendino devastato essent plures consortes, et unus, vel plures ex ipsis consortibus vellent ipsum Molendinum reficere et reaptare liceat eis et cuilibet ipsorum reficere et reaptare etiam nolentibus consortibus, et dictum Molendinum reaptatum tenere et fructare, donec eis vel alteri ipsorum de omnibus expensis, quas pro reparatione dicti Molendini fecisset integre fuerint satisfacti

Et si dicti Consortes, vel ipsorum aliquis dictum Molendinum reaptare volentes, vel volens ipsis vel ipsi impedimentum fecerint, aut prohibuerint aliquis ex eis in decem libris den. vice qualibet puniatur et ad desistendum ab omni molestia, et impedimento sub dicta pena.

Adicientes etiam quod si fuerint duo vel plures consortes in dicto Molendino illi ad quem spectat major pars dicti Molendini liceat dictum Molendinum regere, et manutenere, et accottimare, et alia necessaria facere prout sibi pro dicto Molendino utilius videbitur expedire, et pns capitulum locum habere volumus non solum in edificaturis sed etiam in edificaro volentibus et edificantibus

De ordine retinendo per macinantes olivas et frumentum

Stat, et ord. quod habens aliquod Molendinum ad macinandum olivas teneatur et debeat in dicto Molendino habere et tenere bacchettas sub vitibus amplas ultra fusulos per duos ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

duos digitos ad minus, et qui contrafecerit in libris quinque vice qualibet puniatur, ac etiam teneatur, et retinere buccas fusculorum olivarum non largas ultra unum palmum tertii ad d. penam, et quilibet possit contrafacientem accusare et habeat tertiam partem d. pene

2 36v

Adjicientes etiam quod d. Molendinarii ad oleum teneantur et debeant olivas mensurare cum mensuris adjustatis, et sigillatis sigillo Communis ad rasam, cum raseria desuper equaliter vaden. et si quis contrafecerit pena quinquaginta librar pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et quilibet molendinarius ad frumentum teneatur, et debeat macinare cuilibet petenti et d. molendinarius audeat alicui primum venienti cum frumento tantum ad suum Molendinum vicennam tollere pro secundo, et contrafaciens in decem solid. condemnetur, et puniatur

Possit dictus Molendinarius pro sua molitura, et labore accipere de triginta duabus mensuris grani unam mensuram, et de mestircantiis, de viginti quator mensuris unam tantum mensuram accipere possit, et non ultra.

Et quilibet molendinarius teneatur, et debeat suum molendinum tenere apertum ad macinandum ita quod occasione molendini non apti aliquis macinans in d. molendino damnum patiatur et si aliquid damnum pateretur ipse molendinarius teneatur de suo proprio reficere.

Ac etiam d. molendinarii et quilibet ipsorum in suis molendinis teneatur, et debeat retinere duas cuppulas ad accipiendum ipsam molituram sive scutellas de Ramine, vel de ligno justas et sigillatas cum sigillo et stampa existen penes Camerarium d. Communis cum quibus accipere debeat molituram grani et mestircantiae.

Volumus etiam quod nullus Molendinarius possit in suo Molendino aliquam mensuram ab uno quarto infra retinere, et si quis in pred. contrafecerit in viginti solid. puniatur, et contrafacientem quilibet possit accusare cum uno teste de visu

et ei juramentum prestan. et talis Accusator habeat
tertiam partem pene, et Curia in pred. suo procedat
officio. Et d. mensuras semel ad minus in hebdomada
perquirere teneatur sub vinculo per eum prestiti
juramenti, et sub pena decem libr. denarior. et qui=
bus per Sindicum d. Communis in suo sindicatu
condemnari debeat.

Adjicientes quod dd. Molendinarii ad oleum teneantur
et debeant toto tempore quo macinaverint olivas
continue in eorum Molendinis retinere Foglietta=
tam, Medium pred. et Bruccham just. et adjustat.
et sigillat. sigillo Communis, contrafaciens vero
in solidor. denar. decem pro qualibet vice, et mensu
ra deficiente puniatur, et Curia in pred. suo proce=
dat officio.

De ordine retinendo per Macellarios

Stat. et ord. quod Macellarii omnes et singuli teneantur
et debeant vendere carnes porcinas, Castratinas, Vitel=
linas, ac etiam quascumque alias carnes pro eo pre=
tio quod DD. Prioribus pro tempore existentibus
et Curiae d. Status videbitur, et placebit, quod pre=
tium non liceat dd. Macellariis et vendentibus
carnem aliquo modo alterare sine expressa licen=
tia prefatorum DD. Priorum, et Curie, et contra=
faciens in penam quadraginta solid. pro qualibet
et vice qualibet puniatur. Teneanturque dd. Ma=
cellarii, et quilibet ipsorum habere, et tenere pon=
dera justa et sigillata et adjustata ad pondera
de ferro tantum, et non aliter adjustatis et sigil=
latis ut supra ad pondera dicti Communis li=
bram, mediam libram, duas libras tres libras
quator libras, quinque libras, et talibus ponde=
ribus de ferro tantum, et non aliter ipsas

2 37v

carnes debeant ponderare. A quinque vero libris supra debeant d. Macellarii cum statera adjustata, et sigillata cum sigillo dicti Communis ponderare, et cuilibet petenti carnes vendere et dare iusto pondera sub pena viginti solidor. pro quolibet contrafaciente, et vice qualibet, ac etiam ipsi Macellarii, et quilibet ipsorum non audeat, et presumat vendere unam carnem pro alia. Qui contrafecerit in centum solid. denar. pro quolibet contrafaciente, vice qualibet puniatur, et quilibet possit contrafacientem accusare, et credatur suo juramento, et habeat tertiam partem pene.

Et dd. Macellarii, et quilibet ipsorum non audeant ponderare alicui vendenti carnes caput, neque pedes alicujus Bestie unacum d. carne ad penam decem solid. pro quolibet contrafaciente, et vice qualibet.

Et volumus quod Curia d. Status vel ejus Officiales teneantur, et debeant ad minus omni die Sabbati inquirere pro falsis ponderibus, et aliis diebus toties, quoties fuerit opportunum, et carnes venditas repesare, et quod pro una uncia in quolibet pondere non teneantur ad aliquam penam sed a d. uncia supra tantum et si in pred. d. Curia negligens fuerit in suo sindicatu in libr. decem denar. pro qualibet vice condemnetur

In quanto tempore Forenses habitantes in d. Statu Dativas solvere teneantur, et quis reputetur Forensis

Stat. et ord. quod si quis Forensis habitaverit, seu moram fecerit in dicto Statu post unum annum a primo die quo venerit in dicto Statu ad habitationem faciendam teneatur et debeat solvere dativas que in dicto Statu imponantur per foculares, sicut per alios foculares dicti Status solvitur

solvitur, et omnes, et singuli Forenses habentes posses=
siones in dicto Statu similiter teneantur, et debeant
solvere dativas de dictis suis possessionibus, prout
homines et personę dicti Status solverint pro
ęstimatione suarum possessionum, sive catasti,
et quod in prędictis, et quolibet prędictorum
possit, et debeat quilibet dictorum forensium
realiter, et personaliter conveniri, donec hujusmo=
di dativę fuerint per ipsos Forenses, et quemlibet ipso=
rum integraliter solutę, et satisfactae.

Et si Curia in pręd. fuerit negligens pęna decem li=
brarum vice qualibet in suo sindicatu debeat con=
demnari

Adjicientes quod Priores, et Antepositi cujusque Castri Vil=
lae seu loci dicti Status non debeant aut possint
aliquo modo aliquem forensem admittere et aggregare
inter focularos dicti Communis sine expressa licentia
Illmi, et Eccmi Dni, contrafaciens vero in pęna decen=
tarum librar condemnetur, et puniatur pro qualibet
et qualibet vice

Declarantes in pręsenti, et quocumque alio capitu=
lo supra, et infrascripto in presenti Volumine Sta=
tutorum contenct. Forens dici et reputari tantum
posse, et esse personas, qui non essent sub jurisdictio=
ne dicti Status et aggregatę, et connumeratę inter
foculares dicti Status, personas vero de uno loco ad
alium dicti Status inter se non habere nec posse
dici, reputari aut aliquo modo esse forensis

De pęna mittentium lapides in canales alicujus Molendini

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel pręsumat
aliquem lapidem, sive ejus simile impedimentum
mittere vel malitiose ponere in canale alicujus

2 38v

molendini de dicto Statu propter quod Molendinarii Molendini, vel alicuiq speciali personę damnum aliquod sequeretur, et qui contrafecerit in libris de=cem denar. vice qualibet puniatur; Teneaturque et debeat quilibet Molendinarius in capite canalis sui Molendini habere Aspum, sive Rastellum, quem si quis non habuerit pęna viginti solid. puniatur et de predictis et quolibet predictor. semper stetur et credatur juramento damnum passi, et ei plena fides adhibeatur, et Curia in predictis suo procedat officio, et ad tale damnum inferens ad emendatio=nem dicti damni, et interesse damnum passo penitus teneatur

Quod Catastum, et focularia dicti Communis dividantur

Stat, et ord. quod Catastum, et focularia dicti Status re=videantur, et fiant per illum modum, et viam qui=bus per Consiliarios dicti Communis melius expedi=re videbitur, et omne id quod per ipsos Consiliarios factum, et ordinatum fuerit valeat, et teneat ple=no jure

Adjicientes quod si aliqua familia dicti Status de=veniret ad divisionem, et ipsi inter se fecerint focum divisum, et non steterint insimul in Com=munione ad unum panem et unum vinum incon=tinenti describi debeant inter alios focularios di=cti Communis, ac facere factiones et solvere omnes et singulas dativas et impositiones per dictum Communem impositas, et imponendas, non obstan=te quod esset adhuc sub Curia, vel patria potestate et quacumque alia lege in contrarium lo=quente.

Quod liceat suum Usciamen prosequi in quolibet loco.

Stat, et ordinamus quod quicumque de dicto Statu habue=
rit Capellos, sive Arnas, et ex ipsis exierit aliquod
Usciamen, liceat Dn̄o ipsarum Apium ire, et sequi
dictum Usciamen, ipsumque resumere, et capere de
quacumque possessione, et arbore cujuscumque persone
sine aliqua pena, et si in possessione vel arbore alie=
na damnum aliquod dicta occasione inferret,
Dn̄us ipsarum Apium ipsum damnum patienti emen=
dare teneatur, et nulla persona audeat Dn̄o ipsa=
rum apium in captione dicti Usciaminis aliquod
impedimentum inferre, et qui contrafecerit in centum
solid. denar. vice qualibet puniatur, et teneatur
ad refectionem damni, et interesse Dn̄o dictarum
Apium.

De pena capientium Columbos

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel presumat
accipere, seu capere columbos de Columbaria alie=
na cum retibus vel indicibus, seu aliis laqueis studio=
se factis, contrafaciens vero in solid. viginti denar.
pro quolibet columbo, et vice qualibet puniatur
Si quis vero cum Schioppetto, sive Archibusio, bali=
stis et similibus sagittaverit ad Columbariam alie=
nam pena quinque librar. pro quolibet ictu pu=
niatur.
In aliis vero locis, si quis cum Archibusio, schioppetto
balistis seu aliquo simile sagittaverit in solid. qua=
draginta pro quolibet ictu ut supra puniatur.
Si quis vero devastaverit columbariam alienam, seu in
dictam Columbariam absque licentia patroni
dictae Columbariae ingressus fuerit pena quinque

2 39v

ginta librarum pro quolibet, et qualibet vice pandatur. Et nihilominus in quolibet dictorum casu damnum emendare teneatur. Volumus autem quod unicuique liceat tempore jacti seminis frumenti, cannapis, et similium per quindecim dies postea immediate sequen. cum lapidibus, bastono, laqueolis in sua propria possessione, vel conduct. dictos columbos interficere, et aliam penam, et emendam minime teneatur.

De pœna colligentium Canthium

Statuimus et ord. quod nulla persona de dicto Statu audeat vel presumat colligere vel colligi facere canthium frumenti, et rerum de quibus dudecimam dare tenetur alicujus Ecclesie Domino, vel speciali persone sine presentia Decimantis ad penam viginti solid. pro quolibet contrafaciente salvo quod si dictus talis decimans fuerit alta voce tribus vicibus vocatus per dictum talem colligentem, et non responderit, liceat illi tali dictum canthium cujuscumque generis colligere sine pena, et damno et de hujusmodi acclamatione stetur, et credatur Juramento dicti vocantis, et acclamantis cum uno Teste.

De Cereis fiendis Ecclesiis dicti Status

Stat. et ord. ad laudem et reverentiam omnipotentis Dei, et Beatae Mariae Virginis, et omnium Sanctorum, et Sanctarum Celestis Curie, quod Antepositi omnium Castrorum, Villarum, et locorum dicti Status teneantur, et debeant annuatim respective unusquisque in celebratione festivitatis sue Parrochialis Ecclesie existen. in suo

Castro, Villa, et loco curare taliter pro reverentia dictę Ecclesię, ut fieri faciant Cereum, et dictae Ecclesię dictus Cereus offeratur, et quod dicti Antepositi habeant auctoritatem et facultatem imponendi, et exigendi Bol. unum pro quolibet foculari suorum locorum pro dictis Cereis fiendis.

Et si in predictis fuerint negligentes pęna quinque librarum pro quolibet, et vice qualibet puniatur et si dicti foculares recusaverint solvere dictum belon. quilibet recusans pęna decem solidorum puniatur, et de predictis stetur, et credatur relationi dictorum Antepositorum, aut eorum exactoris, et nihilominus dictus Cereus, et prędictam impositionem respective facere, et solvere teneantur et debeant ut supra sub dictis poenis

Quod Sacerdotes solvant dativas de bonis paternis

Stat. et ordinamus quod omnes Sacerdotes et Clerici de dicto Statu, et ejus Tenimento solvere teneantur et debeant in Com.e sive Exactori Communis prędicti, omnes et singulas collectas, dativas, et impositiones per dictum Communem impositas, et pro tempore imponendas de omnibus, et singulis eorum bonis, possessionibus et rebus paternis et maternis, et de omnibus aliis per ipsos emptis, et in futurum emendis, et etiam de successionibus quid. obvenientibus sub pęna quanti pluris, et executionis sicut alii seculares de dicto Statu solvere teneantur, et debeant

Quod Majores septuaginta annis, et Minores quindecim ad custodiam faciendam non cogantur

Stat. et ordin. quod nullus de dicto Statu major septuaginta annis, et minor quindecim annis teneatur ad aliquam custodiam, aut opus personale faciendum, et ad quod nullatenus cogi possint.

Quod Vasa vendentium sint justa, et sigillata

Stat, et ord. quod quilibet vendens vinum vel oleum aut aliud simile ad minutum teneatur et debeat habere et retinere vasa justa et sigillata cum mensuris et sigillo dicti Communis penes ejus Camerarium existentibus cum plumbo, et ipsa vasa, aut aliquis ipsorum non sint vasa, contrafaciens vero in quolibet dictorum casu pœna viginti solid. pro quolibet contrafaciente, et qualibet mensura puniatur.

Et hoc intelligatur de Pedicto medio Pedicto, et foglietta et quilibet vendens aliquid de prædictis teneatur mensuras implere usque ad summum ad pœnam quinque solidorum pro quolibet contrafaciente et vice qualibet, et hoc stetur et credatur juramento Accusatoris, et Curia in prædictis suo procedat officio, ac perquirere teneatur ad minus semel in ebdommatas sub pœna decem solid. in quibus debeat per Sindicum dicti Communis condemnari

Quod Castra, et alia fortellitia dicti Communis tempore suspecti custodiri debeant.

Stat, et ord. quod Fortellitia Castra et Turres Status prædicti tempore alicujus suspecti custodiri debeant per homines et personas loci ubi dicta fortellitia, et Turres extant, et Antepositi sive Innantes dictorum locorum quilibet in suo Castro Villa, et loco tempore suspicionis coadunari faciant Massarios et homines dicti loci, et proponere dictas suspiciones et prout per homines et personas illius loci, aut majorem partem ipsorum hominum ordinatum et victum fuerit exequtioni demandare teneantur, et de

debeant, sub pęna viginti librarum et nihilominus exequi, et custodiri faciant ut supra sub dictis pęna cum consensu tamen D. Commissarii et ejus Curię.

Qualiter confinia inter Castrum Materillę et Pręcepti dividantur

Stat. et ordinamus ne scandalum aliquod in futurum oriri possit inter homines Materillę et Pręcepti occasione confinium, dicta talia confinia totaliter dividantur, et divisa inter eos esse intelligantur, quod a cursu antiquo Fluminis Neris in pede focus Pręcepti, et in vocabulo le Remiccia sint divisa dicta confinia inter homines prędictorum locorum, et prout divid. duodecima olim Capitali S. Ioannis Lateranensis, et nunc Illmi et Ecmi Dni Alberici, et duodecima Monasterii S. Petri Ferentilli tali ordinatione semper dicta confinia divisa sint, et prout cursum dicti Fluminis, et dicta duodecima dividantur

Quod Castra, et Villae dicti Status possint reformationes facere.

Stat, et ordinamus quod tempore futuro Universitas cujuslibet Castri, et Villae dicti Status seu major pars hominum cujuslibet ipsorum pro conservatione, augumentatione, fortificatione et qualibet alia causa prędict. locorum et villarum possit et liceat ordinare, stabuere, et omnino reformare quidquid voluerit, et oppertune videbitur, dummodo talia ordinamenta non pręjudicent Illmo, et Ecmo Dno Alberico Cybo Malaspina et Capitulis Universitatibus script. in Volumine present. Statuti dummodo sint approbata et confirmata per prędictum Illmum Dnum seu ejus Locumtenentem, seu Auditorem, ac etiam per Consilium speciale Communis dicti Status, et non pręjudicent aut pręjudicare possint confinibus locorum vicinorum dicti Status, et non alterent pęnam convicinis de dicto Statu sed etiam eamdem pęnam pro seipsis imposuerint et solverint aliis suis convicinis de dicto Statu imponere pos=

sint exceptis dumtaxat pascuis, et herbaticis eorumdem locis propriis vendere, et locari solitis.

De pena portantium arma

Stat, et ord. quod nulla persona de dicto Statu vel aliunde audeat, vel presumat portare aliquod genus armorum offendibilium, nec etiam cultellum qui majoris longitudinis, et ultra unum palmum de tertio per Castra, loca, et Villas, et Terras dicti Status, nec in ipsorum Burgis, incipiendo in Burgo Castri Maberille a scopulis S. Mamiliani in capite vallis grottelle existentibus usque ad Fontem S. Testi, et a dicto fonte usque ad fichuram Strictus, usque ad domum Catene que est posita prope vias Lacus Castri Precepti in vocabulo capitis macchie, nec per alia Castra, terras dicti Communis nec prope ea, aut domos habit. eorumd. per centum pedes Pertice ad mensuram usualem d. Communis mensurans sub pena quinque librarum, a quolibet contrafaciente, et vice qualibet auferendum, et nihilominus perdat dicta arma.

Liceat tamen incundo foris continuatis passibus portare dicta arma per dicta loca, ligata tamen in Palatio vero Residentie Curie, et in Consilio speciali, aut generali et coadunatis dictorum locorum, et in quibuscumque Ecclesiis, et noctis tempore in quolibet dd. casu dicta pena duplicetur, et de facto exigatur.

Et quod Curia in pred. per inventionem tantum procedere possit, et dicta arma auferre teneatur, et credatur cuilibet Offitiali Arma auferenti; si vero non auferret, aut auferre non possit cum uno Teste de visu ei credatur. Teneaturque dicta Curia sub vinculo per eam prestiti juramenti, et pena decem libr. denar. in quibus debeat per Sindicum d. Communis condemnari saltem omnibus diebus Dominicis, et aliis festivitatibus perquirere pro d. armis, et repertos culpabiles punire infra terminum decem dierum post inventionem factam

factam, et si infra terminum non exegerit d.a penam am=
plius exigere non possit, et suam amittat portionem debita
portione predicta Ill.mo et Ex.mo D.no semper salva.

Siquis vero non permiserit se perquireri, aut arma aufer=
ri, aut quando fit perquisitio armorum e manibus
aut aspectu curie aufugerit in duplum suprad. penę, et
supra puniatur.

Liceat tamen cuilibet in festo S. Petri in festo Ascensionis
in Dominica medie quadragesime in d. locis, et Ecclesia pre=
dicta arma impune deferre, ac etiam in omni, et quocumq.
loco, et tempore

Volumus etiam quod liceat DD. Prioribus Cammerario et Can=
cellario d. Communis et Offitialibus damnorum dato=
rum pro tempore existentibus arma impune deferre.

De pęna alienantium aliquam rem stabilem in Territorio dicti Status alicui Forensi

Stat. et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat alicui
Forensi, et non subiecto Communi Status pred. vendere,
donare, pignorare, testare, et legare aut aliquo modo alie=
nare aliquam rem stabilem sitam in quibuscumque
Castris, Terris, et Villis et locis, et earum ~~possessionibus~~
pertinentiis, et d. Comis, nec de rebus, et bonis stabilibus
dominium aut jus aliquod transferre alicui Forensi
et non subiecto Communi ut supra, et si secus fiet ali=
quo modo non valeat et d. res sic vendita, donata pi=
gnorata aut quomodolibet alienata ut supra ac ejus
pretio in damnum et jacturam Emptoris et Vendito=
ris ipso facto absque alia pronunciatione, et declara=
tione, sententia, et processu fiendo devolvatur, et de=
voluta esse intelligatur et sint pleno jure, et pro
tertia parte applicentur, et applicata esse intelli=
gantur, et sint Communi d. Status, et pro alia tertia
parte Ecclesię illius loci Castri, Ville unde esset dictus

2 42v

alienans ut supra, et pro alia tertia parte Cammerę et Curię pręfati Illmi Dni.

Et quod similiter nulla persona d. Status audeat, vel pręsumat vendere, donare, pignorare, et aliquo modo alienare et jus transferre alicui Forensi et non subiecto jurisdictioni d. Communis aliquam rem stabilem existentem, et positam extra Territorium d. Status Communis absque expressa licentia consensu, et voluntate omnium D.D. Priorum pro tempore existentium, ac etiam Curię d. Status et si quis contrafecerit pena dupli pretii, seu valoris d. rei venditę pignoratę, donatę, aut quomodolibet alienatę et translatę puniatur, et applicetur modo, et ordine supradicto.

Et Notarius qui de eis rogatus fuerit, et Testes qui intervenerint intra terminum quindecim dierum proxime futurorum a die rogat. et intervention. et annumeran. denuntiare, et deferre teneantur, et debeant Curię, et D.D. Prioribus d. Comis pro tempore existen. contrafacientes vero pęna quinquaginta librar. denar. pro quolibet et vice qualibet puniantur, et Curia in pręd. suo procedat officio.

De pęna extrahentium grasciam, et vendentium Forensibus

Stat, et ord. quod nulla persona de d. Statu, vel aliunde audeat vel pręsumat aliquo modo extrahere, seu extrahere facere aliquod genus Bladi, seu frumenti neque mustum ante festum omnium Sanctorum quoad d. mustum tantum extra Territorium d. Status

Nec vendere, donare, aut aliquo modo alienare, neque in solutum pagamentum alicui dare non subiecto d. Communi, et continue per se, aut familiam non habitent in d. Statu, contrafaciens vero pęna viginti quinque librarum pro quolibet, et vice qualibet puniatur, nec etiam pręsumat, vel audeat extrahere aut extrahi facere ut supra aliquem ex infrascriptis bestiis

bestiis, et animalibus (Agnos, Ædos, Castratos, Vitulos, porcinas bestias impinguatas, Capras et carnes porcinas salatas sine expressa licentia Dni Commissarii, et DD. Priorum contrafaciens vero pena valoris rei extracte pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et ad d. penas modo, et ordine supradicto volumus et declaramus subiacere qui repertus esset in itinere in actu extrahendi aliquid de d. bonis rebus, et animalibus ut supra prohibitis per distantiam centum pedum pertice mensure d. Comisa Castro, Villa, seu ulteriori loco habitationis hominum d. Status versus Terras, et loca forensium.

Volumus etiam presens Capitulum locum non habere in asportantibus sementam habentibus laboritia extra confinia, vel in confinibus tempore debito ad seminandum

Ac etiam quod liceat unicuique extrahere et extrai facere Ordeum, millium, panicum, surgum, canapulium, vinum politum, Caseum, et similiter de carne recenti ad macellum facta usque ad quantitatem decem librarum pro qualibet persona in quolibet die tantum

Quod nulla persona plantet arborem prope possessionem sui Vicini

Stat. et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat in Territorio d. Status plantare aliquam arborem domesticam, vel silvestrem juxta possessionem sui Vicini prope, vel per duos pedes pertice mensure d. Comis exceptis vitibus, et qui contrafecerit in solidos viginti pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et nihil.s dictam arborem omnino removere teneatur

Quod arbor pendens supra possessionem alienam incidi possit

Stat. et ordinamus quod arbor pendens supra possessionem alienam incidi possit ad petitionem Domini possessio-

c. 43v

nis, et Curia d. Comis ad petitionem D. d. possessionis su-
per quam d. arbor, vel pars penderet, precipiat, et mandet
Patrono d. arboris quatenus intra terminum, ut sibi vide-
tur statuen. totum id quod de d. arbore pendet, vel su-
perest d. possessioni alterius per quindecim pedes a terra
sursum in altum tendere incidat, et incidi possit et qui contra-
fecerit in predicta pena quinque librarum puniatur,
et nihilominus d. arborem sic pendentem supra d. pos-
sessionem incidere teneatur, et debeat, et Dnus possessio-
nis elapso d. termino cum licentia Curie d. Communis
possit totum id quod penderet de d. arbore supra d. posses-
sionem incidere, et incidi facere ut supra sine aliqua
pena, et damno.

Et presens capitulum non habeat locum in olivis, ficubus, et ar-
boribus in quibus vites extarent, que singulis annis potantur
que incidi, colligi, nec recolligi possint nisi per verno homi-
num d. olivarum, ficuum citium, sive pergularum dum-
modo Dnus possessionis suam possessionem arare possit

De pena impedientis, et devastantis bestiam alienam

Stat. et ord. quod si quis studiose occiderit, vel impediverit aliquam
bestiam alicujus persone, si bestia fuerit valoris a centum solid.
supra in quinque libris denar. penitus puniatur, abinde
vero infra in solid. quinquaginta puniatur; Nec non si Be-
stia alicujus occiderit, vel devastaverit aliquam bestiam
alterius, Dnus d. bestie occidentis teneatur talem bestiam occi-
sam vel devastatam Dno d. bestie devastate emendare, vel talem
bestiam occidentem damnum passo assignare, quo vero ad emen-
dationem pred. ac etiam de bestia ut supra studiose occisa, vel
impedita debeat stare per d. partes estimationi fiende per duos
Massarios, et Convicinos ipsius damnum passi, quos Massarios
damnum passus eligere possit dummodo interesse non
habeant, et similiter non attinentes in secundo consangui-
nitatis gradu

Si quis vero tenuerit bestiam suam propriam, aut ab eo condu-
ctam

conductam in sua propria possessione, vel conduct., et aliquis ad eumdem locum bestiam suam duxerit, vel a se iverit et damnum aliquod receperit a bestia Dni possessionis ut supra ad aliquam penam, vel emendam, et ad aliquod aliud minime teneatur

De immunditiis non proiiciendis in viis publicis.

Stat., et ord. quod nulla persona audeat in viis publicis, et plateis facere aliquas immunditias, contrafaciens vero pro qualibet vice in solidis quinque puniatur

De pęna comedentium, et bibentium in Tabernis

Stat. et ord. quod nulla persona d. Status cujuscumque gradus et conditionis sit audeat vel presumat manducare, et bibere in Tabernis et Hospitiis in Castris, Burgis, et Villis dicti Status { in Castris cum Burgis vel Villis ubi fuerit sua propria habitatio sub pęna decem solidorum pro qualibet et vice qualibet. Liceat tamen unicuique manducare, et bibere in aliis Tabernis existentibus in aliis Territoriis

De passagii ordine Gabellę

Passagium Gabellę ne ab aliquo defraudetur hac igitur presenti lege statuimus et ordinamus, quod si quis forensis transiverit cum salmis seu aliave vel rebus vel cum bestiis de quibus passagium solvi deberet et voluerit ire sursus Montem Francum solvat dictum passagium antequam transeat scopulos de grottellis, et si voluerit ire versus Vallem Ginestrae antequam transeat fontem S. Festi, et si voluerit ire versus Aronem solvat antequam Aream, vel domum Cathenę de capite Macchię, et si voluerit ire versus Terram Leonissę solvat antequam transeat Pichiram Strictas

Et si emeret aliquam bestiam in Tenimento dicti Status ab aliquo de dicto Statu, vel aliquo alio, et oneraverit aliquam bestiam vel bestias de quibuscumque aliis rebus teneatur et debeat d. passagium solvere antequam solvat scopulos per distantiam centum pedum a Ca=

stro loco, vel Villa ubi hujusmodi talia fecerit sub pena
viginti quinque librarum, et amissio rerum, bestiarum
et salmarum in quolibet casu predict. et cuilibet liceat
sine pena et damno contrafacientem in predict. capere
retornare, ipsum res, sive salmas quas duceret, vel bestias
et illo instanti assignare Curie Status pred. et habeat
quartam partem omnium predictorum et si cum
effectu non assignaverit in pena viginti quinque libra
puniatur.

Volumus autem quod nulla persona audeat d. Gabellam
exigere nisi ille cui, vel quibus venditur, seu Accotti
mator ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ vel ab Exactoribus licentiam habuerit, et qui contra
fecerit in viginti quinque librarum denariorum
puniatur

Volumus autem et declaramus quod in d. Statu et ejus
districtu non solvatur d. gabella per homines illius
Civitatis, Terre, Castri, seu loci ubi per homines d. Sta
tus non solvitur, et quod in futurum exactores dicti
passagii teneantur stare in locis congruis, et petere
passagium a transitantibus per tenimentum Status
de quibuscumque salmis, vel rebus que portarentur
vel ducerentur, de quibus gabella solvi deberet ante
quam transeat d. confines, et auferatur in eorum Ci
vitate, Terra, vel loco ab hominibus d. Status si vero
notitia haberet, sin autem secundum declarationem
Tabule inferius descripte de omni salma et abinde
infra pro rata tantum

Et quicumque non solverit d. passagium et fraudem in
eo commiserit incurrat in penam superius declara
tam sine aliqua diminutione.

Et si d. Exactores ultra dictam declarationem ab
aliquo exigerit totum illud plus restituere tenea
tur d. tali quod plus ablatum fuerit, et incidat
in

in pęnam decem librar ab eis de facto auferendar. et Curia in prędict. suo procedat officio.

Adjicientes autem quod talis fraus, seu fraudes in omnibus supradictis casibus, debeat seu debeant declarari per Curiam unacum DD. Prioribus bane residentibus cui declarationi stari debeat per unamq. partem.

Tabula Passagii

A

Aluminis pro qualibet salma — — — — sold. quinque
Armorum pro qualibet salma — — — — sold. decem
Aceti pro qualibet salma — — — — sold. duos
Aciię lini et canapis pro qualibet salma — sold. decem
Asinus, mulus, et his simile pro qualibet — sold. decem
Assugnę pro qualibet centenaro — — sold. decem
Amigdalarum pro qualibet salma — — sold. decem
Argenti qualitercumque pro qualibet libra — sold. decem
Alustarum pro qualibet pari — den. duos
Ancisum pro qualibet salma sold. decem
Amigdalarum cum coccis pro qualibet salma — sold. decem
Astarum Lancearum sine ferris pro qualibet salma sold. tres
Anguillarum salatarum pro qualibet salma — sold. decem
Acciari pro qualibet salma — — — sol. septem cum dimid.

Buteri

Buteri pro qualibet salma — — — sold. decem
Bambacis pro qualibet salma — — sold. decem
Buccaraminis pro qualibet petio — — sold. duos
Bovum pro qualibet — — — sold. duos cum dimidio

C

Cophinorum pictor, seu ferrator pro qualibet salma sold. duos
Cerę non laboratę pro qualibet salma — — sold. decem
Cimini pro qualibet salma — — sold. decem
Canapi pro qualibet salma — — — sold. quinque
Cammerę Cannarum pro qualibet salma sold. unum
Canapolis pro qualibet salma sold. duos

45v

Carnium salatarum pro qualibet salma — solid. decem
Capsae valoris viginti sold, et abinde usque ad decem
sol pro qualibet den. sex
Cultri Bambaciliam, et paliotti pro qualibet sold. decem
Cultri pro qualibet sol. unum sol. unum
Cultrarum de lirico laboratarum pro qualibet salma sol. qua
Cartarum Bambacinarum pro qualibet salma sol. decem
pro qualibet rizma sold. unum
Caprettorum pro qualibet den. sex
Cimaturae pro qualibet salma sold. duos
Castratorum pro qualibet sold. unum
Catinorum, Scutellarum Tagliorium pro qualibet salma sold. duos
Coraminis Conci pro qualibet salma sold. decem
Coraminis pilosi, seu crudi pro qualibet salma sold. septuaginta dim
Cartarum pecudinarum pro qualibet salma sold. decem
a salma infra pro qualibet libra den. sex
Carofani pro qualibet salma sold. triginta
Capreoli seu Cervi pro qualibet sold. unum
Cineris pro qualibet salma sold. duos
Conculatorum laboratorum pro qualibet salma sold. decem
Conculorum non laboratorum pro qualibet salma sold. decem
Ciamidarum, sive Gonnellarum pro mulieribus pro qualibet
salma — — — sold. unum
Coriorum Conciatorum pro qualibet salma sold. decem
Coriorum bufalorum pro qualibet salma sold. decem
Coriorum Bovinorum pro qualibet salma sold. quinque
Coriorum hircorum pro qualibet salma sold. quinque
Corvellorum, et Vogliariarum pro qualibet salma sold. quinque
Corrigiarum Schiadorum non de argento de auris
nec de seta sed de quato pro qualibet sold. decem
Casarum magnar, et inspedianor. veterum Tinarum
Canatorum, et his similium pro qualibet salma sold. quatuor
Casarum veterum parvarum pro qualibet salma sold. tres
Carbonis pro qualibet salma sold. unum

Carbonis de Mula pro qualibet salma	sold. tres
Cappellarum de ceba sine bombace pro qualibet salma	sold. duos
Calcis in somario pro qualibet salma	sold. unum
Casei pro qualibet salma	sold. decem
a quinque supra pro qualibet petro	den. unum
Caponum, Gallinarum, Papar. pro qualibet	den. sex
Lardorum pro qualibet salma	sold. quator
Civotei pro qualibet salma	sold. quinque
Cepollarum pro qualibet salma	sold. duos

E

Erbis toti pro qualibet salma	sold. quinque
Eque forensis duct. ad capistrum dummodo non equitetur	sold. quinq.
Erbarum probestis pro qualibet salma	den. sex
Ebreorum pro qualibet	sold. quinq.

F

Ferri vel plumbi pro qualibet salma	sold. quinq.
Ficuum siccarum pro qualibet salma	sold. quinq.
Fasiani pro quolibet	den. sex
Fustium sellarum pro qualibet salma	sold. duos
Furfuris vel fraschi pro qualibet salma	sold. duos
Ferri sagittarum pro qualibet salma	sold. decem
Fodre pellium pro qualibet salma	sold. viginti
Ferrorum lancearum pro qualibet salma	sold. decem
Ferri laborati de lechis pro qualibet salma	sold. quinq.
Fasciolorum pro qualibet salma	sold. quinque
Funium pro qualibet salma	sold. decem

G

Guarnellorum pro qualibet salma	sold. decem
a salma supra pro qualibet petro	sol. unum
Gallarum pro qualibet salma	sold. duos
Germanorum pro qualibet	den. sex
Gruorum pro qualibet	den. octo
Gradi pro qualibet salma	sold. quinq.

46v

Grani secchi pro qualibet salma | den. octo
Gensus pro qualibet salma | sold. quinq.
Gallinarum pro qualibet | den. sex

J

Iuppetellorum pro qualibet salma | sold. decem
a salma infra pro qualibet | den. sex
Incisoriorum pro qualibet salma | sold. quat.
Ircorum pro qualibet | den. sex

L

Lini pro qualibet salma | sold. decem
Lini nostralis pro qualibet salma | sold. tres
Lignaminus laborati pro qualibet salma | sol. quat.
Ligs. Bactarum del Correntorum et similium pro qualibet salma | sold. duos
Lupinorum, et Castanearum pro qualibet salma | sol. duos
Lane pro qualibet salma | sol. decem
Ligs. pro vestibus et his similibus pro qualibet salma | sol. unum
Librorum Iuris, vel Medicine pro qualibet | sold. unum
Et si dicti libri non essent ligati non teneantur excepto non esset salma, exceptuatis Libris Messalium aut Officii Virginis Marie et similibus quando quis Presbyter, R. vel aliquis secularis exportaret causa dicendi officium
Lancearum, ferratarum pro qualibet salma | sold. quinq.
Linguarum inveterarum pro qualibet | den. sex

M

Melangorum Citronorum, et Lumbearum pro qualibet salma | sol. quinq.
Merciariarum pro qualibet salma | sol. viginti
Mellis pro qualibet salma | sol. quinq.
et pro qualibet vacio | sol. duos
Masseritiarum et aliorum Arnesium pro qual. salma | sol. quinq.
Macinarum pro qualibet pari | sold. duodecim
Meretricium pro qualibet | sold. quinq.

Mortalę pro qualibet salma | sol. duos
Marzapani pro qualibet libra | sol. unum
Millei pro qualibet salma | sol. tres

N

Nucillorum pro qualibet salma | sol. duos
Nucellarum pro qualibet salma | sol. quator
Nucium pro qualibet salma | sol. tres

O

Olei pro qualibet salma | sol. quinq.
Ocrearum, et Stivalorum pro qualibet pari | den. sex
Ovorum pro qualibet salma | sol. decem
Operum Bufalorum, et cujuscumque generis pro qualibet salma | sol. duos
Olearum pro qualibet salma | sol. duos

P

Pannorum Florentinorum pro qualibet salma | lib. duas
Pannorum coloratorum pro qualibet salma | sol. decem
Pannorum Francisorum pro qualibet salma | sol. triginta
Pannorum Carfagnorum pro qualibet salma | sol. decem
Pannorum ex aliis partibus pro qualibet salma | sold. quindicim
Panni nostratis pro qualibet salma | sol. decem
Lignarum pro qualibet salma sol. duos et den. sex et pro qualibet carcha, sive levata sol. unum et quator pignis infra non teneantur
Pannorum veterum pro qualibet salma | sold.
Pelliciariȩ Conciȩ pro qualibet salma | sold. decem
Piscium pro qualibet salma | sol. tresdecim
Pellium Vulpium conciatorum, Gattorum et Tassorum pro qualibet salma | sol. quinq.
Pellium agnorum varium, concultorum non laboratorum nec conciatorum pro qualibet salma | sold. quinq.
si vero essent concii | sol. decem
Plumę novę pro qualibet salma | sol. septem

Plume veteres pro qualibet salma sold. quinque
Pomorum pro qualibet salma sol. duos
Porrum pro qualibet salma sol. quatuor
Petiarum macinarum pro qualibet salma sol. tres
Porcorum grassorum pro qualibet sol. unum et
den. quatuor
Porcellorum pro qualibet den. decem
Pannorum canapariorum pro qualibet salma sol. decem
Panni lini pro qualibet salma sol. decem
Pili bestiarum pro qualibet salma sol. duos
Panichi pro qualibet salma sol. tres
Pollastrorum, Turdorum, Palumborum et similium
ad decem supra pro qualibet den. duos
Pastorum pro qualibet salma sol. duos
Peponorum, Melonorum, Cetronorum, Cucurbitarum
Cucumerorum et his similium pro qualibet salma sol. duos
Pecudum et aliarum bestiarum minutorum pro qualibet
centinario libram unam, et solid. quinq.
Pannorum ingrossorum pro qualibet petio sol. duodecim
Pannorum milanorum pro qualibet petio sold. viginti quatuor
Panni Amerinorum pro qualibet salma sold. duodecim

Q

Qualcarum pro qualibet centenario sold. duos
Quartarorum stagnorum sive de ottono pro qualibet centenario sol. unum
Quartorum de ligno pro qualibet salma sol. quatuor
Quadrellorum pro berrectonibus pro qualibet cent.° sol. unum
et pro qualibet salma sol. octo

R

Rotellarum pro qualibet salma sol. septem
a salma infra pro qualibet den. sexe
Rubbie pro qualibet salma sol. quatuor
Rascie pro qualibet salma sol. tres
Rote pro rotanda pro qualibet sol. quinque

Roselle pro qualibet salma | sol. tres
Raminis novi pro qualibet salma | sol. viginti
et veteris | sol. decem
Rosarum pro qualibet libra | den. tres

S

Stagni, seu metalli pro qualibet salma | sol. quinq.
Senapis pro qualibet salma | sol. octo
Sellarum pro qualibet salma | sol. sex
Salis pro qualibet salma | sol. quinq.
Saponis pro qualibet salma | sol. tres
Salnitri pro qualibet centenario | sol. quinq.
Sete nove filate pro qualibet libra | den. sex
Seminis lini pro qualibet salma | sol. duos
Sevi laborati pro qualibet salma | sol. octo
Saccorum pro qualibet salma | sol. duodecim
Sonagliorum pro qualibet cent. | den. octo
Spetiarie pro qualibet centenario | sol. duodecim
Stuppe concie pro qualibet salma | sol. quinq.
Schiume de ferro pro qualibet salma | sol. quator
Sucorum pro qualibet salma | sol. quator
Scotani pro qualibet salma | sol. quinq.
Stamignarum pro qualibet salma | sol. decem
a salma infra pro qualibet petio | den. duodecim
Stagni seu metalli pro qualibet libra | den. duos
Spelte et Ordei pro qualibet salma | ~~sol. decem~~ den. sex
Scalarum Sarracinarum pro qualibet | den. unum
Spadarum pro qualibet salma | sol. decem

T

Termentine pro qualibet salma | sol. decem
Tabularum platearum, cipporum pro qualib. | sol. sold. decem
Tunninae pro qualibet salma | sol. decem
Tabullaciorum pro qualibet salma | sol. quinq.
Thuris pro qualibet salma | sol. tres

48v

V

Vasorum Victor pro qualibet salma sol. quator
et abinde infra pro qualibet levata sol. unum
sed a quator vasis infra non teneat.
Uvarum passarum pro qualibet salma den. sex
Velorum de seta vel bombacis pro qualibet sol. unum
Vini pro qualibet salma den. sex
Vernicis pro qualibet salma den. sex

Z

Zuccari viccatum pro qualibet salma sol. viginti
Zennati refonfati pro qualibet salma sol. decem
Zennati verzavoli pro qualibet petio sol. unum
Zafferaminis pro qualibet libra sol. unum
et de aliis rebus superius non declaratis solvatur
et procedatur de similibus ad similia, et quando non esset salma solvatur pro rata et pred. Pedagerius qui d. gabellam exegerit non audeat nec presumat accipere vel auferre pedagium, sive gabellam ab aliquo de aliqua re ultra predicti vel non contra supradictam tabulam ad penam supradictam et nihilominus teneatur cui ablatum fuerit illud quod abstulisset ultra, vel contra dictam tabulam restituere.

Quod Officium exerceatur secundum formam presentis Statuti

Stat, et ordinamus Quod D. Commissarius et quicumque fuerit ad regionem deputatus ejusque Curia et officiales teneantur et debeant sub vinculo per eos prestiti juramenti, et pena quinquaginta librarum denar. in quibus debeant contrafacientes in eorum sindicatu per Sindicum d. Commiss. pro qualibet et vice qualibet condemnari, eorum officium facere, et exercere prout disponitur per Volumen presentis Statuti et per Capitula ipsius Statuti, pro toto tempore quo presens Statutum durabit et per generale Consilium

et

et Arrengam cum decreto Illmi et Excmi Dni Alberici Cybo-Malaspinę fuerit total.r revocatum, et omne Statutum hactenus factum conditum et ordinatum pręter istud sit cassum, irritum et inane nullius valoris, et efficacię vel momenti, et omnia et singula capitula quę in eo continentur, et scripta sunt volumus et declaramus in perpetuum usu posse aliquo modo tolli nisi ut predicitur per dictum generale Consilium et decreto publico fuerit solemniter revocatum et quidquid fieret vigore alterius Statuti sive Capituli cujus nisi vigore pręsentis Statuti, et capitulorum ipsius a die publicationis hujus pręsentis Statuti in posterum nullum robur volumus obtinere, et si aliquod capitulum aliquo modo esset quod quoquo modo faceret seu esset contra libertatem Ecclesiam S. R. E. et Illmum et Exmum D. Alberico Cybo Malaspina nostrum nostrique Communis perpetuum D. et Patronum, hujusmodi capitulum sit cassum, irritum et inane et nullam obtineat roboris firmitatem. — Ego Joannes de Judicibus —

Quintus Liber damnorum datorum.

De pęna damnum dantium personaliter aut cum Bestis possessionibus Ecclesię S. Petri.

Statuimus et ordinamus quod si quis personaliter d.d. in fructibus in possessionibus Ecclesię S. Petri de Ferentillo pęna decem solid. vice qualibet puniatur et si bestia alicujus in d. possessionibus et fructibus d.d. pro qualibet bestia grossa in duobus solid. denar. puniatur vice qualibet. Si quis autem d.d. incidendo ligna in Silva d. Ecclesię infra hos confines a Colle S. Benedicti usque ad Monasterium S. Petri predicti et erit ad possessionem quę olim fuit Petri Angeloni

49v

et exit ad vadum Vallis Cupę, et descendit usque ad Ecclesiam S. Angeli, et ascendit super Ecclesiam SSmę Trinitatis versus dictum Monasterium, et qui contrafecerit in inciden. ligna in decem libris denar. vice qualibet puniatur, et si bestię grossę intraverint ad pasculandum inter dictos confines in duobus solid. denar. pro qualibet bestia grossa vice qualibet puniatur.

De pœna facientis frondes in Vineis et Arboribus alienis

Stat. et ordinamus quod nulla persona audeat facere, vel fieri facere frondes de vineis pergulis sagino et aliis arboribus alienis ubi existant pergulae sine licentia Dominorum ipsorum, contrafaciens vero pęna quindecim solidorum pro quolibet, et vice qualibet puniatur ut damnum passo emendare teneatur

De poena inciden. arbores domesticas, et fructiferas alienas in Ragnatorio alieno, et aucupando in eo.

Stat. et ordinamus quod arborem fructiferam nullus incidere audeat, vel pręsumat, vel scorzare aliquam arborem fructiferam, seu domesticam a taglione supra, et si talis arbor, vel Vitis sic scoriata aut incisa efficeretur totaliter inutilis pęna decem librar. pro quolibet et qualibet arbore puniatur

Si vero totaliter inutilis non efficeretur pro quolibet in solidis decem puniatur.

Declarantes arborem domesticam, et fructiferam quae faceret seu tractu temporis facere posset fructum ad humanum usum deputatos et etiam Quercus, et alias arbores habentes et sustinentes vites seu pergulas

Si quis vero deramaverit quercum fructiferam, vel non sustinentem, vel etiam arborem quamcumque deputatam ad vitem seu pergulam sustinere pro quolibet ramo deramato in solidis quinque puniatur pro deramatione vero capitis, seu capitum vitium sive pergularum illius anni facta a terra pęna decem

decem solidorum puniatur
Si vero dictam declamationem fecerit ascendendo in arbo=
rem aut vitem seu supra terram pœna viginti quinque
solidorum pro quolibet contrafaciente condemnetur. Si
quis vero inciserit aliquam arborem in Ragnatorio alie=
no, seu prope d. Ragnatorium per viginti pedes, pœna
quadraginta solidorum pro qualibet arbore, et vice qua=
libet puniatur

Si quis vero aucupatus fuerit, seu uccellaverit in Ragnatorio
alieno sine licentia Dni in solidos viginti pro quolibet
et vice qualibet puniatur, et in quolibet dictorum casu
damnum emendare patienti.

De pœna manualiter dd. in fructibus Leguminibus Horto, Vineis, et herbis alienis.

Stat. et ord. quod nulla persona major quatuordecim annis audeat, vel
presumat manualiter d.d. Malis, Piris, Prunis, Ficubus, Nucibus, Cera=
sis, olivis, et aliis fructibus, et leguminibus alienis, nec d. fructus
et legumina legere, aut colligere. Si quis vero contrafecerit
pęna viginti sold. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.
Si quis vero major ut supra manualiter del. in horto alieno pęna
quadraginta solid. pro quolibet et vice qualibet puniatur
Si quis vero major ut supra dd. agrestas, et Uvas alienas manua=
liter colligendo usque in duos graspos pęna decem solid. pro
quolibet, et vice qualibet puniatur
A d. vero graspis duabus supra pęna quinque solid. pro quo=
libet graspo puniatur.
Si quis vero tantę temeritatis exstiterit in colligendo ultra viginti gra=
spos de die, seu de nocte quomodolibet a dicta quantite viginti
graspor. supra, per Curiam poni immitti, et detineri debeat per
decem horas de die palam, et publice ad catenam, et Merlinam
Communis sub vinculo per eum prestiti juramenti, et pęna quin=
quaginta librarum in quibus per Sindicum d. Communis
in suo sindicatu condemnari debeat, et si in fortiam Curię
talis Malefactor non pervenerit tunc et eo casu cujus fuga et

50v

contumacia efficiatur delictum Criminale, et condemnetur et puniatur in pena viginti quinque librarum et ultra penam incursam ut supra pro dato damno.

Volumus etiam Officiales DD. teneri, et obligatos esse sub vinculo per eos prestiti juramenti et pena quinquaginta librarum pro quolibet et vice qualibet in eventum contraventionis de facto incurrendar. infra viginti quatuor horas post facta eorum inventionem referre et denuntiare D. Comissario et ejus Curie omnes et singulas personas per eos vel per eum repertas de die colligentes ultra viginti quasjos, et de nocte quomodolibet damnum dantes ut supra ad effectum, ut hujusmodi malfactores majores ut supra ad d. Catenam affigi possint et nihil in casibus supra d. prefati malfactores majores ut supra dd. a viginti quaspis ut supra sive positi sint ad Merlinam sive non teneantur solvere d. officialibus d. penam quinque solid. pro quolibet grapo

Et si quis vero Major ut supra damnum dederit falciando seu evellendo aliquod genus bladi, seu leguminis pena viginti solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, de nocte vero in quolibet casu duplicetur pena

Malfactores majores ut supra dd. de nocte infra terminum trium dierum tunc proxime subsequentium teneantur et debeat poni, et immitti facere, ac retinere palam, et publice de die per decem horas ad catenas d. Communis, et si in fortiam Curie non pervenerint in hujusmodi delictum pro sua contumacia efficiatur criminale et in pena viginti quinque librar. malfactor supra supradictus in quolibet dd. casu condemnetur et puniatur ut supra, ultra penam ut supra taxatam pro damno illato

Minores vero quatordecim annis majores tantum septem annis in medietate dicte pene pecuniarie pro damnis datis in quolibet d. casu puniantur.

Minores vero septem annis ad aliquam penam minime teneantur.

Volumus si quis Major quatordecim annis ut supra d. falciando, seu evellendo herbas custoditas pratinas signatas et his similia in sold. decem pro quolibet et vice qualibet puniatur, et de nocte duplicentur minore non tantum majores septem annis ut supra in medietate d. pene puniantur, et in quolibet casu damnum emendare patienti

Si quis vero dd. evellendo propagines vites, Ulmos, Platanos aliasque plantas pro fructibus deputatas, seu aliquas plantas ad sustentationem vitis deputatas pena quinquaginta solid. pro quolibet et qualibet planta puniatur, et de nocte duplicentur, et in quolibet casu pro supradd. penis pecuniaris, et condemnationibus supradd. et pro omnibus et singulis aliis penis personaliter, aut ex bestiis ex causa damni dati debitis tamen ex presenti quamvis quocumq. alio casu Sorto in volumine presentis statuti et libro DD. veniret imponenda, et etiam pro emendatione ejusdem Patronem seu Majorem domus teneri, et obligatum esse pro tota familia, et habitantibus in eo.

Et similiter Dominum pro famulo salvo tamen eidem jure retinendi de salario, seu repetendi exceptis penis pro bestiis solutis in quibus volumus famulos non teneri nisi studiose cum bestiis damnum dederit.

Volumus etiam quod in omnibus, supradictis singulis casibus liceat unicuique contrafacientes in pred. seu aliquo dictorum, accusare ejusq. accusationi cum juramento, et d. unius testis fide digni plena fides adhibeatur.

Et quod liceat unicuique fructus pendentes, ficus, mala, Pira, Nuces, Persica, Pruna, Cerasas supra suam terram propriam vel conduct. a Terra tamen ind. sua possessione existen. moderate impune colligere, et similiter nuces et alias quorumque fructus in terris jacentes impune colligere.

Adjicientes quod Mulieres propter honestatem in casibus supradd. ad mertinam aliquo modo poni non debere. Volumus autem nemini licere de sua propria vel conducta possessione ultra tres graspos uvarum reportare sub pena quinque solid. pro quolibet graspo. Liceat tamen cum presentia unius testis Maris

51v

vel femine ultra d. quantitatem recolligere et reportare absque pena dummodo bestem revaverit.

Volumus etiam quemcumque ab Officialibus DD. et Officialibus Comm. permitti perquiri pena quadraginta solid. pro quolibet, vice qualibet puniatur.

De pœna portantium palos alienos, et sparantium possessionem alienam.

Stat. et ordinamus quod si quis asportaverit palos, sive perticas, forcones et similia de vinea, horto, aut possessione aliena, seu sparaverit fractam, seu murum, aut maceriem aliquam devastaverit in quolibet dictorum casuum et vice qualibet pena viginti solidorum puniatur, et damnum emendet patienti.

De pœna facientis Cesam fornacem, et Carbonem in spaciis Fossarum Marzani, Sacrati, et aliis bonis Communis.

Stat. et ordinamus quod carbonem, cesam, aut fornacem in spaciis fossarum Marzani, et in Silva Sacrati, et in aliis locis d. Communis nulla persona audeat vel presumat facere aut fieri facere, a via Planelli et exit ad viam Moricai qua itur ad Castrum Petani, et a capite Moriconi supra infra d. confines, nec etiam in spaciis fossarum a via qua vadit ad colles nuncium, et vadit ad Collem Brugneri et exit ad Moriconem Vallis Vecchie, et in Silva Sacrati, a Casaleno Lombardorum recte per viam et exit ad schioppum Purelli, Leopardini, et de infra versus flumen Naris, et in aliis locis d. Communis sine expressa licentia DD. Priorum d. Communis, et qui in predictis, aut aliquo predicto contrafecerit in decem libr. denar. pro quolibet et vice qualibet puniatur, et nihilominus responsionem et cottimum d. Comunis, et ejus Cammerario teneatur, ac solvere cum effectu affictum pro dicta fornace Cammerario d. Communis libras quindecim infra terminum viginti dierum post decoctionem d. Fornacis.

Et si in pred. tempus non solverit cum effectu non solverit in manibus generalis Cammerarii affictum predict. tunc, et eo casu teneatur, et obligatus sit solvere d. Camerario libr. viginti, et Curia ea predicto ipso procedat officio;

licet

licat tamen cuilibet in dicta silva sacrati intra supradictos confines, et ejus territorium ducere bestias ad pasculandum sine pena, et damno, ac trahere ligna, et fraschas incidere pro dictis bestiis, et usu sue domus, et si quis vero per instrumentum aliquo tempore ostendere poterit in tenimento silve predicte habere aliquas possessiones, possit, et sibi liceat ipsas possessiones fructare, et si instrumentum non habuerit tunc per Priores d. Communis eligantur tot Massarii quot eis videbitur ad testificandum si d. possessiones sint d. Comunis aut d. postulantis

De pœna negantium aut mutantium nomen pro alio =

Stat. et ordinamus quod omnes, et singuli majores quatordecim annis qui interrogati fuerint in Causa DD. et extraordinariorum per Curiam, et Officiales d. Comunis de eorum, aut aliorum nominibus, bestis, et possessionibus, et vocabulis teneantur, et debeant nomina propria dicere, et non unum nomen pro alio, et si quis contrafecerit in quadraginta solidorum puniatur, et si rectam assignationem non fecerit in assignatione animalium unius pro alio ille talis assignans penam damni dati in duplum de suis propriis solvere teneatur, Minores vero quatordecim annis, majores tamen in solidos septem decem pro qualibet vice qualibet puniantur, Minores tamen septem annis ad aliquam penam minime teneri declaramus.

De pœna facientium viam per possessionem alienam.

Stat. et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat per possessionem alienam seminatam cum bestiis facere viam maliciose, si quis vero per dictam possessionem seminatam sine bestiis transiret pena quinque solidorum puniatur, et si vero cum bestiis in duplum puniatur, si quis vero transiverit sine bestia per possessionem alienam in qua extarent aliqui fructus uve, seu aliorum fructuum genera, de quibus comedi posset pena trium solid. puniatur, si vero cum bestiis in duplum puniatur, si quis vero sine bestiis aliis temporibus transiret ad aliquam penam non teneri volumus, nisi prius eid. inhibitum esset a d. possessionis

sea bandibum: si quis vero cum bestiis transiret pęna quin=
quę solidorum puniatur, liceat tamen unicuique tem
pore messurę, et vendemiarum cum bestiis, et sine bestiis
conducendo granum, et portando uvas, aut mustum transire
non autem aliquod damnum faciendo absque alia pęna
et damno declarantes d. capitulum locum non habere quan=
do via publica esset aperta, et per eam commode tran=
sire posset, sin autem licere unicuique transire per pos=
sessionem vicini adiacentis d. vię cujus defectu, et culpa
d. via publica impedita esset.
Forensibus autem per semitam possessionum vicinorum
d. vię publicę dummodo apertę non essent sine bestiis
impune transire possit, et similiter cum bestiis quando
via esset impedita.

De custodibus eligendis et eorum offitio

Stat. et ord. quod Antepositi Castrorum, et Villarum, et locorum
d. Status intra terminum octo dierum post Kalendas Maji
teneantur, et debeant quilibet in suo Castro, Villa, et Loco
cum presentia et consensu D. Commissarii aut ejus Curię
eligere tres aut quatuor Guardianos de dicto loco, qui sint
majores viginti annis ad perquirendum omnia et singula
damna inferenda personaliter tantum in pertinentiis
ipsorum, et si dd. Antepositi in prędict. fuerint negligentes
in pęna decem librarum pro quolibet puniatur, et nihils.
intra alios octo dies eligere teneantur sub d. pęna. Qui
Guardiani post eorum electionem teneantur, et debeant
in manibus prefati D. Commissarii seu ejus Curię eorum
officium bene, et fideliter ac diligenter facere, et exercere
ac referre eid. de octo diebus in octo dies omnes, et sin=
gulas personas personaliter damnum dantes quibuscum=
que fructibus, et bonis in dd. pertinentiis existentibus.
Et si dd. Custodes in pręd. fuerint negligentes in sold.
viginti pro quolibet vice puniantur, et nihilominus
perquirere et referre teneantur ut supra sub d. pęna

eorumque

eorumque relationibus plena adhibeatur fides, et de
omnibus inventionibus et relationibus per eos fiendis
habeant tertiam partem pene applicam. pro aliis
duabus restis partibus Curie et Communi d. Status, quas
quidem penas d. D. Commiss. et ejus Curia a Malefacto=
ribus exigere teneantur, et d. Officiali, et d. Communi
debitas portiones infra d. terminos de octo in octo dies
dare, et cum effectu solvere teneantur, et nomina
dd. Custodum retineantur in secreto, et nemini pu=
blicari a prefatis D. Commiss. et Curia, et Antepo=
sito sub pena viginti quinque librarum.

Volumus etiam d. Custodibus non licere aliquo modo damna
dare et si aliquod ~~da~~ damnum intulerint duplicata
pena rigore presentium Statutorum imponen.
eos et quemlibet ipsorum puniri. Quibus Custodi=
bus semper electis, mandamus publi~~cum~~ banmenta
ta fieri debere de commissione prefati D. Commissarii
seu ejus Curie, et Antepositorum ad effectum ut qui=
libet a damnis abstineat, et eorum Officium duret
et durare intelligatur a principio Mensis Maji usque
ad medietatem mensis Octobris cujuslibet anni.

Quod Commune alicujus Castri, Ville, seu Loci accusare non possit

Stat. et ordinamus quod Universitas seu Commune alicujus
Castri, seu Ville d. Status pro damnis datis personaliter
aut cum bestiis per aliquem accusare non possit, sed
procedatur per inquisitionem et repertis culpabiles
puniri debere secundum eorum delicta, et si secus fa=
ctum fuerit nullatenus valeat.

Qualiter Curia debeat suspectum datum requiri facere.

Stat. et ord. quod Curia d. Status ad instantiam cujuslibet
damnum passi, et suspectum allegantis, d. Curia te=
neatur et debeat ipsos suspectos citare facere et re=
quirere, et ipsos suspectos ad juramentum recipere

53v

et ad excusationem et si d. damnum ipsi fecerint, vel ne, et si quis dixerit damnum fecisse puniatur in ea pena de qua loquitur capitulum de similibus damnis datis et damnum emendet patienti

De inquisitionibus et denunciis fiendis in damnis datis

Stat. et ordinamus quod quecumque cui aliquod damnum illatum fuerit, possit, et sibi liceat coram Curia d. Stabs comparere et puniri facere omnes et singulas personasque manualiter, et cum bestiis quomodocumque sibi damnum fecerint aut dederint post unum mensem post illatum damnum et non ultra, testes ad minus duos qui non sint sub ejus familia nominare et assignare, et duos extimatores d. damni in d. inquisitione apponere, qui sint majores viginti annis, et d. damnum passo in secundum gradum consanguinitatis, vel affinitatis inclusive computandos secundum jus Canonicum non attinentes

Et si infra d. mensem testes examinandos, et extimatores non nominaverit alterius per d. Curiam nullatenus admittatur, teneaturque d. Curia recepto prius per eam juramento d. inquisitionem et denuntiam non animo calumnie facere, et sibi damnum fuisse illatum dictam inquisitionem et denuntiam scribere per acta ipsius Curie, exequi et expediri facere per quemcumque officialem dummodo non sit Officialis ad perquirendum foras damna data deputatus per quem volumus quoquomodo expediri, et procedi non posse et si aliter fieret nullatenus valeat, et aliquam penam damnum dantibus, et in repertis exigere possit.

Teneaturque dicta Curia d. denuntiam et inquisitionem terminare, et expedire infra terminum unius alterius mensis a die d. inquisitionis, et denuncie quam si non expediverit, et terminaverit elapso dicto termino quoad ejus penam accrescat, et nihil

nihil. expedire teneatur sub pena decem librar. in quibus per Sindicum d. Comis condemnare teneatur, et ad restitutionem damni et interesse partis inquirentis teneatur nisi per absentiam, vel infirmitatem officialis, aut Testium expedire non potuerit, qui termine absentie vel infirmitatis durantium inquirenti et Curie currere quoquo modo non debeat:

Volumus autem quod in predict. omnibus et singulis Casibus et quibus ex forma presentium Statutorum aliqua pena veniret imponenda, et per Curiam exigitur, prefata Curia et Officiales teneantur et obligati sint absque aliquo salario, et mercede ad istantiam damnum passi exigere omnem et quamcumque emendam una cum pena, seu quoties cumq. per alium petitum fuerit summarie et de facto, et si aliter fieret in suo Sindicatu reficere teneatur de suo proprio emendam, et damnum pred. Dno et Patrono damnum petenti.

Adjicimus quod Testes in dd. apponendi et examinandi sint et esse debeant ad minus Etatis decem annorum, et abinde supra, et eorum Juramento, et dicto credatur, Minores vero nullatenus admittantur

Et volumus quod juramentum alicujus in casibus predictis reprobari non possit per aliquem testem minorem quatordecim annis abinde vero supra majorem reprobari possit, et in hujusmodi inquisitionibus et denunciis in sold. quadragintadenar. puniantur.

Volumus quod unicuique facienti seu facere volenti Inquisitionem, vel denuntiam liceat, et possit extrahere a pena eo tempore quo d. Inquisitionem, et denuntiam fecerit bannum quemcumq. voluerit

Volumus autem quod unicuique habenti terram propriam vel conductam tam in pertinentiis d. Stali, quam etiam extra pro hujusmodi damnis datis reperiens

liceret ac possit inquirere coram Curia dicti Stabij apponendo tm. testes aextimatores termino, modo, et ordine suprad. qui sint de d. Stabio et Malfactores reperti de d. Stabio teneantur ad d. emendam et penam solvendam prout ex forma Capitulorum presentis Stabi venit imponendas et insuper volumus quod facta emendatione per damnum dantes d. damnum passo, d. damnum passus inquirens teneatur, et debeat d. inquisitionem et jus inquirendi contra alios damnum dantes ad omnem ejus simplicem requisitionem reconcedere.

Quam reconcessionem unica tm. vice volumus posse fieri, et qui requirens, et ejus requirendi ut supra habens teneatur, et debeat infra terminum unius mensis a die ubi factae et descriptae reconcessionis penes acta Curiae connumerare al minus duos testes majores ut supra, et in prima inquisitione et examine in ea facto non habentes aliquid proprium et particulare interesse, quae quidem inquisitio ut supra secundo loco reconcessa, et facta terminari, et expediri, et exequi debeat modo et ordine supradictis

Declarantes in qualibet emendatione damnorum datorum bestias porcinas connumerari inter grossas, et tres bestias caprinas reputari pro una bestia grossa, et quator bestiae pecudinae reputari pro una bestia grossa.

De poena personaliter aut cum bestiis dd. paleis vel Fęno alieno

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel presumat damnum dare personaliter paleis alienis, sive fuerit in paleare sive in montono, vel quomodocumque et in quocumq. loco sub infrascriptis penis modo infrascripto limitatis si dd. personaliter rumpendo paleare sive montonum alienum pena quinque libr. puniatur pro qualibet et vice qualibet post primam vero rupturam personaliter damnum dantes, vel damnum fieri facientes

dictis

dictis paleis puniatur in libris tribus pro qualibet, et qualibet salma palearum, et in decem solid. pro quolibet sacco et abinde infra, et damnum emendare passo teneantur et solvere nomine emendę, a Montibus infra ad rationem trium carolenorum pro qualibet salma palearum absque alia ęstimatione inde facienda, et sol. quatuor pro quolibet sacco quam quidem emendam Curia, et Officiales d. Status teneantur, et debeant ante exactionem pęnarum prędict. vel saltem una cum dictis pęnis, exigere vel solvi facere pro Dnō si ita petitum extiterit et si contrafecerit de suo proprio teneatur, de aliis vero paleis in montibus existentibus quoad emendam teneantur damnum dantes in Carolenis duobus pro qualibet salma.

Declarantes in premissis casibus salma intelligi quę cum aliqua bestia deferretur, et pręsens capitulum etiam locum habeat contra damnum dantes ad fęnum alienum.

Si quis vero cum bestiis non tamen studiose cujuscumque generis, et pręcertim grossis, et porcinis quomodocumque damnum dederint ad paleas et fęnum alienum solvat pro qualibet bestia solidos quinque, et de nocte pęnę prędictę duplicentur, et damnum emendet patienti.

Quod credatur juramento damnum passo usque in summam decem solidorum.

Stat. et ord. quod in damnis datis stetur, et credatur juramento damnum passi usque in quantitatem decem solidorum pro emenda, et pro pęna prout ex forma presentium statutorum venit imponenda.

A dd. vero decem sol. supra cum uno teste de visu major decem annis usque in quamcumque quantitatem stetur, et credatur quoad pęnam, quo vero ad emendam estimari, et appretiari debere modo et forma in cap. de inquisitionibus declaratur.

De pœna bestiarum dd. in Vineis, Horto, Croco, Prato, seminato, et aliis rebus alienis

Stat, et ord. quod si bestia alicujs damnum dederit in Vineis, horto, croco alieno Dominus bestiarum pro qualibet bestia grossa caprina, sive porcina in solidos decem pro quolibet, et vice qualibet puniatur, a medietate mensis Maji usque per totum mensem Octobris, in aliis vero temporibus in medietatem d. penæ puniatur, et damnum emendet patienti. Si vero dd. in seminato prato custodito, et aliis possessionibus pro herba signatis puniatur in solidis quinque pro qualibet bestia grossa sive porcina.

Et pro qua bestia minuta, pecudina sive caprina in solido uno pro qualibet, et qualibet vice, a Kalendis mensis Maji usque ad Kalendas mensis Septembris, in aliis vero temporibus in medietatem d. penæ puniatur, et damnum emendet patienti

Si vero dd. bestiæ dd. olivibus et glandibus ex arbore cadentibus sive in terra jacentibus Dominus dd. bestiarum in sol. quinque pro qualibet bestia grossa sive porcina puniatur, et pro qualibet bestia caprina, sive pecudina in sold. uno et de dd. glandibus, seu olivis locum non habeant in viis publicis cadentibus, et jacentibus quæ ad aliquam penam minime teneantur.

Adjicientes quod si quis retinuerit aliquas bestias tam grossas quam minutas studiose in horto, croco, vinea, agro seminato et aliis herbis custoditis, ac olivis et glandibus alienis in quolibet dd. casu Dnus dd. bestiarum in duplum puniatur pro qualibet bestia, et vice qualibet, pena, modo et ordine superius declaratis.

Si quis vero immiserit, seu retinuerit, seu bestiæ alicujs repertæ fuerint in possessione aliena in qua essent plantones ficus, Pruna, Cerasa, et similia vites, seu pergulae a septem arboribus fructiferis, vitibus, seu pergulis supra, Dnus dictarum bestiarum puniatur in solid. duobus pro qualibet bestia grossa porcina seu caprina, et pro qualibet bestia pecudina in den. sex, et ultra d. penam Custos dd. animalium in omnibus, et suprad. casibus de nocte commissis in solid. quinque

quinque pro quolibet, et vice qualibet pro persona sua bantum puniatur.

Et si aliqua d. bestiarum reperta fuerit damnum dare corrodendo vites et arbores supradictas in duplum ut supra declaratum est puniatur, et in quolibet dd. casuum Dnus bestiarum damnum emendet patienti.

Declarantes dictam possessionem a septem arboribus seu vitibus supra intelligi debere et esse, quae esset ab omni parte ipsius arboribus fructiferis sive vitibus plantata. Sed si esset ab una parte tantum plantata, et in reliqua parte possessionis non essent dd. arbores sive vites quod tunc, et eo casu bestias pasculantes in d. possessione per distantiam decem pedum pertice d. Comunis a dd. arboribus et vitibus ad poenam retentionis jure dd. non teneri, nisi aliter essent seminatae seu aliquod damnum ex forma praesentium Statutorum effectualiter interveniet.

De poena mittentium bestias in possione aliena dum permanent Metae

Stat. et ordinamus quod nulla persona audeat, vel praesumat bestias in possessiones, et areas alienas in quibus esset aliqua meta sive mucchia alicujus Bladi tempore messium, et qui contrafecerit pro quolibet, et qualibet vice in solid. decem puniatur, exceptis pecudibus et capris, quae si damnum non dederint ad aliquam penam non teneantur. Si vero dd. bestiae dd. puniantur ut supra in seminato dictum est, et damnum emendet patienti, et locum non habeant in bestiis triturantibus in d. Area et bestiis conducentibus granum in d. areas.

Quod de unica possessione, vel re unica, una tantum pena solvatur

Stat. et ordin. quod si quis damnum dederit cum bestiis in possessionibus alienis unam tantum penam solvere teneantur licet plures poenae essent comprensae in d. possessione

De poena Forensium dd. personaliter aut cum bestiis in possessione aliena

Stat. et ord. quod si quis forensis personaliter, aut cum bestiis damnum dederit in possessionibus intus territorium d. Status existentibus teneantur solvere similem penam, sive damnum quod solvere tenentur quicumque d. Status existentibus personaliter, aut cum bestiis damnum intulisset in possessionibus, et locis ubi esset talis forensis, et damnum emendare patienti, et quando certa notitia haberetur quod nam solverint homines d. Status in Terra loco unde esset d. Forensis quod nunc et eo casu teneatur solvere illam penam prout inter homines ipsius Status solvitur ex forma presentium Statutorum

Quod per Curiam et Uffitiales damnum dantes videantur et inventiones exequantur infra terminum viginti dierum, et de Custodibus dandis

Stat, et ord. quod Offitiales DD. continuo perquirere et rimare teneantur, et debeant damnum dantes tam manualiter quam cum bestiis per Territorium d. Comunis, et singulos, quos invenerint manualiter aut cum bestiis dd. scribat in uno libro cartulato, bene composit. sigillat. et stampato sigillo, et stampa Comunis scribere debeat cum nomine Patroni dd. et possessionis in quo loco, et vocabulo et juxta quos fines, et sub qua custodia de die in diem, et eodem instanti Dominum, seu Pastorem, aut Custodem monere de dicto damno.

Et si non invenerit Dnum, et Pastorem sive Custodem non reperiverit teneatur et debeat bestias quas invenerit damnum dantes secum ducere, donec et quousque d. bestie per aliquem ex d. Statu fuerint recognite et si aliter fieret ejus inventio evanescat, et penam de eo exequi aliquo modo non possit. Teneaturque Curia, et Offitiales pred. omnes et singulas inventiones, et damna data exequi, et penam effectualiter exigere per solutionem, aut pignus infra terminum viginti dierum a die inventionis et si infra d. tempus executioni non demandaverint non obstante

quocumque

quocumque capitulo, sive calculo, conventione, et obligatione,
quomodolibet inter eos facta, dictam pœnam inventionis
totaliter amittat, et eam quoquo amplius exigere non
possit, et quod de omnibus, et singulis inventionibus per
d. officialem faciendis tam manualiter, quam cum
bestiis de die, et de nocte stetur, ac credatur relationi
DD. Officialium una cum Guardiano ejusmodi major
tamen quatordecim annis, quem Guardianum eidem dari vo=
lumus de die, ac etiam de nocte si petatur congruis temporibus
uno die pro altero. Mandantes librum Custodiæ et super custodibus
dd. Officialibus assignari et fieri debere per Antepositos Castrorum
Villarum et Locorum d. Status; quemlibet in suo loco in quo de=
scribatur omnes et singuli Mares tam Majores quatordecim
annis, et abinde supra usque in sexaginta, et non ultra, et dictum
librum conservari debeat penes Cancellarium d. Comitis, qui Guar=
diani, unus pro quolibet die, seu de nocte dummodo requisiti fue=
rint una die pro altera personal. aut domi astante familia, seu
in præsentia convicinorum accedere, et ire teneatur cum d. Officiali,
aut aliquem alium loco sui majorem ut supra in temporibus
trasmittere.

Et si quis recusaverit, aut negligens fuerit dare, et solvere teneatur
d. officiali bol. octo de quibus d. officialis possit, et valeat alium
Custodem sumptibus suis convocare incipiendo a capite Castri,
seu loci, et ut sequitur in libro prædicto seriatim prosequi.

De pœna falciantis in Monte Aspræ et Solennis

Stat. et ordinamus quod a Kalendis mensis Aprilis usque ad festum
S. Michaelis Arcangeli de mense septembris nulla persona audeat
vel præsumat laborare, seu ligonizzare cum Bobus, vel sine in
Monte Aspræ, nec falciare et fœnum facere sub pœna quinque
librar. pro quolibet, et vice qualibet, nec in d. Monte aliquas
bestias mittere ad pasculandum, et retinere sub pœna decem
sub pœna decem solid. pro qualibet bestia grossa, et duorum
solidorum cum dimidio pro qualibet bestia minuta

Si quis etiam a Kalendis Mensis Aprilis usque ad festum S.

57v

Felicis de mense Junii in Monte Solcanis a schioppo supra et a pede Collis Pachi supra et exit ad Porbellos miserit aut retinuerit aliquas bestias in pasturam, Dnus bestiarum pœna decem solid. pro qualibet, et qualibet vice puniatur, dummodo aliter per Consilium d. Status cum consensu Dni Commissarii provisum non fuerit.

De bestis venalibus ad impinguandum.

Stat, et ord. quod si quis de d. Statu duceret aliquas bestias cujuscumque generis ad vendendum possit et sibi liceat eas retinere, et pascolare in Territorio d. Comunis per viginti dies continuos absque alia pœna et damna non obstantibus quibuscumque capitulis, et sententiis tam Communalibus quam particularibus, tam factis quam faciendis quomodocumque et qualitercumque nisi expresse de presenti capitulo fieret mentio, et de eo specifice et expresse derogatum fuerit

Si vero d. bestiæ aliquod damnum dederint Dnus ipsarum ad pœnam et emendam teneatur juxta formam capituli generalis de bestiis damna loquentem. Volumus etiam quod tempore glandium a kalendis Mensis Octobris per totum mensem Decembris unicuique liceat omnem et quemcumque numerum bestiarum porcinarum dummodo non sint scrofæ retinere in suo querceto, et glandibus propriis, seu conductis pascolis. Quæ si possessionibus, et bonis alienis damnum non dederint ad aliquam pœnam minime teneantur non obstantibus ut supra, et similiter liceat d. bestias per vias publicas ad eorum stabula, et mansiones ducere, et reducere absque aliqua pœna et damno.

Quod cuique liceat dare licentiam de suis possessionibus.

Stat, et ord. quod si quis personaliter, aut cum bestiis dd. possessionibus, et fructibus alienis in presentia, et cum consensu D. possessionis seu alicujus de ejus familia ad aliquam pœnam minime teneatur, et similiter liceat Dno possessionis cuilibet licentiam dare de sui bonis cum bestiis pascolandi et fructus colligendi, et ad aliquam pœnam non teneantur dummodo de hujusmodi licentia pene acta constiterit seu in presentia duorum testium data fuerit

De pœna retinentium Scrofas.

Stat. et ordinamus quod nulla persona audeat, vel presumat in aliquibus Castris, Villis, seu locis Statûs pred. et eorum tenimento aliquam Scrofam cum suillis, vel sine apta ad pascolandum retinere, et qui contra fecerit pena viginti sol. pro qualibet scrofa, et vice qualibet puniatur, qui accusatus fuerit aut per curiam et offitiales d. Comu̅is inventus fuerit, nisi aliter fuerit provisum per capitula specialia dd. Locorum.

De bestis euntibus per viam ad Fontem et Aquas.

Stat, et ordinamus quod unicuique de d. Statu absque aliqua pena, et damno liceat ducere per vias publicas seu convicinales ad aquas ad beverandum suas bestias, ac etiam in eundo foras, et reducendo ad suam domum, seu mansionem propriam, seu conductam non obstantibus quibuscumque capitulis seu contractis generalibus aut particularibus cujuscumque Castri, Villę, seu loci d. Status dummodo dd. bestię extra dd. vias publ. et convicinales, aut vicinales in possessionibus ullis convicinorum non pascolaverint seu aliter damnum dederint

Quod Custodes non gaudeant privilegio DD.rum Animalium.

Stat, et ordinamus, quod quilibet retinens animalia quęcumq. in pertinentiis d. Status, seu propria, vel aliena possessione, vel quovis alio modo teneatur, et obligatus sit integraliter solvere penas debitas ex forma presentium Statutorum et damnum emendare damnum passo non obstan. quod d. animalia retinere, seu spectent alicujus aliqua exceptione, privilegio, et quacumque alia causa, et immunitate etiam ecclesiastici privilegiat, et presens capitulum locum habeat tam in concessis quam in futurum etiam quibuscumq. privilegiis, et immunitatibus concedendis.

Quod nullus det damnum in locis bannitis, et forma servanda in bandis

Stat, et ordin. quod nulla persona audeat, vel presumat cum bestiis damnum dare in locis bannitis more solito et consueto sub pena duorum sold. cum dimidio pro qualibet bestia grossa, et porcina, et pro qualibet bestia minuta, et pecudina, seu caprina videlicet pro qualibet, et vice qualibet

58v

Si quis vero manualiter damnum dederit in silva aliena, bannita, seu aliis locis bannitis, in sol. decem denar. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et in quolibet dd. casu damnum emendet patienti. Volumus autem, et declaramus aliquis loca inculta bandiri non debere sine expressa licentia Adpropriatorum Loci ubi essent d. bona Dni Commissarii et Curiae d. Status, et si aliter fieret non servato ordine praed. d. bandimenta nullatenus valeant, seu poena aliqua exigi non possit.

De bestiis retinendis per Macellarios

Stat, et ord. quod Macellariis d. Status liceat, et licitum sit retinere in d. Statu, et ejus pertinentiis pro usu, et commoditate d. Macelli omnes, et quemcumque numerum bestiarum aptarum ad macellandum non obstantibus quibuscumque sanctionibus et reformationibus tam generalibus quam particularibus Locorum, et ad aliquam poenam si damnum non dederint minime teneantur

Si vero dd. bestiae damnum dederint in aliqua possessione, seminato, herba, prato, vinea et vitibus, olivis, glandibus, et aliis fructibus et arboribus fructiferis alienis ad poenam et emendam teneantur juxta formam capituli generalis de tali damno loquentis

Adjicientes quod bestiae caprinae per eos retineri non debeant in possessionibus alienis ubi essent vites, seu arbores fructiferae, si quis vero contrafecerit puniatur prout supra in capitulo generali de tali damno, et retemptione loquente, sed eas ducere teneantur per vias ad pascolandum in silvis, et locis ubi damna alicui inferri non possint.

Quod poenae de nocte duplicentur.

Stat. et ordinamus quod omnes singulae personae quae ex forma praesentium Statutorum venirent imponendae pro quibuscumque damnis datis, tam manualiter, quam cum bestiis de nocte commissis duplicentur, non obstante quod alias facerint, ex forma alicujus Statuti, et capituli, et qualibet alia causa, quam de nocte duplicari

De poena dd. in silva S. Crucis detta l'Eremita.

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel praesumat damnum dare in silva, et arboribus Eremi S. Crucis detta l'Eremita, si quis

vero ferro aliquo inciserit in solid. viginti pro quolibet et vice qualibet puniatur si quis vero immiserit aut retinuerit aliquas bestias grossas, seu minutas in d. Ecclesia Eremo Silvae et boni d. Ecclesie pro qualibet bestia grossa in solid. duobus cum dimidio et pro qualibet bestia minuta in solid. duobus vice qualibet puniatur, et in qualibet dd. casu pene predicte duplicentur, et quod unicuique liceat contrafacientes accusare, et eorum occasione cum juramento plena fides adhibeat, et habeat quartam partem damni et pene predicte et Curia ia predict. ex suo offitio per viam et modum inquisitionum, et per omnem alium modum procedere possint.

Santissime Trinitatis et Individuae implorato auxilio Amen.

Annotationes, additiones Statutorum, Reformationes Stabs Zorentilli facte formate per homines ad hoc specialiter electos in generali Consilio d. Stabs Arrengati in Ecclesia S. Marie de Mabevilla coadunat. publicat. et approbat. pridie Kalendas Decembris Anno a Virginitate Puerperio millesimo quingentesimo sexagesimo quarto sequuntur, et sunt tales

In primo capitulo de Regimine, et juramento d. Commissarii reponatur particula Cassa ? et d. Communi unum, vel plures sitte personas idoneos, et additio de consensu Illmi Dni seu ejus Locumtenentis

Item reponatur illa particula cassa (in causis vero criminalibus, et removeatur illa additio, et de Com. a tergo loco autem residui capituli incipien. et quod d. Comm. usque ad finem ponatur procede (Commissarii, seu ad Regimen deputati et ejus officium fiat per Sindicum seu Sindicos Comissarios cum Commissario successore illi qui sindicandus est, aut altero ad hoc specialiter deputato dummodo. et servatis servandis fact. claudatur sumptibus Comissus per succumbentem in fine Cause integre reficiendis, transmittat ad Consilium Sapientis neutri partium suspecti, et a d. Stabs intra viginti milliaria distantis cujus sententia statim executioni demandetur quacumque appellatione proposita penitus et remota

In capitulo de juramento DD. Priorum loco addit. in honorem

Dni et Communitatis pervenire, nisi fuerit contra honorem et utilitatem Dni
et Communitatis et a tergo ibi appareat cassa per Sindicum

In capitulo de officio Commissarii addat. quod unusquisque
et ponderare ad mensuram, et signanter ad sigillatas et pedes, et pon
dus d. Status, et cum mensuris et ponderibus d. Status adjustat, sub
poena decem librar. pro quolibet et vice qualibet de bonis contrave
nient. de facto auferen. et Cam. Illmi Dni Accusatori, et Executori pro
rata applican.

In capitulo de officio Capi addatur quod una cum duobus Consiliariis
de aliis duobus Terzerii per DD. Priores eligen. praecit nundini S. Mar
ni in capitulis qui Capitaneus et Consiliarii una cum D. Commissario
si commode poterit interesse habeant commodam facultatem ordi-
nan. mandan. imponen. exequen. differentias de facto terminan, et
silentium imponen, et quod d. Capitaneus a d. creationis usq. in d.
Statu Serravalli arma possit impune deferre

In capitulo de officio Viarii reponatur particula cassa incipien.
eligere unum, et addatur una cum Mag. Viarum, et removea
tur addito nisi fuerint verba

In capitulo de electione Sindici, et Notarii addatur quod Sindicatus
teneatur juxta formam ultimo loco datam in capitulo de juramen
to D. Commissarii, et hoc quatenus fuerit per partem petitur,
alias stetur sententiae Sindici

In capitulo de officio Extimatorum addatur quod in omnem eventum
legitimi impedimenti extimatores praedict. possint alios substitue
re cum hujusmodi et limitata potestate.

In libro Causarum Civilium et capitulo de executione Instrumentorum.

Addatur quod Apodixae licet manu pub. personae scriptae juramento
et quibusvis aliis munimini bus vallatae, et quod habeant
vim instrumenti pub. realiter et personaliter et obligatione
sub ampl. forma Camerae Apost.ae intra triennium tantummodo
a die ear. et celebrationis mereantur executionem. Quod triennio
elapso sint, et esse intelligantur ipso jure cassae et nullius roboris et mo-
menti, et pro solutis habeantur et pro talibus a foro reiciantur omnino.

In capitulo de Salario scripturarum cassentur repositiones et re-
plicationes

replicationes fact. voce t.^{ua} faciens pro quibus nihil solvat, et pariter pro accessu ad locum differentiæ item salarium Commissario I. U. D. duplicetur quando in loco ipso causam terminaverit et non aliter, nec alio modo.

In capitulo de præscriptionibus et possidentibus sub eo titulo cassatur omnino, et dispositioni juris remittatur.

In capitulo de jure congrui circa finem removeatur particula incipiendo, et si quis rem immobilem habuerit in quo pro pretio inter eos convento.

In Libro Causarum Criminalium.

In capitulo de pœna blasfemantis in illa particula incipien et si quis blasfemaverit, seu maledixerit Beatos Apostolos apponatur, et alios Sanctos et Sanctas Celestis Curiæ, quorum, vel quarum festivitates de præcepto Ecclesiæ celebrantur, et custodiuntur pro prima vice puniatur in quinque libris, pro secunda in decem, pro tertia in quindecim, pro quarta stetur per diem integrum et festivum ligatum publice ad merlinam.

In aliis vero Sanctis non declaratis in medietatem d. pœnæ puniatur servato ordine præd. consuetudinis vero autem arbitrio Illmi Dni puniatur.

In capitulo de ordine servando in maleficiis addatur quod si secus fecerit null. audeat et contrafaciens

In additione facta de pœna committentium homicidium removeatur dicta clausula.

In capitulo de pœna cognoscentis carnaliter addatur in finem et Curia in præd. suo ex officio procedere non possit, sed tantum ad accusam denunciam vel querelam patientis, vel ejus proximioris consanguinei, aut Mariti.

In capitulo de his qui eximuntur a pœnis reponatur illa particula cassata incipiens omnes et singulæ et cassetur additio

In capitulo quod a centum solid. reponatur cap. integrum in suis terminis sublata illa pœna 40. librar.

In quibus maleficiis pœnæ duplicentur, removeantur et omnes, et quæcumque aliæ personæ in aliqua dignitate constitut. et addatur quod in præd. suo ex officio procedere non possit, nisi delictum fuerit in Palatio vel coram Curia commissum.

In capitulo de ordine servando in accusationibus cassetur illud verbum pato

60v

cum nihil operetur.

In capitulo de pena Trocbantium ubi dicit neque audiatur in litibus, et criminalibus causis, addatur addatur tam active, quam passive

Libro extraordinariorum primo capitulo.

Addatur festivitas Sacratissimi Corporis Christi, que ibidem apparet omissa, et capum cauetur, et ponatur cum mensuris secundum datam de novo formam in pirám, et aurum formatis cum ferro, et mensuris dolonis adjectatis ad calciam, et quantum capere possint.

In capitulo quod forenses ubi dicit per annum addatur a die in quo ceperit in d. Statu possidere aliquam rem stabilem, vel mobilem aut per se moventia notabilis quantitatis judicio D. Commissarii, et Priorum pro tempore existentium.

In capitulo de pena capientis columbos videns removendi laqueoli

In capitulo de pena portantium arma removeatur illa ligatio, et pariter illa distantia armorum, et reducatur ad formam additionis antique, et pariter illa distantia centum pedum reducatur ad quinquaginta pedes

In capitulo de pena alienantium rem stabilem removeatur illa duo verba ad testare, et legare cum tota particula a tergo posita incipiente, et quod similiter usque ad et Notarius cujus loco ponatur, et pariter bona stabilia in confinibus existentia vel juxta confines licet extra Territorium sine licentia DD. Priorum.

In capitulo quod arbor pendens ubi dicit quod quindecim pedes adducatur, addatur prout in antiquis reformationibus

Libro damnorum datorum.

In capitulo de pena incidentium arbores excipiatur quercus infructifera, et decapitetur, que vulgo d. Cerquiglione, quam qui devastaverit pena viginti sold. puniatur in totum, et qui eam incaciaverit et traxaverit in medietate quercuum fructiferum puniatur.

In capitulo de pena manualiter dd. a tergo in fine, et in principio addatur. Plantas vero in locis silvestribus, et paludibus existens evellens in medietatem d. pene puniatur.

In capitulo personaliter dd. vel cum bestiis ad paleas et fenum et areas alienas et in fine cap. addatur. Et similiter damnum dans personaliter, et devastans aream alienam, vel ejus bestie porcium

parietem effoderint, et devastaverint ad pœnam præd. teneantur, et ad refectionem, et reparationem damni dati, et illati

In capitulo quod per Curiam et officiales a tergo tollatur illa concessio Custodis, seu Guardiani, et nullo pacto concedatur

In capitulo de bestiis retinendis per Macellarios declaretur quod a Pascate usque ad medium mensem Julii possint retinere quemcunque numerum agnorum pro usu eorum Macellorum, capras vero a medio mensis Augusti usque ad totum mensem Octobris, et non ultra pro usu solummodo eorum Macelli, et qui contrafecerit, puniatur prout non Macellarii ex forma illius Statuti puniuntur

Quod nemo det damnum Vię Saltus Cęci

Stat. et ord. quod nemo audeat vel præsumat quavis occasione sumpta deteriorare, aut devastare viam Saltus Cęci incipien. a pede Clivi sursum ascendens usque ad mediam Vallem Joannis dill. Argent. de Mariis, unde aqua defluens ab hospitio Communitatis exit fodiendo, arando, aut arbores cujuscumque generis vel quantitatis incidendo per sex pedes a d. Via hinc inde, ~~et~~ qui contrafecerit pœna quinque librar. pro quolibet et vice qualibet puniatur, et in prædicta Curia ex officio procedere teneatur, et cuicumque liceat contravenientem deferre et accusare cui cum juramento, et uno teste fide digno credatur omnino.

Annotationes, Reformationes, Additiones Correctiones, et Moderationes suprad. Statutorum per Illmum Dnum Albericum Cybo-Malaspina Marchionem Massę Comitem Ferentilli petitionibus, et instantiis per Comitem et Status Ferentilli mediante persona D. Bartolomei Ferentilli ejusdem Comitis Nuncii factis, nec non ob bonum publicum et aliis justis de causis animum præfati Illmi Dni moventibus factis et concessis ut infra

Libro primo

Capitulo reponatur illa verba d. Comitis unum idoneum fidejussorem, et in eodem caveantur illa verba de consensu cum sit locus appellationis, et propter absentiam in eodem reponatur

61v

tota particula cuera incipiens et finiens in causis ducentarum tam propter requisitionem nobis factam quam propter refrenandam audaciam delinquentium, in eodem cassentur verba et Commiss. super ad. rat. app.is in eodem in fine, et quod Dnus Comm.s capetur totum et ponatur capitulum integrum requisitum a Comt. incipiente quod processus et finiente et remota cum additione quod quandocumq. Illmus Dnus reperiretur in Statu Terentilli, vel in Urbe tunc appellatio prima ad eum devolvatur si petitum fuerit.

In alio capitulo incipiente. Statuimus et sub juramento Dominorum cassetur additio

In alio sub rubrica del Offitio Cam.rii conceditur quod in Statuto ponatur verba requisita attento quod hoc redditur in honorem et utilitatem d. Status habeatur ideo plena consideratio justi ponderis et mensure

In alio de officio Capitanei ponantur verba requisita cum additione quod quando cum aliis Capitaneis ab Illmo Dno prohibitum fuerit arma non deferri eidem quoque Capitaneo prohibitum quoque intelligatur

In alio de ordine retinendo conceditur ut petitum est cum id tendat ad ircitiorem Causarum expeditionem

In alio de Offitio Extimatorum conceduntur verba requisita cum additione in levibus Causis

In alio de electione Sindici conceduntur petita rationibus supradictis

Libro Civilium

In capitolo de executione Instrumentorum conceduntur petita

In alio de salario scriptvrarum conceditur quod cassentur prima verba responsiones, et applicationes

nihil solvatur secunda vero requisita

si vero d. Commiss. dicat et ponatur si Comm.t diferentiam terminabit salarium duplicatum, si autem salarium simplex, non semper diferentiae decidi possunt per Commissarium

Communitatum durante ejus affectio. Aliud capitulum de jure
scriptionibus tollatur totum et ad dispositionem Iuris reduca=
tur, ut petitur.

In alio de jure congrui tollatur versiculus si quis aliquem ad tenem
ut petitur.

Libro de Maleficiis

In capitulo de pena blasfemantis conceduntur petita apponi de=
bere in Statuto.

In alio de ordine retinendo in maleficiis petita addantur in fine.

In alio de pena committentium homicidium

propter homicidium treguam et pacem ruptam

In alio de pena cognoscentis carnaliter dicatur quod
in predicta Causa ex officio non procedat praeterquam in

et sodomie in quibus casibus etiam d. Com.

propter honorem consanguineorum procedentur et
secreto agat

In alio de his qui accipiuntur a penis

particula causa non apponatur in Statuto cum ex mi
nimis deveniatur ad majora et exinde inimicitie capitales
saepe occurrere solent, et in eodem arbitrio remaneat, cum
delicta non habeant remanere impunita.

In alio quod a Contenu ubi dicit quadraginta dicat
viginti

In alio in quibus maleficiis de ordine servando in accusationibus cas=
setur illud verbum pattare

In alio de pena contrahentium ponatur verba requisita actiue
et passive

In Libro Extraordinariorum.

In capitulo de diebus festivis ponatur omnino festivitas Cor=
poris Christi.

In alio de ordine retinendo per macinantes olivas ponatur
in statuto verba requisita.

In alio in quanto tempore forensis, conceditur quod appo=
nantur petita

62v

De pena capientium columbos Columbi laqueis capientium videlicet laqueis columbos capientes puniantur ut in Statuto.
In alio de pena portantium arma conceduntur petita
In alio de alienantium remaneat additio cum ed vendat in utilitatem subditorum, sicut aparer verba Statuti.
In alio quod arbor pendens conceditur ut petitur.

In Libro damnorum datorum

In capitulo de pena incidere concedunt petita
In alio de pena manualiter conceduntur petita habita consideratione nemoribus publicis.
In alio de pena dd. conceduntur
In alio quod per Curiam conceduntur petita.
In alio de bestiis retinendis conceduntur
Statutam requiritum quod nemo det damnum reponatur in Statuto.

Albericus Gybo

Reformationes Communitatis

In Christi nomine Amen. Essendo che sia, che per il corso di tempi, e per l'esperienza delle cose i Propositi degli Uomini si facciano mutabili sperando sempre il meglio, e però la Comunità dello Stato di Terentillo per la pubblica, e comune utilità abbia li mesi passati col mezzo del Consiglio generale fatto elezione di dodici Uomini a discorrere intorno ai bisogni e necessità di detto Comune e riformare alcuni Statuti da essa fatti come per prova sono dannosi molto al pubblico di d. Stato et a farne ancora di nuovo dove fosse conosciuto essere utile pubblico essendo però sempre nelle riforme e Statuti predetti la buona grazia, volontà, e consenso dell' Illmo Eccmo Sig. Principe di Massa perpetuo Signore e Padrone di do Stato di Terentillo, et inoltre supplicare S. E. Illma per lettere e messo a posta a far grazia a d. Comune di volere moderare alcuni bandi in do Statuto d'ordine suo in parte pubblico, et in parte

del

del Mag.co et Ecc.te M. Giuseppe Moscardi già suo Auditore in Roma che alteravano le pene de' soliti Stati di detto Stato altre volte confermati da S. E. Ill.ma, e però radunati li dodici Uomini cioè Giovanni Feventilli, Girolamo Liverotti della Materella, Bartolomeo di M. Alessandro da S. Mareggiano, Marziale di Francesco d'Agabio, Zeffiro Ralgini Minicangelo Romanelli dal Precetto, Giov. Francesco di Bernardino di Castel Rivoso, Gentile di Pascuccio dal Castellone, Giov. Maria di Lorenzo da Umbriano, Leopardo Morichetti da Collepoute, Carlo di Francesco da Sambucheto e Rosato di Lucido da Terria d'ordine dei Signori Priori di detto Stato Giov. Francesco Pizzuti dalla Materella e Modestino Narelli da Castel Rivoso, e Vittorio di Salvitto da Sambucheto, et avuto prima matura considerazione e discorso sopra e circa i bisogni di detta Comunità colla presenza del molto Mag.co et Eccl.te M. Pietro Cavallo da Pontremoli per l'Ill.mo et Eccmo Sig.r Principe di Massa et di detto Stato di Feventillo Comm.o Gl.e fu divenuto a fare l'infrascritte riformanze, e statuti, e capitoli che riguardano la moderazione di alcuni bandi da proporsi poi il tutto a nome di detta Comunità a S. E. Ill.ma con supplicarla che parendoli cosa giusta, onesta, ed espediente a d. Comunità, e da potersi concedere, che li piaccia per grazia approvarli, e confermarli in tutto o in parte come meglio alla sua perpaguta prudenza e paterno amore parerà.

Che lo statuto sotto la rubrica de jure congrui consortium et agnatorum come dannoso al pubblico di detto Stato, et in particolare ai poveri, che sempre sono più necessitati a vendere, che potenti a comprare si cassi ed annulli in tutto.

Secondo che il bando pubblicato agli anni passati d'ordine del md.o S. Moscardi contro chi desse danno ai frutti, e traversare p. l'altrui possessioni sotto pena a chi desse

63v

danno di dieci scudi, e della berlina infame catenae, essendo che il mangiare e corre i frutti di altri purche non si portino fuori della possessione dove si colgono sia contro la ragione ordinaria, e di molto rigore maggiormente essendo che la pena della Berlina infama non solo quello che dessi danno di un grappo di uva, e di un fico, ma ancora macchia il suo parentado Piaccia a S. E. Illma moderarlo, e ridurlo solamente alla pena di due giuli di giorno, e quattro di notte a chi desse danno all' uva, e quanto agli altri frutti di un giulio il giorno, e due la notte per ciascheduna persona, e se quella persona sarà trovata a dar danno all' uva, ed avesse preparato portare fuora della possessione oltre due grappi caschi nella intiera pena contenuta nei bandi, e quanto al traversare per le possessioni al tempo che vi sono delle uve, ogni persona che traverserà per le possessioni di altri incorra nella penale di un giulio di giorno, e di notte due giuli ancorche non desse danno all' uve, ne ai altri frutti eccetto non avesse causa legitima a giudizio delli Sig.ri Priori per il tempo, e nel resto si reduchi alla pena statutarie solite.

Terzo che il bando che proibisce il portare dell'armi, e alla forma di procedere sopra di ciò, essendo che dica, che si possa procedere dalla Corte contro li trasgressori, et inobbedienti per inquisitione, o per denuncia di accusatore secreto con un testimonio, e che percio possi spesse volte avvenire che uno sia stato accusato ingiustamente, e che ciò sia tollerato d'alcuni offiziali, e ruala ragione civile alterata dovendosi credere ad un solo testimonio, e che si possi procedere per inquisizione, ancorache si suole procedere per invenzione, e che S. E. Illma abbia per bene acciò non nascano scandali che per l'avvenire la corte di detto Stato non possa procedere in materia di portare armi se non per

invenzione

invenzione, e pubblica accuſazione.

E che alli Officiali inventori se torranno le armi con effetto si creda pienamente con un testimonio, e se l'armi non saranno con effetto tolte per l'Accuſatore si farà relazione di avere trovato, o visto alcuno portare armi che in tale per prova di d. delitto siano neceſſari due Teſtimonj.

Dichiarando che in quanto al portare, e tenere in casa Archibugetti corti di canna più di due palmi come armi vietata da Nostro Signore, e per scomunica non s'intenda fatta moderazione, nè riforma alcuna.

Quarto che quanto al bando che impone pena a chi vietaſſe il pegno alla Corte caschi in pena di dieci scudi S. E. Illma sia contenta ridurla alla pena dello Statuto già da Lei confermato per il quale sia aſſai provisto con considerazione e distinzione di caſe, e di persone.

Quinto ch'eſſendo per la gran distanza della solita Reſid.za dell'Illmo, ed Eccmo Sig. Principe dallo Stato di Terentillo si patiscono grandi speſe ed incomodi per ricorrere da S. E. Illma, e che per molte cauſe si ritroverebbe, che non si fa per povertà delli intereſſati, e per la poca importanza delle cauſe principali non importando si faccia sì lungo viaggio S. E. Illma avendo considerazione alla povertà di detto Stato resti contenta per misericordia, e grazia dare autorità all'Illmo Auditore, che per il tempo risiederà in Roma in aſſenza di S. E. Illma di comporre, e terminare con quella consideraz.e che li parerà le pene criminali che non siano maggiori di dodici scudi, ed all'Commiſſ.o di Terentillo di sei scudi, e più, e manco come a S. E. Illma parerà espediente.

Sesto che circa lo Statuto che parla dell'ora della Reſidenza delle Cauſe Civili per utilità pubblica s'intenda riformato, e la detta Udienza mentre la Corte risiede nel Palazzo di Sacrati deve, e s'intenda durare fino alle sedici ore, e per il tempo, che risiederà nel Palazzo di Terentillo duri sino le venti ore indefeſſivamente la quale ora paſſata non si poſſa fare atto alcuno civile, e facendoſi sia nullo, e come non fatto.

Settimo si riforma, e stabilisce circa i sindici da farsi a qualsivoglia offiziale di d. Stato, ed anco conti da farsi a qualsivoglia Esattore o Cultori, ed appaltatori e simili de' beni di d. Comune dello Stato di Serentillo, che il Cond.re delle Cause Civili sia obligato per comodità, ed utile pubblico fare li processi e conti sud.i respettivam.te senza premio, ne mercede alcuna, e d. conti si debbano fare con presenza, ed intervento di un Uomo da eleggersi idoneo da cui Sig.i Priori, quale Economo sia di quel Terzo di d. Stato del quale sarà quello, che averà da render conto.

Ottavo, che circa le inquisizioni Civili de' danni dati per utile pubb.co et a togliere ogni scandalo che a V. E. Ill.ma piaccia che per l'avvenire quel tale che affitterà tale offizio sia obligato servare lo Statuto e capitoli g.à fatti nella ultima vendizione, e locazione minutamente con ogni solennità.

Con questo aggiunto, che nel formare tale inquisizione siano presenti due testimonj a tale atto chiamati, e che si descrivino in piedi a d. inquisizione per mano di d.o Officiale con fare menzione del luogo, e tempo nel quale sarà fatta, ed inoltre che li testimoni da esaminarsi sopra detta inquisizione non si possino da detto Offiziale conduttore esaminare, ne possi essere presente quando si esaminano, ma si debbano dal Cond.re Civile di d. Stato ad ogni richiesta di detto conduttore fra il termine di otto dì, e per mercede di tale esamine possa, e debba avere da quello ad istanza del quale si farà l'inquisizione un bajocco per testimonio da ricavarsi poi d. bajocco da chi sarà trovato avere danno dato senz'alcuna eccezione, e se d.o Cond.re sarà negligente in esaminare come sopra, o dove non potesse attendere, l'Offiziale conduttore possi fare esaminare due Testimonj per qualsivoglia altro Notaro di d.o Stato, il quale abbia la sud.a mercede, e se altrimenti si farà, che l'esamine non vaglia, e l'inquisizione sia in tutto nulla.

Nono, che vedendosi, che la Selva dell'Eremo, o Romitorio di S. Croce fatta dalla Comunità dello Stato di Serentillo si viene a rovinare, et esterpare per il tagliare, e pascere che vi

si fa

si fa di continuo senza discrezione quando con licenza dell' Eremiti, che
vi stanno, e quando senza, e per il mal governo di alcuni Eremiti,
che d'alcuni anni in quà vi sono stati il d. luogo è molto deteriorato
e se non vi si provede in poco tempo mancherà detta selva, e l' Eremi=
ti non vi potranno più stare per non avere legna da fare fuoco, e luo=
go rimoto, e boscoso di rinsirare a fare orazione, e contemplazione
sia con buona grazia di S. E. Illma riformato lo Statuto sopra ciò
altre volte fatto, e riformato, e ampliato s'intenda, che per l'avvenire
non possi essere in d.o Eremo ammesso alcun Eremita senza espressa
licenza delli Priori di d.o Stato, che saranno per il tempo.
E che due Eremiti in nessun modo possino ne a loro sia lecito in detta
Selva tagliare legna per cento passi intorno al d.o Eremo, e che
tagliando in detta Selva non possino tagliare se non in luoghi
manco dannosi, e ciò per l'uso loro necessario del foco solamente
e per uso dell'Orto, e che non possino coltivare, ne fare coltivare detti
beni di d.o Eremo se non sisino avarci, ne farci avare sotto colore di col=
tivare alcuni olivi o piantoni di d.o Eremo, ma quelli zappare
solo intorno per due, o tre piedi di pertica acciò si rifaccia la
selva già sterpata ne possino d.i Eremiti dare licenza ad alcuno
senza espressa licenza delli Sig.ri Priori di potere pascere bestie
di alcuna sorte in d.d. beni.
E se con licenza di d.d. S.ri Priori si desse licenza a qualcuno di
potere pascere qualche sorte di bestiame, che manco fossero
dannosi alla Selva, che quella ricognizione, o prezzo che se
ne riceverà si depositi in mano del Camerlengo del Commu=
ne, e si metta poi in fabbrica del d.o Eremo, e li S.ri Priori, che da=
ranno per il tempo per conservazione di d. Selva, e beni di
d.o Eremo siano obbligati durante il loro officio fare una in=
quisizione con il mezzo di d.o Officiale contro ognuno, che
avesse dato danno per due mesi passati innanzi di d.a in=
quisizione manualmente, o con bestie, o raccorvi, e portar
via legna morta, e secca sotto pena di un fiorino per ciascun
Priore, che sarà negligente in fare o far fare d.a inquisizione

d'applicarsi ipso facto alla fabrica di d.o Eremo, e da depositarsi
insieme coll'emenda de' danni, che si stimeranno essere dati in
d.a selva da pagarsi dalli dannificanti insieme anche colla
metà della pena incorsa per dd. dannificanti imposta già
dallo Statuto sopra ciò fatto

Et ogni volta che il solito Protettore, o Rettore di d.o Eremo, e gli Eremi-
ti vorranno fare qualche cosa in utile di d.o Eremo, che in tal
caso il Camerlengo prefato sia obbligato sborsare il depositato
o parte di esso secondo il bisogno in mano del prefato Protet-
tore, o Eremiti acciò si possi sodisfare a chi si deve per tale
causa, e se altrimenti si farà in qualsivoglia di detti par-
ticolari sia ogni cosa nulla, e vana in quel particolare
che non sarà servato q.o Statuto.

Decimo che lo statuto che accresce mercede alli Canc.ri Civili, e Cri-
minali nell'autenticare Processi dati in copia un terzo
che si moderi, e annulli un tale accrescimento fatto, e d.i Canc.ri
siano obbligati fare tale autenticaz.e e pubblicaz.e senza
prezzo alcuno essendo ricerco, e solo abbiali due bol. per carta,
come dice lo Statuto.

Undecimo che lo Statuto, che parla, che si possi procedere per inqui-
sizione contro chi giuoca alle carte, che per l'avvenire non
possa procedere se non per inventione, e pubblica accusa.

Duodecimo ch'essendo liti Civili, o Criminali tra qualsivoglia
Università, e ancora particolari persone, nella quale qual-
sivoglia parte siano più consorti, che per l'avvenire
non siano obbligati pagare qualsivoglia sorte di scrittu-
re, e fatica se non per una.

Duodecimo, che vedendosi che le doti delle Donne che si mari-
tano andare tuttavia in augumento, come anche i mobili, e altre
spese che non si possano più tollerare, e che ognuno per povero che
sia mosso dall'ambizione, e superbia del Mondo si sforza dare
doti come qualsivoglia facoltoso di d.o Stato, et non si avvede se
non quando è divenuto mendico, e conoscendosi che il porre qual-
che onesto termine, et ordine sopra di ciò non è per portare se non

molto

molto utile al publico di d. Stato, e a conservazione della prole
mascolina.

Si statuisce però con buona grazia dell'Illmo ed Eccmo S. Principe e per l'avvenire nessuna persona di d. Stato sotto qualsivoglia colore etiam di donazione abbia ardire di dare in dote a sue figliole, nipoti e qualsivoglia altra donna, tanto consanguinea, come affine, et estranea, et non congiunta più di dacento scudi di moneta, et mobile di valuta di venticinque scudi, sotto pena a chi contraverrà di tanto quanto averà trasgresso questo ordine, e statuto d'applicarsi subito alla Comunità di l. E. Illma, et la Corte possa in=tra ciò procedere per il suo officio, querela, denuncia, et ogni altro miglior modo.

Alberico Cybo

Avendoci la Comtà di Ferentillo supplicato con lettere e spesso creden=ziali in m. Aristeo Fiorello nostro suddito di tenore, che segue, che volessimo assentire alla riforma di tali Statuti, che stavanno inserti nelle nostre risoluzioni, ci siamo contentati di gratificarla in quella parte, che ci è parso convenevole presupponendo, che la dimanda loro sia passata per Consiglio bastante.

Illmo, et Eccmo Signore Priore nro ossmo

Tenor litterarum

Da m. Aristeo Fiorelli portator di qta che viene mandato dalla sua Univer=sità di Castel Rivoso saranno presentate a V. S. Illma alcuni Statuti ri=formati, e nuove provigioni concernenti il comodo, e l'utile universale, di questo Stato affinchè a Lei piaccia di confermarli, ed approvarli acciò si possino poi con sua buona grazia porre in essecuzione esecuzione giacchè si è tardato fin qua da molti Mesi per fugire spesa di mandare Uomo a posta, che l'havremo per singolare grazia, et favore. Di Ferentil=lo il dì 14. di Maggio 1579.

Di V. E. Illma = Servri et Vasalli divotissmi Li Priori di Ferentillo

Primo ancorchè sia in uso quasi per tutto nondimeno ci contentiamo il Jus congrui si annulli, come si domanda però a beneplacito nostro.

2° Contro i danneggianti di frutti di giorno s'impone uno scudo purchè il

66v

il danno non sia di qualche consideraz.^e^ e di notte nella contenuta nei Bandi
3.° Circa il portare dell'Armi ci riportiamo alli Bandi, quali considerato la inquie
ta natura di quei Popoli avriano bisogno più presto di ampliarli di mag
gior pena, che ristringerli a minor.
4.° Contro chi ricetta per il pegno la pena dello Statuto abbia luogo nelle Donne
5.° Ci contentiamo ~~con~~ che segua coll'intervento del Fiscale
6.° Circa la Residenza del Banco del Commiss.° di Estate sia alle 18. ore, ed'
inverno alle 19.
7.° Dell'obligo del Canc.r° di scrivere in tutti i sindicati degli Offiziali della
Comunità senza premio si concede.
8.° Circa gli Affittanti delle ragioni[?] confermiamo ~~qua~~ quanto si domanda.
9.° In quanto al mettere gli Eremiti all'Eremo della Comunità ci pare onesto
che debba seguire con risoluzione delli Priori, et tanto confermiamo, et
saria però consolazione, ~~che si fa~~ ~~si~~ facesse opera, et diligenza d'introdur=
ci qualche religioso cappuccino.
10. Concorriamo che i Canc.ri siano tenuti fare le copie semplici per due
bolognini per carta al solito, et le autentiche per due bolognini et
mezzo parendo così onesto.
11.° Contro li Giocatori alle carte ci confermiamo con li Statuti, e Bandi.
12.° Che basti un pagamento solo per la mercede di Notari, e dove dice lo Sta=
tuto, che essendo più di uno.
13.° Per maggiore conservazione delli Casati, ed altri degni rispetti, che l'han=
no in tanti altri luoghi ci contentiamo, e dichiariamo che non si possi
dare ne pigliare per dote per ciascuna che si mariterà al più di
cento cinquanta scudi di moneta, et per il mobile trenta simili sotto
la perdita di dette doti, et altra a noi arbitraria
In Genova li nn. di Giugno 1579 Il Principe di Massa
Loco ✠ Sigilli = Fulvio Pizzuti Secr.° d.° m.°
Et ego Philippus Massarinus de S. Mauriliano publ.° apost.° aucto=
ritate Notarius, Iudexque ordinarius, quia supradictam copiam
ut supra extractam et per D. Octavianum Moriconum inist. et per me
finit. cum suo originali collatione, et de verbo ad verbum concordare
inveni. Ideo in fidem, et robur, et testimonium praemissorum me
subscripsi manu propria ad majorem cautelam
Idem Philippus Massarinus Notarius.

= Die 19. Aprilis 1588 =

Congregati, e coadunati li Magnifici Signori Priori residenti, cioè M. Filippo Massarino di S. Mamiliano, M. Tiberio Besano del Vecetto, e M. Orazio di Giacomo di Umbriano nel Palazzo della Materella, assieme con li providi Uomini m. Felice Moriconi della Materella, m. Innocenzio Petronio di S. Mamiliano, m. Organtino di Bernabeo dal Castellone, m. Diomede Lauro da Cellepoute, et m. Gabrielle Filipponio da Maccuano, in assenza di m. Fiorante Carbonario loro compagno chiamato et intimato per Camarra et Domenico pubblici Balii respettivi Uomini eletti et Deputati da d.i Mag.i SS.ri Priori, a trattare con S. E. Ill.ma le cose occorrenti, e necessarie per la nostra Communità secondo l'ordinamento del Consiglio. Quali SS.ri Priori et huomini deputati oltre al Memoriale fatto per dare a S. E. Ill.ma hanno riformato, capitolato, e ordinato le cose infrascritte per trattare con S. E. Ill.ma, e quando gli piacciano l'approvi ei supplichi per la loro confirmazione.

Inprimis che gli piaccia ordinare alli suoi Offitiali tanto presenti, quanto da venire, che debbano inviolabilmente osservare li Statuti confermati da S. E. Ill.ma poichè d'alcuni Commissari, e suo offitiali inqualibet parte sono stati rotti, e malamente osservati.

Sempre si è ordinato, et di novo se li comanda.

Item perchè li Sindicati, et Offitiali che stanno a sindicato si pigliano tal volta a favorire di maniera, che non solo li Poveri, ma quelli di qualche facoltà non possano rivalersi con la ragione degli aggravi, et di qualche indebitamente hanno patito. Che li piaccia ordinare, che li Commiss.i et altri Offitiali che per il tempo staranno a sindicato possano elegersi un Avv.to et un Pror.e solo nel suo sindicato, et quelli, che saranno eletti non possano ricusare, et li altri Dottori, e Notarii debbano ajutare i poveri huomini, che sono stati, o pretendano essere gravati da detti Commissari et Offitiali, ne possano similmente ricusare recepta competenti mercede.

Ci pare onesto, che li Commiss.i lo basti per difension loro un Avv.to con un Notaro, poichè incappava tutti come si dice parche non si fidano delle attioni loro, onde così comandiamo.

Et anco la Com.tà elega un Avv.to et Procuratore per li poveri con la merce

67v

de debita, però alle spese loro.

Ce ne contentiamo

Che il Conseglio delli Agiunta, acciò la Comt.ª non resti gravata, che nell' avvenire non possa risolvere, ne disponere nelle cose che occorreranno alla giornata, se non in caso, che importi dieci scudi, et non più, et da quello in su si debba proponere al Conseglio generale, et facendo altrimenti sia nullo tutto quello che sarà.

Sino alla somma di venticinque scudi lo consentiamo

Che gli huomini del detto Conseglio debbano comparire in Palazzo quando saranno chiamati la mattina a buon hora, secondo lo sarà ordinato dalli SS.ri Priori sotto pena di tre giuli per ciascheduno d'applicarsi per un terzo alla Comt. Camera di S. E. Ill.ma, e un terzo alla Corte essequente, et uno alla Comt.ª et del terzo della Comt.ª nessuno ne possa far grazia, me che il S.r Commiss.o sia obbligato essigerlo, et consignarlo al Cam. altrimenti sia tenuto del suo

L'Approviamo

Che l'entrate della Comt.ª da mò siano assegnate, et concedute per pagamento delli debiti Camerali, et si paghino in mano del Camerlengo della Comt.ª et che ne ai Priori, ne a Conseglio sia lecito in modo alcuno toccarle, ne divertirle in altro sotto pena di cinquanta scudi per ciascheduno che contrafarà d'applicarsi alla sud.a Communità et il contrafaciente sia anco tenuto a tutti danni, e spese, et interessi della Communità.

Lo confermiamo

Et che tutti i debitori paghino quello, che devono alli tempi debiti in mano del d.o Camerlengo, et non pagando senz'altra richiesta o monitione siano tenuti a tutti danni, et interessi Comt.di di sopra

Il medesimo confermiamo quando però non ci fosse qualche uno medico, et che habino loro riguardo di non impicciarsi.

Che il Sig.r Commissario presente, et che sarà per il tempo, et sua Corte sia obbligato ogni volta, che ne sarà richiesto levare li pegni alli detti debitori, e pigliare li loro beni mobili, et stabili, et semoventi, et anco carcerarli, et non relassarli sino che non habbino pagato altrimenti sia obbligato del suo proprio nel suo sindicato.

Si concede

Perchè li Cancellieri Criminali per ogni minima causa ingrossano li Processi informativi, con speranza di ricevere gran premii per la copia senza utile alcuno della Camera, et in gran pregiuditio delli poveri huomini, che nell'avvenire in caso di appellatione l'appellante sia obbligato produrre la copia della sentenza, et appellatione interposita coram Iudice, ad quem, et il Cancelliero sia obbligato produrre il resto per giustificare la sentenza.

Ci contentiamo a beneplacito sempre, che lo Statuto non dispongha altrimenti

Perche si vede, che gli offitiali, che stanno con un Commiss.o pigliano amicizia cogl'huomini dello Stato, et poi vogliano raffermarsi col successore, et con l'occasione dell'amicizia la giustizia viene impedita, o male essercitata, però quelli, che stanno con un Commiss.o non si possano raffermare con l'altro, ma si conduchino novi offitiali, acciò la giustizia abbia il luogo suo.

Ci contentiamo che sempre, che si muta il Commiss.o si muti anco il Cancelliero et Birri. In Ferentillo n. di Aprile 1588.

Alberico Cybo

Loco †† Sigilli = Fulvio Pizzuti d. m.

Ill.mo, et Ecc.mo Signore Pron.e oss.mo

Poiche li Commissarii che sono stati hanno cessato fare la colatione solita la vigilia di Natale, e così si vede, che siano per fare per l'havvenire, si desidera, poiche si stanno sgravati di questa spesa, che V. E. Ill.ma si degni ordinare, che faciano un Archibugio per semestre per servizio del suo Stato nelli bisogni, che potessero accadere, giache li Essecutori male osservano lo Statuto, ne si contentano di una sola essecuzione, che se li concede in gran pregiudizio della povertà, la Communità provederia che la debita essecuzione lo sia pagata dal Camerlengo suo, lassando in mano di esso Camerlengo le bollette, o mandati, et pegni che faranno senza più molestare li poveri huomini, ne con mandati, ne con altre essecutioni per una medesima causa sotto quelle pene che più parerranno a V. E. Ill.ma, et dove non fanno essecutione reale

o personale non paghino ricusare cosa alcuna, ne possino ricevere essecuzione da persona alcuna se non per mano del Camerlengo, per levarli la causa di farli pagare più volte, oltre che loro saranno più sicuri della loro essecuzione, che lo sarà pagata come di sopra, et si leverà anco l'occasione delli pegni, che si perdono.

Ci contentiamo con che il pegno sia equivalente al credito, et non altrimenti.

Ci contentiamo anco, che ogni Commissario facci comprare un buono Archibugione da Posta, il che sia osservato, et perciò regra questa nostra volontà al libro delli Decreti. In Terni 3 d'Aprile 1588.

Alberico Cybo Principe

Et ego Octavius Moriconus de Terentillo nullius, seu sacri Capituli Lateranensis Dioecesis publicus Apost. Dei gratia Nota. Iudexque ordinarius, et ad praesens Mag. Com. Canc. supradictas reformationes, ordinationes, et capitula ex suis propriis originalibus de verbo ad verbum prout jacent extraxi, copiavi, et exemplavi, et in presenti Volumine Statutorum redegi, et apposui de commissione et mandato Mag. DD. Priorum, et Consilii generalis, et ad fidem, et robbur scripsi et subscripsi — Octavius Moriconus Not. et Can. d. mo.

In Dei Nomine Amen

Volendo l'Illmo Sig. Signore Principe di Massa Sig. e Pne perpetuo del suo Stato di Terentillo obviare alli danni, che giornalmente si possono dare dentro l'appart. del Convento delli Padri Cappuccini al luogo detto il Monte di S. Illuminata però per il presente publico et generale Bando da osservarsi inviolabilmente proibisce, et vieta, et comanda, che non sia persona alcuna di qualsivoglia grado, stato, et conditione se sia, ardischi, ne presumi di dare danno manualmente, o con bestie, tanto grosse, quanto minute, di qualsivoglia sorte se siano dentro le dette pertinenze, tanto ai frutti, quanto ad arbaglie, o altre simili, come a pascolare con bestie dentro le d. pertinenze sotto pena a chi darà danno manualmente di scudi uno di giorno, et a chi darà con bestie grosse un altro scudo il dì, et la notte tutte le sopradette pene raddoppino, tante volte da incorrere, quante volte saranno trovati, o trovate a dar

danno

l'anno come di sopra, li Padroni delle bestie non possino scusarsi sotto pretesto, che non vi abbino dato danno, ma si paghi sem=pre la intiera pena d'applicarsi per la metà alla Camera del sopradetto Sig. Principe, e l'altra metà alla Corte esequente et all'Accusatore provato, al quale sarà dato piena fede, et si procederà per accusa, inquisitione, e con ogni miglior modo.

Tenor Rescripti

Si ordina al Commissario, che faccia bandire detto luogo colle pene che si supplicano, volendo, che sia rispettato per il decoro che se li deve più che se fosse cosa nostra = Alberico Principe =

Camerra pub. Bajulus, et juratus nuncius Comtis retulit mihi Egidio Nota=rio, et Cancell. bandisse contenta in precibus in Castro Precepti, et Castri Rivosi per loca solita, et consueta, et alia fecisse, et dixisse prout habuit in mandatis = Egidius de Ferentillo Not. et Canc. de m.

Registratio litterarum Illmi et Exmi Dni Principis pro Patribus Cappuccinis Conventi S.te Illuminate

Alli miei Mag.nifici Carmi li Priori di Ferentillo = Loco sigilli intus =

Molto Mag. Priori Carmi

Sicome è nostra particolare inclinazione di giovar sempre per quanto è nostre mano ai bisognosi, e particolarmente ai luoghi pii, così ci è gratissimo che ciascuno vada soccorrendo al Convento de' Padri Cappuccini situato a S. Illuminata fuori del Castello del Precetto da che mossi Lodiamo, e ci contentiamo, che ogni Commissario che verrà al governo di quella giustizia ogni anno doni alla Chiesa di PP. Cappuccini una Torcia di cera bianca di tre libre al manco nel giorno di S. Illuminata, che di questo stabilimento si faccia decreto da durare in perpetuo ordinando, che si faccia registrare al libro della Comunità e osservare inviolabilmente tale no=stra volontà, che Dio ci guardi di Genova il dì 9bre 1588.

Vo Alberico Cybo ⸗

Ego Octavius Moriconus Cancel. suprascriptas litteras de verbo ad ver=bum registravi de m.

Registratio decreti, et capituli super appellat. in causis minoribus

69v

civilibus a quator florenis infra non possit aliquo modo appellare,

et D. C.[s] aliquam appellationem in hujusmodi ne admictet.

Confirmamus ipsius Decretum ad beneplacitum nostrum. Dat. Sancti

die 19 Martij 1589. = Albericus Cybo

Fulvius Pizzuti m.

Teodorus Rappinus Canc.[s] Reg.[s] m.

Registratio literarum Ill.mi et Ex.mi D. Principis circa observantiam

Stati de pena portantium arma

Alli m.[to] Mag.[ci] miei Car.mi li Priori di Ferentillo = loco ✝ sigilli

Molto Mag.[ci] Priori Car.mi Ancorchè per le ragioni altre volte, et fon

date consideratamente se sia comportato per il tempo passato, che

la pena dell'Arme fosse alterata, et augumentata per decreti

e bandi conformi a quelli di S. S.tà che ben si sa con quanto rigo

re faccia procedere per la prohibitione, e osservanza. Con tutto ciò

in grazia del Sr Cardinal San Marcello, et in soddisfazione di

voi altri che tanto ce ne avete istato, ci contentiamo che per ora si

siano osservati li Statuti per le pene delle armi, sebbene altra vol

tarci haveste scritto efficacemente, che ne apparivano lettore.

supplicandoci a volere provvedere alle abuso di tanto armi, che

si portavano per quel Paese di giorno e di notte et con tanto

cattivo esempio della giustizia. Poichè di notte sentivano spesso

scaricare delle archibugiate, oltre che si sentiva spesso delli in

convenienti, che ne nascevano protestandoci, che se per questo al

largare troppo la mano ne nasceranno di rumori, e maggio

ri questioni et travagli sarà vostro danno, et voi stessi ne sare

te causa vedendosi che se con gran pena non ci bastava a vetar

nare certi cervelli scorretti, tanto manco si terranno con

minore pena, ne altro di Genova 9. di Giugno 1589

Alberico Cybo

Ego Teodorus Rappinus Me Com.[tis] Cancellarius suprad.[as] lit.[as] de m.[to]

Mag.[ci] DD. Priorum residentium de verbo ad verbum registravi

omni meliori modo

Registratio lit.[rarum] super observant. Statutorum tralmissarum, nec

non super archibusiis ad portam faciendis per Commiss.[m]

in principio

in principio eorum officii et etiam super sindicati

Alli M.to Mag.ci Car.mi li Priori di Ferentillo — loco ✝ sigilli

Molto Mag.ci Priori Car.mi. Si deve sapere che a molta istanza di quella Com.tà siamo contentati, che fino ad altra nostra risolutione intorno alli Statuti, poichè chiara cosa è, che ve ne sono alcuni, che hanno bisogno di riforma, che in tanto si osservino quelli, che ci sono, et perciò conforme ad essi si deve procedere nel sindicato del già Commiss.o Morello, et degli altri di mano in mano che succedano, che così si è scritto al sopraindente Mons. Muttino, che lassi che segua senza impedimento in contrario, come pure dovrà avere fatto alla vista della copia dello Statuto, che gli avevate mandato voi.

In quanto poi al particolare dell' Archibugione da Posta, che ha da comperare ogni Commissario in ricognizione dell' Officio per servizio vostro, e della Comunità essendoci l'ordine in scritto stabilito di nostra volta, et di già messo in uso facciasi osservare, et per levare ogni contradizione, et per più sicurezza prestamo il nostro consenso, che ciascun Commiss.o che entrerà a detto offizio sia obligato di provedere di un buono Archibugione in principio del suo semestre, de quali si tenghi poi quella cura che si deve, et state sani — di Genova a 16. di Febraro 1594.

V.o Alberico Cybo ✝

Ego Battista Conneranus Cancel.s supradictas literas de verbo ad verbum registravi d. m.o ✝

Capitula specialia Locorum Terzerii Ferentilli Castri Materillæ

De officio Antepositorum sive Innantium

Stat, et ordinamus quod post aperturam præsentium Statutorum Antepositi, sive Innantes Castri Materillæ in Kalendis Mensis Januarii in Arengo generali Massariorum d. Castri more solito Bandit. et coadunat. extrahi debeant et eorum officium duret per annum.

Qui Antepositi teneantur et debeant jurare in forma et bo=

70v

na dicti Castri perquirere, et manutenere, et pro ocurrentiis d. Castri habeant auctoritatem, et arbitrium precipiendi, et mandandi hominibus et personis dicti Castri usque in summam viginti solidorum

Ac etiam in principio eorum officii teneantur, et debeant eligere octo homines de magis idoneis et peritis dicti Castri pro eorum adjuncta, et quidquid per eos et dictos de adjuncta factum, et decretatum fuerit valeat, et teneat omni modo, nisi aliter revocatum fuerit per Arengam generalem Universitatis dicti Castri, et pro dictis ocurrentiis, et rebus opportunis bandiri, et coadunari facere tam dictam adiunctam quam generalem Arengam quotiescumque fuerit opportunum et eis videbitur expediens et decretata executioni mandari teneantur

Et in fine eorum officii teneantur, et debeant bonum computum de administratione eorum officii una cum nominibus Massariis libro pignis et aliis bonis, que ad eorum manus pervenerint per Inventarium in scriptis eorum in officio successoribus infra terminum quindecim dierum reddere et restituere.

Et si in predictis fuerint negligentes pena quinque librar. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et nihilominus ad predicta teneantur sub d. pena. Ac etiam in principio eorum officii teneantur, et debeant infra terminum quindecim dierum bandiri, et coadunari facere dictam generalem Arengam et in ea nominare, et eligere duos homines dicti Castri et supra viginti annorum cum consensu tamen dicte generalis Arenghe in capitalis et superstites pro reparatione Fossati, Baltrorum ac fluminis et eorum manutentionem, et eidem superstitibus infra terminum trium dierum notificari, et intimari facere sub dicta pena et quod finito tempulo per quindecim dies ante finem eorum officii teneantur, et debeant eligere duodecim homines majores ut supra de magis idoneis et peritis dicti Castri coram d. Commissario, aut Curia dicti Status de quibus per dictam Curiam sex eligi

debeant

debeant, et de eis fiant tres carticellæ, et in qualibet carticella duo de dictis electis describantur, et in pallotta cerea involvantur, quæ tres pallottæ in capsula reponantur intus Ecclesiæ S. Mariæ de dicto loco clausa clave retinenda per Parrochianum dictæ Ecclesiæ, et sic successoribus futuris temporibus renovetur.

De officio Superstitum Bastionum Fluminis et reparatione Fossati Gabiorum.

Stat. et ordinamus quod Superstites, seu Cap.i ut supra electi in principio eorum officii teneantur coram Antepositis dicti Castri eorum officium jurare in forma et per quatuor diversas vices in quolibet anno (de tribus mensibus in tres menses) et videre per eorum accessum fossatum Gabiorum, et etiam bastiones Fluminis Naris singulis mensibus, et toties quoties fuerint requisiti, et opportunum fuerit et ubi reperiverint aliquod damnum, et detrimentum inferri posse possessionibus quorumcumque hominum, et personarum in territorio d. Castri existentibus per adiacentes, et interesse habentes in loco Tercentilli, et prout eisdem Superstitibus videbitur expediens reactare et manuteneri mandent, et si quis habuerit interesse, et sibi mandatum fuerit, reparare et manutenere teneatur, et juxta eorum mandatum executioni demandare teneantur, sub pena viginti quinque solid. pro quolibet, et vice qualibet, et nihilominus predictum mandatum executioni demandare teneantur sub dicta pena.

Declarantes manutentionem et reparationem dicti Fossati incipere debere a pede Scopulorum S. Laurentii, et ut sequitur deveniendo, et prosequendo usque in Flumen Naris. Bastiones vero incipere debere a bucca Fossati juxta murum possessionis heredum Martiangeli parum distantis a capite Donnecaliæ S. Petri versus dictum Flumen, et ut sequitur juxta dictum Flumen prosequendo usque ad confinia Montis Zanchi, et si Cap.i et Superstites in predictis fuerint negligentes pena quinque librar. pro quolibet, et vice qualibet puniantur, et nihilominus eorum officium exercere teneantur sub dicta pena.

Declarantes quod d.i Superstites pro reparatione dicti Fossati

teneantur, et debeant singulis annis de mense Maji poni, ac plantare facere in locis, prout eis magis videbitur expediens ad minus centum palos de arboribus populeis, Albucis, vetricis, seu de aliis Arboribus Aquaticis aptis ad dictam reparationem. Contrafacientes vero pena quinque librarum pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

De poena danum dantium personaliter, aut cum bestiis in Bastionibus Fluminis Naris

Stat, et ordinamus quod nulla persona audeat, vel presumat aliquod damnum personaliter dare in Bastionibus Fluminis Universitatis dicti Castri, nec eos quoquomodo rumpere, devastare, neque arbores in eis seu prope eos versus Flumen a quatuor pedibus intra versus Terram incidere, aut devastare, et si quis contrafecerit pena quinque librar. pro quolibet et vice qualibet puniatur et nihilominus suis sumptibus et expensis emendare, et reficere teneatur sub dicta pena. Si quis vero cum bestiis cujuscunque generis in dictis Bastionibus, seu a dictis Bastionibus usque in flumen damnum dederit, seu aliquę bestię in eis repertę fuerint Dnus ipsarum pena viginti quinque solid. pro qualibet bestia puniatur, et de nocte dictę penę duplicentur.

Liceat tamen cuilibet Dño, et Patrono incidere arbores in dictis Bastionibus, et locis versus Flumen existentibus in sua possessione a quatuor pedibus supra, et inde vero infra incidere nemini liceat sine expressa licentia dictorum Superstitum sub pena quinque librar. pro qualibet et vice qualibet. Teatur tamen dictos Bastiones si ex dicta causa devastari contigerit suis sumptibus et expensis reficere et manutenere sub dicta pena.

Volumus autem quod unicuique liceat bestias grossas sitientes ad bibendum ducere ad infrascripta loca, si in capite Prati, seu prope possessionem Baptistę fidelis Valeri juxta bona Ecclesię S. Marię V. Parate a medietate mensis Junii usque ad Kalendas Mensis Novembris tamen dictas bestias grossas in dicto loco ad bevarandum retinere posse per dictum locum, et circumcirca ad eum refrigerandum cun=de

eundo tantum, et redeundo per dictos bastiones et loca per pontem
factum, seu faciendum pro pe dicto loca, et nullaliter per alia
loca transeundo.

Liceat autem cujuscumque bestias generis tam grossas, quam minutas
ducere ad beverandum in vso   fossati et similiter, et simi=
liter ad refrigerandum retinere sine aliqua pena et damno
Ac etiam dictas bestias retinere incipien. a quadam forma correspon=
dens quasi versus Fossovarinamentus dictos Bastiones a dicta forma
versus Flumen usque ad Fossatum ad aliquam penam presentis
Capituli Bastionum minime teneatur, nisi effectualiter dictis
Bastionibus damnum dederit. Adicientes quod si quis in dictis
Bastionibus a quatuor pedibus supra damnum dederit faciendo vin=
cos, perticas, morram et similia, et non esset Dnus possessionis pena de=
cem solid. puniatur.

Et quod dicti Superstites teneantur, et debeant inquisitionem facere
de predictis, et quod cuilibet damnum dante licitum sit denunciare et
et accusare, et suo juramento credatur, et Curia contra delinquentes
suo procedat officio. Nec non ad denunciam, querelam et accusam cujus=
cumque persone dicti Castri, et teneantur repertos culpabiles punire et
penas integraliter exigere, que pene pro medietate applicentur ipsi
Curie, et pro alia medietate Ecclesie S. Marie de Torricella quam medie=
tatem cum effectu exigere et consignare teneatur in scriptis Procuratori=
bus dicte Ecclesie, et si in predictis fuerit negligens in suo sindicatu de
suo proprio reficere teneatur dicte Ecclesie.

Adicientes quod si quis devastaverit Murum fabricatum, ac fa=
bricandum pro reparatione dicti fossati pena decem sextorum
pro quolibet, et vice qualibet puniatur. Si quis vero devastaverit
aggeres, et reparamina facta de lignis, seu fienda pro reparatione
predicta in totum, aut in partem pena duorum sextorum pro quo=
libet, et vice qualibet puniatur.

Si quis vero inciserit, removerit, atque asportaverit sepes, fractas, spi=
nos seu quecumque alia existentia, et apposita pro munimine, et
reparatione predicta in d. fossati, seu prope dictam ripam
a latere dicti fossati per distantiam sextorum pedum pertice

72v

etiam si eſſet Dñiſ poſſeſſioniſ pro quolibet et qualibet vice in libr. quatuor denar. puniatur, et in quolibet dictorum caſu damnum emendare et reficere teneatur.

Liceat tamen Dñiſ Poſſeſſionum per quatuor pedeſ ſupra Terram eorum proprias arboreſ in dictiſ locis exiſtenteſ, cum licentia dictorum Superſtitum incipere incidere pro manutentione et reparatione predicta, si quis vero dictiſ paliſ vetrighiſ, et aliiſ arboribuſ plantatiſ, seu poſitiſ et pro tempore plantandiſ, seu ponendiſ pro dicta reparatione cum beſtiiſ groſſiſ, et caprinis damnum dederit pena unius libr. den. pro quolibet et vice qualibet puniatur, et damnum emendare teneatur.

De poena retinentium bestias minutas in Territº dicti Castri, ac Villę Murorum

Stat, et ord. quod nulla persona de d. Castro, vel aliunde audeat, vel presumat retinere aliquaſ beſtiaſ minutaſ pecudinaſ, et porcinaſ ad paſculandum, et caprinaſ in Territorio, et diſtrictu dicti Castri, si quis vero contrafecerit pena duorum solid. pro qualibet beſtia, et vice qualibet puniatur, liceat tamen unicuique retinere duaſ beſtiaſ porcinaſ, non autem ultra, taſ ad impinguandum sine pena et damno, et iſtud capitulum similiter locum habeat, in Villa Murorum, et ejuſ pertinentiiſ tantum.

Quod liceat in certis locis bestias grossas retinere

Stat, et ordinam. quod a via supra Portam inferiorem dicti Castri exeundo recte per viam usque ad puteum S. Thomę, et a dicto puteo exeundo per viam, qua itur versuſ Villam Gabiorum usque ad foſſatum Cavę per dicta loca, et abinde supra versuſ Castellum liceat unicuique de dicto Castro tantum, et non aliunde beſtiaſ groſſaſ, et porcinaſ, quę permittuntur ex forma supradictorum capitulorum inter olivaſ, et alia dicta loca a die cineriſ usque ad festum omnium Sanctorum impune paſcere et etiam si dd. ad aliquam penam minime teneantur. In aliiſ vero temporibuſ puniantur juxta formam dictorum capitulorum de tali materia loquentium, et in quolibet dictorum caſu ad emendam teneantur.

De poena mictentium bestiaſ porcinas intra has Sanaitas.

Stat, et ordin. quod nulla persona audeat vel presumat retinere aliquaſ beſtiaſ porcinaſ intra hos confineſ, incipiendo a confinibuſ Montiſ Franchi, et veniendo versuſ Castrum Matavillę per viam Costę, quę vulgariter

vulgariter nuncupatur de via di fuora, et exeundo ad pedes Domo=
rum Burgi Castri Materillæ versus fontem S. Petri, et a dicto Fonte per
viam recte usque ad Griptam Cupum, a dictis viis et locis versus Flumen

Si quis vero contrafecerit pena decem solid. pro qualibet bestia, et vice
qualibet puniatur.

Liceat tamen unicuique suas bestias porcinas ligatas ducere per dictos confi=
nes et limitos, et etiam ad loca deputata in tactionibus ad bibendum
sine aliqua pena, et danno, ac etiam eos retinere solutas in sua pos=
sessione propria, vel conducta in dictis confinibus existen. et ad aliquam
penam minime teneatur.

Liceat etiam cuilibet de dicto Castro tantum dictas bestias porcinas superius con=
cessas ducere, et retinere (a ~~via~~ Fossato Gabiorum veniendo versus Materillam
Fontem S. Petri, et exeundo usque ad quamdam viam per quam itur ad bi=
bendum in pede formæ D. Abbatis S. Petri vocat. Lavatogio juxta bona Cap=
pellæ Marsiangeli, et abinde intus versus Flumen, et ad aliquam penam
presentis Capituli minime teneatur.

De bestiis retinendis per Macellarios

Stat. et ordinamus quod quotiescumque per Massarios dicti Castri pro
occurrentiis Universitatis ejusdem locari, seu vendi contigerit Ma=
cellum dicti Castri liceat, et licitum sit Conductoribus Emptoribus, seu
Macellariis eorumd. retinere in d. Castro, et ejus territorio pro usu, et
manutentione dicti Macelli a Kalendis Mensis Junii usque ad Kalendas
mensis Septembris omnem, et quemcumque numerum Agnorum
Castratorum, et pecudum, ac etiam tempore congruo bestias decem
porcinas, quinquaginta bestias caprinas pro usu dicti Macelli, et ad
aliquam penam minime teneatur.

Si vero dictæ bestiæ ~~[illegible]~~ damnum dederint in aliqua possessione seminata, horto, cro=
co, vinea, oliviis ad penam et emendam teneatur juxta formam
capituli generalis de dd. loquentis

Adjicientes quod bestiæ caprinæ retineri per eos non debeant in pos=
sessionibus alienis, ubi essent vites, seu arbores fructiferæ, si quis
vero contrafecerit puniatur prout supra in capitulo generali
de hujusmodi damno, et redemptione loquente, sed eas ducere

73v

teneatur per viam ad jaculandam via[?] sic dicis, et locis ubi damnum aliqui inferri non possit.

Si vero dictum Macellum locari, seu vendi non contingerit, tunc eo casu liceat cuilibet Macellario facienti Macellum in d.o Castro donec, et quousque dictum Macellum fecerit, et non aliter posse retinere omnem, et quemcumque numerum Agnorum a calendis Mensis Maji usque ad Kalendas Mensis Septembris in dictis, et aliis temporibus posse retinere usque in numerum triginta bestiarum Bendes, Castratos, Capras, et Porcos, et non ultra, et si contrafecerit puniatur juxta formam Capitulorum dicti Castri.

De foveis faciendis et earum remundatione

Stat, et ordin. quod fiant, et fieri debeant formę juxta Bastiones Fluminis dicti Castri, et factę manuteneantur a capite dictorum Bastionum usque ad eorum finem ad sensum, et voluntatem Superstitum, et Capitaneorum eorumdem intra terminum prout eis melius videbitur expediens per adiacentes possessores dictorum Bastionum quod quilibet D.nus possessionis teneatur, et debeat dictas formas annuatim effodere, et remundare ad minus semel in Anno, et per totum mensem Septembris, si quis vero contrafecerit pena quindecim solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et nihilominus effodere et remundare teneantur sub dicta pena, et quod aqua dictę formę per aliquam personam non debeat aliquo modo in totum, aut in partem a suo cursu per quascumque alias foveas derivari sub dicta pena.

Nec in dictis formis, seu aliqua parte ipsarum debeant immitti aut macerari Canapę a principio dictę formę prosequendo per totum ejus cursum usque ad flumen sub pena quadraginta solid. pro quolibet, et vice qualibet, et in quolibet dictorum casu damnum emendare, formasque et aquas in pristinum statum, et cursum suis sumptibus, et expensis reducere, et reficere teneatur sub dicta pena

Alię vero formę lacus incipiendo a capite usque ad finem hinc inde juxta viam publicam per adiacentes ad minus semel in anno per totum mensem Septembris effodiantur, remundentur

et aptentur

et ardentur sub pena decem solid. pro quolibet, et vice qualibet et nihilominus predicta adimplere adiacentes teneantur sub dicta pena, et simili etiam modo vo[ltas] effodi, et remundari ac manuteneri debere forma novam lacus predicti per Adiacentes ejusd. sub dicta pena, et quod unicuique liceat derivantes aquam, et macerantes Canapum, ut supra Curiæ denunciare, et accusare, ejusmodi accusationi cum juramento plena fides adhibeatur et Curia in predictis suo procedat Officio.

Quod Festum S.ti Manni custodiatur

Stat, et ord. quod ad honorem et reverentiam Beati Manni Confessoris propter ejus mirabilia ejus festivitas, quæ est [illegible] Mense Augusti per homines et personas dicti Castri ab operibus manualibus desistens custodiatur, et si quis contrafecerit pena decem solid. puniatur pro quolibet, et vice qualibet Et quod de omnibus et singulis mercibus et rebus, quæ in die precedenti, et die festivitatis, et aliis quator diebus subsequentibus indusioe ad Ecclesiam predictam per quemcumque forensem quomodolibet deportatæ fuerint nulla gabellarum fiat exactio.

De fontibus reaptandis

Stat, et ord. quod Innantes, et Antepositi dicti Castri post aperturam presentium Statutorum intra terminum unius mensis teneantur et debeant reaptari facere fontem Feventilli, et Fontem S. Festi sub pena quinque librarum pro quolibet, et nihilominus ad predicta teneantur sub dicta pena.

Volumus etiam quod in dictis fontibus nec prope [illegible] pedes pertice nulla persona audeat aliquam immunditiam facere, contrafaciens vero pena quinque solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

De poena mictentium bestias in formis alienis.

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel presumat mictere, aut retinere aliquas bestias grossas in formis alienis, et si undique a dicta forma esset seminatum pena decem solid. pro qualibet bestia

et vice

et vice qualibet puniatur, si vero non esset seminata nisi ab una parte tantum in solidis quinque puniatur, si vero non esset seminata ab aliqua parte in solid. duobus cum dimidio pro qualibet bestia, et vice qualibet puniatur, et si fuerit de nocte duplicetur in quolibet dictorum casu, et damnum emendet Patienti

De Capitaneo seu Superstite Festivitatis Corporis Christi

Stat. et ordinamus quod Antepositi dicti Castri singulis annis in die Dominico precedente ante dictam festivitatem in d.a Ecclesia congregari et coadunari facere homines de Adiuncta d.i Castri una cum Parrocho, Canonicis, et Procuratoribus d. Ecclesie S. Marie, et ibidem nominare unum ex hominibus d. Castri majorem viginti quinque annis in Capitaneum, et Superstitem festivitatis predicte pro dicto anno tunc sequenti, et qui fuerit nominatus a majori parte dictorum Assistentium intelligatur, et sit Capitaneus, et Superstes dicte Festivitatis sequentis anni.

Qui Capitaneus infra octo dies post ejus electionem et separatim una cum Antepositis d. Status eligere et facere teneantur Capodecinas in scriptis, et unicuique Capiti decem teneantur dare cartucciam, seu capudec;

Et si dictus Capitaneus fuerit negligens pena decem librar. qualibet vice puniatur, et nihilominus ad predicta teneatur ut supra.

Qui ut supra electi in caput decem teneantur, et debeant descriptos in sua Capodicina movere pro anno sequenti ad effectum locum deputatum tempore deputato aptari possit, et aptare teneatur ac parere mandatis, et ordinationi d. Capitanei, contrafaciens vero pena quinque librar. pro quolibet et qualibet vice puniatur.

Et nihilominus ad predicta teneantur, et quod dictus Capitaneus per dictas capodecinas aptari, et cooperiri faciat ut supra incipiendo a dicta Ecclesia, et prosequendo per viam publicam usque ad Imaginem Minotti Andreucci, et si quis

ex dictis

ex dictis Capitibus decem fuerit negligens, pena quinque librarum ut supra quaciatur pro quolibet, et vice qualibet, et qui non cooperuerit et paruerit mandatis dicti Capitanei, et suicaput decem pena viginti solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et quod prefati nominati in Caput decem teneantur, et debeant eodem die quo non paruerint, et cooperuerint prout supra referre inobedientes capodecine, seu d. capitaneo sub dicta pena quinque librarum prout supra, et dictus Capitaneus infra terminum octo dierum tunc sequentes referre dictos inobedientes Curie dicti Status sub pena decem librarum, et nihilominus predicta facere teneatur sub dicta pena.

Adiicientes quod Capitaneus, et Superstites teneantur, et debeant dictum officium sibi commissum acceptare, et in die predicte festivitatis cooperire, et adaptari facere ut supra sub dicta pena.

Et casu quo in dicta die esset pluvia, vel ex aliqua alia rationabili causa non potuerit cooperire, quod debeat esse in directione Antepositorum dicti Castri, quod saltem in die Dominico tunc sequenti, seu ad plus per totam octavam diei festivitatis predicte exequi sub dicta pena.

Que quidem pena ut supra a contrafacientibus exigenda pro una tertia parte applicetur Camere Ill.mi, et Ecc.mi D.ni, et pro alia tertia Curie exequenti, et pro alia Societati Festivitatis predicte, et pro manutentione dicte festivitatis prefati Antepositi imponere possint et valeant collectam omnibus et singulis personis dicti Castri usque in summa trium bol. pro quolibet foculari, et a quolibet° foculari de facto exigi facere et dicto Capitaneo dare et consignare teneantur salvis tamen miserabilibus personis, et expensis factis per dictos Antepositos, seu faciendis.

De pena receptan. aliquem forensem sine licentia

Stat, et ordin. quod nulla persona audeat, vel presumat in sua propria domo, vel conducta receptare aliquam personam forensem, que non esset de dicto Statu, et sub iurisdictione

75v

dicti Status, nec eidem aliquo modo domum locare, aut receptare ultra unum mensem sine expressa licentia Curie et Antepositorum dicti Castri Maberille, contrafaciens vero pena decem librarum pro qualibet vice qualibet puniatur, et nihilominus removere teneatur sub dicta pena, et Curia in pre dictis suo procedat officio, et presens capitulum locum non habeat in famulis dicti Receptantis. Volumus etiam quod quicumque habitaverit in dicto Castro et eius pertinentiis teneatur, et debeat facere, et solvere omnes et singulas impositiones, et factiones reales, et personales, prout teneatur et faciunt alie persone de d. Castro.

In Dei nomine amen. Die 19. Februarii 1570.

Congregato publice, et generali Consilio hominum Castri Maberille Status Ferentilli in Platea Ecclesie S. Marie de Ferentillo ut moris est bandito heri sero pro hodie per Gregorium publicum Bajulum sic referentem, cum presentia, et consensu Dni Bernardini Moltelle de Alatro Status Ferentilli Commissarii dignissimi ad istantiam Mariani Bonifatii de Ampognano et Jeronimi Liverotti in pnti Antepositorum dicti Castri Maberille. in quo consilio interfuerunt due partes et ultra ex his qui habent intervenire hominum habentium quibus hominibus fuit propositum per dictos Antepositos ut infra

In primis quidem Illmus et Exmus Dnus Albericus Cybo Dnus et Dnus perpetuus ordinavit pnti Mag.co Dno Commissario reparari debere fossatum Castri Maberille a capite usque ad finem quolibet anno, prout latius in literis prefati Illmi, et Excellentissimi Dni, que litere sunt in manibus Dni Commissarii, et literis ostensis et lectis Massariis, et Consilio ibidem per Hieronimum Anteposit.um Dno Commiss. pnti et intelligendo

Item super petitione facta per Roscottum de Castro Rivoso quod placere deberet Massariis Castri Maberille sibi concedi debere licentiam retinendi suas bestias pecudinas in tenimento Castri Maberille per nonnullos dies offerens solvere pretium condecens pro herbatico stante

tantum

tantum maximo frigore et nive in Montibus, et ubique
Super quibus prefati Massarii et Antepositi petierunt reddere
votum, et consulere.

Sr Propertius Connexanus de Materilla unus ex dictis Massariis
invocato divino auxilio surgens dixit et consuluit ut infra
che esso è di parere in quanto alla cosa del Fossato circa alla
lettera dell'Illmo, et Eccmo Sigr Principe, che ringrazi a S. E. et
per tal conto di do riparo del Fossato da farsi si rimette
a quanto sarà ordinato per li detti Antepositi, et huomini
da deputarsi per essi con tutta quella autorità, che ha il
presente Consiglio.

In quanto la domanda fatta per Roscetto di Casarosa del pa
scolo per le sue pecore disse, che essendovi fatto alcun ordi
ne di non ritenere bestie minute a pascolare nel nostro Ter
ritorio, che si osservi quello, ma non essendovi che si debbia
rimettere a detti Antepositi, et huomini da deputarsi come
di sopra con ampla autorità, et facoltà di prendere sic
come ad essi parerà expediente per beneficio publico, ge
nerale e particolare delli Massari di qo Luogo.

Prudentius Hieronimi invocato divino auxilio surgens dixit ut
supra, che non si debbia dar licenza a nessuno di pascolare
nel nostro Territorio.

Dictum et obtentum fuit viva voce per dictos Massarios, et Homi
nes intervenientes in dicto Consilio nemine discrepante
dictum et consultatum prefati S. Propertii in omnibus
et per omnia.

Prefati Marianus, et Hieronimus Antepositi super predictis
elegerunt infrascriptos Homines

Sr Propertium Connexanum
Csi Angelum Valeri
Paridem Joachin
Sr Bartholomeum Zerentillum
Sr Egidium Actorris
Joannem Aloysii

76v

Qui Antepositi, et homines ut supradicti et deputati insimul congregati, et cohadunati volentes remissionem eius-datam, ei factam executioni demandare habito inter eos maturo colloquio decreverunt, et deliberarerunt ut infra)

Che stante il tempo così penurioso per togliere alle povere persone l'erbe da mangiare, e che ancora non patissino quelle poche bestie hanno li nostri Massari, et huomini avendo ancora notizia, che già altre volte sia stato ordinato con pene gravissime di non concedere mai licenza ad alcuno di mettervi a pascolare bestie minute quantunque tale ordine fatto sia da alcuni occultato, et essendosi ancora domandato licenza da più altre persone del detto Boschetto di potervi pascolare con bestie minute non sapendosi ciò essere a tutti, per questo et per ogni altro buono effetto mossi si risolvette, che detta licenza non se l'abbia da concedere in modo alcuno.

Et di più capitolorno, ed ordinorno come di sopra con buona grazia del nostro Illmo, et Eccmo Sig. Principe, et sua Corte, che per l'avvenire non sia alcuna persona ardisca o presuma mettervi, o ritenervi alcuna sorte di bestie pecorine, o caprine a pascolare dentro al Territorio del Castello della Materella da un giorno in su cioè di quelle bestie minute, che sono in transito di andare a pascolare in Maremma, o in Montagna, cioè fora del detto Territorio sotto pena di un bol. per ciascheduna bestia minuta, et ciascuna volta, et che non sia persona alcuna che possa concedere licenza di suo proprio, et contrafacendo ipso facto incorra in pena di fiorini due, d'applicarsi per la metà alla Fabrica della Fraternita nella Materella, et l'altra metà alla Corte exequenti, et nondimeno detta licenza dandosi non vaglia, ne tenga in modo alcuno

Che gli Antepositi, che sono, e che saranno in avvenire non debbano in modo alcuno radunare li Massari nemmeno proponere, o fare proponere ad alcuno il domandare concedere licenza di posser pascolare con dette bestie

minute

minute in detto Territorio sotto qualsivoglia causa, o quesito colore sotto pena di dieci Lavorini per ciascuno Anteposito per ciascuno di essi, et ne meno alcuno ardischi consultarli di dare et concedere tale licenza sotto pena di uno scudo per ciascuno, che la consultasse, o che la confermasse ipso fatto da incorrere et applicare come di sopra, et in ogni modo tale licenza non vaglia in modo alcuno, et si proceda alla detta pena di tal bestiame et in tutti, et singoli casi predetti si possa procedere ex officio, per inquisitionem et inventionem, querela, et accusa, et in ogni altro miglior modo.

Volendo però essere lecito a tutti et singoli huomini del detto Castello posser ritenere a loro beneplacito dentro nel detto Territ.o un agnello, o castrato per fuoco, quale non ritrovandosi fare effettualmente danno, con rodere pergole alberi fruttiferi o frutti pacenti, o dar danno ai seminati Zafferane, et Orti in che caso non siano tenuti a pena alcuna nonostante il sopradetto capitolo, o qualsivoglia altro capitolo statutario, ma facendo danno come di sopra sia punito nella pena statutaria del danno dato.

Li sopradetti Antepositi, et huomini come di sopra volendo esseguire l'ordine dell'Ill.mo, ed Ecc.mo Signore Principe per la reparatione del Fossato ordinorno, et riformorno, cioè che gli Antepositi che sono et che saranno per l'avvenire assieme colli Sopraitanti del Fossato, assieme con quattro huomini da essi da eleggersi et deputarsi debbiano ogni anno per tutto il Mese di Agosto imponere una onesta colta a tutte quelle Terre che sobiacciono al riparo di detto Fossato, havendo considerazione alla qualità, et danno che possono ricevere dal detto Fossato, che tali per posser fare due pertiche di Muro l'anno, et della detta colta si debbia per detti Antepositi, et Sopraitanti colli soliti Banni

77v

vendere acchi meglio farà per detti Massari, et che chi non pagherà per tutto il Mese di Settembre in detto anno incorra nel quinto de più, qual sia del detto Esattore.

Che dell'entrate della detta colta sia tenuto, et obbligato in effetto per tutto il Mese di Novembre avere fatto fare le dette due pertiche di Muro buono, e recipiente a tutte sue spese in quelli luoghi che parerà più expediente a detti Antepositi, soprastanti, et huomini deputati et se detti Antepositi, soprastanti, et conduttori di fabrica contravenissero in non eseguire, et non fare eseguire quanto è detto di sopra, esso fatto incorrano in pena di due scudi per persona d'applicarsi la metà alla detta fabrica del detto Sopato, e l'altra metà alla Camera, et alla Corte esequente et in ogni modo siano obbligati esequire come di sopra sotto la detta pena.

Et ad effetto dell'esecuzione da farsi di quelle Terre, subiacciono al detto riparo si possa eseguire più facilmente da farsi ordinorno, et volsero, che in ogni difetto che li Padroni di dette Terre non le pagassero siano tenuti, et obbligati li lavoratori di esse a pagare et contribuire per quel tanto dovessero, et doveranno le dette Terre che lavorassero, et contro li lavoratori il detto Esattore possa eseguire, et fare eseguire a suo beneplacito come contro li veri Padroni di esse, salvo però et riservato alli detti lavoratori di ritenersi delli frutti pigliati, et da pigliare di dette Terre, et il regresso contro li Padroni di esse.

Die X Martii 1570

Congregrato pubblico et generale Consiglio Hominum Castri Materille in Platea Ecclesiæ S. Mariæ de Terentillo more solito bannito per Io: Felicem publicum Bajulum cum licentia, et presentia Mag.ci D.ni Bernardini Molille Commissarii Status Terentillæ, in quo Consilio fuit expositum qualiter capitula facta

per S.r

per S.r Properbium Connexanaspro, S.r Bartholomeum Fe=
rentillum socios ut supra super reparatione Fossati, et
super causa bestiarum minutarum, non retinendarum
in Territorio Castri Materillę in futurum de retinendo
unum Agnum, sive Castratum, prout eisd. homi=
nibus dabatur licentia in superiori proxima Con=
gregatione quę capitula fuerunt lecta dictis Mas=
sarijs per me Hieronimum Antepositum ibidem
predicto Dño Commissario intelligente.

Qui homines, et Massarii congregati ut supra unanimiter, et concorditer
nemine discrepante cum consensu suprad. Dñi Commissarii confirmarunt
et approbarunt supradicta capitula facta prout supra existit proposi=
tum, declaratam et lectum.

Havendo inteso circa il Fossato, che non torna in danno del Castello del Precet=
to, et che l'ordine del Bastione è scritto dal publico della Materella, con=
fermiamo a beneplacito le sud.e ordinationi fatte dalli sud.i huomini et
deputati, et ordiniamo al pert.e Commiss.o et ad altri nell'avvenire la osservanza
dicesi in Massa no di Maggio 1570. = Il Principe di Massa, Giovan Pieri=

Et ego Baptista Connexanus de Materille publ.s apost.a auct.e Notarius ad=
derque ordinarius quia supradict. copiam ut supra extraxi ex eum suo pro=
prio originali collationavi et de verbo ad verbum concordari inveni
Ideo in fidem robur, et testimonium premissorum, signum nomen, cogno=
menq. mea solita, et consueta apposui rog. et req. omni meliori modo.

Locottisigni

Villę Murorum

In primo statuimo, et ordiniamo che per l'avvenire sia lecito senza bestie
pascere universalmente per le possessioni altrui esistenti nelle pertinenze
della detta Villa senza pena alcuna dalle calende di Maggio per tutto
il Mese di Giugno il presente capitolo non habbia luogo

Item statuimo, et ordiniamo, che dalla festa di S. Bartolomeo infino
a Carnevale sia lecito ad ognuno della detta Villa per le loro per=
tinenze di tenere bestie porcine sino al numero di otto marchi, o
femine et facendo porcello in d.o tempo si possa ritenere ogni
numero senza pena alcuna et danni si cando siano puniti siccome

78v

nel capitolo generale

Item statuimo, et ordiniamo che per la strada per la quale si va alla Selva del paco incominciando dalla Fonte della detta Villa conducendo bestie di qualsivoglia sorte, et scanzando fuori della strada nelle possessioni quali non sono apparate non siano tenute ad alcuna pena, et ritrovando le bestie senza guardiano siano punite secondo nel capitolo generale, con questo che ad offitiale del danno dato non se li dia fede senza un testimonio.

Item statuimo, et ordiniamo, che le bestie somarine, et porcine si possano retenere infra queste sanaite incominciando dalla Fonte della detta Villa et uscendo per detta via fino alle Selve del paco, et dalle dette Selve sino alla strada per la quale si va a Terni, e per detta via sino all'acqua che viene dalla detta Villa presso la Chiesa di S. Croce, et uscendo per il Fossato per il quale viene la detta acqua sino alla detta Fonte quale sanaita non habbia loco da metà del mese di Settembre per sino al dì di Carnevale.

Item statuimo et ordiniamo, che per l'avvenire gli offitiali del danno dato non se li dia fede se non averà un testimonio al fare dell'Inventione quale offitiale, et testimonio debbano con effetto vedere, e conoscere le bestie di colui, che dà il danno

Villę Ampognani

Quod liceat unicuique di d. Villa Ampognani di retenere usque in numerum quindecim bestiarum porcinarum, et suellor usque in certum tempus

Stat, et ordinamus quod unicuique d. Villę et habitantibus in ea liceat a calendis Mensis Augusti usque ad Carnis Privium impune retinere usque in quindecim bestias porcinas in tenimento d. Villę in eorum bonis et possessionibus tm. et infra dictas bestias possint comprehendi scrofę, quę si infra dictum tempus paverent sullos, seu Porcellos excedendo dictum numerum durante dicto tempore ad aliquam penam non teneantur

De pęna dd. cum bestiis in tenimento Ampognani.

Stat, et ord. quod si quis cum bestiis grossis aut minutis damnum dederit in tenimento Ampognani cuiuscumq. essent numeri solummodo dumtaxat sit pena pro quolibet Pastore, aut Patrono dictarum Bestiarum quinque

quinque solid. et non ultra in eorum possessionibus &c. non obstante quod ex forma capitali generalis Statutorum Terrarum Status Eccl.ci teneretur ad penam pro qualibet bestia, et quod damnum emendet patienti.

De poena dd. in olivas in certis locis.

Stat, et ord. quod bestiæ alicujus damnum dederint ad olivas existentes in voc. pedis Montis, et Collis Scorticati incipien. a Fossa Monichetti usque ad domum quæ fuit Marci angeli (a Terris laboratiris supra versus d. Montem a festo S. Angeli de Mense Septembris usque ad carnis Privium puniatur Custos aut Patronus dictarum bestiarum cujuscumq. numeri in solid. quinque, in aliis vero temporibus ad aliquam penam minime teneantur, et damnum emendet Patienti.

De poena sagittantium aut trahentium Scoppettum ad Columbos domesticos seu silvestres

Stat, et ord. quod a calendis Mensis Novembris usque per totum Mensem Martii nemini liceat cum aliquo Scoppetto seu archibusio sagittare, et idem facere, aut Scoppettum et Archibusium trahere ad columbos silvestres intus tenimenti d. villæ Ampognani, si quis vero contrafecerit incidat in penam quinque librar. pro quolibet, et vice qualibet, et quod unicuiq. majori quatord. annis liceat contrafacientes accusare, et ejus accusationi cum juramento plena fides adhibeatur, et quartum penæ lucretur.

Quod Rivus Ampognani omni anno remundetur.

Stat, et ordin. quod Rivus de Ampognano debeat dirigi, et remundari a principio usque ad finem ejusdem per adiacentes juxta dictum Rivum ad minus semel in anno, et qui contrafecerit pena decem solid. pro quolibet et vice qualibet puniatur, et quod liceat cuilibet aquam d. Rivi a proprio cursu deviare causa temperandi tempore congruo, et opportuno per unam diem, et unam noctem infra quindecim dies &c.

Volumus etiam quod Fossatum prope Ecclesiam S. Marci similiter per ejusdem adiacentes aptetur, et aptare manuteneatur, ac ad minus semel in anno recideatur per Viarium dictæ Villæ. Nec liceat alicui aliquod impedimentum in dicto Fossato facere, si quis in pred. seu aliquod predictorum contrafecerit dicta pena puniatur, declaran. dictum Fossatum incipere a quer queta, et pede querqueti Ampognani deveniendo per dictum Fossatum usque in Fossatum Villæ Gabirum.

79v

De pena lavantium et facientium immonditias in Fonte Ampognani

Stat. et ord. quod nulla persona audeat et presumat in fonte Ampognani, vel prope dictum Fontem per duos pedes pertice lavare, ne aliquam immonditias et turpitudinem facere, si quis vero contrafecerit pena decem solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

De pœna aucupentium in possessionibus, et ragnatoriis alienis.

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel presumat aucupare, aucellare vel ragnas spandere in possessione, seu Ragnatorio alieno sine licentia Dñi Possessionis et Ragnatorii contrafaciens vero pena quadraginta solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

S. Mamiliani

Quod nulla persona faciat formam aut derivet aquam

Stat. et ord. quod nulla persona de d. Castro audeat, vel presumat a dicto Castro facere aliquam formam, vel aquam derivare, ita quod fimus dicti Castri vendi possit, et quod Prepositi d. Castri teneantur et debeant annuatim in calendis mensis Maji locare seu vendere dictum fimum, ac totum Comml. d. Castri et quod emptor, seu Emptores teneantur solvere illam quantitatem pecunie quam emit infra terminum quindecim dierum a die facte d. venditionis in manibus d. Innantium, seu Camerarii dicti Castri, itaquod dicta pecunia habeatur quando accepse fuerit d. Commun. et teneantur, et debeant d. Innantes reinvenire totum Comml. d. Castri quod esset apprehensum per aliquem de d. Castro circumcirca d. Castrum seu Carbonarias ipsarum, et so apprehensum aliquod fuerit statim relascare, postquam fuerit ei mandatum per suprad. Innantes et si non relascaverit pro quolibet, et vice qualibet in quadraginta solid. puniatur, et si d. Innantes predict. aut aliquis predictorum fuerint negligentes pena viginti solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

Quod fiat Cereus Ecclesie S. Blasii

Stat. et ord. ad honorem et reverentiam S. Blasii, et pro servitio divini officii pro hominibus d. Castri fiat unus Cereus de cera, qui offeratur in altarem Ecclesie, et quilibet focularius de dicto Castro pro dicto cereo solvere teneatur sold. duos et den. sex ad sensum, et voluntatem Procuratorum d. Ecclesie qui debeant d. quantitatem exigere et d. cereum facere, et

qui

et qui non obedierit in non solvendo d. quantitatem in sol. quinque pro qualibet vice puniatur, et nihilominus solvere teneatur ut supra.

Quod Carbonarię dicti Castri caventur.

Stat, et ord. quod carbonarię d. Castri quę sunt circumcirca dictum Castrum caventur per remundentur per homines d. Castri usque ad duos Menses proxime futuros post aperturam presentis Statuti, ei deliberatum fuerit per homines d. Castri, et qui contrafecerit in sold. quinque pro qualibet et vice qualibet puniatur, et nihilominus cum opus facere teneatur.

De poena incidentium sepes intus carbonarias d. Castri.

Stat. et ord. quod nulla persona de d. Castro vel aliunde audeat vel presumat aliquod incidere intus carbonarias d. Castri, vel sepes, et quod est circumcirca dictum Castrum prope ipsum, aut quod spectat ad defensionem et munimen d. Castri, vel de pred. aliquid asportare, vel aliquid aliud facere in prejudicium d. Muniminis, et defensę et qui contrafecerit pena decem librar. pro qualibet vice puniatur, et delinquentes cuilibet liceat accusare, ejusque accusationi cum juramento plena fides adhibeatur, et habeat tertiam partem pę danni predicti.

Quod reaptetur Ecclesia S. Joannis de Castello.

Stat, et ord. quod per homines d. Castri reaptetur, et reparetur Ecclesia S. Johannis Castelli ad sensum et voluntatem Procuratorum Ecclesię S. Blasii et qui non obedierint in sold. quinque pro qualibet et vice qualibet puniatur, et si dicti Procuratores in predictis fuerint negligentes pena decem sold. pro qualibet et vice qualibet puniatur, et nihil. ad pred. teneantur.

Quod reaptetur fons Busechię et Venę

Stat, et ord. quod per homines dicti Castri reaptetur fons Busechię et fons Venę ad sensum et voluntatem Innantium dicti loci, et qui non obedierit in sold. quinque pro qualibet et vice qualibet puniatur, et nulla persona audeat in dictis fontibus aliquam immunditiam facere sub dicta pena pro qualibet et vice qualibet, et contrafacientes cuilibet liceat accusare et ejus accusa cum juramento credatur.

De pœna imponenda per Innantes dicti Castri.

Stat, et ord. quod Innantes, et Antepositi d. Castri pro occurrentiis dicti Castri possint, et valeant cohadunari, et congregari facere generalem

80v

Arrengam hominum, et Universitatis d. Castri toties quoties eis d. Innantibus videbitur expediens tam pro eorum convocatione quam per bannimenta de eorum commissione fienda, et si qui fuerint negligens in non comparendo, et exequendo mandata dictorum Innantium, et ut supra positorum pena quinque sol. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

De Sanaitis

Ordiniamo, che le Sanaite siano l'infrascritte, cioè cominciando in piedi della Valle Santa tirando dritto per la strada del Colle Amorino, et venendo alle Schioppe degli heredi di Gabriello di Ant.º da piedi della grottella, e la fonte della Vena, et discendendo al Piano del Fossato, et tirando drittamente per il fossato delle fontenelle alli beni di Ercole del Cantino venendo alla capanna di Giov. Belardino di Gio. e tirando dritto al vado di Martino di Andrea per capo del Precipicone del Castello uscen=do a San Bastiano, e lo Pastore delle Bestie, che sarà trovato in d.e Sanaite caschi in pena di un bajocco per ciascuna pecora, et che l'Allevime per tutto il Mese di Agosto stando dentro alle Sanaiti non paghi pena alcuna, et quelli che hanno le case dentro alle Sanaiti le possano rimanere, et li Vicini siano obbligati tenere le loro possessioni apparate andandoci il Pastore dietro non si debba pagare alcuna pena ancorche non fossero apparate.

Item che ogni uno possi fare quindici pecore et un Montone per ciascun foco, et non volendo tenere esso le possi dare in soccida ad altri, et possi fare la soccida con un altro, et non più di d.º numero et una sola soccida, et non più, et chi farà più di una soccida o terrà maggior numero caschi in pena di un giulio per ciascheduna bestia et ciasc. volta, et d.a pena et altre sopradette siano applicate per un terzo all'Offitiale che l'accuserà, et in caso di necessità si possino dare in guardia di altro Pastore per quindici dì et passati li quindici dì caschi in pena di un giulio come di sopra applicata detta pena come di sopra per ciascheduna bestia.

Item che da S. Maria di Agosto sino a Carnevale si possino tenere quanti porci vuole con una scrofa, et tenendo più di una scrofa, et tenendo più di una scrofa caschi in pena di un giulio per ciascuna Scrofa, che sia ched una volta, et chi andasse alle

alle fiere per comprare ogni sorte di bestiame per fare mercantie si possa tenere vendere, et passati li venti sii caschi in pena di un giulio come di sopra per ciascun animale, et ciascuna volta d'applicarsi come di sopra.

Item che Forastiero fuora dello Stato non possa tenere Capre, et pecore ne da per se ne in soccida nel detto Tenimento sotto pena d'una libra per ogni capo, et ogni volta

Item che nessuna donna possa lavare, o sciacquare panni dentro il Castello di San Marigliano, eccetto donna infantata possa lavare o fare lavare li fasciatori in Casa sua per un mese et non più, et che da calende di Decembre sino alle calende di Aprile possano tra detto tempo lavare fuori di detto Castello presso detto Castello et in altro tempo non ci possano lavare, et quella donna che contrafarà caschi in pena di un grosso per ciascuno, et ciascheduna volta, similmente nessuno possa battar brottura nella Piazza, o strada di detto Castello sotto pena di un grosso per ciascheduno, et ciascuna volta applicata all'opera della Chiesa sudetta, et dell'ospitale egualmente

Item che alla fonte di Rufecchio, et della Vena, o a cinque piedi presso nessuna donna, o altri ci possa lavare, ne meno nel Pozzo della Valle, ne meno menar Porci a detto Pozzo per nessun tempo sotto pena di un grosso per ciascheduno, che contrafarà, o per porco un grosso per ciascheduno, et ciasch'una volta, applicato come nele precedente Capitolo.

Item che da capo la Costa in su sino all'Ara di Dionisi uscendo all'Ara di Giov. Batta. incominciando alle Mandre in su, non facendo danno in grano, overo legumi non possano tenuti, a pena animali che vi saranno trovati, et vi faranno danno cadano nella pena Statutaria.

Item che nella Cerniola dentro le Sencite le Pecore non debbiano pagare pena eccetto in grani, legumi, o ghiande secondo la pena Statutaria

Item che gl'Innanti debbano elegere due huomini per anno a stimare li danni, et quello farà il danno sia obligato pagare detti Estimatori doi bol. per stima, et li detti Estimatori non vo=

lessero andare a stimare cioschino in pena di un giulio per ciascheduno di essi, et per ciascheduna volta volta applicata come di sopra.

Item che l'allevime delle pecore per un anno si possa tenere nel tenimento di detto castello oltre le quindici pecore, che si possano tenere come di sopra senza pena alcuna circa al numero, et passato l'anno non possa tenere s. il numero di quindici pecore ma trovandone più cada in pena come è detto di sopra nel secondo capitolo

Gabiorum, Nicciani et Loreni

Quod fiat omni anno unus Cereus Ecclesiæ S.^{tæ} Mariæ di Ferentillo

Stat, et ord. quod ad honorem, et venerationem Omnipotentis Dei, et Beatæ Mariæ Virginis per homines dictarum Villarum Gabiorum et Nicciani fiat et efficiatur per dictos Massarios unus Cereus Ecclesiæ S. Mariæ de Ferentillo, qui offerat in festo Assumptionis de Mense Augusti in dicta Ecclesia in celebratione divini officii, et quolibet focularis dictarum Villarum Gabiorum et Nicciani in quolibet anno teneatur, et debeat pro quolibet Cerio solvere sol. duos pro quolibet, et qui non solverit in quinque sold. pro quolibet foculare et sic quolibet solvere teneatur.

Sequuntur Reformationes Agabiorum.

In prima statuimo et ordiniamo, che nessuna persona tanto del detto loco quanto forastieri ardischi ne presumi dare danno con bestie minute et grosse di qualsivoglia sorte tra gl'infrascritti luoghi, et sanati

Cominciando a Casa di Marchillo Chermini uscendo per la via dritto verso lo Scopetto in piedi delli Piantoni di Pacifico di Loreno come come va la strada del Bagnatoro delli Massari insino nella via del Castello verso lo Pozzo retirando per detta via alle iacetore al Fossato Morico riuscendo al detto Fossato abasso sino nel Tescino alla possessione di Sta Maria, ritornando per detto Tescino alla Palombara di Martiale, et sopra detta Palombara per il Fosso della Casa di Lubio di Caronte dritto a Casa di Nicola di Andrea come va la via del Castiglione all'horto di Paolo di Simone insino la Casa di Costantino di Policoro, sotto pena, et alla pena di bo: uno per bestia grossa

et ciasche

et ciasche volta, et per bestia minuta quattrino uno, ma la capra et porco incorra in pena di bol. uno per ciascheduno porco, capra et vice qualibet, aggiungendo che ad ognuno sia lecito ritenere nel suo proprio ogni sorte di Bestiame tanto grosso come minuto, et chiamche fosse dentro le Sanaite, senza alcuna pena et danno, eccetto capre quale incorrano nella sudd.ª pena.

Item statuimo, che nessuna persona tanto forastiera quanto del detto luogo ardischi, ne presumi dar danno con bestiame grosso minute dentro gl'infrascritti confini, et Sanaiti, e dalla ripa di sopra alla ripa di S. Girolamo, uscendo per dritto all'Ara di Gregorio di Polidoro ritornando in su colle colle insino a quello di Statio di Vallebina, come va la via che va a Lorino per dritto sino al Casalino di m.ro Francesco riuscendo a basso, come va quello di Sesio di oratio sino alla strada, che va a Niccolino & riuscendo in detta strada sino in capo di quello di Prospero ritornando a basso per diritto alla ripa di S. Girolamo sopradd.o sotto pena, et alla pena, come nel sopradetto capitolo si contiene

Item in tutti i luoghi dove non si fa danno tanto in luoghi di Sanaite quanto in altri luoghi alcuno non sia tenuto a pena. aggiungendo che a ciascuno del detto loco sia lecito, et possa dare licenza del suo proprio con un testimonio.

Item che se alcuno desse danno ai frutti di altri dentro li co[n]fini del detto loco incorra nella pena di bol. quattro per qualunque et vice qualibet, et all'Uva incorra in pena di un grasppo dui bol. ~~et di due~~ in su due bol. per carpo, et la notte si duplichi la pena.

Item che nessuna persona tanto forastiera, quanto del detto luogo possa tenere scrofa alcuna de famiglia sotto pena di bol. quattro per ciascuna volta, eccetto nel suo proprio, dove ad ognuno sia lecito ritenere ogni sorte di bestiame come di sopra.

Item che nessuna persona tanto forastiera quanto del detto luogo possa ritenere ne pascolare, ne fermarvi con altra sorte di bestiame minuti, et riservato in transito nella penna sopra il detto loco di Fabbrio per evitare il pericolo delli sassi, come tira la Carbonara da Casa

82v

di Marchillo sopra sino alla cima del Poggio in sopra dove fu la Torre sotto pena di quattrini tre per bestia, et vice quali bet.

Aggiungendo che nessuna persona tanto forastiera quanto del detto luogo ardischi, ne presumi dentro li detti confini lignare in modo alcuno sotto pena di bol. quattro pro qualibet, et vice quali bet.

Item che nessuna persona come di sopra ardischi, ne presumi ritenere a pascolare in detto luogo, et Territorio di Gabbio alcuna sorte di bestiame minuto, ne grosso senza espressa licenza degli huomini Antepositi del detto loco in la congregatione delli detti Massari ottenuta, ma alli huomini del detto loco li Antepositi, che per il tempo saranno, possino dare licenza alla parola di quali si habbi da credere, et chi contrafarrà incorra nella pena di quattrini dui per ciasche bestia, et ciasche d'una bestia.

Item che nessuna persona forastiera, quanto del d.° loco ardischi, ne presumi tagliare ne lignare in modo alcuno, et per nessuna via tanto con ferro come senza ferro in quello delli Massari del d.° loco di Gabbio vid.t il Colle Castellano, come va la via verso le Case di sopra in sino a quello degli heredi di Santi di Gesueo ritornando alle vanarie alla foce per dritto ritornando in basso verso Gabbio alla tagliata canto la Penna discendendo nella via da capo di quello di Marchillo in piedi dello scopetto ritornando per la via da piedi delli Regnatori delli Massari alla via del Pozzo in dentro, sotto pena, et alla pena di uno giulio per ciascheduno et ciasche d'una volta.

Et nel Regnatoro delle Massari nel Colle Castellano quaranta passi appresso cominciando a quello di Marchillo per dritto in su colle colle sino allo schioppo del Forno da ogni banda, sotto pena, et alla pena di un carlino per ciascheduna persona, et ciascheduna volta.

Aggiognendo che agli huomini di detto luogo sia lecito senza alcuna pena lignare fuora degl'infrascritti confini, cioè cominciando al Pozzo del Castello, ascendo per la strada presso le Case sino allo schioppo della fiorella di dritto in fino allo schioppo da grotte lo forno come viene la strada, ritornando a basso

basso come vanno li schioppi dello scoperto sino a quello di Horatio nell'ultimo verso quello di Marchillo et verso Gabbio rincendo nella strada in piedi delli Ragnatori al Pozzo soprad.to di fuori dette Senaite rialleuto a quelli di Gabbio come sopra li grave.

Item che nessuna persona tanto di detto loco quanto forastiera ardisca ne presuma sotto quesito colore pigliare, occupare, cesare, nelegnare nelli beni di detti Massari di Gabio, et chi avesse pigliato lavorato, et occupato in alcun modo lo debbia rilassare a requisitione degli Antepositi, che per il tempo saranno nel detto loco, solo con la presenza di due Testimonij, et chi contraverrà incorra in pena di fiorini dieci de facto per ciascheduno loco d'applicarsi per le due parti alla Cam.ra delli Ill.mi et Ecc.mi Signori, et alla Corte essequente et l'altra terza parte ad essi Massari.

Item che gli Antepositi che per il tempo saranno in detto loco di Gabbio si debbiano imbossolare per dieci anni, cioè due per ciascheduno breve, quale si abbi da porre involto in cera, et fare dieci palle, et quelle conservare in un bossolo, et ogni anno in calende del Mese di Gennaro fare estrahere una palla, et Breve, quali estratti debbano giurare per mano della Corte, overo Notaro, qual giuramento et estratione si debba annotare nel libro di essi Massari col dì anno et mese qual bossolo si debba conservare nella Cassa, nella Chiesa di S. Vincenzo in potere del Prete, che per il tempo sarà chiuso, et sigillato, sotto pena di uno scudo d'oro, d'applicarsi alla Cam.ra et alla Corte.

Item che detti Antepositi per il tempo saranno debbiano per servizio e benefizio di essi Massari fare, et mantenere un libro in quarto foglio, ben ligato, composito e cartolato, et in quello annotare tutti i beni di essi Massari, et ad ogni anno al suo tempo fare il conto agli Antipositi di tutto quello hanno fatto et amministrato, et quello annotare in detto libro, et in fine del loro offitio detto libro debbano consegnarlo alli nuovi estratti in presenza di due testimonij, sotto pena di un fiorino d'applicarsi come di sopra.

Item che detti Antipositi, che per il tempo saranno in tutte

83v

occorrenze li detti Massari con la licenza della Corte, et in tutte cose importanti si debba chiamare essa Corte, debbano congregare, radunare i Massari, o la maggior parte, et a quelli porre quanto occorre, et in ponerlo pena di bol. quattro, a chi non verrà, d'applicarsi per la metà all'Esattore, et l'altra metà ad essi Massari.

Et detti Antepositi, che per il tempo saranno, saranno negligenti nelle cose pred.e caschino in pena di giuli due ipso facto d'applicarsi, come di sopra, e dell'interesse ne potesse venire.

Item gli Antepositi saranno per il tempo da venire debbano ciascheduno nel suo officio mantenere, e di vedere tutte le cose di essi Massari, et che ad essi Massari spettassero, et pertinessero et quelle terminare, et possedere sotto pena di uno scudo d'oro de facto d'applicarsi alla Camera, et Corte dell'Ill.mo et Ecc.mo Signore per due terzi, et l'altro a detti Massari.

Item che nessuna persona del detto loco di Gubbio ardischi, ne presumi accottimare li ragnatori di essi Massari nel detto Castellano ad alcuno forastiero, cioè fora di Gubbio, sotto pena et alla pena di scudi due di oro d'applicarsi per due terzi alla Corte, et l'altro ad essi Massari

Aggiungendo, che gli Antepositi quali saranno per il tempo almeno una volta, o due l'anno fare inquisitione di detti Ragnatori, et selve servando li costumi dati, et se detti Antepositi saranno negligenti incorrano nella pena di fiorino uno per ciascheduno Anteposito

Et se taluno accottimasse del detto loco detti Ragnatori con animo di volerlo ad altre persone forastieri, et lo desse, all'hora il sopradetto Accottimatore caschi in pena di fiorino uno d'applicarsi come di sopra, et li Ragnatori siano, et restino in petto delli Massari.

Item che gli Antepositi, che saranno per il tempo debbano esseguire le due porte ordinate per difensione del Castello, cioè una a Casa di Desiderio di Giov. Batt.a e l'altra a Casa di Martiale di Francesco.

Aggiongendo

Aggiongendo, che ciascheduna Antepositaria, che per il tempo sarà sia tenuta, et debbano nel suo officio spendere due scudi di oro in beneficio delle dette due porte, et mura da farsi, siccome di sopra con autorità di poter imponere colta per detta quantità, et esiger la come di sopra, sotto pena, et alla pena di uno scudo di oro per ciascheduno che fosse negligente d'applicarsi per la metà alla Camera, et all'Essecutore et l'altra ad essa fabrica.

Capitulo super Fonte voc.ᵗ Cave.

Statuimus, et ordinamus quod si quis fontem loci in possessione Desiderii Ioannis Baptistæ aliquam turpitudinem seu sozzuram fecerit, et iniecerit, vel in eodem pannos lava verit, vel ex eo aqua pro lavandis pannis, vel bevevandis bestiis extraxerit pena duarum librar. pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

Si quis autem dictum fontem aliquo modo devastaverit pena viginti librar. den. puniatur, ipsumque fontem in pristinum statum reducere teneatur suis sumptibus, et in predictis suo ex officio procedere possint Exequutores D.ni Commissarii et Officiales damnorum datorum cum uno teste, qui habeant medietatem dictæ penæ, alia vero medietas applicetur fabricæ S. Vincentii de d.ᵃ Villa

Capitoli delli Massari di Gabbio in materia de' pascoli =

Prima li Massari di Gabbio vogliono, et espressamente coman dano a ciascuno che terrà bestie vaccine in detto loco di Gabbio, sia tenuto per tutti li quindici di Gennaro averle affidate degli Antepositi, che per il tempo saranno, et il Patrone delle bestie pred.ᵉ sia tenuto et obbligato pagare bol. quattro di fida per ciascheduna bestia vaccina altrimenti pascolando nel Communale o di particolari di detto loco senza affida, caschi in pena di bol. uno per ciascheduna bestia, et ciascheduna volta che sarà colto in fallo.

De più che tutti quelli, che saranno trovati a pascolare in

84v

detto Territorio di Gabbro con bestie minute, nelli luoghi non colti=
vati, et selve, caschi in pena per ciascheduna volta di bol. due
per capra, et di bol. uno per pecora, et se fra il luogo dove
serà colto a pascolare possessione colti vata con arbori frut=
tiferi incorra nella pena del doppio per ciascheduna
capra, et pecora pro qualibet vice.

Secondo che per riguardo della tagliata fatta in quello delli
Massari predetti in voc.le Ravagio per fare fornaci voglio=
no, che ciascheduno, che ci fosse colto a tagliare di giorno
incorra nella pena di bol. otto et di notte del doppio.

Item, che in detta tagliata non possi pasculare alcuna persona
con bestie di alcuna sorte sotto pena di bol. quattro
per bestia grossa, et bol. due per ciascheduno bestia minu=
ta di notte la pena s'intenda d'applicata, et ciò s'inten=
da per ciascheduna volta, che si contrafarà.

Terzo vogliono, e comandano li Massari predetti, che non sia lecito a
nessuna persona di detto loco ne fora di detto loco tagliare al=
cuna sorte di cipresso vivo per quanto piglia la selva delle
Ragnatore come va il Colle Castellano per dritta linea ascen=
dendo sino al Pozzo del Colle includendo tutto lo scoperto, Riservan=
do però l'attentione di tagliare li scopi, et altri sterpi, Volendo
che questo capitolo s'intenda solo per quelli, che taglieranno
alcuno cipresso, nel quale caso se alcuno sarà trovato in
fallo s'intenda incorrere et caschi in pena di un giulo
per ciascheduna volta di giorno, e del doppio di notte.

Item che volendo alcuno di detto loco tagliare un cipresso o
più in quello delli Massari pred.i per fare tavole, o altro
suo servizio sia tenuto et obbligato di mandarlo agli
Antepositi di quel tempo, et di più di pagarlo carlini
due per ciascheduno, et caso che alcuno ci andasse a ta=
gliare senza licenza incorra nella pena del capitolo
sopradetto di un giulio, et il legno o arbore nondimeno
volendolo sia tenuto, et obbligato pagarlo carlini
due alli Massari del loco.

Item

Item che a nessuno di detto luogo, ne fuori del detto luogo sia lecito in detta Selva, et scopito fare fosse di carbone sotto pena di scudo uno per ciaschedune, et ciascheduna volta che si contrafarrà d'applicarsi per la metà alla Camera di S. E. Illma et per l'altra metà a chi le farà essecutione et Massari del luogo da dividersi pro rata.

Item che a nessuno di detto luogo di Gabbio ne fuora di detto loco sia lecito in qualsivoglia modo entrare nel Comunale di detti Massari, et tagliare o fare cose per lavorare senza espressa licenza di essi Massari sotto la pena a chi contrafarrà di fiorini dieci per ciascheduno et ciascheduna volta d'applicarsi come nel capitolo precedente si è detto.

Atteso le cose narrate e ricevuto il beneplacito di S. E. et senza prejuditio dello Orsini, caso ci avessero niuna ragione, confermiamo li sopradetti Capitoli, et mandiamo siano osservati dal Precetto li 13. di 8bre 1598.

P. Mell.s

Die 5. 9bris 1598.

Lucas S. Angelus publicus Bajulus, et juratus Nuncius Curiæ et Comt.is retulit mihi Not.o se sup.a dicta ordinamenta bandidisse, et preconizzasse in Villa Gabiorum alta, et intelligibili voce ad presentiam Laurentii Prosperi, et Annibalis Io. Poloti Degentis Mag.s Vincentio Gracellino, et ita retulit omni meliori modo

Latinus Cherum.s pro Canc. Not.s

Et ego Leombrunus de Castro Precepti in presentiarum Cancellarius Causarum Civilium Curiæ et Communis d.i Status supradicta capitula in presenti Volumine Statutorum inserui et copiavi de quodam folio mihi tradito per Mag.rum Vincentium Gracellinum, sibique restitutum de verbo ad verbum, et de Comissione Mag.ci et Excmi Dni Cesaris Manfredi de Luca J. U. D. et in Statu Seventilli Commissarii dignissimi, et Ius dicentis generalis pro S. E. Illma = Leombrunus Rubeus Not. et Can.s manu pp.a

Villæ Nicciani

In prima ordinano, statuiscano, dichiarano, et riformano, che tutti huomini da trenta anni in qua che venissero, o fossero venuti di fuora di detto loco di Nicciano, o che avessero habitato in detta Villa per un'anno di continuo siano tenuti, ed obligati per ciascheduno fuoco che avesse habitato come di sopra effettualmente elapso detto anno pagare all'opera pia della Chiesa di S. Angelo del detto loco, ovvero in beneficio et utilità di detta Chiesa fiorini dieci di moneta corrente acciò detta Chiesa venga magnificata, et ci ancora per ricognizione di essa, attento che gli huomini di Nicciano a loro fatiche et spese habbiano fatta, et fabricata detta Chiesa dalli anni ventinove in qua, et chi fosse negligente in non pagare detti dieci fiorini incorra nella pena del doppio d'applicarsi ipso facto alla Camera, et alla Corte di S. E. et a detta Chiesa di S. Angelo pro rata et detta Corte sia tenuta, et debba essigere detti dieci fiorini, et quelli essatti consignare a detta Chiesa et suoi Procuratori la sua parte.

Item che sia lecito ad ogn'uno del d. loco tenere porchette non sanate per un mese senza alcuna pena, et da quello in poi incorra nella pena dello Statuto generale

Item che a nessuno sia lecito ritenere più di quattro bestie porcine da Carnevale sino a S. Maria di Agosto sotto pena di due bolognini per ciaschevolta, salvi porci di Mercanzia dei quali sia lecito tenere ogni numero venti di

Item che nessuna persona ardischi, ne presuma lavare panni ovvero fare alcuna bruttura nella Fonte di Nicciano, et ne appresso detta Fonte a sei piedi di pertica, et chi contrafarrà sia punito nella pena di bol. dieci

Ite che se alcuno veramente menarà a bere alcuna sorte di bestia alla d.a Fonte ovvero che per dette bestie l'acqua della detta Fonte sia imbrattata il Patrone delle bestie sia punito alla pena di bol. dieci.

Sanaite della Villa di Nicciano.

Stat, et ord. che nessuna persona ardischi, ne presumi mettere a pascolare bestie
caprine intra l'infrascritte Sanaite sotto la pena di due bol. per ciascheduna=
na bestia caprina, cioè incominciando di là dal Fossato delle Petruccioli
et ascendendo su al Colle della Casa et ascendendo alla Spiedata di France=
schetto, et andando a Fonte secca, andandando alla Stoppara di S.
Angelo, et andando scorrendo il Fossato ~~detta delle Tosseragie et alla~~
~~detta Fossato~~ Casa di Andrea V.o le Fontanelle et andando al Fossato la=
rini et descendendo per detto Fossato alla Torsagia descendendo insino
alle Fonte, ovvero l'acqua delle Petruccioli. Sia lecito però ad ogni uno
per le strade et vie publiche menarle fora, et a Casa ridurle nella
stalla dentro le dette Sanaite ad alcuna pena, et per martelli presenti
Capitoli non siano tenuti

Item statuiscono che li Procuratori della Chiesa di S. Girolamo et S. Angelo pos=
sino nell'opere, et beneficio delle dette Chiese alli Antepositi, et huomini
di detta Villa comandare, et chi contrafarà sia punito nella pena di
due carlini per ciascheduno che li sarà comandato per li detti Procu=
ratori, delli quali la metà ne sia applicata all'opera di quella Chiesa
alla quale è commandato, che vadino a lavorare, et l'altra metà a chi
ne farà essecutione, et il Sig. Commissario sia tenuto et debbia risco=
tere li detti due carlini, consegnare la parte quale perviene
a detta opera pia di Chiesa in mano del Procuratore di essa.

Item che li Antepositi di detto loco ogni anno del mese di settembre
nella festa di S. Angelo siano obligati, et debbiano riscotere de=
nari delli Busni di detto loco, et fare un Cilio di due libre e mezza,
et non facendolo caschino nella pena di un fiorino d'applicarsi alla came=
ra di S. E.

Item che nelle selve dei Particolari non ce si possi pascolare con alcuna
sorte di bestia sotto la pena di due bol.

Item che se alcuna persona ci sarà trovata a tagliare per il danno
dato incorrà in pena di bol. dieci.

Item se alcuna sorte di bestiame sarà trovato a dar danno
a grano, ovvero altra sorte di biade, il padrone di quello incorra
in pena di due bol. per ciascheduna bestia.

Item se alcuna persona sarà trovata per il danno dato haver=

sare per il seminato di altri sia punito in pena di due bol.

Item se alcuna persona sarà trovata a dare danno nell'uva d'altrui da un graspo sino a tre sia punito nella pena di un giulio, da tre sopra sia punito nella pena di un giulio per graspo, et se sarà di notte la pena duplicata.

Item che se alcuna persona sarà trovata per gli offitiali del danno dato a dar danno a fave, fiche, cerase, et altra sorte di frutti se sarà di giorno sia punito nella pena di un grosso et di notte si raddoppi.

Infrascriptę sunt Reformationes Villę Nicciani

in presenti volumine registratę per me Leonbrunum Rubeum Can. de ordine Mag. D. Commiss.^e et Priorum prout in libro Consiliorum car. 479 ubi est videre comparitio R. D. Minichilli nomine hominum dictę Villę, et yosmodum pronunciat DD. Priorum sub die 19. 9bris 1580.

Molto Mag.^e et Ecc.^te Signore

Li Massari, et huomini della Villa di Nicciano sudditi di S. E. Ill.ma humilmente expongono a V. S. Mag.^a et Ecc.^te che li anni passati alcuni huomini deputati da loro fecero alcuni capitoli, quali forno descritti nel Volume dei Statuti particolari di essa Villa et perche con la esperienza et uso di detti capitoli hanno trovato, che alcuni di loro li sono dannosi, et percio hanno fatte l'infrascritte moderationi, le quali come piu honeste et a loro manco dannose, presentano a V. S. Mag.^e et Ecc.^te supplicandola, poiche non si tratta di altro interesse che di essi huomini si degni confermarli et sottoscriverli che lo riceveranno per favore et gratia singolarissima da V. S. M. et Ecc.^ma alla quale pregano ogni felicità et contento.

Sopra il capitolo della fonte si levi la pena delle bestie che bevessero in essa fonte

Sopra il capitolo delle bestie che dannificano li seminati, che le bestie grosse paghino due bajocchi per ciasche bestia, et le bestie minute paghino secondo la forma dello Statuto dello Stato di Teventillo

Che tutte le possessioni, che toccano la strada cominciando dalla Villa di Nicciano sino nel pascolo verso S. Girolamo debbiano essere

apparate

apparate et chiuse con sepe, et non essendo chiuse come di sopra le bestie che nell'andare et tornare dal dd. pascolo in dd. nò siano tenute ad al= cuna pena, ma solamente debbia il Patrone di esse emendare il danno.

Che le bestie che seranno trovate a dare danno fuora delli seminati quando ci saranno guardate dal Pastore non paghino pena alcuna duplicata, ma nelli seminati paghino pena duplicata.

Subscriptio

Supradictas moderationes, reformationes dummodo sint legitimè et servatis servandis facto approbamus et confirmamus de beneplacito et arbi= trio Illmi, et Exmi D. Principis sine prejud.o tertii die XI. Jan.i 1576

Jac.s Ant.s Com.s Aud.r

Soli confermano le sprad. moderationi conforme all'ord.e del Commiss.o a be= neplacito dell'Ecc. Principe. In Pisa li n. di Luglio 1580.

Alderano Cybo

Lemb.s Rubeus de m.o

Villæ Loreni

Quod Putei, et Fontes Villæ Loreni reaptentur et remundentur.

Stat, et ordinamus quod Innantes Antepositi d. Villæ Loreni annuatim teneantur et debeant per homines dictæ Villæ ad minus semel in anno cavare, aptare et remundare facere Puteum de Fucha d. Villæ, Fontem Lorini, Fontem Ar= voltæ, fontem fontanellarum, et alios fontes d. Villæ, si quis vero dictis Innantibus parere neglexerit pena decem librar. pro quolibet et vice qualibet puniatur. Addicentes quod nulla persona audeat in dictis puteis et fontibus aliquam turpitudinem et sozuram facere, nec prope dictos fontes ad duos pedes portiæ sub d. pena, et si d. Innantes in predictis, seu aliquo predictor. fuerint negligentes pena quinque librarum et pro quolibet et vice qualibet puniatur.

Quod possessiones a fonte Lovini usque ad Montem Solennis claudantur.

+ Stat, et ordinamus quicumque habet possessionem debeat ipsam claudere et clausam tenere juxta viam a fonte Loreni usque in pede Montis Solennis ita quod bestiæ introire non possint, et si bestiæ damnum darent in possessione non clausa in dictis confinibus Dnus bestiarum ad aliquam penam, et damnum minime teneatur.

Reformationes novæ

Stat, et ordinano, che da mezzo Ottobre sino a tutto il dì di Natale nessuno debbia dar danno a ghiande di altri nel tenimento de detta Villa sotto pena di mezzo bol. per bestia, e da quello in poi non sia prohibito a nessuno salvo se il Patrone proprio non lo avesse fatto bandire, et allora se incorrarà nella ò in pred. pena

Item che alli officiali del danno dato non si creda senza pegno, ò testimonio dichiarando che le bestie condotte dall' officiale per intendano pegno

Item che sia lecito ad ogniuno de detto loco tenere porchette no a canape per venti dì senza alcuna pena, et da quello in poi incorrano nella pena dello Statuto generale.

Item che a nessuno sia lecito tenere più di quattro bestie porcine dal Carnevale sino a S. Maria di Agosto, sotto pena di dui bol. per ciascheduno porco, et ciascheduna volta, da detti quattro in sù, salvi porci di mercanzia, de quali per quindici dì sia lecito tenere ogni numero.

Item che ai forastieri di qualsivoglia loco fora di detta Villa mettendo bestie, o altrimenti danneggiando nel tenimento di Loreno incorrano in quella pena, a che li huomini di Loreno sarebbero tenuti nel tenimento di quei tali.

Tertii Sacrati
Castri Precepti

De formis remundis, atque effodiendis

Stat, et ord. quod omnes et singulæ formæ infrascriptæ per adiacentes possessiones prout tendunt eorumque possessiones remundari singulis annis debeant ab herbis incisis exitentibus per totum diem S. Crucis de Mense Maji, ac etiam per totum mensem Septembris similiter annuatim effodi, cavari et remundari debeant per eorum adiacentes ut supra.

Si quis vero in predict. seu aliquo predictor. contrafecerit pena decem sol. pro quolibet, et vice qualibet, et quolibet pede terræ quod non remundaverit, et encavaverit ut supra puniatur sub dicta pena

Forma major lacus Precepti incipien. a capite lacus usque in ejus finem prout tendit juxta viam a latere versus montem

Alia vero forma viæ lacus, quæ est ab alio latere dictæ viæ a latere versus flumen incipien., et finien ut supra et simili in omnib.

formæ

forma incipiendo d. Collis juxta possessionem Vespasiani Pauli deveniendo usque ad confinia, et bona Episcopi, et similiter formam voc. Pedati incipien. a puteo Johannis Mollis, deveniendo usque ad dictam formam Majorem, et similiter forma Petris Macchie, que est a latere versus Co=stam prope viam incipien. a capite Macchie usque ad quemdam Ponticellum et a dicto Ponticello deveniendo a latere versus Flumen usque ad d.tum Flumen.

Adiicientes, quod etiam ab alio latere vie lacus, et vie macchie fodi, cavari, et ut supra manuteneri et remundari facere debeant ab adiacentibus ut supra dictum est ad suprad. penam

Volentes, et declarantes quod cavatura omnium, et singularum fovearum pro manutenendis et alzandis viis predictis debeat prodesse ... viis saltem pro media parte. Declarantes etiam quod fovee ab utraque parte in capite mac=chie debeant incipere fieri, et manuteneri incipien. in capite possessionis Heredum Antonii Gabrielis, et possessionis heredum Felicis Petri

Volentes et declarantes dictas foveas, scilicet in Macchia d.tm debere recipere com=muniter aquam currentem sed in lacu aquam debere labi et currere per formam solitam veterem a latere versus Flumen ab alio vero late=re recipere ordinariam aquam per d.tam formam surgentem

Et qui in pred. fuerit negligens puniatur pro quolibet, et vice qualibet et quolibet petiolo terre, vel fovea ad suprad. penam et nihilominus exequi teneatur ut supra

De forma Puzichiæ et Macchiæ recavan. et manutenen.

Item et ord. quod forma antiqua Magistralis solita recipere aquam surgentem in loco d. la Puzzica et Macchia ... et currere Fluminis subternata pro prima vice d.tm termino unius Mensis post apertionem presen=tium Statutorum omnes, et singuli habentes possessiones in voc. Puzi=chie et Macchie, etiam ultra viam versus Montem usque ad limen possessionis D. Jo. Bapt. Rassini Archilei Blasii, et aliorum convici=norum per directum usque ad limen Nicolai Massi teneantur, et debeant pro prima vice tantum noviter reficere, effodere, et facere foveam veterem, veteris cursus d.tm fovee predict. sub pena viginti sold. pro quolibet, et quilibet pro partem suam secundum quantitatem terre possesse construere, et per dictam formam in futurum volentes labi reduci currere, et defluere aquam solitam antiquo tempore

incipien. a capite ad possessionem, quæ olim fuit heredum Jordani ad fontem in possessione heredum Felicis Petri, et requiter deveniendo usque in Flumen

Volentes et declarantes quod facta dicta fovea modo, et ordine superadictis per homines habentes terras in d.° voc.° Puzzicchiæ et Macchiæ forata, et portione terrarum quod abinde in posterum per adiacentes et habentes terras contiguas, et convicinas dictæ foveæ debere fodi, remundari, et manuteneri et singulis annis ut supra in præcedenti capitulo de aliis foveis dictum est de Mense Maji, et Septembris ad penam decem solid. pro qualibet et vice qualibet, et qualibet petio terræ et quod per premissa fovea pro prima vice dumtaxat cavanda ut supra. Autepositi pro tempore existentes teneantur, et debeant sub vinculo per eos præstiti iuramenti, et pena decem librar. pro quolibet Curiæ applican. dictam foveam fieri, et fodi facere et inobedientes Curiæ referre.

Quod bestiæ non intrent intra has Senaitas et minores uno anno ad penam non teneantur.

Stat. et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat immictere, et retinere aliquas bestias intra has Senaitas (incipien. inter viam a capite Cerquæ, et exeundo ad fossatum Normandi, et deorsum per dictum fossatum deveniendo usque ad viam Ficocchiæ, et exeundo per viam vetam usque ad capinia, et a dicta via versus Planum usque in flumen Naris) et qui contrafecerit pena quinque solid. pro qualibet bestia et vice qualibet puniatur

Nulla autem persona audeat admictere aut retinere aliquas bestias intra has Senaitas a kalendis Mensis Aprilis usque per totum Mensem Junii in quolibet anno, et non ultra in voc.° pedis Siloæ incipien. a via Cortæ juxta Pratum, et possessionem Marcangeli, et exeundo per dictam viam usque ad Collem Falchettiæ a dicta via infra versus dictum flumen, et qui contrafecerit dicta eadem pena puniatur ut supra

Liceat tamen unicuique eo die, quo araverit intus dictos confines retinere tas bestias aratorias quamvis etiam Vaccinas, et Armentitias tam solutas quam etiam ligatas, tam in suis possessionibus quam in alienis in dictis Senaitis, et qualibet ipsarum existentibus

existentibus, que si damnum non dederint ad aliquam penam minime teneantur, si vero damnum dederint pena capituli generalis et supra puniatur similiter liceat tempore Messium eo die quo alique bestie triturauerint dictas bestias triturantes solutas aut ligatas in dictis Sanaitis et qualibet ipsarum, tam in eorum propriis possessionibus quam alienis retinere que si damnum non dederint ad aliquam penam minime teneantur. Si vero damnum dederint puniantur ut supra in capitulo generali continetur. Volumus etiam quod de bestiis Vaccinis et somarinis minoribus uno anno nullas ad aliquam penam teneatur.

De pena retinentium bestias caprinas, et pecudinas in Castro Precepti et ejus territorio nisi in certis locis

Stat, et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat retinere, aut pascolare aliquas bestias pecudinas aut caprinas in castro Precepti, et ejus Territ.o quis si vero contra fecerit pena unius sold. pro qualibet bestia, et vice qualibet puniatur, liceat tamen unicuique de dicto Castro retinere bestias caprinas, et pecudinas t.rrin vocat. pedis silue, incipiendo a possessione seu Prato heredum Marciangeli et a capite possessionis heredum Per mathei Ioannis et ut seqr. sursum per viam Cosanam eundo usque ad Collem Falchitti, a dicta via versus Silvam Sacrati, et non autem a dicta via versus flumen

Liceat etiam dictas bestias remictere in domibus in dictis locis existentibus et a dicta via supra versus flumen, non autem pasculando per possessiones alienas a dicta via supra, que si damnum non dederint ad aliquam penam non teneantur, si vero aliquod damnum dederint, seu a dicta via versus flumen pasculaverint puniantur ut supra dictum est.

De pena retinentium Scrofas et ultra duos Porcos

Stat, et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat aliquam scrofam ad procreandum, et faciendum suillos retinere in Castro Precepti, et ejus territorio, siquis vero contra fecerit pena

89v

quadraginta sol. pro qualibet Scrofa, et vice qualibet puniatur. Si quis vero retinuerit ultra duos Porcos pena decem solid. pro quolibet, et vice qualibet, qua fuerit accusatus, puniatur.

Quod fiat unus Ponticellus in pede lacus Precepti.

Stat. et ord. quod Innantes et Antepositi Castri Precepti intra terminum unius mensis post aperturam presentium Statutorum teneantur et debeant fieri facere per homines d. Castri unum Ponticellum in pede lacus Precepti, et in pede possessionis que olim fuit Morichitti Io. Martini de Precepto et Io. Argentini de Montefranco, et postquam factus fuerit ipsum manutenere, et manutenere facere, si quis de d. Innantibus non obedierit pena decem sol. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et si predicti Innantes in predictis fuerint negligentes pena triginta sol. pro quolibet puniatur, et nihilominus pt.a facere teneantur sub d.a pena.

De pœna facientium immunditias in forma Molendinorum.

Stat, et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat lavare pannos, seu smorcam, aut aliquas immunditias in forma aque Molendinorum, incipiendo angulo domus q. Bernardini Iantis, et nunc Bartholomei Marcuti versus Casariosum usque ad Imaginem Strictis, si quis vero contrafecerit pena quindecim solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et quod post aperturam presentium Statutorum intra terminum unius Mensis quicumque habet aliquam cloacam vel Necessarium correspondentem versus dictam formam ex quo aliquo modo devenire posset aliqua immunditia seu turpitudo in aquam dicte forme claudere, et remurare teneatur, et clausum, et remuratum retinere, et qui contrafecerit pena quinque librar. pro quolibet puniatur, et nihilominus pt.a exequationi demandare teneatur sub dicta pena

Volumus autem quod unicuique liceat noctis tempore Mordum dictorum Molendinorum in dicta aquas impune proicere et similiter liceat angulo dicte domus versus Flumen impune lavare.

Quod unicuique liceat bestias retinere intra has Sanaitas.

Stat, et ord. quod unusquisque possit, et sibi liceat retinere bestias grossas

grossas et porcinas vº. prout supra ex speciali forma Capl. permi=
ctis inter has Sanaitas versus dictum Castrum incipiendo a maje=
state Strichs prout recte tendit ad possessionem Vatti, et ad scopulos
Coste iuxta prout recte tendit ad possessionem. Blasii in vº
petis Coste prout recte tendit ad possessionem, seu limen possessionis
Natalini Ioannis juxta bona hospitalis prout recte tendit ad pos=
sessionem Luce Benedicti scilicet ad limen juxta bona heredum
Cardinalis in vocab. Vinealis, et prout recte tendit ad Puteum Ri=
vi, et prout recte tendit ad domum olim Ser Matthei Petri Ioannis
usque ad flumen sine pena, et damno

Volumus autem quod Dni Possessionum intra dictas Sanaitas existen. qui
vellet eisd. damnum inferri tempore olivarum teneantur, et debeant
suas possessiones bandiri facere et post dictum bandum si quis dan=
num dederit in dictis possessionibus cum bestiis, pena capituli
generalis de tali damno loquente puniatur alias si bandiri
non fecerint, et licet dd. ad aliquam penam minime teneantur,
exceptis in hortis existentibus infra dictas Sanaitas tam sepe, vel
muro clausis, in quibus dd. personaliter, aut cum bestiis pena
generalis capituli puniant)

Volumus etiam et declaramus quod si quis quoquo modo audacter in=
traret in hortos, seu hortum alienum, seu inde exiret sine licentia
et presentia Patroni dicti Horti, seu ejus familie, etiam quod dan=
num non dederit ad penam Capituli generalis de damnum
dantibus in Horto per inde ac si damnum dedisset puniatur.

Volumus etiam et declaramus quod si quis emeret scrofam aptam
ad porcellandum, quod liceat eidem per viginti dies tm. di=
ctas Senaitas, ac etiam in Stabulis impune retinere, et non
obstante quocumque capitulo generali, aut particulari in con=
trarium loquente)

De poena mictentium bestias in formis Plani

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel presumat ~~mittere, ali~~
~~petere~~ bestias in formis Plani in Tenimento Precepti et si quis
vero contrafecerit pena decem solid. pro qualibet bestia, et vice
qualibet puniatur

De poena proijcientium lapides et alias res per Gravariam dicti Castri

Stat, et ordinamus quod nulla persona audeat vel presumat proijcere
aliquod genus lignarum, et lapidem in Gravaria presso dictum
Castrum, incipiens a penna Podii usque ad domum Jubilei Colettę
et qui contrafecerit incidat in penam viginti sold. pro quolibet,
et vice qualibet.

De poena proijcientium Cinertium, ac alias immunditias in viis et locis publicis.

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel presumat proijcere Ciner=
tium aut aliquam immunditiam in viis et locis publicis dicti Castri
si quis contrafecerit pena decem sol. puniatur pro quolibet, et vice
qualibet et quod omnes habentes domos per viam ab utraque
parte incipiens a domo Sebastiani Marchilli, et ut sequitur per
Burgum dicti Castri deveniens versus Ecclesiam S. Stephani et su=
pra dictam Ecclesiam S. Stephani usque ad domum, quę olim
fuit Alexandri Sarraceni, et nunc Pier augustini ejus fratris omni
die sabbati de sero incipiens a calendis Mensis Maji usque
per totum mensem Octobris teneantur, et debeant dictam viam
juxta adiacentiam suę domus remundare, contrafaciens vero
pena quinque solid. pro quolibet et vice qualibet puniatur.

De bestiis retinendis per Macellarios.

Stat, et ord. quod quoticumque per Massarios dicti Castri pro occur=
rentiis, et necessitatibus dictę Universitatis cuidam locari seu
vendi contingerit macellum d. Castri liceat et licitum sit condu=
ctoribus, et emptoribus, seu macellariis eorumdem retinere in d. Ca=
stro, et ejus territorio pro usu et manutemptione dicti Macelli
a calendis Mensis Maji usque ad calendas Mensis 7mbris omnem
et quemcumque numerum Agnorum. In aliis vero temporibus
usque in numerum quadraginta bestiarum Castratorum, et
pecudinarum, ac etiam tempore congruo bestias decem porci=
nas, et quinquaginta bestias caprinas pro usu dicti Macelli
et ad aliquam penam minime teneantur si vero dictę
bestię aliquod damnum dederint in aliqua possessione semi=
nata, horto, croco, vinea, oliviis, glandibus, et aliis fructibus
et arboribus fructiferis alienis ad penam et emendam

teneantur

teneantur iuxta formam capituli generalis de damnis datis lo=
quentis

Adiicientes quod bestie caprine retineri non debeant per eos in pos=
sessionibus alienis ubi essent vites, seu arbores fructifere, si quis
vero contrafecerit puniatur ut supra in capitulo generali
de huiusmodi damno, et redemptione loquenti, sed eas teneantur
ducere per vias ad pasculandum in silvis, et in locis ubi dam=
num alicui inferri non possit. Si vero d.m Macellum locari, seu
vendi non contingerit, tunc et eo casu liceat cuilibet Ma=
cellario facienti macellum in d. Castro donec et quousque
dictum Macellum fecerit, et non aliter posse retinere omnem
et quemcumque numerum agnorum a calendis Mensis Ma=
ii usque ad calendas mensis septembris, et in dictis aliis
temporibus posse retinere usque in numerum triginta
bestiarum, imo pecudes, capras, castratos, et porcos, et non ultra

De poena intrantium in possessione aliena certo tempore

Stat. et ord. quod nulla persona major decem annis audeat, vel
presumat quoquomodo et calende Mense Iunii, Iulii, Augusti
Septembris usque ad medium mensis Octobris, et per totum di=
ctum tempus transverare, et in possessione aliena ubi essent
fabe, legumina, uve, ficus, et alii quicumque fructus ad
usum humanum deputati sine licentia Dni possessionis vel ali=
cuius de familia

Contrafaciens vero etiam quod damnum non inferret pena vi=
ginti solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, Minores vero
dictis annis decem Majoresque t.m tese annorum in medietatem
dicte pene puniantur, abinde vero Minores ad aliquam pe=
nam minime teneantur, et presens Capitulum locum non
habeat in habentibus viam, iter, seu aut servitutem aliquam
eundi, et transeundi per dictam possessionem quibus liceat
recte transire, atque aliquo damno per eos inferendo manua=
liter ire, et transire

De arboribus existen. in confinibus potandis

Stat. et ord. quod omnes habentes arbores quascumque prope pos=

91v

possessionem alienam per duos pedes Perticę ad mensuram dicti Communis juxta terminum duorum mensium post aperturam presentium Statutorum dictas arbores potare, et sic potatas singulis annis manutenere, contrafaciens vero pena decem solid. pro quolibet, et qualibet arbore vice qualibet puniatur, et nihilominus potare et supra teneatur, nisi aliter inter ipsos vicinos intercesse habentes conventum fuerit, ut presens capitulum non habeat locum in arboribus fructiferis seu ad faciendum fructus deputatis, et in arboribus vites seu pergulas

Addicientes etiam quod habentes arbores in fructiferas prope paratam Fluminis Navis per distantiam quinque pedum e possessione Convicini predictam potationem non teneantur.

De Cereis fiendis Ecclesię S. Stephani

Stat. et ord. quod Antepositi Universitatis dicti Castri teneantur et debeant per quindecim dies ante festum Beati Stephani nri Protectoris imponere collectam omnibus et singulis hominibus et personis d. Castri, et habitantibus in eo, et qui habitaverint ab uno anno supra ad rat. unius bol. pro quolibet foculari, et illam exigi facere per Camerarium seu deputatum ab eis, et de eo quod exactum fuerit fieri facere unum aut plures Cereos, et illos offerre per manus Camerarii eorumdem in die solemni dictę festivitatis ad altare dictę Ecclesię

Quamquidem collectam quilibet solvere teneatur et supra sub pena dupli et si dicti Durantes, seu Antepositi in predictis fuerint negligentes pena decem librar. pro quolibet puniatur, et nihilominus predicta exequi, et adimplere teneantur sub dicta pena applicanda pro medietate Camerę Illmi Dni, et pro alia medietate Fabricę Ecclesię predictę

Quod quilibet focularis teneatur contribuere in reparatione paratę Fluminis Navis.

Stat. et ord. quod quilibet focularis d. Castri teneatur, et debeat ad requisitionem Superstitum paratę Fluminis ad minus unam, vel duas operas prestare, et dare pro eiusdem reparatione

reparatione dicte parate in quolibet anno non obstantibus
aliquibus excusationibus in non haben. debitas possessiones
contribuente in reparata pred.cta sub pena decem solid.
pro quolibet, et vice qualibet, et nihilominus ad predicta
omnino teneatur sub dicta pena.

De officialibus secretis et publicis omni anno fiendis

Stat, et ord. quod Antepositi qui pro tempore fuerint in futu=
rum omni anno de Mense Maji in principio d. Mensis
teneantur, et debeant eligere quatuor aut plures Custodes
et Offitiales secretos ad custodiendum fructus et perquirendum
dannum dantes personaliter fabis, leguminibus, uvis, et fructi=
bus alienis in pertinentiis d. Castri existentibus qui sic electi
teneantur, et debeant per manus Dni Commissarii, et ejus
Curie jurare eorum officium in forma et eorum officium
duret et durare intelligatur a principio Mensis Maji
usque ad medietatem mensis Octobris, qui Custodes et offi=
ciales teneantur et debeant singulis diebus et horis congruis per=
quirere personaliter dd. et quos invenerint dd. de octo diebus in
octo diebus teneantur, et debeant referre Curie seu deputandis ab
eo, et nomina quorum officialium in secreto retineantur, et
eorum accusationibus, et relationibus plena fides adhibeatur.
Et prefati officiales secreti, ac publici ut supra pro eorum la=
bore, et mercede respective habeant pertem tertiam penarum,
de accusationibus, et relationibus ut supra, alie vero due tertie
partes sint Communis, et Curie, et si dicti Officiales et Guardiani
in Capitulis fuerint negligentes in non perquirendo, accusan=
do, et referendo ut supra pena quinque libr. pro quolibet ipsorum
et qualibet mense puniatur, et si d. Antepositi in pred. eligendis
ut supra fuerint negligentes pena decem libr. pro quolibet
puniatur, et nihilominus ad predicta adimplent sub dicta pena
intra alium Mensem immediate sequens, et sic successive fiat
singulis annis

De Horto ab unoquoque de d. Castro fiendo

Stat, et ord. quod post aperturam presentium Statutorum qui=

Ministro dell Interno e stata eseguita nel 1866 ... del S.
Vincenzo ...

92v

libet focularis teneatur facere, et habere unum hortum ad minus mensure unius stadii in quo plantare et habere teneatur congruis temporibus, Allia, Cepas, Caulos, Civabbos et alia olera, et quod Antiani qui pro tempore fuerint teneantur et debeant in principio Mensis Maji intra octo dies inquiri et perquiri facere, et si in pred. fuerint negligentes pena unius floreni pro quolibet ipsorum Antianorum et pro quolibet et dicta omissio puniatur. Prefati vero negligentes faciendo dictum hortum et non habentes in tempore perquisitionis ad minus de dictis oleribus, Allia, Cepas et Caulos puniantur in libr. quinque pro quolibet.

Et volumus quod hujusmodi negligentes facere hortum, et dannum aliquod dederint hortis alienis duplicata pena, qua ex forma Statutorum venit imponenda pro quolibet et vice qualibet puniatur.

De poena mictentium Canapim ad macerandum in forma majore et aliis formis

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel presumat in futurum immictere ac retinere canapam ad macerandum in infrascriptis formis existentibus in lacu dicti Castri in forma majore incipien. a capite dicte forme et ut sequitur prosequendo usque ad locum deputatum pro Ponticello fiendo juxta res heredum Vespasiani Pauli, que olim fuerunt Morichitti Jo. Martini, et Jo. Argentini de Montefranco, ac etiam duabus formis juxta viam publicam d. lacus existentibus incipiendo a capite dictarum formarum et ut sequitur juxta dictam viam prosequen. usque ad locum Ponticelli deputat. ut supra contrafaciens vero in libris tribus pro quolibet et vice qualibet puniatur

In Dei nomine Amen

Registratio

Ordinis S. E. Illme facti super reparatione Tessini Terre Precepti apposit. in presenti Volumine de mandato Mag. Dni Bernardini Attii Commissarii ad requisitionem Superstitum dicti Tessini, et de voluntate Mag.rum DD. Virgilii Prudentii, Mariani Bonifacii, et Germanici Felicis ad pns Priorum Status Terentilli per me infrascriptum Notarium et Mag.e Communitatis Cancell.rum de verbo ad verbum prout jacet

in quodam

in quodam folio mihi tradito, et per me reslibuto dicti Superstitibus
cujus tenor talis est.

Alberico Cybo Principe

In virtù delle presenti nre ordiniamo, et comandiamo a tutti, et a
ciascheduno degli Uomini del Borgo del Precetto, che soggiacciano al
riparo del Tessino, quale pur troppo spesso inonda, et minaccia rovina
alle Case del detto Borgo, che ogn'uno per la sua parte secondo la sti=
ma fatta dal Mascardo già nostro auditore et di sua commissione
delle Case di esso Borgo da Ascanio di Fabriano e Sr. Urbino Vallo della
Materella, che due volte l'hanno ogn'uno come di sopra nel princi=
pio del Mese di Settembre sino alli quindici del detto Mese, et nel
principio del Mese di Marzo sino alli undici dello stesso Mese se=
condo lo sarà ordinato dall' Alfier Fioravante Carbonaro, et Cela
bro Pubblici soprastanti, o altri che fossero deputati a tale cura hab=
bi fatto, et finito di fare la parte che li perviene del Bastione del Tes=
sino, che sta presso la Colombara di Sterzino, et li beni di Giovanni
di Mattiolo, et come seguita le Case già di Giovanolo ben pastinato
di pioppi, salci, et Vetriche et similmente la Università del Pre=
cetto abbia in detto tempo finito la parte sua del Bastione, secon=
do gli ordini et decreto di m. Propertio Cataregia nro mandato
sotto pena di dieci scudi a ciascheduno, che contrafarà alli so=
pradetti ordini, et che sarà negligente di compire alla parte
sua, d'applicarsi la metà della pena de facto alla Camera nra
et l'altra metà alla fabrica del detto Bastione, et Corte essequen=
te per la rata, et che il Commissario pnte. et futuro debbano
favorire sempre il buono effetto et esecutione di detta opera, et co=
me sopra nella pena, altrimenti sia tenuto, et obbligato del suo
proprio in caso, che mancasse al suo sindicato da pagarle, confir=
mando tutti gli ordini, et decreti fatti intorno di ciò per li tem=
pi passati dalli sopranominati, cioè dal Mascardo, m. Giacomo
Ant. Lomacce auditore, da m. Pietro Cataneo, et dal Sigr. Achille
Cybo, sopra il detto Bastione, et muraglie fatte per riparo in
ogni miglior modo Dat. in Feventillo 19. di Aprile 1588 il che
s'intenda anco quante volte bisognerà, et li sarà comandato.

Ministero dell' Interno e ... eseguita nel 1856 a cura del S...
Vincenzo ...

93v

Alberico Cybo Principe

Ego Teodorus Raspinus de Precepto publicus apost. aut. Notarius in Arch. Abb.mo S.mi D.ni descriptus, et ad presens Mag. Comt. d. Status Can. registravi ut supra salva semper collat.

Castri Rivosi Specialia

De officio Antepositorum, et modo, et ordine extrahendi

Statuimus et ordinamus quod Antepositi Castri Rivosi qui pro tempore fuerint de Bussulo extracti dummodo non sint Debitores in aliquo Universitatis d. Castri teneantur, et debeant in principio eorum officii jurare in forma, et teneantur, et debeant durante eorum officio pro occurrentiis dictæ Universitatis convocari, et coadunari facere Arrengam generalem sive Consilium, prout eisdem oppertenum videbitur cum presentia D.ni Commissarii, seu ejus Curiæ, in quo quidem Consilio seu Arrenga proponi faciant d.e occurrentias, et si in predictis fuerint negligentes pena duarum librar. pro quolibet et vice qualibet puniantur, Curiæ et Fabricæ S. Antonii dicti Castri equaliter applican. ac etiam teneantur et debeant deliberata et ordinata per d. arrengam, seu Consilium, tam tempore eorum officii quam ante pro eorum posse executioni demandare, et si secus fecerint condennentur per Sindicum dicti Castri pro interesse dictæ Universitatis arbitrio pred. Sindici declaran. Et prefati Antepositi teneantur et debeant per inventarium, et in scriptis assignare verum successoribus in officio omnes occurrentias d. Castri, et decretata et deliberata tempore eorum officii et quæ executioni demandare non potuerint, ac debita et credita d. Castri tempore eorum officii facta sub dicta pena et d. Antepositi teneantur et debeant omnes et singulas expensas tempore eorum officii factas habere debentibus penes librum d. Universitatis deliberare, et describi facere

Ac etiam omnia debita, et credita, quæ non deliberaverint et in dicto libro describi non fuerint de eorum proprio solvere teneantur

Ac etiam prefati Antepositi teneantur, et debeant sub vinculo per eos prestiti juramenti, et pena quinque librarum pro qua libet applican. ut supra in principio eorum officii termino

otto

octo dierum eligere et describi facere penes librum dictæ Universita=
tis unum Cam.rium aut unum Sindicum ad indicandum eorum Precesso=
res in officio, et Cam.rium d. Universitatis in fine sui officii

Teneantur intra predictum terminum eligere duos Santesios vel Procura=
tores Ecclesiarum dicti Castri, et eis, et cuilibet ipsorum per bajulum
Status Terentilli notificari facere intra tres alios dies exetunc pro=
xime venturos ad dictam penam, quot Antepositi officium daret
per unum annum tm. et quod extracta ultima pallutula bussuli
dictorum Antepositorum. Antepositi ultimo loco extracti in princi=
pio eorum officii intra mensem debeant medietatem dictorum
electorum pro tribus annis de quibus fiant tres cartucciæ in qua
cartuccia scribantur nomina trium electorum

Et qualibet cartuccia in pallutta cerea involvatur, et in bussulo reponatur
quod duret per tres annos ut supra, et sic successive renovetur ut supra
et tales electos in secreto debeant retinere, et nemini propalari sub vin
culo per eos prestiti juramenti, et pena vigintiquinque librar. pro qualibet
propalante, vel propalato, et vice qualibet applicand. ut supra quod
bussulum servari, et reponi debeat sigillatum cum sigillo dictæ Uni=
versitatis penes R. Plebanum dicti Castri, de quo bussulo annuatim
extrahi debeat una pallutta in calendis Mensis Januarii per ipsum
Plebanum

Et si in predictis fuerint neglogentes incidant in penam quinque li=
brarum pro qualibet applicans ut supra, et quod dicti Antepositi
teneantur et debeant omnes, et qualcumque pecuniarum summas, et
quecumque alia bona d. Universitatis pervenire facere ad manus Ca=
merarii, et non alterius persone, et seriatim ad ejus introitum de=
scribere, et ipsi Antepositi quoquomodo non capiant nec ad eorum
manus pervenire faciant, et si contrafecerint incidant in penam
quinque librarum pro qualibet contrafaciente, ut supra et nihilo=
minus dictæ Universitati teneantur restituere duplum illius,
quod receperint.

Et dicti Antepositi pro occurrentiis dictæ Universitatis de ejusdem pe=
cuniis impendere possint usque in summam quinque librar.

et non ultra, abinde vero supra cum decreto Arenghe d. Universitatis
et si secus fecerint de earum proprio reficere teneantur Camerarii
dicti Castri quidquid ultra d.tam summam impenderint sub d. pena. Item
non teneantur, et debeant dicti Antepositi reaptari et manutenere
facere Puteum de Colle Leva annuatim sub pena quinque librarum
pro quolibet applican. ut supra. Item teneantur et debeant anna=
tim celebrari facere Missas in die Consecrationis S. Luciae et simi=
liter in die consecrationis Fontis Baptismatis, prout eis expedire
videbitur

De Officio Camerarii

Stat. et ord. quod Camerarius dictae Universitatis post aperturam praesen=
tium Statutorum teneantur, et debeant jurare in forma, et
quod debeant penes se habere et retinere duos libros in qui=
bus libris in uno describi debeat omnia facere, et credita
Universitatis praed.tae in altero vero solummodo describantur decreta
et consilia d. Universitatis pro tempore facta et si negligens fue=
rit in fine ejus officii sindicetur, et condemnetur in libris quinque
applican. pro medietate Luciae et pro alia Ecclesiae S. Antonii
et quod d.i Camerarius ne audeat aliquid de pecuniis dictae Uni=
versitatis expendere sine expressa licentia ad minus duorum
Antepositorum qui pro tempore fuerint, et si secus fecerit eidem
in suo computo minime admittatur
Et quod computum sibi factum velle suo introitu, et exitu infra otto dies im=
sequentes teneatur, et debeat effectualiter consignare suo successori
omne id et totum, et quicquid in quo ipse fuit in suo computo con=
demnatus et si secus fecerit condemnetur in pena quinque librar.
applican. ut supra et ejus officium duret per annum.

De Cereis fiendis

Stat. et ord. quod homines pro quolibet d. Castri focularo ad reverentiam
et honorem Beati Nicolai, et Antonii de Mense Januarii, et Beatae Lu=
teneantur, et debeant ad omnem simplicem requisitionem Antepositorum
et Procuratorum dictarum Ecclesiarum seu deputandorum ab eis solvere
bol. unum pro quolibet et qualibet festivitate praedict. de quibus
in qualibet festivitate debeat fieri et offerri ad altare dictae Eccle=

unus

unus Cereus per Antepositos seu Camerarium d. Castri et si qui recusaverit solvere in duplum nomine penę puniatur applican. Curię ac Fabricę dictarum Ecclesiarum, et si d. Procuratores et Sanctesii fuerint negligentes in exequendo et faciendo d.m Cereum, et etiam in exactione dictarum penarum, pena unius libre pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et nihilominus ad predicta teneantur sub dicta pena applicanda ut supra

De poena lavantium, et facientium immunditias in fontibus dicti Castri.

Stat, et ord. quod nulla persona de dicto Castro vel aliunde audeat, vel presumat lavare in infrascriptis fontibus, nec in eis aliquam immunditiam facere neque prope dictos fontes ad sex pedes per circuitum. Si quis vero contrafecerit pena viginti sold. pro quolibet, et vice qualibet puniatur; in fonte posito iuxta portam dicti Castri, in fonte Collis olivorum, in fonte Carpii in vocabulo ubi vulgo dicitur il Procho, et fonte d. Carpii iuxta bona S. Silvestri, et viam publicam

Volumus etiam quod contrafacientes tam per officialem, seu exequutorem Curię quam per officialem damnorum datorum accusari possit

De poena retinentium bestias ad guardiam

Stat, et ord. quod nemo de dicto Castro audeat, vel presumat retinere, seu retineri facere bestias forenses ad guardiam tam de dicto Statu Ferentilli, quam aliunde, et qui contrafecerit incidat in penam unius Floreni pro qualibet bestia ad guardiam tenta Volumus etiam quod liceat unicuique de dicto Castro cum uno teste fide digno contrafacientes accusare.

De poena retinentium ultra duos porcos, et quod possint retinere in certis locis, et temporibus

Stat, et ord. quod nemo de d. Castro vel aliunde audeat, vel presumat retinere in territorio d. Castri ultra duos porcos aptos ad carnem, et qui contrafecerit incidat in penam decem solidorum pro quolibet porco, et vice qualibet ultra dictum numerum

Volumus autem quod a medietate Mensis Augusti usque ad medietatem Mensis Januarii liceat unicuique de dicto Castro in suis possessionibus preterquam in Sanaitis d. Castri omnem et quemcumque numerum porcorum retinere, et retineri facere absque aliqua pena

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del S.
Vincenzo [illegible]

et si damnum dederint vel aliquo modo in possessionibus alienis da
incidant in penam p.m pro qualibet et vice qualibet

Adicientes quod illi duo Porci p. insuine retineri solent, possint retinere
et pascolare a calendis Aprilis usque ad calendas Mensis Octobris in
Tenimento Cortarum Podii et Macchie, precise absque aliqua pena, et
si ultra dictum tempus dd. tam in locis pred. quam in aliis incidant
in penam predictam

Volumus etiam quod si quis ausus fuerit retinere Porcam vel Scrofam porcellos
habentem in Territorio d. Castri incidat in pena viginti sold. et tam per
officiales dd. quam extraordinariorum in dies accusari possint ubique
etiam in proprio stab.o Dni dicte Scrofe.

De poena retinentium Bestias in stipulis dum sunt Mete.

Stat, et ord. quod Pauperes et Miserabiles persone post messem factam spicas
grani, vel aliorum frumentorum colligere possint, nemo audeat vel
presumat mictere seu bestias retinere in stipulis existentibus in eis
macchis, vel Metis sub pena quinq. solid. pro qualibet bestia grossa,
et duor. solid. pro qualibet bestia minuta preterquam in propriis
possessionibus.

De poena retinentium bestias in Monte S. Angeli.

Stat, et ord. quod nemo de dicto Castro audeat, vel presumat, vel aliun
de mictere seu retinere bestias cujuscumque generis in Monte S. Ange
li prout in privilegio feudi Montis predictum terminis, et limitibus cum
quibus circumdatus est, sub pena decem solid. pro qualibet bestia grossa
et sold. duorum cum dimidio pro qualibet bestia minuta vice qua=
libet

De poena dd. cum bestiis in pratis Collis Lozoli

Stat, et ord. quod nemo de d. Castro audeat vel presumat mictere aut retine=
re bestias in Pratis Collis Lozoli sub pena decem solid. pro qualibet bestia
grossa et duorum solid. cum dimidio pro qualibet bestia minuta, et hoc in
telligatur quando per Universitatem dicti Castri dicte pene locate fuerint
vel aliquo modo ad ejus instantiam pro herba signata fuerint.

De poena retinentium bestias in infrascriptis locis sine licentia.

Stat, et ord. quod nemo de dicto Castro vel aliunde audeat, vel presumat micte
re, aut retinere bestias tam grossas, quam minutas intra infrascripta con

finia

sine licentia, et l'auctoritatis dicti Castri, vel Antepositorum qui pro tempore fuerint sub pena duor. bol. pro qualibet bestia grossa, et unius bol. pro qualibet bestia minuta incipiendo ad aquam de Coccogne al Piano di Corso ascendendo ad aquam sevacinam alla giola alla penna delle stanze, al Ceresto, allo Schiodo per la via insino al Prato di Domenico di Bernardino di Casarrojo Vol. dove se dice la Forca di Calmarano, di poi discendendo per il Fossato di Monte Rotondo al Bottiglione al laco de Rogoiti alle grotte di Rogoiti, allo stritto per la via di Campo longo alla noce di Polione ascendendo all'acqua delle delle carcere per la penna indiritto alla fonte della ghiarra, alla penna rossa a pennaniola ascendendo insino alla forca delli Sacrati

De pœna dd. personaliter aut cum bestiis in bonis S. Egidii

Stat, et ord. quod nemo de d. Castro vel aliunde audeat, vel prosumat mictere, aut retinere bestias in ipso loco sub pena decem sold. pro qualibet bestia grossa, et sol. quinque pro qualibet bestia minuta et si quis etiam incidendo dd. si arbores, vel arborem incidendo inci= dat in penam unius Floreni pro qualibet arbore si dd. ad uvas, et hortum incidat in penam viginti Bol. pro quolibet, et vice quali= bet incipiendo a quadam Cruce lignea supra dictam Ecclesiam exeundo per viam supra fontem S. Egidii ad quemdam limitem in pe= de possessionis S. Marie exeundo recte ad Pinnam usque ad d. Ecclesiam

De pœna mictentium bestias caprinas pecudinas vaccinas porcinas equinas, et similia intra has Sanaitas

Stat, et ord. quod nulla persona tam dicti Castri, quam aliunde audeat, vel pre= sumat mictere aut retinere aliquas bestias caprinas, pecudinas, vaccinas, Por= cinas, Cavallinas, et similia incipiendo a Molendino Massi exeundo ad possessionem Florentini innocentii, ascendendo ad Ragnatorium ubi d. Columbarium ad pinnam altam ad domum Pirorii, descendo ad scopulum Coste jurete per pedem possessionem Santis Carbonarii se= quendo recte ad forcam, sequendo recte per viam ad possessionem Zitiani Marsilii recte exeundo per caput d. possessionis et exeundo recte ad quem feniculum in capite possessionis Pacidis Matthei usque ad viam et per viam usque in possessionem Luciani Ioannis, et per caput possessionis pred. Ioannis Francisci Bernardini per caput possessionis

Ministro dell'Interno e fu la eseguita nel 1856 a cura del S. Vincenzo [illegible]

96v

possessionis Fabiani pro Ecclesia, que a Credonio bapte colitur, et de=
scendendo ad fontem ortalis per viam ad fossum fornachie heredum
Joannis Laureti per viam ornete ad ragnatorium heredum Bel=
loti, et descendendo per dictum Ragnatorium in viam et per viam
ad fontem Cantalupi recte per caput possessionis heredum Petri, et per
caput possessionis Tiberii Bernardini, et ascendo recte per caput vi=
nearum, ascendo recte ad Turricellam per semitam usque ad olive=
tum Joan. Bernardini Mariani

Et postea ascendendo juxta olivas Domini Berardi et ad scopulum juxta
olivas D. Pauli Erulei, et ascendo per Collem Purelle usque in semitam
per quam itur ad Eremitorium S. Crucis usque ad dictum Eremito=
rium et descendo in viam et per viam usque ad Turrim Podii de=
scendendo ad pinnam scalellarum, et descendit ad Molendinum
heredum Marioli de Precepto, et ascendo recte usque ad quamdam
Comunaglam, seu Carettam Giorgi Cartonis de Precepto ad scopulum Co=
ste Jurate, Volumus etiam quod impune in vocab. Costarum
Podii etiam per olivas romarinas retinere possint. Addicentes etiam
quod impune in vocab. Coste Jurate omnes bestias retinere posse,
et qui in predictis contrafecerit incidat in penam quinque so=
lid. pro qualibet bestia grossa et in solid. duobus cum dimidio
pro qualibet bestia minuta que sit dd. in possessionibus arboratis, si
vero dd. in locis silvatis intus dictas Sanaitas Dnus bestiarum
pro qualibet bestia grossa in solid. duobus cum dimidio, et pro qua=
libet minuta in medietatem d. pene

Liceat tamen per vias intus dictas Sanaitas ducere ac etiam volumus
quod possessiones, que sunt penes viam, qua itur ad silvam Sacrato=
rum, et non fuerint sepe, vel muro clause bestie dd. ad penam
minime teneantur

Et de hoc stetur judicio Antepositorum d. Castri, Addicentes quod
si bestie damnum non dederint in loco, qui vulgo d.r le Corsciani
impune retineri possint.

De Sanaitis Collis olive

Stat. et ord. quod nulla persona tam de d. Castro, quam aliunde audeat
vel presumat mittere, ac retinere aliquas bestias intra has Sanaitas

Collis

Collis olivarum incipiendo ad fontem Tignosi recte in caput
Collis Molendinorum, et in pede olivarum Benedicti Felicis et Domici
Berardi recte in pede possessionis Vespasiani Massarii Moriconi
et exit recte per viam per quam ~~[illegible]~~
~~Bartolomei Marinitti~~ ad fornacchias Cattani, et per dictam viam
usque ad Collem Io. Felicis Laurentii, quæ olim fuit Bartolomei Marinitti
et exit recte per viam Arenarii, et recte ad sepulcrum ubspitis Mon=
tem S. Angeli, et exit recte per pennam rubeam descendendo usque
ad fontem Tignosi, et quis in predict. contrafecerit incidat in pe=
nam quinq. solid. pro qualibet bestia grossa, et immedieta=
tem pro qualibet bestia minuta puniatur.
Volumus autem quod si bestiæ dd. in locis silvatis intus dictas Sanai=
tas incidat in penam duor. solid. cum dimidio pro qualibet
bestia grossa, et vice qualibet, et pro ali ~~get~~ minuta in medieta=
tem dictæ penæ

Quod unicuique liceat retinere bestias in Monte Camporum

Stat, et ord. quod unicuique de d. Stato liceat non obstantibus quibuscum=
que Statutis, et prohibitionibus s.a factis impune retinere quæcum=
que animalia, etiam ultra numerum in pertinentiis Montis Campo=
rum, et in d. Monte, quæ si dannum non dederint ad aliquam
penam minime teneantur, si vero dd. pena gnālis Capitulo punian=
tur.

De glandis bandiendis

Stat, et ord. quod quilibet de d. Castro vel aliunde habens glandes intus con=
fines dicti Castri bandiri facere teneatur, et si bandiri facere neglexe=
rit dannum dantes ad aliquam penam non teneantur. Siquis vero
post d. bandum cum animalibus dannum dederit, aut personaliter
scilicet a calendis Mensis 8bris usque per totum mensem Novembris
gnālis Capituli pena puniatur

De pœna facientium Cesam incidendo, et aucupando in Silva Ornetæ

Stat, et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat sine licentia Massa=
riorum dicti Castri Cesam in Silva Ornetæ facere sub pena decem duca=
torum auri pro quolibet et vice qualibet auferen. applican. ut infra
Si quis in d. silva inciserit seu ligna frasches perticas palos, aut ali=

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1886 a cura del S.
Vincenzo [illegible]

97v

qua lignamina fecerit in d. silva pena unius ducati auri pro quolibet
contrafaciente, et vice qualibet puniatur.

Si quis vero aucceptatus fuerit, vel uccellaverit in d. silva Ornetæ de die aut
de nocte cum aliquo genere Retium, vel alio Instrumento ad capienda aves
aut cum lumine de nocte pena unius ducati auri pro quolibet contrafa=
ciente, et vice qualibet puniatur, et pred. intelligantur quando sine licen=
tia Massariorum d. Castri.

Si quis vero eo tempore quod silva ad pascolandum locata fuerit cum
bestiis sine licentia conductoris pascere presumserit pena duorum
solid. pro qualibet bestia grossa, et unius bol. pro qualibet bestia minu=
ta vice qualibet puniatur.

Declarantes confines d. silvæ incipere a confinibus possessionis quæ
fuit Bernabei Antonii de Castellone et nunc Hieronimi Zancisi recte
ascenden. usque ad viam a capite dictæ silvæ et excundo in viam
usque ad Fossatum Ornetæ, et per Fossatum usque ad semitam quæ
vadit ad fontem Onalium, et per d. semitam usque ad possessiones
specialium personarum, quæ sunt accatastatæ recto tramite ad
pinnam viridi usque ad ripas aquæ sorpis, quæ penæ pro duo bus
tertiis Curiæ et officiali d. d. et pro alia tertia parte Fabricæ S. An=
tonii applicentur.

De bestiis assignandis Antepositis Castri Rivosi

Stat. et ord. quod nemo de d. Castro, vel aliunde audeat, vel presumat te=
nere aliquas bestias in pertinentiis Castri Casariosi non facta prius as=
signatione per eum Antepositis d. Castri, quam assignationem quili=
bet Dnus bestiarum teneatur, et debeat in calend. Mensis Januarii
in quolibet anno dd. Antepositis facere, contrafaciens vero in bol.
duobus pro qualibet bestia grossa, et pro qualibet minuta in me=
dietatem d. penæ puniatur.

In Dei nomine Amen

Anno Dñi N.ri Jesus Christi 1577 indictione quinta tempore Pt.us SSmi
in Christo P.is D. N. D. Gregorii divina providentia Papæ XIII. anno ejus sexto
die vero prima Mensis Xbris

Cunctis pateat evidenter qualiter hæc est copia cujusdem Consilii per Commu=
nitatem, et homines Castri Rivosi Status Abbadiæ Ferentilli, et per
me

infrascriptum Notarium pub. ac de d. Status Causarum Criminalium
Mag. Dni I. U. D. Josephi Fiorelli de Massa in d. Statu pro Illmo et Ex=
cellmo Dno Alberico Cybo S. R. I. Principe primo Comissrio qualis ex suo proprio
originali copiavi et de verbo ad verbum fideliter exempl. nihil addens,
ne diminuens quod substantiam mutet tenoris ut infra

In Dei nomine amen. Die 14. Novembris 1577.

Congregato, et cohadunato pub. et generali Consilio hominum Castri Rivossi
in domo DD. Massariorum dicti Castri de ordine Antepositorum d. Castri Io. Ma=
ria Bernardini et Francisci Ioannis, ac cum licentia Mag. Dni I. U. D.
Josephi Fiorelli Comissrii Status Feveutilli pro Illmo, et Exmo Dno Prin=
cipe me Pirro Bonifac. de Castiano Cancell. interveniente, jussu, et man=
dato ejusdem Dni Comissrii in quo quidem Consilio factis prius solitis
bannimentis per Io. Pot. pub. bajul. in locis solitis, et consuetis prout
retulit mihi Cancell. infrascripto fuerunt proposite infrascripte
et occurrentie

In primo si propone a voi Sig. Massari qualmente da molte persone, ed
huomini di detto Castello generalmente quasi da tutti si fa istanza
che si debbiano cacciare via del Territorio di questo Castello tutte le ca=
pre per molti danni, che continuamente fanno per le possessioni di
questo Castello olivate, et altri frutti si anche perchè levano l'animo
a molti di avere a pastorare in detto Territo non potendosi guarda=
re dalli danni di dette capre essendo che per la maggior parte
sono guardate da putti, si anche per il gran danno, che fanno
li pastori con tagliare arbori a dette capre però sarà contento
ognuno consigliare sopra di ciò quel tanto, che si habbia a fare.

Secondo si propone se si habbino da vendere questo anno le conserve
di Monte Abatino, e dell'Ornetae e se li pagamenti si habbino da
fare anticipati, ovvero Maggio, Agosto, come meglio parerà

Dnus Harisdeus Florellus unus ex dictis Consiliar. surgens, et elevato
bireto ostens suum sanum reddere consilium super prima proposita
consuluit ut infra.

È di parere vedendosi per lunga esperienza li danni grandi, che fanno
le capre in questo Territo di Casarossa tanto alli arbori frutti feri
quanto ai pastini, et alle selve, oltre all'impedimento che danno

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del Si
Vincenza

98v

agli huomini, che vogliono pastinare, che in qsto Territorio non se ne habbi
a tenere nessuna di qualsivoglia persona sotto pena di cinquanta scudi
d'applicarsi alla Cam.ra dell'Ill.mo, et Ecc.mo Principe, e della perdita del-
le capre d'applicarsi alla Corte, che ne farà l'essecutione, e che a quelli, che
oggi si trovano havere, e tenere dette capre se le dia termine, e tempo
a venderle o cambiarle con pecore per tutto il mese di Settembre prossi-
mo, che verrà acciò non habbino a venderle contra tempo, e perdita,
e passato detto tempo contro quelli, che non l'averanno levate si
proceda senza remissione alcuna, e che per l'avenire gli Antesposi-
ti che saranno per il tempo per termine di venti anni non si possa
proponere in Conseglio di avere a rimettere dette capre in questo
Territorio sotto pena di cinquanta scudi per ciascheduno Antespo-
sito d'applicarsi alla Camera del prefato Ill.mo, et Ecc.mo Sig.r
se prima non sarà ordinato altrimenti da S. E. Ill.ma riservando
però sempre il beneplacito di quello, e suo parere.

Supra secunda propositione consuluit: quanto al vendere delle con-
serve essendo che queste siano fatte a servitio del bestiame bovino
e vaccino è di parere, che non si habbino a vendere, e massime per
non dare occasione di trattenere qui questo inverno le capre acciò
non habbino materia di andare per le altrui possessioni.

Gentil'Angelus Iohannis alter Consularius super prima confirmavit
dictum, et consultum Dñi Aridei Fiorelli

Super secunda propositione dixit ut supra che esso è di parere
che le conserve si vendano come è solito li anni passati.

Mattheus Dom.i super prima propositione consuluit, che esso è
di parere che ognuno facci li fatti suoi, e chi vuole pastinare
pastini, e chi vuole tenere le capre, le tenghi, e che si metta pena
un carlino per capra quando fanno danno alle possessioni.

Super secunda dixit si vendano le conserve come gli anni passati.

Marius Iuvenalis super prima, et secunda propositione confirma-
vit votum Aridei in omnibus, et per omnia

Flaminius Bernardini sensit idem.

Camillus Leonardi sensit prout D. Arideus in omnibus et per omnia

Moriconus Desiderii idem sensit

Joseph Florellus idem sensit super prima propositione, super secunda contra votum Gentilis Angeli

Leander Domci super prima propositione dixit che le capre si tengano come prima, et che più se le dia l'Oracta, et il Monte di S. Angelo, e che nelle possessioni pastinate vi sia pena il doppio del danno.

Super 2ª propositione dixit, che si vendano le conserve secondo li altri anni passati, et li pagamenti si facciano la metà a Pasqua et l'altra metà ad Agosto.

Ioan. Paces Antonii super prima et secunda propositione conclusit votum Dni Arisdei Florelli

Io: Domcus Ioannis idem sensit.

Mag. DD. Antepositi visis mandaverunt poni ad bussulas, et palluctam seu fabas votum D. Aristedei Florelli super prima propositione quoad Capellas, et ille qui voluerit votum D. Aristedei ponat fabam in berricto rubeo del sì, qui alter sensit ponat fabam in birricto nigro del nò.

Et datis fabis, et illis restitutis fuerunt repertę in berricto rubeo del sì fabę num.o 46 non obstantibus in contrarium fabis undecim in berricto nigro del no repertis, adeo quod fuit obtemptum votum D. Arisdei Florelli.

Deinde pt. DD. Antepositi mandaverunt poni ad bussulam, et palluctam, seu fabas super secunda propositione votum Dni Arisdei Florelli, et votum Gentilis Angeli et ille qui vult votum D. Arisdei ponat fabam in birricto rubeo del sì, et ille qui vult votum Gentilis Angeli Ioannis ponat fabam in berricto nigro del no.

Unde publice et palam datis, et restitutis fabis fuerunt repertę fabę in berricto rubeo n.o 26. et in berricto nigro n.o 30 quare fuerit obtentum votum Gentilis Angeli Ioannis omni meliori modo.

Quibus omnibus suprascriptis Ego Pirrus Bonifaz de Canthiano Eugubin. Diocesis publ.s apost.a Dei gratia auct. Not.s de ordine, et mandato Mag. D. Commissarii supradi. uti Cancel.s ejusdem interfui, et presens fui, et rogatus scribere scripsi, et publicavi et in hanc publicam formam redegi. In quorum fidem me subscripsi opponen. meũ quo in similibus utor signum solitum

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del ...
Vincenza ...

99v

et consuetum rogatus, et requisitus

Loco ✝ signi = Pirrhus Bonifat. Not.s et Cancel.s suprascript.

Confermiamo a beneplacito nro di Genova 20. Luglio 1578

Il Principe di Massa.

Fulvio Pizzuti de m.

Et Ego Theodorus Ragginus de Precepto Status Feventilli publ.s apost.a autem Not.s qui presentem copiam ut supra extractam ex suo proprio originali manu propria subscripsi V. Pirrhi Notarii una cum S.r Laureto Raggino de dicto Castro Precepti collationavi, et concordare inveni precibus dictor. Antepositor. Castri Rivosi, cum licentia Mag.i Dni Laurentii Timotei de Gettea Ariminen. Diocesis in d. Statu Feventilli Commissarii pro Ill.mo, et Ex.mo Dno Principe Massę in hanc publicam formam redegi, et in fidem signum quo in similibus utor apposui consuetum rogat.s et req.s Loco ✝ signi.

Die 7. Octobris 1578.

Camarra p. baj. retulit mihi Not.o se ad instantiam Antepositorum Castri Rivosi bandidisse, et baadrmenta fecisse in infrascriptis locis, Macenano, Collepontę, Umbriano, et Sambucheto in locis solitis dictorum Castrorum, et Villarum, ne quis suis hominum de d. Castris, Villis sub aliquo pretestu auderet, vel presumeret mictere capras ad pascolandum in Territorio dicti Castri sub pena scutorum quinquaginta Camerę applican. necnon amissionis caprarum, quę fuerint inventę ad pascolandum in dicto Territ.o prout latius in capitulis dictorum Massarorum dicti Castri Rivosi ad quos &c et alia fecisse, presentibus Hectore Enrici de Interamna, et Camillo Cesaris de Jabio testibus.

Die 16. Ottobris 1578.

Jo. Politi p. b. et iuratus Nuncius Communis Abbat.e Feventilli retulit mihi Not.o se ad instantiam, et commissionem Antepositorum Castri Rivosi alta, et intelligibili voce bandidisse, seu preconizzasse in dicto Castro Rivoso, et in Castro Precepti, et in Castelbono in locis solitis, et consuetis dictorum Castrorum, ne quis de dictis locis audeat vel presumat mictere bestias caprinas

ad pascolandum

pascolandum in territorio dicti Castri Rivofi sub pena scutorum quinquaginta, et amissionis bestiarum que fuerint invente, et ita bandisse et fecisse dixisse ut ei impositum fuit. Quravit testibus Bernardino Ragonesio, et Paolo ex

Ego Teodorus Raspinus de Precepto N. et Canl. rog.

In Dei nomine amen, anno a salutifera nativitate ejusdem 1595. indictione octava tempore Pont. S.mi D. N. P. Clementis divina providentia Pape octavi anno ejus quarto feliciter amen die vero 6. Xbris ejusd. anni

D. Marsilius Rubeus, Honofrius Roscetti, Laurus Io: Domi. ad presens Antepositi Castri Rivofi Status Terentilli

D. Io: Paulus Angelonus } Homines electi a DD. Antepositis

D. Massius q. Paridis, et virtute autoritatis ipsis date a generali Mag. Simoneum Florellus consilio, omnes in unum generaliter coadunati, et congregati in domo prefati D. Marsilii posita in Castro Rivofi juxta sua notissima latera, qui vigore generali Consilio per Massarios dicti Castri facto, ipsis deliberatis et ordinatis in eo, circa electione de ipsis facta, et autoritate ac potestate ipsis attributa vigore Consilii desuper sub die quinta Februarii instantis mensis facti habitoque inter ipsos maturo colloquio, tractu, et deliberatione, aliisque bene visis videndis, et consideratis considerandis Xhi nomine humiliter repetito omni eorum interesse proposito, et divino auxilio invocato, declaraverunt, et ordinaverunt pro beneficio publico, et ad infrascripta capitula, et ordinationes devenerunt

Vedendosi molti interessi da questo pubblico patire, quali generalmente hanno da Commiss.i Cavalcanti, et Esattori delle impositioni Camerali, sì per non ritrovarsi questo Castello entrata abastanza per sodisfare, et pagare quelli di quanto si deve, ci anco per non essersi un sollecito Esattore delli crediti di Massari, sì per evitare ad ogni interesse possibile, et per beneficio pubblico se fanno gl'infrascritti ordini, et capitoli, reservato sem=

Ministero dell' Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del 1.
Vincenzo ... 1Cr...

pre il beneplacito dell'I.° Principe Patrone

Inprimis che si habbia a fare, et deputare un Depositario idoneo quale sia obbligato a riscuotere le colte, o libra cioè ba= per libra da pagarsi anno per anno in q.to modo, cioè la metà al mese d'Agosto, et l'altra a Natale, le colte di Bestiami grossi, e minuti, affitti di Macello, Hosteria, Pizzicaria, mez= ze foglietta, danni dati, Inquisitioni, affitti di Tartufa= ni pagamenti di sigillo di bollare il pane ai Panifacien= ti, frutti di Censi, et altre cose da consegnarseli dalli Massari.

De quali denari debbia pagare le impositioni Camerali con pigliar= ne poi legittime ricevute, et pagare anco altri debiti, che sono stati con= signati alli Massari della Mag.ca Comunità, et per suo salario se li deb= bia dare un grosso per scudo di tutto quello che riscoterà, et ogni anno se li debbia rivedere il conto da detti Massari, et altri da depu= tarsi da essi, cioè in fine dell'anno, et se cosa alcuna se li troverà poi in mano debbia consegnarlo al Camerlengo delli Massari.

Item ordinano, che il cavar di Tartufani vernaricci non si possi fa= re da nessuna persona etiam forastiera per il Territorio di Casori= se sino al primo di Novembre, nel qual tempo chi vorrà cavar e detti tartufani per detto Territorio debba farsi scrivere dalli Antepositi, o altri deputati da essi quali siano obbligati anno per anno a mezzo Ottobre mandare pubblici bandi per li lochi soliti, che chi vorrà cavare Tartufani per il sud.to Territ.o debbia andare a farsi scrivere dalli sodetti, et quelli si faranno scrive= re, siano obligati a pagare ogni anno ai 15. di Novembre per cia= scheduna persona per il più cinque paoli, et per il meno tre paoli, alli Massari secondo la qualità delle persone, sopra di che li Antepositi, che saranno per il tempo ne debbiano aver occhio, et consideratione, sotto pena a chi contrafarrà di mezzo scudo per ciascuna persona, et ciascuna volta oltre la perdita della Zappa, et tartufani cavati d'applicarsi per un terzo alli Massari, altro terzo all'essecutore, et l'altro all'Accusatore

Item

Item che nessuno sotto qualsivoglia pretesto, quesito colore ardischi
cavare Tartufani vernitocci nel Terri.° di Casarioso nel Mesedi Agosto
Settembre, et ottobre sotto la pena medesima, et li Antepositi che saranno
per il tempo siano obligati una volta per ciascheduno di detti
mesi proibiti debbano fare inquisitione generale contro ogni per=
sona, che avesse cavati in detti Mesi Tartufani per il detto Terri=
torio sotto pena di mezzo scudo per ciascheduno Antepositto
et ciascheduna volta, che fossero negligenti d'applicarsi c.ᵒ sopra.
Item che tutti Panicocoli che vorranno spianare pane, o vendere sia=
no obligati pagare alli Massari un carlino per coppa di grano, che
spacciaranno, ne quello possano vendere se prima non sarà bollato
col sigillo dei deputati dalli Massari con pagare un bolognino
per coppa di pane di sigillo, quale debbia havere per sua mercede
il sigillatore sotto pena chi contrafarrà di mezzo scudo, et per di tardel pa=
ne per ciascheduno, et ciasch'una volta d'applicarsi come di sopra
Item che nemeno l'hoste o altri in suo nome possa vendere ne dare da
magnare nessuna sorte di pane, ne a forastieri, ne a Terrazzani
se non il pane sigillato et bollato come di sopra nonostante
qualsivoglia altro ordine in contrario sotto le medesime pene
d'applicarsi come di sopra
Item che tutti i Bestiami tanto terrazzani quanto forastieri che vor=
ranno pascolare per il Terri.ᵒ di Casarioso li Patroni di essi siano
obligati pagare alli Massari per ciascheduno anno un bol. per
bestia pecorina, un bol. per bestia caprina, et quattro bol. per
bestia grossa dichiarando che nelle bestie grosse si siano com=
prese tutte bestie porcine da pagarsi detti denari ogni anno
per tutti li 15. di Maggio, et chi contrafarrà caschi nella pena
contenuta nelli altri capitoli fatti dalli Massari sopra l'asse=
gna
Con dichiaratione che tutti li bestiami tanto minuti quanto
grossi tanto forastieri quanto terrazzani, che avranno pa=
sciuto il Terri.ᵒ sud.ᵒ per tre giorni siano obligati pagare
oltre la pena di non averli assegnati la colta imposta come
di sopra, et senza altra tela giudiziaria li Patroni di detti be=

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del S.
Vincenzo [illegible]

101v

stiami possano essere astretti dal Sig. Commiss.o sommariamente a pagare come di sopra.

Item, se alcuno Forastiero, cioè che non sia di questo Castello verrà nel detto Territorio a lavorare con Bovi, possi lavorarci per tre giorni pascere per detto Territ.o senza pagamento alcuno, ma passando d.ti tre giorni sia tenuto, et obligato a fare detta assegna, et pagare quattro bol. per bestia come di sopra sotto le medesime pene d'applicarsi come di sopra.

Item che ogn'uno debbia ogni anno al principio di Maggio avere assegnati ogni sorte di bestiame che si troverà a havere secondo il solito sotto la medesima pena.

Item che tutti quelli che ritorneranno di fuori nel Territ.o di Casarioso con bestiami debbano fra tre giorni dopo il loro ritorno averli assegnati tutti tanto grossi quanto minuti et pagarvi la detta colta in termine di quindici giorni sotto la med.a pena.

Item ordiniamo, che tutti li Pastori che guardano capre non possano ne debbano sotto qualsivoglia quesito colore in campagna, et particolarmente portare Ronci, Ronchette, Accette et altri simili ferri da tagliare sotto pena di giuli cinque per ciascheduna volta, et trovandosi a tagliare incorrano nella pena del doppio d'applicarsi come di sopra.

Item ordiniamo, che nelle conserve di Bovi cioè nelli Prati et Monte Abatino li Antepositi, che saranno per il tempo non possano in modo alcuno affidare nessuna sorte di bestiame di persona che non sia di Casarioso senza licenza et consenso del generale Conseglio delli Massari sotto pena di mezzo scudo per ciascheduno Anteposito, et per ciascheduna volta d'applicarsi come di sopra.

Item che li Antepositi che saranno per il tempo siano obligati, et debbiano ogni anno tre Mesi per tre Mesi per il meno fare in nome del pubblico Inquisitione generale contro tutte bestie, che non possano pascere nelli luoghi proibiti [illegible], et dentro le [illegible] di Casarioso sotto le medesime pene.

Item nelli sopradetti casi, et capi vi possano accusare li officiali di danni dati si possa procedere per via d'Inquisitione, denuncie et

in ogni

in ogni altro miglior modo.

Item ordinorno, che l'officio delle Inquisitioni si debbia fare, esercitare al Depositario da deputarsi quale sia obbligato a scrivere tutte Inquisitioni che si faranno da qualsivoglia persona secondo il solito, et la metà della pena che si riscoterà debbia averla li Massari, et l'altra debbia averla detto Depositario per sua mercede, quale Depositario non possa ne debbia graziare di pena persona alcuna senza licenza degli Antepositi che saranno per il tempo, et graziandola non vaglia, ne tenga, et la parte delli Massari sia obbligato a pagarla del suo proprio, et della parte di detti Massari se ne debbia dare poi alli Sig.ri Commiss.ri tre scudi, ch'è la terza parte di quello che altre volte dette inquisitioni sono state accottimate, et affittate, et in fine di ciascheduno anno si debbia rivedere il conto da detti Massari, o altri deputati da essi, con dichiarazione che le pene quali si doveranno riscotere dalli accusati nelle inquisitioni, si possano riscotere per un anno da computarsi del giorno, che sarà fatta l'inquisitione, nonostante qualsivoglia altro statuto o capitolo in contrario

Anibal Rubeus Not.s rog.tus de m.to

Si dichiarava, che dove si dice la pena d'applicarsi per qualche parte alli Massari s'intenda al pub.co di Carrara atteso attal che li denari si convertino in utile publico, et non privato, et così si confermano li sodetti capitoli

Lorenzo Matt.o locoten.te sigilli adì 19. di Febrajo 1595

Nicolò Fossi Sec.o

Ego Tullius Prudentius Cancel.s supr.a capitula registravi de verbo ad verbum ex duobus folijs mihi traditis a supra d.o D. Marsilio Anteposito, et restitui eidem in die x aprilis 1595 et in fidem me subscripsi. Tullius Prudentius pt.us

Approviamo a beneplacito n.ro li sopra d.i capitoli in tutto, et riservato eccetto se interesse degli huomini della Valle per conto del pascolare in Genova li di Agosto 1595.

Alberico Cybo Principe

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del S.
Vincenzo [illegible]

102v

Castelloni Specialia

De pœna mictentium bestias intra has Sanaitas

Statuimo, et ordiniamo, che la Sanaita della Giavra, et delle Canale cominci alle Tesino a piedi dentro al Colle ascendendo dritto alli Piantoni di Proflio di Girolamo alle Canale dritto alle Fontanelle per detto canale in capo della penna della Costa dell'Ado per detta penna al passo della Giavra per lo semita a diritto alla fontanella Giavra uscendo al passo di Corso allo schioppo Rotondo per la semita al Fosso della Romitoria per la via dirittto alla Croce di S. Egidio per la penna all'acqua del carcere per la detta acqua sino alla Ripa del Tesino dritto per la detta ripa sino a piedi dentro il Colle. Nella detta Sanaita statuimo, et ordiniamo, che sia proibito di pascolare con Bestiame da calende di Maggio sino a S. Andrea, riservato non cascasse la neve innanzi S. Andrea.

Che le sia lecito dare licenza alli Sunanti di d.o loco, et detta proibizione se intenda tanto del Castellone, quanto d'altri, che ci desse danno alla detta Sanaita sotto pena d'un pirino per la bestia grossa, et bestia minuta bol. due statuimo et ordiniamo nella d.a Sanaita prohibimo lo tagliare sotto pena di carlini dieci per accetta, et carlini cinque per Roncio, et qualsivoglia altro ferro eccetto agli huomini del d.o loco legna per uso loro, per il foco legname per vite, et frasche per bestie. Alli altri sia prohibito ogni cosa sotto la d.a pena.

Statuimo, et ordiniamo, che nella detta bandita non accusandoci li dd. siano obligati li Sunanti di fare le pronunt. sotto pena di mezzo pirino per uno, et lo sia lecito a detti Sunanti d'andare e fare li pegni bisognando tanto a chi desse danno, quanto pascolando, et tagliando

De pœna mictentium bestias intra hos confines

Statuimo, et ordiniamo, che non sia persona, che metta Bestiame nel Tenimento del Castellone a pascolare senza licenza delli Massari sotto pena di 4 bol. per bestia grossa, et bestia minuta bol. uno et se detti Pascolanti pascessero colla licenza delli Massari siano obligati pagare bol. tre per best. grossa eccetto li Bovi d'arato et uno bol. per bestia minuta, detto Tenimento incominciando

incominciando a piedi della Costa del Vado venendo diritto alla Fornac=
chia di Caravano diritto alla penna del Fossato delli Bussi, diritto
alle Ripe dell'acqua della serpe diritto al Fosso delle Fornacchie
della via dell'Orneta diritto per la via dell'Orneta ascendo alle
Fosse del Conte per il Fossato per il Passo di Paco Mariolo, il Pozzo
di Faio contro li Pozzi di Stefano per la Vallocchia dentro il Paco
sole per Valle Ivicia all'ara di Zittella per la Valle di Beraobeo
dove si dice la Valle di Antonaccio per la Costa della Lama
il detto Colle, et va alla Forcella di Gio: v. di Arcangelo per il Colle dell'
Ara del Gatto diritto il Tesino sino al passo delli Frecumi per capo
delle penne sino a S. Egidio da quello si chiama la bandita.

De facultate Antepositorum, et ord. assignan. certum locum pro
Duana

Statuimo, et ordiniamo, che sia lecito agl'Antepositi di comandare
agli huomini, et femine all'esse bauto opere quanto
per la chiesa sotto pena di un giulio per ciascheduno per
sona, et la detta pena sia della Corte, et suo officiali secon
do il loro ordine se seguirando la d.a pena di chi contrafarrà
et che al d.o Duanante lo sia lecito mandare un huomo, et di pe=
gatto delle rosse delli Massari a mettere li segni per conto
della Dogana che passasse per il Tesino nostro cominciando
a piedi diritto del Colle seguendo per la ripa del Tesino dalla
banda di Sole sino alli stretto delli Rogoiti dalla banda da
capo cominciando a piedi schietti seguenda detto diritto se
li da l'esito cinquanta passi dalla strada lontano, et li
detti Duanti non facendo mettere li detti segni in calen=
de di Settembre caschino in pena di mezzo fiorino per uno
la detta pena si seguiti come di sopra.

De poena retinentium porcos

Statuimo, et ordiniamo, che non sia lecito tenere porci fuora del detto
loco ad huomini dello Stato quanto fuora di Stato nel tenimen=
to del Castellone in guareria sotto pena di due carlini per por=
co a chi contrafarrà et la pena vada secondo l'ordine della
Corte, et Comunità.

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del Si
Vincenzo ... C...

103v

De poena non venentium ad arrengam

Statuimo et ordiniamo, che all'Abitanti di d.o Loco lo sia lecito di comandare un huomo per foco quando lo farà bisogno di fare arrenga per le cose che appartengono al pubblico di detto luogo sotto pena di bol. 4 per persona a chi contrafarà, et la detta pena vada alla Corte et suo offitiali.

De poena facientium Carbonem.

Statuimus, et ordinamus, che sia prohibito fare carbone nel tenimento del Castellone tanto del d. loco, quanto altri huomini di fuora sotto la pena di uno scudo per persona, et volta che sarà accusato, et la detta pena vada alla Corte, et Comun.tà secondo l'ordine loro.

De poena d.d. metis et muchis.

Statuimo, et ordiniamo, che ~~la~~ nelle stoppie sia lecito pascolare, et passare con bestiami senza pena, eccetto non stessero alle mucchie del grano d.d. alle dette mucchie caschino in pena di un grosso per bestia grossa et di un sold. per bestia minuta.

De poena retinentium ultra unam Scrofam.

Statuimo et ordiniamo, che in d.o Tenimento non possino tenere più di una Scrofa atta a fare figli gli huomini del detto loco, sotto pena di un giulio per volta che sarà accusato, eccetto però da carne ne possino tenere quante ne vogliano tenere cioè li huomini del detto loco

De poena transeundi per Seminatum

Statuimo et ordiniamo, che sia lecito traversare per le possessioni le persone ... seminato, et senza pena, et danno da calende di Novembre sino a calende di Maggio, et da quello in poi sia pena un bol. per pezzo di seminato per persone, et per possessioni da frutti due bol. di pena

De poena d.d. glandibus alienis

Statuimo, et ordiniamo per conto delle ghiande che non siano in pena che ci scorresse con bestie se nò da calende di Ottobre sin a mezzo Novembre la pena sia di un bol. per bestia grossa, et per bestia minuta un sol. et chi desse danno con mani sue manualm.te a dette ghiande sia pena di un giulio per persona riserbando le ghiande, che stesse nelle sheppara, che non si lavorano

si lavorano communali che non sia pena da chi scoprisse con bestiame di nessun tempo

De pœna turbantium aquam fontis Marzani

Statuimo, et ordiniamo che la fonte di Marzano sia pena a chi imbrattasse quell'acqua tanto con porci, quanto manualmente un grosso per porco, et un carlino per persona, cioè la fonte dove si toglie l'acqua per casa, et non s'intenda quel Pozzo di sotto

De possessionibus apparandis

Statuimo et ordiniamo che per le strade Comunali dalla porta del detto loco insino al ruscello insino a capo della possessione di Gio. di Bernardino di Arcangelo in ver della fonte insino al limite insino a piè della Raggia al Molino infino ad acqua non stando apparate le possessioni appresso alla strada detto apparim.to lo debbano giudicare li Antepositi non siano in pena scorrendo et bestiame di nessuna sorte

De pœna incidentium quercus

Statuimo, et ordiniamo della pena di chi mozzasse cerqui un fiorino a chi le mozzasse in pedicone, giuli due in ramo per volta che sarà accusato tanto particolare, come communale riservando i luoghi incolti Comunali non siano in pena

De pœna derivantia aquam Puzzachie

Statuimo, et ordiniamo la pena della Puzzacchia, che chi togliesse l'acqua che corre a d.o Pozzo per la strada per quindici passa lontano dal d.o Pozzo chi contrafarà caschi in pena di un carlino per volta sarà accusato.

De pœna Innantium non facien. inquisitiones

Statuimo, et ordiniamo che li Innanti di d.o Castello debbano fare li pronuntii di chi mozzasse cerqui Comunali, et farli pagare la pena, et il danno, et non facendo detti pronuntii siano in pena di un giulo per uno, cioè quando lo sarà intimato dagli huomini del Castello ne detti danni Comunali

Quod cuilibet liceat dare licentiam

Statuimo et ordiniamo, che ogni huomo di d.o loco li sia lecito dare licenzia delle sue possessioni a chi pare ad esso in qualunque sorte accade, et credasi al giuramento suo purchè la licenza sia data prima sia accusato, la detta licenza s'intenda ancora delli Massari delle cose loro comunali, eccetto della cava delle Schiere

Ministro dell'Interno e tolta [illegible] eseguita nel 1856 a cura del [illegible]
Vincenzo [illegible]

104v

De pœna offenden. in vocab. delle Schieve

Statuimo, et ordiniamo, che la pena della cava delle pietre delle Sche
chi ci cavasse senza licenza sia di carlini diece per volta, che sara
accusato, che non li possa dare licenza ne li Massari ne li Sunanti cioè
agli huomini fuora di d.o loco, se non si convenissero con li Massari, o
ro Sunanti di dare qualche cosa alla Chiesa di S. Giovanni.

De æstimatoribus fiendis

Statuimo et ordiniamo, che per l'avvenire tutti danni quali si dessino sti
re si possano et debbano stimare per gli Antepositi di detto loco, ali
quali etiam fossero attinenti si debba dar fede

In Dei nomine amen. Reformationi della Università del Castellone, e
primo conserva per le bestie Vaccine, et Somarine

Incominciando al campo di Scontrone verso li beni delli Massari per la via
dell'Arnetarino al Fossato delle fosse del Coste per il fossato in su sino a pie
del cerqueto, saglendo per il fossatello sino ai piedi della Valle gricho rito
do ai piedi per una stradetta, sequitando per detta sino alla acia del pu
nello, e per dritta via sino allo spiazzo della Carboniera discendendo
in giù sino ad un fosso di una fornace appresso li beni delli Massari al ca
po di Scontrone sodetto

Nella quale tenuta e conserva di nessun tempo ci possino pascere bestie mi
nute, cioè bestie caprine, et pecorine, ne dar danno sotto pena di bol. uno per
stia; et perciache d'una volta con questa conditione, che le bestie grosse
possino pascolare d'ogni tempo pagando però tre bol. per bestia alli
Massari, Ritrovandosi alcuno tagliare in detta conserva incorra in pe
na di bol. ventiquattro per ogni volta, e per ogni uno che ci taglierà con
accetta, o con Roncio, eccetto Pastori per il foco.

Se riforma ancora che nessuno personalmente o con bestie ardisca da
danno nel Tenimento del Castellone, cioè nelle possessioni pastinate
con pergole, dichiarando, che se di una possessione ne fosse pa
stinata una parte, et l'altra no, che dove non è pastinato non si
paghi pena, ma dentro il Pastino le bestie minute, et porcine in
corrano in pena di bol. dui per la bestia, et le bestie vaccine incor
reranno in pena di bol. otto perciache d'una volta, et bestie somari
ne incorrano in pena di bol. dodeci.

Et personalmen

Et personalmente d. d. all' Uve, fiche, et altri frutti per ciascheduno, et cia=
scheduna volta bol. otto.

Ancora si riforma, che le riperscite della Canaita, o conserva della Giavra
et Canala nessuno tanto del Castello Novo, et vecchio quanto d'ogni
altro loco ardischi tagliare sotto pena di un fiorino per ciascheduno
et ciasche volta ne meno d. d. con bestie minute sotto pena di bol.
uno per bestia, et ciasche volta, Item per bestia grossa bol. otto per
ciascheduna volta eccetto nel tempo espresso dallo Statuto.

Incominciando da piedi delli Piantoni di Porfilio seguitando al
travale, che va per dritto alle fontanelle in su sino alla penna sopra
sotto il passo della Giavra, tirando per dritto alla fonte della Giav=
ra, seguitando al passo dell' Orzo, seguitando sino alla grotte=
grande calando in giù per un colle sopra una penna alta, de=
scendendo fino ai piedi le carceri di S. Egidio, calando fino
al Tessino reintrando per il d.o Tessino sino alli sodetti Piantoni di Por=
filio

Li Antepositi per li tempi debbano delle dette conserve fare Pro=
menti secondo lo parrà necessario, et anco possino fare pagare
a chi dispercano a dette conserve.

Ancora se riforma, che nelle Montagne del d.o loco cioè nello Meriggi
di Sacco, Sole nessuno ardischi tagliare sotto pena di un fiori=
no per ciascheduno, et ciascheduna volta.

Et anco, che nessuno ardischi tagliare li Secchi esistenti alla Fonte
del Carpine, et delli Aceri sotto pena di un fiorino per ciascheduno, et ciaschevolta.

Et che li Antepositi, che saranno per il tempo debbano accottimare
le entrate delli Massari a S. Angelo di Settembre, et chi accottima
li pascoli possa contare le bestie, et chi non permette di lasciarle
contare caschi in pena di un fiorino applicato alla Corte, et
ogni uno paghi un bol. per bestia minuta

Se riforma ancora, che nelle possessioni pastinate di detto loco da calen=
de di Maggio sino alli no. di 8bre nessuno ardischi attraversare
per le pred.e possessioni sotto pena di bol. quattro per ciascheduno,
et ciasche volta

Ministro dell' Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del [illegible]
Vincenzo [illegible]

105v

Ancora che nessuno debba dare danno agli horti delle cipolle, scalogne sotto pena di bol. quattro per capo di cipolla per ciascheduno, et ciasche volta

Item che s'intenda che tutte pene di notte siano duplicate

Confirmatio Illmi Dni Principis

Si confermano li presenti capitoli quanto non sia pregiuditio di nessuno il che il Comissº veggia, et quando fosse altrimenti ce ne informi in Carrara 16. di Settembre 1574

Alberico Cybo

Et ego Leonbrunus Rubeus Cancellus Magce Comtis requisitus suprascripta capitula copiavi, et in pnti Volumine Statutorum scripsi

Terzerii Bursini Specialia

Macenani, Umbriani Collispontis

Quod homines dictarum, et locorum teneantur facere unum Innantem seu Superstitem pro qualibe Villa et loco, et de pena non facien.

Statuimus et ordinamus, quod Massarii dictarum Villarum, et locorum teneantur et debeant omni anno facere unum Innantem vel Superstitem, in Villa Macenani unum, in Umbriano, et Collis Pontis et si contrafecerint incidant in penam quinque librarum pro quolibet contrafaciente, et Innantes qui pro tempore fuerint unusquisque in sua villa teneatur, et debeat finito anno sui officii eligere alium Innantem, vel Superstitem pro uno anno proxime sequenti, et quilibet ipsorum in sua Villa possit et debeat imbussulare unum hominem pro quolibet foculare, et extrahere Guardianos unum pro qualibet Villa sicut extrahuntur Priores pro tempore, et fiat secundum formam Statutorum, et dicti Innantes possint, et valeant pro occurrentiis Comunis sive Ville percipere, et mandare cuilibet de dicta sua Villa, ac homines, et Massarios coadunare, et alia opportuna facere, et qui eis non obedierit pena vigintas sol. pro

quolibet

quolibet, et vice qualibet puniatur.

Quod Pons Collispontis aptetur, et manuteatur

Stat. et ordinamus quod Pons Collispontis per Homines dicte Ville Collis Pontis, Macenani, aptetur, et manuteatur ad sensum et voluntatem Viarorum dict. Villarum, quibus et cuilibet ipsorum in premissis obediatur, et inobedientes in quinq. solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, qui Viariis habeant autem imponendi collectam, et ligna incidere, et alia necessaria facere et quicquid per ipsos, vel per aliquem ipsorum factum fuerit, valeat, et teneat ac si factum fuisset per totam Universitatem dictarum Villarum

Et si ipsi Viarii in pred. fuerint negligentes in decem sol. den. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et ad predicta faciendum teneantur sub dicta pena

Quod fiant Antiste, et forme cavande in vocab.º Forrenete

Stat, et ord. quod omni anno de mense Septembris omnes forme, et Antiste fiant, et caventur per homines habentes possessiones intra hos confines, incipiendo a capite possessionis Agabiti Di: Petri in vocab.º Vallis Lianovi, et prosequendo usque in grottam eiusdem, contrafaciens vero pena quinque solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et nihilominus ad predicta faciendum teneatur.

Quod Ecclesia S. Apolinaris aptetur.

Stat, et ordinamus quod per homines Ville Collis pontis aptetur Ecclesia S. Apolinaris, et per dictos homines fiat una Cappella in Villa predicta ad laudem et reverentiam S. Apolinaris. et hoc fiat ad sensum et voluntatem Guardianorum dicte Ville, quibus per homines dicte Ville obediat, et inobedientes pena triginta sol. pro quolibet, et vice qualibet puniantur, et si dicti Guardiani in pred. fuerint negligentes in dicta pena similiter puniantur, et nihilominus ad predicta teneantur.

De modo et ordine extrahendi Antepositos, et Camerarios et ordine ab eis servando

Ministro dell Interno e sotto la eseguita nel 1856 a cura del ...
Vincenza ...

106v

Stat, et ord. quod Antepositi locorum predictorum extrahi debeant per sortes, et pallottas in calendis Martii una cum Massariis pro singulis Villis, qui teneantur, et debeant jurare in manibus Precessorum in offitio de bene, recte, et legitime exercendo eorum officium, et in fine officii de reddendo ratione eorum administrationis aliis in officio successive futuris, qui debeant, et teneantur bandire et bandiri facere bona communalia temporibus congruis, eaque pluris offerenti, cum pactis, et capitulis solitis et consuetis, vendere, et accottimare, quarum rerum et bonorum sicut p̄mi= ctis vendit. pretium solvi, et consignari debeat in manibus Camerarii loci, qui penes se retinere, et de eo nihil minuere et expendere sine expresso consensu Antepositorum pro tempore in officio existentium, et siquid de bonis communalibus quomodocumque in usum suum converteret, teneatur in fine sui officii Antepositis et Camerario pro tempore existentibus in officio id totum integrum restituere, et si p̄ta adimplere neglexerint pena decem florenorum puniantur Cameræ Illmi Dni applicandorum

Quod unicuique de dictis Villis liceat retinere scrofas et omnem numerum bestiarum.

Stat, et ord. quod unicuique de dictis villis Maccarani, Umbriani et Collis Contis liceat in eis, et eorum Tenimento et pertinentiis retinere scrofas ad porcellandum, et omnem et quemcumque numerum bestiarum grossarum, et minutarum absque aliqua pena, non obstante quocumque alio capitulo generali, aut particulari in contrarium loquente et q̄ si damnum non dederint ad aliquam penam minime teneantur, si vero aliquod damnum dederint puniantur juxta formam presentium Statutorum.

De pœna d. d. in Sanaitis, clausuris Vitis, et Olivis

Stat, et ord. quod in Sanaitis quibuscumque, et possessionibus alienis sepe, muro, et quomodocumque clausis, si quis d. d. cum bestiis grossis unius sol. pro qualibet, et cum bestia minuta unius sold. pro qualibet bestia pena puniatur. In oliviis vero

acalendis

a calendis Mensis Octobris usque ad calendas mensis Martii bestię pecudinę ad penam unius sol. pro qualibet bestia teneatur.

De pœna d.d. in Pratis alienis.

Stat. et ord. quod in pratis alienis pro herba signatis ubicumque in eorum Tenimentis existentibus nemo audeat vel presumat d. d. cum bestiis grossis, vel minutis a calendis Mensis Aprilis usque ad medietatem mensis Julii sub pena duor. solid. pro qualibet bestia grossa, et unius bol. pro qualibet bestia minuta.

De pœna d.d. in stipulis et Metis.

Stat. et ord. quod quicumque immiserit bestias grossas, vel minutas in sti=pulis et possessionibus ubi sunt metę, aut granum messum aut quomodolibet acervatum pro qualibet bestia grossa unius bol. et pro qualibet bestia minuta unius sol. vice qualibet pena puniatur.

De pœna Externorum laborant. in d. Tenimentis incidendi, et lignandi quomodolibet

Stat. et ord. quod nulla persona extra Terram Status Feucchilli audeat vel presumat laborare quomodocumq. in d. tenimentis sine expressa licentia Antepositorum loci, nisi soluta tempore Collectarum una Coppa grani pro quolibet pari Boum sub pena dupli, liceat tamen unicuiq. possessiones proprias in d. tenimentis positas colere et laborare sine aliqua pena. Nemo etiam incidat ar=bores quascumque vel lignet, aut ligna quomodocumq. faciat sine licentia ut supra contrafaciens vero unius floreni pro quo=libet, et vice qualibet puniatur.

De pœna d.d. seu laboran. in bonis Communalibus.

Stat. et ord. quod si quis quomodocumque bona communalia labora=verint sine expressa licentia Antepositorum loci decem Carolenorum pena pro quolibet, et vice qualibet puniatur.

De pœna d.d. glandibus alienis, et ubi liceat impune pascolare

Stat. et ord. quod nulla persona audeat vel presumat cum bestiis d.d. glandibus alienis a calendis mensis 8bris usque ad medieta=tem mensis Decembris existentibus infra hos infrascriptos confines incipiendo ab ajola Costę calidę exeundo ad ajolam Machie Mezi ad aquam Ocnę ad aram Scorsone ad pedem Machię Vinarię per

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del S.
Vincenzo ... [illegible]

107v

directum. . . . . corrispondendum.

. . . Francisci Bapt.ae in pede . . . . . ad pedem plani Collis

. . . . semitam versus aquam lanapinae usque in viam

publicam tendendo directe per viam versus Umbrianum per ca

put possessionis olivarum Costantini Hippoliti in voc. Ag. Ba

pt.e excundo per directum ad aquam banditorum usque in Fos

sum, et demum per directum tenden. versus pinnam Sacrat.

usque ad aquam fontanellarum (a dictis confinibus supra versus

flumen Naris, et demum ab alio latere incipiendo a domo Aga

biti Io: Petri directe per Fossatum vaciane excundo per Bagna

torium Pier Dom.ci Antonelli directe per collem ad medietatem

possessionis Alescandri Io: Angeli in voc. Cerri, et excundo recte

ad planum Aquilubii excundo per pedem Vineae Io: Pancalli

usque in bona Comis . . . . . . scappellosae et demum de=

scendendo . . . . . . trinitatem, et excundo per pedem. . .

. . . . ad Ecclesiam S. . . . . excundo per caput olivarum

heredum Sestili Voc.o le . . . . . et demum descendendo per

collem Pacaroni usque ad voltam viae Vincenti voc.o Vallis Gavi=

gliani (a dictis confinibus infra versus flumen. Si quis vero

in d. temporibus intus dicta confinia glandibus d.d. confra fa

ciens puniatur in sol. duobus pro qualibet bestia grossa, et por=

cina, et pro qualibet bestia minuta pecudina, et caprina

in solid. uno vice qualibet puniatur. Si vero d.d. in aliis

glandibus extra dicta confinia existen. ad aliquam penam

non teneantur, nisi dictae glandae fuerint banditae quas

liceat bandiri facere, in quibus d.d. in d. temporibus puniatur

modo et ordine suprascripto.

De aliquem receptant. forensem pena ultra mensem

Stat, et ord. quod nulla persona de dictis Villis quovis quesito colore

audeat vel presumat receptare aliquam personam cujuscumque

Status, gradus, conditionis exivat in sua propria Domo, vel conduc

nec eidem aliquam habitationem dare, locare donare, aut quoquo=

modo concedere possit ultra spatium unius Mensis, quae non esset

sub jurisdictione Comis, et Curiae dicti Status, et quae non faceret

omnes

omnes, et singulas factiones, et impositiones solveret prout aliæ per=
sonæ de dicto Statu faciunt sine expressa licentia Illmi, et Excmi
Dni Alberici Cybo, contrafaciens vero in libris decem pro qualibet
et vice qualibet puniatur, et nihilominus . . . . sic
Forensem, et non subiectam . . . . teneatur intra alios octo
dies post dictum Mensem sub dicta pena, et Curia in predictis suo
procedat officio, et quod unicuique liceat contrafacientes accusa=
re, et ejus juramento, et dicto unius Testis plena fides adhibeatur
et predictum capitulum locum non habeat pro famulis rece=
ptatis, et receptandis

De pœna d. d. et retinen. bestias in montibus et territorio dictarum
Villarum Maccnani, Umbriani, et Collispontis

Stat, et ord. quod nulla persona quæ non esset de dictis Villis Ma=
cenani, Umbriani, et Collis Pontis audeat, vel presumat
mictere, aut ad pasculandum retinere aliquas bestias grossas
aut minutas in Tenimento dictarum Villarum, contra=
faciens vero in sol. duobus pro qualibet bestia grossa, et in
sol. uno pro qualibet bestia minuta vice qualibet punia=
tur, liceat autem unicuique bestias bovinas . . . . .
et qualcumque domarinas aptas ad ferendum salmas
in tenimentis, et pertinentiis predictis retinere quæ si
damnum non dederint ad aliquam penam non tenea=
ntur, Adiicientes etiam quod Antepositi dictarum
Villarum cum consensu generalis Arrenghe hominum
eorumd. ad minus duarum partium de tribus liceat dare
licentiam cuicumque voluerit retinere, et pasculan. be=
stias intus dictum Tenimentum dictarum Villarum, quæ
licentia obtempta, et data ut supra modo, et ordine supradict.
pasculan. et retinen. dicta animalia ad aliquam penam non
teneantur, et si dicta licentia non servat. modo, et ordine su=
pradicto data fuerit nullatenus valeat.

Quod Massarii Collispontis liceat vendere herbaticum et pasculum
Montium Collispontis

Stat, et ord. quod Massarii dictæ Villæ pro occurrentiis Universitatis
dictæ

Ministro dell'Interno e stata eseguita nel 1856 a cura del Si
Vincenza . . . del C . . .

dictę Villę cum consensu, et voluntate generali; avvenghę
dictę Villę in qua obtemptum fuerit per duas partes de tribus
partibus hominum Universitatis predictę Villę possint, et va-
leant herbaticum, et pasculeum Montium Universitatis pre-
dictę vendere, et locare plus offerenti, et de pretio ponere
prout majori parti dictorum Massariorum videbitur
expediens)
In Dei nomine amen. Congregati, et coadunati assieme M.r
Gio. Maria Filipponi da Maccuano, et Matteo Placidi da
Collepontc, et Ovidio Oliveti da Sambuchcto in nome del Capi-
tan.o Tiberio suo Fratello et Domenico di Virgo vergine da Terria
huomini eletti, et deputati dal Consiglio generale del Terzo
di Borsino a capitolare, et ordinare, et procedere per
la necessità et occorrenza del detto Terzo per potere sup-
plire alli debiti Camerali, et altri straordinarj, che ogni
anno è necessario pagare per la rata che tocca al d.o Terzo
con la presenza di Candelloro di Xpõno al presente Prio-
re residente per d.o Terzo, hauto fra essi discorso, et matura
consideratione per utilità publica, e della povertà venne-
ro alle infrascritte capitolazioni, et conditioni
Inprimis perchè s'intende, che il num.o grande di porci
che si tengono in d.o terzo, et anco quelli, che vengano
a giannare di fuori fanno grandissimo danno alli Ter-
razzani, oltre alli altri danni, che fanno alle possessioni
seminate, et praticcio – si ordina, et statuisce, che per l'av-
venire non sia lecito a persona alcuna del detto Terzo
ritenere più di un paro di Porci, sotto pena della perdita
di detti Porci d'applicarsi alla Camera di S. E. Ill.ma et Cor-
te essequente, et di più sia lecito all'Offitiale del d.
di d.o Terzo accusarlo giornalmente ancorchè non faces-
sero danno alcuno, et se si trovassero rinchiusi dentro
nelle stalle sotto la pena ordinaria delli capitoli del d. d.o
Item che ad ognuno sia lecito ritenere ogni quantità
di porci che vuole a ghiandare dalla fiera del Cam-
pitello

Campitello alla Natività di N. Sig. et alcuno havendo delli
suoi proprii gli sia lecito tenerli fino a Carnevale

Item vedendo, che lo ritenere delle Capre apporta grandissimo
danno alle possessioni arborate, et anco alle cerque, qua=
li dalli Pastori di esse Capre sono tagliate, et anco causano
molte piene per il praticare per li Fossati con addurre quan=
tità di arena nel Fiume, et con buttarla poi tra il Fiume per
le possessioni dello piani, si ordina, et statuisce che nessuna
persona di qualsivoglia stato, et conditione, et anche
li Pecorari (fuora delle loro compre ordinarie
nelle Montagne) alcuna quantità di capre pecore, et
Massarie di Vacche, et Cavalle sotto pena della perdita
di esse d'applicarsi alla Camera di S. E. Illma, et alla
Corte essequente

Item che il Fitto delle Tartufani per l'avenire si conceda
libero, ne sia lecito cavar Tartufani senza licenza del
principale Affittuario parendoli di condurli, et contra
faciendo incorra in pena di diece fiorini perciasche
d'uno, ciascuna volta, d'applicarsi alla Camera di
S. E. Illma et Corte essequente et a detto Affitt.re egualmen=
te.

Item che nelli seminati di qualsivoglia sorte non sia lecito
ad alcuno cavare detti Tartufani, sotto la medesima pe=
na d'applicarsi come sopra

Item bisognando al Terzo alcuna quantità di Tartufani
per donarli alli Signori Superiori l'Affittuario sia
obbligato a servarla per il medesimo prezzo che gli
vende agli altri, con farsi però honesta capa acciò
siano comparisceenti.

E perchè i debiti Comunali sono perpetui, et non si può
ogni anno supplire a detti pagamenti, si degni S. E.
Illma per cinque, o sei anni concedere licenza di pos=
ser vendere il pescare al Fiume per quanto tiene il Ter=
ritorio di detto Terzo, riservando però ad ogni uno di

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del
Vincenza del C

109v

potere pescare di giorno con la canna, pigliare gamberi col Vadone, Vadarelle et con mani allo Rispe, ma con Reti, Naje, et Martadelli non sia lecito a persona alcuna pescarci senza licenza dell'Affittatore, sotto pena di cinque scudi per ciascheduno, d'applicarsi per la metà alla Camera di S. E. Illma, et l'altra metà alla Corte essequente et all'Affittatore.

A di 19. di Decembre 1600.

Congregato, et coadunato insieme il sudo. publico Consiglio bandito per Martiale publico balio come referende per ordine et commissione del Sigr. Giulio Lucani, al presente Commissario nello Stato di Serentillo, et per autorità e commissne. dell'Eccmo. Sigr. Principe perpetuo Patrone data al detto Sr. Commissario, nel quale Conseglio furno di novo letti li soprascritti et infrascritti Capitoli, et riformanze, et dato commissione che ogni uno dicesse il suo parere, et che a chi piacesse mettesse la fava nella berretta roscia, et a chi no nella negra, et raccolte dette fave furno ritrovate nella berretta roscia fave No. 39. et nella negra fave numo. quattro.

Riformanze fatte con la presenza del sodo. Sr. Commissario et Mr. Gio: Tomaso Priore residente per do. Terzo per Narciso Antonelli et Catarino di Aquilio da Maccenano Salustio di Benedetto, et Amico di Rosato da Terria Gio: Felice di Ciccone, et Mattario di Salvatore da Sambucheta Santo di Mercole et Brusilino di Cristofano da Colle Ponte, et Gio: di Giovanni Domco. da Umbriano huomini dal do. Sr. Commissario deputati.

Imprimis che li Porci si debbano levar via a Carnevale prossimo, et li Allecime per tutto Aprile prossimo, e le Capre per tutto Settembre prossl. et da quel tempo in lasi osservino li sodetti Statuti

Item che il Macellaro possa ritenere capre no. 30. alle ad macello

Macello dalla intrata di Settembre per tutto Carnevale, et che non le possa entrare a pascolare con dette Capre dentro li Pastini di Piantoni, et Uliti sotto pena di bol. uno per Capra.

Item che detti capitoli s'intendano durare per dieci anni et da quello in là ad arbitrio di detto Conseglio et Università parendolo espediente.

Che se alcuno particolare avesse ghiande da ingrassare Porci o lui li volesse condurre gli sia lecito vendere a chi gli pare per ingrassarli, et quando si ricaveranno fuori di detto Terzo sia obbligato pagare per li Patroni di essi Porci la tassa ordinaria di un grosso per Porco all'Affittuario del Macello, o a chi ordinarà d.° Terzo, et che d.° Patrone delle ghiande sia tenuto fare osservare tutti Statuti generali dello Stato, et ordini, et capitoli particolari di danni dati di d.° Terzo, altrimenti d.° Patrone sia tenuto del suo proprio a tutti danni, interesse, et pene che incorressero detti Porci, etiam et affidati, senza eccettione alcuna, non ostante qualsivoglia privilegio et esentione che li Patroni di detti Porci havessero ed allegassero in contrario.

Confermiamo li sodetti capitoli nel modo, che ce ne hanno supplicato, et ne comandiamo l'inviolabile osservanza, in fede saranno sott.ⁱ da noi et sigillati con il nostro solito sigillo, in Genova a 14. di Gennaro 163.

Alberico Principe

Loco ✠ sigilli, Nicolò Canc.ᵗᵉ Sec.

Actum per Melchionem Can.ⁱ Not.ⁱ rog.

Villæ Sambuchetæ

De Antepositis, seu Innantibus fiendis

Stat, et ord. quod Massarii dictæ Villæ Sambuchetæ teneantur, et debeant omni anno eligere et facere duos Innantes, seu Antepositos dictæ Villæ et si contrafecerint pena quinque librar.

110v

puniatur, et dicti Iurantes finito eorum officio teneantur, et debeant eligere duos Iurantes vel superstites pro alio anno tunc sequenti, et si contrafecerint incidant in penam viginti solid. pro quolibet, et vice qualibet, qui Iurantes possint, et debeant imbussolare unum hominem pro quolibet foculare, et extrahere Guardianos, sicut extrahuntur Priores pro tempore et fiat secundum formam Statutorum, et dicti Iurantes possint, et valeant pro occurrentiis Universitatis dictae Villae percipere, et mandare cuilibet, et homines, et Massarios coadunare et alia opportuna facere, et qui eis non obedierit poena viginti sold. pro qualibet, et vice qualibet puniatur.

De pœna non inciden. rostas super Flumen.

Stat, et ord. quod Iurantes Villae predictae Sambuchetae omni anno teneantur, et debeant ad minus semel in anno per habentes possessiones iuxta flumen incidi facere rostas existentes super ipsum Flumen a Ponte Sambuchetae usque ad Ecclesiam S. Iacobi, et qui dictis Iurantibus non obedierit pena decem solid. pro quolibet, et vice qualibet puniatur et nihilominus dictas rostas incidere teneatur sub dicta pena.

Quod Cortinę pontis dictę Villae reinveniantur.

Stat, et ordinamus quod Viarii Villarum Sambuchetae, et Terriae infra unum mensem post aperturam presentium Statutorum teneantur, et debeant reinvenire, et terminari facere cortinam, seu spatium ex utraque parte Pontis Sambuchetae et postquam terminatum fuerit nulla persona audeat apprendere occupare, vel quoquo modo impedire, et qui contrafecerit pena decem solid. pro qualibet vice puniatur, et nihilominus admittere, et relaxare teneatur.

Quod viam, et lavatorium de Spogna Villę Sambuchetę reinveniatur.

Stat, et ord. quod Viarius d. Villę una cum Massariis pereundo eligendis de dicta Villa infra terminum unius Mensis post aperturam presentis Statuti teneatur, et debeat reinvenire

reinvenire et terminare viam, et lavatorium de Spogna, et qui contrafecerit in sol. quinque pro quolibet, et vice qualibet puniatur et relationi dicti Varii credatur, et si d. Varij in predictis fuerit negligens pena decem solid. puniatur.

Quod fiant paratae in prato Donnecaliæ in tenimento dictæ Villæ Sambuchetæ

Stat, et ord. quod Iurantes d. Villæ annuatim teneantur, et debeant fieri facere per homines dictæ Villæ initias, et formas in prato et possessione Donnecaliæ, et eas manutenere incipiendo, et a capite possessionis Petri Pauli Pauliangeli juxta viam publicam usque ad lavatorium de Spognes, et qui in pred. Iurantibus non obedierit pena triginta sol. pro quolibet et vice qualibet puniatur. Et si dicti Iurantes in predictis fuerint negligentes in dicta pena triginta sol. pro quolibet, et vice qualibet puniantur et similiter formæ Donnecaliæ remictantur in solito cursu ad penam supradictam.

Quod Pons Villae Sambuchetae manuteneatur.

Stat, et ord. quod per homines Villarum Sambuchetæ et Penniæ manuteneatur Pons dictarum Villarum ad sensum et voluntatem Variarum dictarum Villarum, quibus, et cuilibet ipsorum obediat et inobedientes in quinque den. sol. puniantur qui Varii habeant potestatem imponendi collectam et ligna incidendi, et alia necessaria faciendi pro reparatione d. Pontis quomodocumque prout eis placuerit sine aliqua conditione, et quicquid per eos, seu aliquem ipsorum factum fuerit valeat, et teneat ac si factum fuisset per Universitatem hominum dictarum Villarum, et si d. Iurantes in predictis fuerint negligentes in decem solid. denar. pro quolibet, et vice qualibet puniatur, et nihilominus ad predicta fieri facien. teneantur sub dicta pena

Quod Vallatum Villae Sambuchetæ reparetur.

Stat, et ord. quod Vallatum a valle Gaigliani a domo Paris usque ad Pontem Sambuchetæ per adiacentes et possessionis habentes usque ad d. Pontem reparetur, et apparetur infra unum

Ministro dell Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del ...
Ivicenza ...

111v

mensem post aperturam pretij Statuti sub pena quinque librarum pro quolibet, et vice qualibet

De pœna retinendi aliquod incommoramentum in Ecclesia Sanktae Catherinae

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel presumeat aliquod incommoramentum, aut retinere in Ecclesia Sanctę Catherinę d. Villę, contrafaciens pena decem sol. vice qualibet puniatur.

De modo extrahendi Antepositos, et Camerarios

Stat, et ord. quod Antepositi dictę Villę extrahantur et extrahi debeant per sortes et pallottas more solito in calendis mensis Martii una cum Camerario d. Villę qui teneatur et debeat jurare in manibus Preceptoris in officio de bene, et recte, et legitime exercendo eorum officium, et in fine eorum officii de reddendo rationem eorum administrationis aliis in officio Successoribus futuris, qui debeant et teneantur bandiri facere bona communalia temporibus congruis, eaque plus offerenti cum pactis et capitulis solitis, et consuetis vendere, et accottimare, quarum rerum, et bonorum ut premittitur, et venditę pretium solvi et consignari debeat in manibus Camerarii d. Villę, qui penes se retinere debeat et de eo nihil imminuere, et expendere sine expressa licentia Antepositorum, pro tempore in officio existentium et si aliquid de bonis Communalibus d. Villę quomodocumque in ejus usum converterit, teneatur in fine sui officii Antepositis, et Camerario pro tempore existen. in officio id totum integrum restituere, et si predicta adimplere neglexerint decem florin. pena Camerę Illmi Dni applican. puniantur.

De pœna d. d. in clausuris, Seminatis, Vitibus, et Olivis

Stat, et ord. quod in seminatis, cujuscumque generis in possessionibus alienis, sepe, muro, et foveis quomodocumq. clausis qui d. d. cum bestiis grossis unius sol. pena puniatur, et cum bestiis minutis unius sold. pro quolibet pena puniatur, in vitibus vero cum bestiis equinis pena viginti sold. pro qualibet puniatur, in olivis a calendis mensis Ottobris usque ad calend.

ad calendas mensis Martii bestie pendinq teneantur ad penam unius sold. pro qualibet.

De poena d.d. in pratis alienis

Stat. et ord. quod in pratis alienis ubicumq. in Tenimento d. Ville exi=stentibus nemo audeat, vel presumat d.d. cum bestiis grossis, vel minu=tis a calendis mensis Aprilis usque ad medietatem mensis Julii sub pena duor. sol. pro qualibet bestia grossa, et unius sol. pro qualibet bestia minuta vice qualibet

De poena d.d. in Stipulis et Metis

Stat. et ord. quod quicumq immiserit bestias grossas, aut minutas in stipulis, et possessionibus ubi essent Mete, aut granarum mes=sem, aut quomol. acervationes pro qualibet bestia grossa unius sol. et pro qualibet bestia minuta unius sold. vice qualibet pu=niatur

De poena Externorum laborantium in Tenimento d. Ville inci=dent. et lignan quomodt.

Stat. et ordinamus quod nulla persona extra Terras Status Tervuilli audeat vel presumat laborare quomodocumque in Tenimento dicte Ville sine expressa licentia Antepositorum dicte Ville nisi soluta tempore collectarum una Coppa grani pro quoli=bet pari bobum sub pena dupli, liceat tm. unicuique possessio=nes proprias in dicto Tenimento positas laborare, et colere sine aliqua pena.

Nemo etiam incidat arbores quascumq. vel lignet, aut lignami=na quoquomodo faciat sine licentia ut supra sub pena pro qualibet vice, et quolibet contrafaciente. Volumus etiam quod homines Ville Terrie teneantur in dicto tenimento ad omnia, que dicti homines Sambuchete tenentur in dicta Villa Terrie.

De poena d.d. seu laborantium ~~in~~ in Bonis Communalibus.

Stat. et ord. quod si quis bona communalia quomodocumque labora=verit sine expressa licentia Antepositi decem carolenorum pro qualibet, et vice qualibet pena puniatur.

Ministro dell Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del ...
Vincenza ...

112v

De licentiis dandis per Antepositos et Dnos rerum

Stat, et ord. quod liceat, et licitum sit Antepositis dictæ Villæ dare licentiam de rebus supra reformatis quibuscumque pro sintum de rebus Communalibus, ac etiam quicumque possit de suis bonis proprijs vel conductis dare unicuique licentiam sine aliqua pena, de qua licentia utetur juramento D. Possessionis in dictis quibuscumque existentibus tenimentis, quæ licentia dari debeat per duos dies antequam intretur in dictis possessionibus et bonis, de qua licentia appareat fides per licentiam seu per duos Testes fidedignos alias dicta licentia non teneat, nec valeat.

De Æstimatoribus fiendis.

Stat, et ord. quod omnes Estimatores damnorum datorum fiant, et fieri debeant per Antepositos loci, vel duos idoneos homines a partibus elect. cum juramento estimationes referentes quibus stari debeat sine aliqua exceptione vel per duo homines elect. dannum passo in aliquo gradu non attinent.

De pœna d.d. glandibus alienis infra hos confines

Stat, et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat personaliter, aut cum bestijs d.d. glandibus alienis a calendis mensis Novembris usque ad festum Nativitatis D. N. Jesu Christi infra hos confines, incipiendo a possessione Antonii Io: Baptæ in voc. maltempo per viam prosequendo ad caput possessionis Salvatoris Francisci Voc. Collis exeundo per directum ad possessionem Vangelistæ Pierjacobi voc. Agio penoso per directum torrendo ad Fossatum Vallis, et a dicto Fossato tendendo sursum ad Collem quercus per directum tendendo ad Collem Turricellæ et possessionem S. Mariæ in d. vocab. existentem et per directum exeundo . . . . descenden. ad nucem aquæ sanctæ . . . . . a dictis confinibus intus versus Flumen . . . . . alio latere d. Villæ incipiendo a canatone pennæ pontanæ sursum tendendo ad forcinellam pennæ Plunelli, et Collem Posatogia et per viam exeundo supra dum Durantis pierbrunozi in dicto voc. et per dictam viam tenden. per caput

Costæ

Cortę calidę ad possessionem Fabiani Bernardini vocis querceis fon=
tanę et per collem exeundo per directum ad quercum heredum Be=
nedicti Petri Iulii vocis campitelli, et a dictis confinibus includen.
contrafacientes vero puniantur pena capituli generalis Comis d.
Status in aliis vero locis extra dictos confines existentes quis perso=
naliter, aut cum bestiis in quocumque loco glandibus d. d. ad
aliquam penam minime teneantur, nisi glandes essent
banditę ad instantiam Dominorum earum, et tunc ad penam
et emendam in forma capituli generalis teneantur.

Quod unicuique liceat possidere omnem, et quemcumque
numerum bestiar. Scrofar. aliquo capitulo non obstante

Stat. et ord. quod unicuique de d. Villa liceat retinere in Tenimen=
to de d. Villa omnem, et quemcumque numerum bestiarum, tam
grossarum, quam minutarum, et scrofarum non obstante quo=
cumque capitulo in contrarium generali, aut particulari,
quomodolibet loquente, quę si damnum non dederint
ad aliquam penam minime teneantur.

Copia Capitulorum Villae Sambuchetę

In Dei nomine amen. Li Huomini, et Università di Sambucheta
Stato di S. E. Ill.ma per non havere a buttare giornalmente le colte
per l'occorrenze di essa Università hanno deliberato rifermare
et de novo ordinare, che si facci una entrata ferma di quindeci
scudi l'anno, quali quindeci scudi l'anno paghino pro rata secon=
do il solito tutte le bestie di qualsivoglia sorte caprine, pecorine
porcine, cavalline, et vaccine eccetto li Bovi, et Vacche aratorie
degli Huomini, et Università di detto loco di Sambucheta, et
degli altri di fuora di esso loco che avessero Terre nel Territorio
di Sambucheta per quel di che araranno, et staranno ad arare
dette Terre possino pascere et che et che pascendo dentro al
Territorio, et confini di esso loco di Sambucheta, salvo la Mon=
tagna secondo il solito da farsi il pagamento per la metà
della festa di S. Caterina, et il restante in principio di Ago=
sto di ciaschedun anno. Dichiarando che tutti coloro, che vor=
ranno pascere in d.o Territ.o tanto di esso loco, quanto di fuori

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 ...

113v

debbiano dare l'apegna del bestiame che vorrà pascere in calende di Novembre di ciascheduno anno in mano degli deputati di detto loco, o di altro che fosse deputato da essa Università, et in mano loro fare il pagamento sopradetto.

Dichiarando tutti coloro ch'entreranno a pascere non dando l'apegna giusta incorrino alla pena della perdita della bestie di non avere consegnati tutte volte se ne farà querela per gli deputati di detto loco applicata per la metà alla Camera di S. E. Illma e per l'altra metà a beneplacito del publico di esso loco, et del pagamento nessuno si possi scusare di non avere pasciuto l'anno intero, ma debbia pagare la sua rata etiam che non avesse pasciuto se non un giorno solo.

Et se alcuno averà ardire di entrare a pascere senza dare l'apegna nel modo sopradetto incorra nella perdita di due baj: per bestia minuta, e di quattro per bestia grossa d'applicarsi come di sopra

Dichiarando che se le bestie che passeranno su detto Territorio di qualsivoglia sorte daranno danno [illegible] possessioni particolare a vigna, orti, et alberi fruttiferi, tesi, et seminati di qualsivoglia sorte, horti, e Zafferane paghino la pena statutaria

Dichiarando, che detto Territorio e confini, nessuno fuori di detto loco di Sambucheta possi pascere con qualsivoglia sorte di bestiame eccetto nel medesimo modo et forma, che essi di Sambucheta possino pascere colli loro bestiami nel Territorio del loco di dove sarà il pascente nel sopradetto Tenimento di Sambucheta sotto le medesime pene, che essi di Sambucheta incorreranno, et pagherebbero pascendo nel Territorio loro

Confermiamo li sopradetti capitoli e comandiamo l'osservanza delli essi non ostante altro in contrario quando non sia pregiudizio della Comunità - Dat. in Genova li 3. Ottobre 1600 = Alberico Cybo Principe = Nicolò Canl. Sec. de m.to

Et Ego Innocent.s Rossi[?] N.s et C.s rog.s

Villæ Terriæ

Quod fiat unus Cereus Ecclesiæ S. Laurentii

Stat, et ordinamus quod ad honorem et reverentiam Beati Laurentii Martiris Innantes d. Villę Terrię teneantur et debeat eligere unum Superstitem dictę Villę Terrię in qualibet anno pro Cereo fiendo d. Ecclesię S. Laurentii, et pro manutentione et reparatione dictę Ecclesię ad sensum et voluntatem Superstitis per homines dictę Villę manuteneatur dicta Ecclesia et repararetur toties, quoties fuerit opportunum, et singulis annis per homines ejusdem fiat unus Cereus et offeratur in dicta Ecclesia, et quilibet focularis teneatur solvere pro dicto cereo fiendo sol. duos cum dimidio usque ad festum S. Laurentii, et qui in prædictis seu aliquo prædictorum dicto Superstiti non obedierit penæ quinque solid. den. pro quolibet, et vice qualibet puniatur et si prætatus Superstis in prædictis fuerit negligens penæ decem solid. pro qualibet vice puniatur

Quod aptetur via quae vadit ad Vallem Terrię et de grutta Vadi

Stat, et ord. quod via quę vadit ad nucem Octaviani Egidioni de Valle usque ad Collecchie usque ad Arvoltam Cervetti, et similiter via quę vadit ad gruttam Vadi Berardi usque ad Collem Turris per homines d. Villę aptetur, et aptari debeat ad sensum, et voluntatem Viarii d. Villę cui in prædictis obediatur, et inobedientes penæ quinque sol. vice qualibet puniatur.

Si dictus Viarius in prædictis fuerit negligens pena decem solid. vice qualibet puniatur.

Quod quilibet habens possessiones juxta viam in infrast.is locis claudere teneatur.

Stat, et ord. quod quilibet habens possessiones intra hos confines juxta viam, a possessione heredum Florentini in voc. Fontis versus d. Villam et ab area heredum Jo:

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del ...
Vincenza ... Cr...

Saporosi versus d. Villam, et a possessione Massariorum
Lombardi intus versus d. Villam, et ab area heredum Iaco=
batii versus d. Villam, et a Moriconc intus teneatur, et
debeat ipsam claudere ita, et taliter quod bestie non
possint intrare, et si bestie d. d. in possessionibus non clau=
sis in d. confinibus ut supra existentibus ad penam et
dannum aliquod minime teneatur.

Quod liceat unicuique de dicta Villa retinere Scrofas
et omnem et quemcumq. numerum Porcorum.

Stat, et ord. quod unicuique de d. Villa liceat in tenimento
d. Ville, et in Villa pred. retinere Scrofas, et omnem nu=
merum porcinarum bestiarum que, si dannum non dede=
rint aut non steterint in locis expresse prohibitis ex forma
Capitulorum, et Sancitarum d. Ville ad aliquam penam
non teneantur non obstante quocumq. capitulo Commu=
nali de non retinendo Scrofas contrarium loquente.

Quod unicuique liceat dare licentiam de suis bonis.

Stat, et ord. quod unicuique de d. Villa possit, et sibi liceat da=
re licentiam cuiquilibet de pasculando in suis possessionibus, et Dnus be=
stiarum habita dicta licentia ad aliquam penam non teneatur. Volu=
mus autem quod hujusmodi debeant notificare per Dnum Possessionis of=
ficiali pro tempore existentibus alias dicta licentia ante notificationem
predictam nullatenus valeat

De pœna d. d. in Pratis, et Montibus d. Villae

Stat, et ord. quod nulla persona audeat vel presumat cum bestiis d. d. in Pra=
tis dicte Ville, in Montibus existentibus a calendis mensis Maji
usque per totum festum S. Petri de mense Junii, contrafaciens vero pe=
na quinque solid. pro qualibet bestia grossa, et unius sol. pro qua=
libet bestia minuta vice qualibet puniatur.

De Custodibus et Guardianis eligendis

Stat, et ord. quod Sindici dicte Ville post aperturam presentium
Statutorum infra terminum octo dierum teneantur, et debeant
comparere coram Curia dicti Comis et unus cum eorum Sindicis Cune
eligere unum, aut duos Custodes, aut Guardianos dictorum Prato=
rum

Pastorum, et aliorum quorumcumq. d. d. in Sanaitis d. Villae et sic succes=
sive singulis annis fiat
Et si d. Imantes in predictis fuerint negligentes pena quinque li=
brarum pro quolibet, et vice qualibet puniantur, et nihilominus
dictos Custodes eligere teneantur, qui Custodes et Guardiani infraster=
minandum dierum post notificationem eis de eorum electione
fact. teneantur, et debeant coram dicta Curia se personaliter pre=
sentare, et eorum officium in forma jurare, ac teneantur, et debeant
dictas pretas Sanaitas, et locum dictae Villae congruis temporibus solli=
cite diligenter perquirere damnum dantes personaliter cum
cum bestiis, et quos eum reperierint d. d. eos referre teneantur
dictae Curiae de octo diebus in octo dies, et si secus fecerint pena
viginti sold. pro quolibet, et vice qualibet puniantur.
Qui Custodes, et Guardiani pro eorum mercede, et labore de omni=
bus et singulis inventionibus, et relationibus per eos fieri
habeant medietatem penarum quam medietatem Curia cui
facta fuerit relatio integraliter exigere, et cum effectu conse=
quere teneatur d. Guardianis, et Custodibus alias prefata
Curia ex sindicatu de suo proprio eisdem Guardianis solvere
teneatur, alia vero medietas sit ipsius Curiae, et si d. Custodes
et Guardiani in exercendo eorum officium aliquam simo=
niam, vel falsitatem quomodocumque commiserint in
libris quinque pro quolibet, et vice qualibet puniantur.

De pœna mictentium bestias intra has Sanaitas.

Stat. et ord. quod nulla persona audeat, vel presumat mictere
aut retinere bestias grossas aut minutas ad paculandum
infrascriptas Sanaitas a calendis mensis Maji usque ad festum
omnium Sanctorum in quolibet anno futuro, et per dictum
tempus sub pena duorum sold. pro qualibet bestia grossa,
et unius sol. pro qualibet bestia minuta quae Sanaitae inci=
piant a balzo Mottonicce unde recte ad balzum Sive altum
exeundo per viam quae vadit a pede Costae heredum Florentini
et exeundo per semitam a pede Vallocchiae Cotti recte usque
ad opaum Capriglie, et exeundo per dictam semitam usque

ad caput

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del
Vincenza

115v

ad caput balzorum, et abinde exeundo recte per viam usque ad con
fines Castri Civitelle, et abinde infra usque ad Flumen Varis. In
cipiendo ab alio latere ab angulo sive cantone Molendini
in tenimento dicte Ville existentis juxta flumen, et viam
et exeundo recte ad passum vadarelli, ad Cantonem Pinne Pon
tone, exeundo recte per caput d. pinne usque ad Canalonem
prefate pinne, et exeundo recte per viam capitis Vincarum
a capite, et exeundo recte per medium possessionis heredum
Florentini Io: orti Monaci et exeundo ad Ecclesiam S. Laurentii
et exeundo recte per viam usque ad domum Lucidi Petri Pauli, et
exeundo recte per medium costę dictę Ecclesię S. Laurentii
usque ad balzum Mericoni.

Liceat tamen unicuique tam de dicta Villa, quam aliunde
habent. possessiones intra dictas Sanaitas retinere, et pasculare
suas bestias cujuscumque generis in suis possessionibus tantum
et ad aliquam penam presentis Capituli non teneatur.

Volumus autem quod Sanaitibus et Antepositis d. Ville cum
decreto, et voluntate generalis Arenghe Massariorum d.
Ville liceat, et licitum sit dare licentiam cuilibet eam
petenti bestias quascumque in supradictis Sanaitis intra dictum
Tempus ut supra expressum impune retinendi, et pascendi
elapso vero termino et festo omnium Sanctorum prefatis
Sanaitibus et Antepositis liceat absque licentia, et consensu
prefate Arenghe ac dare teneantur licentiam cuilibet
de d. Villa tantum retinere, et pascere suas bestias cujuscumque
generis intus dictas Sanaitas absque aliqua pena, et damno.

Volumus etiam quod dictis Antepositis quoquomodo non liceat
cuilibet alteri personę convicinę aut forensi que non esset
de d. Villa aliquam licentiam tam in dicto tempore, et per
d. tempus quam etiam post festum predictum omnium Sancto
rum licentiam retinendi et pascendi in dictis Sanaitis sine
expressa licentia, consensu et decreto prefate generalis
Arenghe concedere, et si aliter dicta licentia concederetur
nullatenus valeat, et qui bestias immicteret, aut ad pasculan

dum

pascolandum retinuerit per dictum tempus, aut post dictum tempus ad penam presenti capituli omnino teneatur, et puniatur, si quis vero qui non esset de dicta Villa d. d. intus dictas Sanaitas faciendo in eis ligna, et similia sine licentia dictorum Actepo=sitorum pena viginti sol. pro quolibet et vice qualibet pu=niatur.

De poena d. d. et retinen. bestias in Montibus et territ.º d. Villae Terriae

Stat, et ordinamus quod nulla persone que non esset de dicta Villa Terrie audeat, vel presumat mictere, aut ad pascolan=dum retinere aliquas bestias grossas, aut minutas in tenimento dicte Ville a confinibus dictarum Sanaitarum ut supra versus Montes et in Montibus d. Ville sine expressa licentia Actt=depositorum dicte Ville, contrafaciens vero pena duorum solid. pro qualibet bestia grossa, et unius sol. pro qualibet bestia minuta vice qualibet puniatur liceat tamen cuilibet bestias quascumque bovinas aratorias, et quascumque alias bestias somarinas, et aptas ad facien salmas in dictis Montibus et dictis Sanaitis s. impune retinere.

Quod liceat unicuiq de d. Villa extra Sanaitas pascere glandes

Stat, et ord. quod unicuiq. de dicta Villa Terrie liceat cum bestiis pascere glandes in quibuscumque locis dicte Ville existen et sa=cen. et ad aliquam penam vigore quorumcumq. capitulorum et Communalium minime teneatur exceptis tamen glandibus existentibus, et jacentibus intus Sanaitas dicte Ville quibus sic aliquis d. d. puniatur pena capituli generalis, et hoc tamen intelligatur usque ad festum omnium Sanctorum, elap=so vero dicto festo d. d. dictis glandibus intus Sanaitas ut supra ad aliquam penam non teneantur.

Copia Capitulorum Universitatis Terrie

La Università, et huomini di Terria per non avere a buttare ogni di colte per le necessità, et occorrenze del pubblico per il p.nte ordine riformando a beneficio publico statuiscono, che si faccia entrata forma di hedice caudi l'anno da parso per ratasecondo

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del ...
Eminenza ... 1C ...

116v

il solito per il bestiame di qualsivoglia sorte, eccetto li Bovi Arat-
ri, et Vacche, et Bestie Somarine, et anco allevimi di quell'anno,
che nasce che li huomini di Terria ritengono, et per l'avvenir
riterranno a pascere nel Territorio et Tenimento di esso luog
di Terria, cioè la metà di quanto toccarà all'entrata d'Ago=
sto, e l'altra metà a Pasqua di ciascun anno in mano del gene-
rale Camerlengo di esso loco, ò altro a ciò deputato

Dichiarando che li Antepositi presenti, et per il tempo non pos-
sano dare licenza a nessuno fuora del detto luogo di Terria
di pascere in detto Territorio eccetto con licenza, et autorità
della generale Arrenga, et ottenuto secondo il solito.

Annullando qualsivoglia auttorità, che gli Antepositi data
avessero, et per virtù dello Statuto particolare di esso luo-
go

Dichiarando ancora che tutti fuora del detto luogo di Terria
pascendo con bestiami di qualsivoglia sorte in detto Terri=
torio di Terria senza licenza come di sopra incorrano
nella pena di bol. due per bestia minuta et bol. quattro
per bestia grossa applican. per la metà d.a pena di bol. dui
per bestia minuta et bol. quattro per bestia grossa alla Came-
ra di S. Eccellenza Ill.ma, e l'altra metà alli Accusa=
tori, et le bestie affidate dalla d. Camera paghino la
metà di quello pagano gli altri huomini di Terria in=
tendendo gli affidati solo del detto luogo di Terria.

Dichiarando che havuto la confirmatione di S. Eccellenza
Ill.ma il presente ordine si metta in essecutione, et ogni
uno debbia assegnare il suo bestiame in principio dell'
anno, et avanti cominci a pascere, et chi non darà l'as-
segna giusto, o pascesse et non havesse assegnato incorra
nella pena della perdita delle bestie facendone que-
rela li Antepositi del detto loco, in mano delli quali
si debba fare tale assegna, et la Corte per suo offitio
non

non ci possa procedere, ma a querela, et denuncia degli Antepositi come di sopra.

Approviamo, et confermiamo la sopradetta deliberatione, comandando l'osservanza. Dat. in Genova li 6. di 9mbre 1602.

Alberico Cybo Principe

Nicolò Cancl.° Secret. de m.°

Die 5. maji 1603. Martialis Camara Publicus bajulus retulit mihi publicasse supradicta capitula confirmata ab Excmo Dn̄o Principe per loca solita, et consueta Sambuchete et Terrię juxta formam, et continentiam dictorum capitulorum, et ita ꝑ ptcs Sforzino Antonii sub diebus elapsis

Astulphus Mist.s Cancl.s

Et ego Astulphus Misticonius Cancl.s et Not.s rog.s

Subscriptio Illm̄i, et Excm̄i Dn̄i Principis

Confirmamus Approbamus ac pro lege perpetua supradicta Statuta secundum annotationes, correctiones et additiones per Ioannem de Iudicibus de Massa Auditorem n̄rum de consensu, et voluntate nostra factas observari mandamus. Datum Ferentilli die vigesima secunda Aplis 1563.

Albericus Cybo Prin.

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del Vincenzo ...

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del [illegible]
Vincenzo Del Cr[illegible]

118v

119r

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 (a cura del [illegible]
[illegible]cenza del C[illegible]

119v

120r

Ministro dell'Interno è stata eseguita nel 1856 a cura del

120v 30/21

[illegible]